

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Π. ΠΑΠΑΝΗ
ΦΥΣΙΚΟΥ

γεωγραφία

β' γυμνασίου

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1981

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Τσίπρας
Περασίτης.
B'3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εικόνα του εξωφύλλου:
Άλλικό τοπίο.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Π. ΠΑΠΑΝΗ
ΦΥΣΙΚΟΥ

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1981

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά: Θέση — Σύνορα. Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται στὸ Βόρειο ἡμισφαίριο τῆς Γῆς καὶ κατέχει τὸ δυτικὸ τμῆμα τῆς μεγαλύτερης ξηρᾶς αὐτοῦ.

Στὴν πραγματικότητα ἡ Εὐρώπη εἶναι μία ἀπλή προέκταση τῆς Ἀσίας καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ, ἀπὸ γεωγραφικὴ ἄποψη, ὡς δυτικὴ περιοχὴ τῆς Ἀσίας. Παρ' ὅλα αὐτὰ θεωρεῖται καὶ ἐξετάζεται ὡς ἡπειρος, διότι ὑπάρχουν λόγοι ποὺ τὴν κάνουν νὰ ξεχωρίζεται τελείως ἀπὸ τὴν Ἀσία. Ἀκόμα στὴν Εὐρώπη συνέβησαν τὰ σπουδαιότερα γεγονότα τῆς ἱστορίας, ποὺ εἶχαν παγκόσμια σημασία.

Ἡ θέση τῆς Εὐρώπης στὸ βόρειο ἡμισφαίριο, ἡ ἔλλειψη μεγάλων ὄρειων ποὺ νὰ ἐμποδίζουν τὴ συγκοινωνία, ἡ τοποθέτησή της κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος στὴν εὐκρατὴ ζώνη καὶ τέλος τὰ πολλὰ παράλια της στάθηκαν οἱ αἰτίες τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ σ' αὐτὴ (κυρίως στὴν Ἑλλάδα) καὶ τῆς διαδόσεώς του στὸν ὑπόλοιπο κόσμον.

Ἡ λευκὴ φυλὴ, ποὺ τὴν κατοίκησε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ποὺ ἀργότερα ἀπλώθηκε σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Γῆς, ἔκαμε τὴν ἡπειρὸ μας πραγματικὴ δύναμη τῆς παγκόσμιας προόδου. Ἐπὶ πλέον ἡ Εὐρώπη θεωρεῖται ἰδιαίτερη ἡπειρος, διότι μορφολογικὰ διακρίνεται ἀπὸ τὶς ἄλλες ἡπείρους ἐξαιτίας τῶν ἄκτῶν της ποὺ σχηματίζουν πολλοὺς κόλπους καὶ γενικότερα ἐξαιτίας τῆς διαπλάσεως τοῦ ἐδάφους της.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει σχῆμα τριγώνου μὲ τὴ βάση του στὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὴν κορυφὴν του στὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρον τῆς Ἰσπανίας. Περιέχεται μεταξὺ τῶν παραλλήλων τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, 71^ο – 35^ο, καὶ τῶν μεσημβρινῶν, 1ου δυτικὰ τοῦ Γκρήνουιτς καὶ 65ου ἀνατολικά αὐτοῦ. Ἀπὸ τὰ βόρεια ὀρίζεται μὲ τὸ Βόρειο παγωμένον ὠκεανόν, στὰ δυτικὰ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανόν, τὴ θάλασσα τῆς Νορβηγίας, τὴ Βόρεια θάλασσα καὶ τὴ Βαλτικὴ, στὰ νότια βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ τὰ πελάγη της, Τυρηνικόν, Ἀδριατικόν, Ἰόνιον καὶ Αἰγαῖον, στενὰ Ἑλλησπόντου, θάλασσα Προποντίδας, στενὰ Βοσπόρου καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Τὰ πρὸς τὰ ἀνατολικά σύνορά της ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, περ-

Χάρτης 1. Ἡ θέση τῆς Εὐρώπης στό Β' ἡμισφαίριο

νοῦν ἀπό τὰ Οὐράλια ὄρη σέ μιὰ γραμμὴ πού ἔχει μῆκος 4.500 Km, τὸν Οὐράλιον ποταμὸ, τίς δυτικὲς δὐχτες τῆς Κασπίας θάλασσης, ἀπὸ τὴν περιοχὴ μεταξὺ Κασπίας καὶ Εὐξεινοῦ, στὰ νότια τοῦ Καυκάσου, καὶ σταματοῦν στό Μπατούμ τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου.

Ἔκταση. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἠπειροσ ἔχει συνολικὴ ἔκταση 10.459.165 Km², ἐπιφάνεια ἴση μὲ τὸ 1/12 τοῦ συνολικοῦ ἐμβαδοῦ τῆς ξηρᾶς τῆς Γῆς. Εἶναι ἴση μὲ τὸ 1/4 τῆς Ἀσίας, τὸ 1/3 τῆς Ἀφρικῆς, τὸ 1/4 τῆς Ἀμερικῆς, λίγο μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Αὐστραλία καὶ ἀρκετὰ μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἀνταρκτικὴ. Ἀπὸ τὸ βορειότερο ἄκρο της, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἄκρω-

τήριο τῆς Νορβηγίας, ἕως τὴν Κρήτη ἔχει μῆκος 3.885 χιλιόμετρα. Τὸ μῆκος τῶν ἄκτῶν τῆς εἶναι περίπου 38.000 χιλιόμετρα καὶ διαμορφώνονται σ' ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ χερσονήσων.

Ὅριζόντιος καὶ κάθετος διαμελισμός. α) **Ὅριζόντιος.** Οἱ ἄκτες τῆς Εὐρώπης ἔχουν τοὺς περισσότερους κόλπους ἀπὸ ὅλες τὶς ἡπείρους. Ἡ βόρεια, ἡ δυτικὴ καὶ ἡ νότια Εὐρώπη χαρακτηρίζεται ἀπὸ πολὺμορφο θαλάσσιο, δηλαδὴ ὀριζόντιο, διαμελισμό. Ἡ θάλασσα **Μπάρεντς** εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴ βόρεια Ρωσία καὶ σχηματίζει τὴ λευκὴ θάλασσα ποὺ εἶναι παγωμένη ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο ὡς τὸν Ἰούνιο.

Ἀπὸ τὴ βόρεια θάλασσα εἰσερχόμαστε στὴ Βαλτικὴ μὲ μιὰ σειρά πορθμῶν, τοῦ **Σκαγεράκη**, τοῦ **Κατεγάτη**, τοῦ **Σούντ** μὲ πλάτος 2,9 Km, τοῦ **Μεγάλου Μπέλτ** μὲ πλάτος 16,4 Km καὶ τοῦ **Μικροῦ Μπέλτ** μὲ πλάτος 0,8 Km (ἀπὸ κάθε πλευρὰ τῆς Φιονίας).

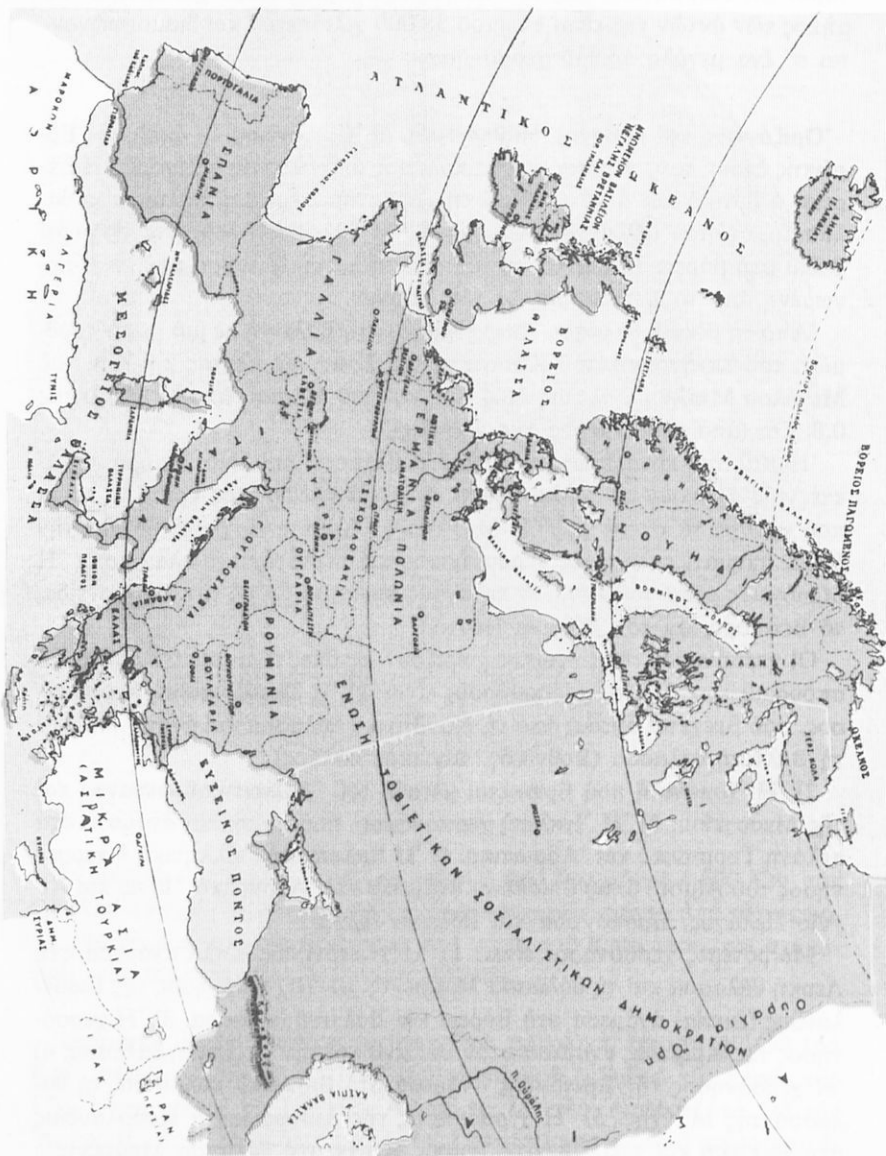
Ἡ Βαλτικὴ εἶναι ἐσωτερικὴ ἀβαθῆς θάλασσα καὶ λίγο ἀλμυρῆ. Οἱ ἄκτες τῆς ἀνήκουν σὲ πολλὰ κράτη, ἀλλὰ τὰ κλειδιά τῆς κρατᾶ ἡ Δανία ποὺ κατέχει τὰ στενά τῆς. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴν ξηρά, σχηματίζει μεγάλες χερσονήσους καὶ περιβρέχει πολλὰ νησιά. Ἡ Μεσόγειος μέσω τοῦ Αἰγαίου πελάγους συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Προποντίδα, τὸ Βόσπορο καὶ τὸν Εὐξείνιο Πόντο.

Οἱ χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης χωρίζουν μεγάλες ἢ μικρὲς θάλασσες. Οἱ σπουδαιότερες ἀπὸ τὶς χερσονήσους εἶναι: 1) **Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος**, ποὺ βρέχεται δυτικὰ ἀπὸ τὴ Νορβηγικὴ θάλασσα καὶ ἀνατολικά ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα (Βοθνικός, Φιννικός κόλπος).

2) **Ἡ Ἰσπανικὴ** ποὺ βρίσκεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου. 3) **Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος** ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὰ πελάγη Τυρρηνικὸ καὶ Ἀδριατικὸ. 4) **Ἡ Βαλκανικὴ** (Ἑλληνικὴ ἢ χερσόνησος τοῦ Αἴμου) ὅπου βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ Ἀδριατικὸ, Ἰόνιο καὶ Αἰγαῖο Πέλαγος, Προποντίδα καὶ Εὐξείνιο Πόντο.

Μικρότερες χερσόνησοι εἶναι: 1) Ἡ χερσόνησος **Κόλα** ἀνάμεσα στὴ Λευκὴ θάλασσα καὶ τὴ θάλασσα Μπάρεντς. 2) Ἡ χερσόνησος τῆς **Γιουτλάνδης** (Δανία) ἀνάμεσα στὴ Βόρεια καὶ Βαλτικὴ θάλασσα. 3) Ἡ χερσόνησος τῆς **Κριμαίας** ἀνάμεσα στὸν Εὐξείνιο καὶ τὴν Ἀζοφικὴ θάλασσα. 4) Ἡ χερσόνησος τῆς **Βρετάννης** ἀνάμεσα στὸ Βισκαϊκὸ κόλπο καὶ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης. 5) Ἡ χερσόνησος τῆς **Λιθουανίας** ἢ Κουρλανδίας στὴ Βαλτικὴ καὶ τέλος ἡ χερσόνησος **Κανίν** στὴ θάλασσα Μπάρεντς.

Τὴν πολὺμορφη διάρθρωση τῶν ἄκτῶν συμπληρώνουν τὰ νησιά ποὺ ἀ-

Χάρτης 2. 'Η Εύρωπη.

νάλογα με τὸ μέγεθός τους εἶναι 1) ἡ **Μεγάλη Βρεταννία**, 2) ἡ **Ἴρλανδία**, 3) ἡ **Σικελία**, 4) ἡ **Σαρδηνία**, 5) ἡ **Κύπρος**, 6) ἡ **Κορσική**, 7) ἡ **Κρήτη**, καὶ 8) οἱ **Βαlearίδες**. Στὸ ἑλληνικὸ ἀρχιπέλαγος βρίσκονται οἱ **Κυκλάδες**, οἱ **Σποράδες**, ἡ **Εὐβοία** καὶ τὰ **Δωδεκάνησα**. Στὸ Νορβηγικὸ ἀρχιπέλαγος βρίσκονται τὰ νησιά **Λοφότεν**. Στὸ Δανικὸ τὰ νησιά **Άαλαντ**, **Γκότλαντ** καὶ **Όλαντ**. Άλλα νησιά, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ἡ **Κέρκυρα**, **Κεφαλληνία**, **Ζάκυνθος**, **Ἰθάκη**, **Μπράτς**, **Λεζίνα**, **Κούρτουλα**, **Κεσίνα**, στὸ Ἴόνιο καὶ τὴν Ἄδριατική, συμπληρῶνουν καὶ ἀυξάνουν τὴν πολυμορφία τῶν ἀκτῶν. Στὸ στενὸ Σικελίας - Ἄφρικῆς βρίσκεται τὸ νησί **Παντελλερία** καὶ νοτιότερα ἀπὸ τὴ Σικελία ἡ **Μάλτα**.

Οἱ ἀκτὲς διαμορφωμένες μετὰ αὐτὸ τὸν τρόπο συντελοῦν, ὥστε ὅλη ἡ Εὐρώπη νὰ μετέχει στὰ ἀγαθὰ τῆς θάλασσας.

Οἱ εὐρωπαϊκὲς ἀκτὲς εἶναι πολὺ διαφορετικὲς μεταξὺ τους. Ἔτσι οἱ νορβηγικὲς ἀκτὲς εἶναι ψηλὲς καὶ κατεβαίνουν μετὰ ἕνα χαρακτηριστικὸ τρόπο ἀπότομα στὴ θάλασσα, πού εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴν ξηρὰ καὶ σχηματίζει θαυμάσιους πολὺμορφους ὄρμους (φιόρδ). Τὸ **Σόνιεφιόρδ** εἶναι τὸ μεγαλύτερο φιόρδ καὶ εἰσχωρεῖ στὴν ξηρὰ σὲ μῆκος 140 Km. Ἡ ἀκτὴ αὐτὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ πολυάριθμα νησιά καὶ νησάκια πού τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ Λοφότεν. Στὴ Βαλτικὴ θάλασσα οἱ φιλανδικὲς καὶ σουηδικὲς ἀκτὲς εἶναι καὶ αὐτὲς ἀπότομες, ἀλλὰ χαμηλότερες. Στὴ Βόρεια θάλασσα οἱ ἀγγλικὲς ἀκτὲς εἶναι γενικὰ χαμηλότερες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περιοχὴ πού βρίσκονται τὰ ὄροπέδια τῆς Σκωτίας. Οἱ γερμανικὲς ἀκτὲς εἶναι πολὺ χαμηλὲς καὶ συνοδεύονται ἀπὸ πολλὰ μικρὰ νησιά. Στὸν Ἄτλαντικὸ ὠκεανὸ οἱ γαλλικὲς ἀκτὲς εἶναι μακρινὲς καὶ εὐθύγραμμες πρὸς τὰ νότια, ἐνῶ κατὰ μῆκος τῆς Βρετάννης καὶ τῆς Νορμανδίας, πρὸς τὰ βόρεια, εἶναι περισσότερο πολὺμορφες. Οἱ ἰσπανικὲς καὶ πορτογαλικὲς ἀκτὲς εἶναι γενικὰ χαμηλὲς καὶ μετὰ λίγους κόλπους. Στὴ Μεσόγειο ὑπάρχουν ἀκτὲς μετὰ ἀμμουδερὲς καὶ ὠραῖες παραλίες, καθὼς καὶ ἀκτὲς ψηλὲς καὶ βραχώδεις. Στὸν Εὐξεινο Πόντο οἱ ἀκτὲς εἶναι γενικὰ ὁμαλὲς. Στὰ βόρεια τοῦ Δέλτα τοῦ Δούναβη εἶναι χαμηλὲς καὶ ἐπίπεδες, ἐνῶ πρὸς τὰ νότια εἶναι ψηλὲς καὶ βραχώδεις. Στὴν Κασπία οἱ ἀκτὲς εἶναι πολὺ χαμηλὲς.

β) Κάθετος διαμελισμὸς. Ὁ κάθετος διαμελισμὸς τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον, διότι ἀπὸ αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ ὑδρογραφία, τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστηση.

Οἱ πεδιάδες, οἱ λόφοι καὶ τὰ ὄρη δίνουν στὴ γεωμορφολογικὴ ἐμφάνιση τῆς Εὐρώπης μιὰ μεγάλη ποικιλία. Οἱ πεδιάδες σκεπάζουν τὴ μεγαλύτερη

Έκταση τής Ευρώπης με αποτέλεσμα τὸ μέσο ὑψόμετρο νὰ εἶναι χαμηλότερο ἀπὸ δ,τι εἶναι στὶς ἄλλες ἡπείρους. Διακρίνουμε ὀρισμένες μεγάλες ζῶνες πού φανερόνουν τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τῆς ἡπείρου.

1) Βόρεια ζώνη. Περιλαμβάνει τὰ ὄρη τῆς βόρειας Ἰσλανδίας, τῆς Σκωτίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τὶς Σκανδιναυικὲς Ἄλπεις. Εἶναι τὰ πιὸ παλαιὰ ὄρη, ἀπόκρημνα καὶ μονότονα, πού κόβονται ἀπὸ βαθιὲς κοιλάδες. Γενικὰ εἶναι ἀφιλόξενα ὄρη. Σχηματίστηκαν ἀπὸ πτυχώσεις τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς κατὰ τὴν πρωτογενὴ περίοδο (παλαιοζωϊκὸς αἰώνας).

2) Ἡ μέση ζώνη. Εἶναι κυρίως ἐπίπεδη καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ ρωσικὸ ὄροπέδιο πού κατεβαίνει ἀπὸ τὰ Οὐράλια ὄρη πρὸς τὶς πεδιάδες τῆς Πολωνίας, Γερμανίας, Γαλλίας καὶ νότιας Ἀγγλίας. Τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς πλατιᾶς αὐτῆς ζώνης σκεπάζονται ἀκόμα ἀπὸ ἀβαθεὶς θάλασσες (Μάγχη, Βόρεια θάλασσα, Βαλτικὴ θάλασσα). Ἡ ζώνη αὐτὴ σχηματίστηκε κατὰ τὴ δευτερογενὴ (Μεσοζωϊκὸς αἰώνας) καὶ τριτογενὴ περίοδο ἀπὸ τὴ λάσπη πού ἀπέθεσαν τὰ τρεχοῦμενα νερά σὲ μεγάλες κοιλότητες πού δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν καθίζηση τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς.

Οἱ διαφορὲς περιοχὲς τῆς πεδιάδας διαμορφώθηκαν κατὰ τὴν τεταρτογενὴ περίοδο, ὅταν ἓνα πυκνὸ στρώμα πάγου, στὶς ἀρχὲς τῆς περιόδου, σκέπαζε ἓνα μεγάλο μέρος τῆς βόρειας Εὐρώπης. Ἐφτανε ὡς τὴ μέση Ρωσία, μέση Γερμανία, τὶς ἐκβολὲς τοῦ Ρήνου καὶ σκέπαζε τὰ βρετανικὰ νησιά ὡς τὶς ἐκβολὲς τοῦ Τάμεση. Οἱ παγετῶνες μὲ τὴ μετακίνησή τους καὶ τὴ διαβρωτικὴ τους ἐνέργεια διαμόρφωσαν ἀνάλογα τὶς πλευρὲς καὶ τοὺς πυθμένες στὶς κοιλάδες. Ἐπίσης διασκόρπισαν σὲ διαφορὲς περιοχὲς ὄγκους πετρωμάτων πού ἀποσποῦσαν καὶ παρέσειρναν.

Τὰ νερά πού προέκυψαν ἀπὸ τὸ λειώσιμο τῶν πάγων παρέσυραν τὸ ὑλικὸ καὶ τὸ μετέφεραν ἄλλοῦ. Ἔτσι σχηματίστηκαν τὰ ψαμμιτικὰ στρώματα, πού σκεπάζουν καὶ ἀποτελοῦν τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη τῆς Β. Γερμανίας καὶ ὀλόκληρης τῆς Ὀλλανδίας. Τὶς ἐποχὲς τῶν παγετῶνων τὶς διαδέχτηκαν θερμότερες ἐποχὲς καὶ μετὰ τὸ λειώσιμο τῶν πάγων καὶ τὴν ἐξάτμιση τῶν νερῶν ἔμεινε ἓνα στρώμα ἀπὸ σκόνη (Λαίς). Αὐτὴν οἱ ἀνεμοὶ τὴ μετέφεραν καὶ τὴν ἀπέθεσαν νοτιότερα στὴ μέση Γερμανία, στὴν περικαρπάθιο χώρα, στὴ νότια Ρωσία καὶ ἄλλοῦ.

Ἔτσι ἡ πεδιάδα τοῦ Βορρᾶ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφη, μολονότι ἔχει γενικὰ ἐπίπεδη μορφή. Πρὸς τὸ νότιο τμήμα ὑπάρχουν ὄρη μὲ μέτριον ὕψος, μὲ ἀπότομες πλαγιὲς καὶ δάση, πού σχηματίστηκαν κατὰ τὸ τέλος τῆς πρωτογενοῦς περιόδου. Αὐτὰ στὴν ἀρχὴ ἔπαθαν διάβρωση καὶ ἰσοπέδωση, ἀλλὰ

άνυψώθηκαν πάλι κατά την τριτογενή περίοδο με τις τεκτονικές κινήσεις της περιόδου αυτής, για να διαβρωθούν και πάλι και να σχηματίσουν χαμηλά δρη, λεκανοπέδια και όροπέδια.

Τέτοια δρη είναι τα **Πέννινα**, τα **Γαλλικά κεντρικά δρη**, τα **Βόσγια**, ο **μέλας Δρυμός**, οι **όρεινοι δγκοί της Ρηνανίας** και ο **Βοημικός Δρυμός**. Τα δρη αυτά διασχίζονται από παλυάριθμες διαβάσεις και έτσι δέν άποτελούν έμπόδιο στη διαβίωση τών ανθρώπων. Είναι από τα άρχαιότερα δρη της Εύρώπης.

3) 'Η νότια περιοχή. Περιλαμβάνει την 'Αλπική και Μεσογειακή ζώνη. Είναι τó τμήμα με τα ψηλότερα και πιό άπόκρημα δρη της Εύρώπης, με την ψηλότερη κορυφή, τó Λευκό δρος τών 'Αλπεων, πού έχει ύψος 4.807 μ.

'Η 'Αλπική ζώνη και τó Μεσογειακό τμήμα σχηματίστηκαν από πτωχώσεις, πού έγιναν κατά τόν καινοζωικό αιώνα και άνήκουν σ' αυτές τα νεώτερα δρη της Εύρώπης. Οι όροσειρές αυτές περιλαμβάνουν βραχώδεις πυρηνες πού φτάνουν σέ μεγάλα ύψη με άσβεστολιθικούς, σχιστολιθικούς ή και ψαμμολιθικούς σχηματισμούς. Οι τοπικοί παγετώνες κατά την τεταρτογενή περίοδο λάξευσαν τα δρη αυτά και τα διαμόρφωσαν με άιχημρες και άπόκρημες κορυφές. Τó κεντρικό τμήμα, ή ράχη της όροσειράς τών 'Αλπεων, έκτείνεται από τη Γένουα ως την Αδστρία και άνήκουν στό όρεινό αυτό συγκρότημα οι όροσειρές τών Πυρρηαίων, οι Ισπανικές Σιέρρες, τα δρη τού Γιούρα, τα 'Απέννινα, οι Διναρικές 'Αλπεις και ή Πίνδος. Τό ίδιο συγκρότημα πρós τα άνατολικά σχηματίζει τó τόξο τών Καρπαθίων, τις Τρανσυλβανικές 'Αλπεις και τις διακλαδώσεις τους. 'Ανάμεσα στα όρεινά αυτά συγκροτήματα υπάρχουν κοιλάδες σκαμμένες βαθιά από τούς παγετώνες ή πεδιάδες πού σχηματίστηκαν από τη λάσπη, όπως ή Ούγγρική πεδιάδα και ή πεδιάδα τού Πάδου. 'Η Μεσογειακή περιοχή σείεται συχνά από σεισμούς. Σ' αυτή συναντούμε τα ένεργά ήφαιστεια τού Βεζούβιου και της Αίτνας.

'Υδρογραφία. Ποταμοί. 'Αν φέρουμε μιá νοητή γραμμή από τó Γιβραλτάρ και μέσα από την 'Ισπανία, τα Πυρρηαία, τις 'Αλπεις, τα Καρπάθια, ως τη μέση τών Ουραλίων, μπορούμε νά χωρίσουμε την Εύρώπη σέ δύο τμήματα, με βάση τα ποτάμια συστήματα.

1) Τó Βόρειο και Βορειοδυτικό τμήμα. Αυτό έχει κλίση πρós τó Βόρειο

παγωμένο ωκεανό, τὸν Ἄτλαντικό καὶ πρὸς τὶς θάλασσες ποὺ προέρχονται ἀπ' αὐτόν.

2) Τὸ Νότιο τμήμα. Αὐτὸ ἔχει κλίση πρὸς τὴ Μεσόγειο, τὸν Εὐξείνιο Πόντο καὶ τὴν Κασπία θάλασσα. Οἱ εὐρωπαϊκοὶ ποταμοὶ ἔχουν τεράστια σημασία ἀπὸ συγκοινωνιακὴ καὶ βιομηχανικὴ ἄποψη. Εἶναι ποταμοὶ πεδιάδων καί, ὅπως εἶδαμε, οἱ μεγάλες πεδιάδες βρίσκονται στὸ κέντρο τῆς ἠπείρου. Ἡ διάταξη τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης εὐνοεῖ τὶς συγκοινωνίες καὶ τὸ ἐμπόριο, διότι οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι πλωτοὶ σὲ μεγάλες ἀποστάσεις. Ἀπὸ τὶς Ἄλλεις πηγάζουν οἱ περισσότεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ ἀπὸ τὰ Πυρηναιῖα, Ἀπέννινα, Καρπάθια, Βαλκάνια (Αἶμο), Ροδόπη κ.τ.λ., πηγάζουν ποταμοὶ μὲ μικρότερο μῆκος καὶ φτωχότεροι σὲ παροχὴ νεροῦ. Τὸ κλίμα ἐπίσης ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ὑδροκρικτικὴ κατάσταση τῶν ποταμῶν.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης σὲ σύγκριση μὲ τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς εἶναι μικρότεροι σὲ πλάτος, μῆκος καὶ παροχὴ νεροῦ.

Ποταμοὶ ποὺ χύνονται στὸ Βόρειο καὶ Βορειοδυτικὸ τμήμα τῆς Εὐρώπης εἶναι: 1) Ὁ **Πετσόρας** καὶ ὁ **Βόρειος Ντβίνας** ποὺ χύνονται στὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό. 2) Ὁ **Δυτικὸς Ντβίνας** ποὺ χύνεται στὴ Βαλτικὴ. Στὴν ἴδια θάλασσα χύνονται ὁ **Βιστούλας** ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ ὁ **Ὅδερ** ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ Σουδητικὰ ὄρη τῆς Βοημίας. Αὐτοὶ στὴν ἀρχὴ διαρρέουν τὴν ὄρεινὴ περιοχὴ, ἀλλὰ γρήγορα κατεβαίνουν στὴ χαμηλὴ καὶ πλατιὰ πεδιάδα. 3) Ὁ **Ἐλβας** καὶ ὁ **Βέξερ** ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὶς νότιες ὄροσειρὲς τῆς Γερμανίας καὶ διασχίζουν τὶς ἀνοιχτὲς καὶ χαμηλὲς πεδιάδες τῆς βόρειας Γερμανίας. Αὐτοὶ χύνονται στὴ Βόρεια θάλασσα. 4) Ὁ **Ρήνος** μὲ κατεύθυνση βορειοδυτικὴ, πηγάζει ἀπὸ τὶς Ἄλλεις καὶ χύνεται στὴ Βόρεια θάλασσα. 5) Ὁ **Μόζας** κατεβαίνει ἀπὸ τὰ Βόσγια καὶ χύνεται μαζί μὲ τὸ Ρήνο, ἀφοῦ πρῶτα περάσει ἀπὸ τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιο καὶ τὴν ὄρεινὴν περιοχὴ τῆς Ὀλλανδίας. Οἱ ποταμοὶ **Σηκουάνας, Λεϊγῆρας, Γαρούνας** χύνονται στὸν Ἄτλαντικό ὠκεανό καὶ γενικὰ ἀκολουθοῦν δυτικὴ κατεύθυνση.

Στὴ Νοτιοδυτικὴ Εὐρώπη. Στὸν Ἄτλαντικό χύνονται οἱ ποταμοὶ: **Ντοῦρος, Τάγος, Γκουαντιάνα** καὶ **Γκουνταλκιβήρ.** Στὴ Μεσόγειο χύνονται οἱ ποταμοὶ **Ἐβρος** καὶ **Χοῦκαρ** τῆς Ἰσπανίας.

Στὴ Νότια Εὐρώπη. Στὴ Μεσόγειο χύνονται οἱ ποταμοὶ **Ροδανὸς** καὶ ὁ

παραπόταμος του Σῶν. Στην Ἀδριατική οἱ ποταμοὶ **Πάδος** καὶ **Ἀδίγης**.

Τὴ **Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη** διασχίζει ὁ ποταμὸς **Δούναβης**, ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὴ Γερμανία – Αὐστρία – Οὐγγαρία – Γιουγκοσλαβία – Βουλγαρία – Ρουμανία. Παραπόταμοὶ του εἶναι ὁ **Δράβος**, **Δρίνος**, **Μοράβας**, **Προῦθος** κ.λ. ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὶς ἄλπεις, τὶς Τρανσυλβανικὲς ἄλπεις καὶ τὰ Καρπάθια. Οἱ περισσότεροὶ ποταμοὶ ποὺ διασχίζουν τὰ Βαλκάνια χύνονται στὸ Αἰγαῖο, ὅπως ὁ **Ἀξιός**, ὁ **Στρυμόνας**, ὁ **Ἔβρος** καὶ μερικοὶ στὸ Ἴονιο, ὅπως ὁ **Ἀῶς**. Οἱ ποταμοὶ **Δούναβης**, **Δνείπερος** καὶ **Ντόν** χύνονται στὸν Εὐξεινο, ἀφοῦ διασχίσουν χαμηλὲς πεδιάδες μὲ νοτιοανατολικὴ ἢ νότια κατεύθυνση. Ἡ κοίτη τῶν ποταμῶν αὐτῶν δὲν εἶναι εὐθεῖα, ἀλλὰ σχηματίζει πολλὰ ἀκανόνιστες καμπύλες καὶ τόξα. Μόνο ἡ κοίτη τοῦ Δνείπερου εἶναι εὐθεῖα. Ἀκόμα οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ σχηματίζουν Δέλτα στὶς ἐκβολὲς τους.

Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ **Βόλγας**. Χύνεται στὴν Κασπία θάλασσα. Ἐκεῖ χύνεται καὶ ὁ **Οὐράλης** ποὺ καθορίζει τὰ σύνορα τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Ρωσίας.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ κυρίως αὐτοὶ ποὺ χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ τροφοδοτοῦνται τὸ χειμῶνα ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὴν ἄνοιξη ἀπὸ τὰ χιόνια ποὺ λειώνουν. Οἱ ποταμοὶ τῆς Μεσογείου ξεχειλίζουν συνήθως κατὰ τὴν περίοδο τῶν βροχῶν, ἐνῶ τὸ καλοκαίρι ἢ στάθμη τους κατεβαίνει πολὺ. Ἐκεῖνοι ποὺ τροφοδοτοῦνται ἀπὸ τὰ χιόνια τῶν ἄλπεων ἔχουν ἀκανόνιστη ροή. Οἱ ἀνατολικοὶ ποταμοὶ ποὺ ρέουν πρὸς τὰ βόρεια παγώνουν τοὺς χειμερινοὺς μῆνες.

Στὴ Βόρεια θάλασσα οἱ παλίρροιες εἶναι συχνὲς καὶ ἔτσι ἡ θάλασσα ἀνεβαίνει καὶ εἰσχωρεῖ στὴν κοίτη τῶν ποταμῶν ποὺ ἔχουν ροὴ σταθερὴ καὶ κανονικὴ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δημιουργοῦνται στὶς ἐκβολὲς ἀμμουδερὲς ἀκτὲς, ὅπου σχηματίζονται καλοὶ λιμένες, ὅπως τοῦ **Ἀμβούργου**, τῆς **Βρέμης**, τοῦ **Ρότερνταμ**, τοῦ **Λονδίνου**.

Λίμνες. Ἡ Εὐρώπη ἔχει πάρα πολλὰς λίμνες ποὺ τὶς καταθέσαμε σὲ δύο ζῶνες: 1) στὴ Βαλτικὴ καὶ Σκανδιναυικὴ περιοχὴ καὶ 2) στοὺς πρόποδες τῶν ἄλπεων, σὲ τόπους δηλαδὴ ὅπου οἱ παγετῶνες δημιούργησαν βαθεῖς κοιλάδες ποὺ σκεπάστηκαν ἀπὸ τὰ νερά.

Κάτω ἀπὸ τὶς Σκανδιναυικὲς ἄλπεις καὶ στὰ δυτικὰ τῆς Βαλτικῆς ὑπάρχουν οἱ λίμνες: **Βέττερν**, **Βένερ**, **Μαίλαρεν** τῆς Σουηδίας. Πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς Βαλτικῆς, στὴ Φινλανδία, ὑπάρχουν ἐπίσης πάρα πολλὰς

λίμνες. Ἀκόμα σπουδαιότερες λίμνες τῆς πρώτης περιοχῆς εἶναι οἱ: 1) **Ὀνέγκα** τῆς Ρωσίας, 2) **Λαντόγκα** τῆς Ρωσίας, ἡ μεγαλύτερη τῆς Εὐρώπης μὲ ἐπιφάνεια 18.130 Km², 3) **Πεΐπους** τῆς Ἑσθονίας Ρωσίας. Στὴν περιοχὴ τῶν Ἄλπεων σπουδαιότερες λίμνες εἶναι τῆς **Γενεύης, Ζυρίχης, Κωνσταντίας** (Ἑλβετία - Γερμανία) καὶ οἱ ἰταλικὲς **Λάγκο Μαντζόρα, Λάγκο ντι Γκάρτα καὶ Λάγκο ντι Κόμο**.

Στὴν οὐγγρική πεδιάδα εἶναι ἡ λίμνη **Μπάλατον** ποὺ ἔχει μῆκος 75 Km καὶ ἐπιφάνεια 635 Km².

Διώρυγες. Τεχνητὲς διώρυγες ποὺ συνδέουν τοὺς ποταμοὺς ἐξυπηρετοῦν τὶς ἐσωτερικὲς συγκοινωνίες καὶ διευκολύνουν τὴ διακίνηση τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

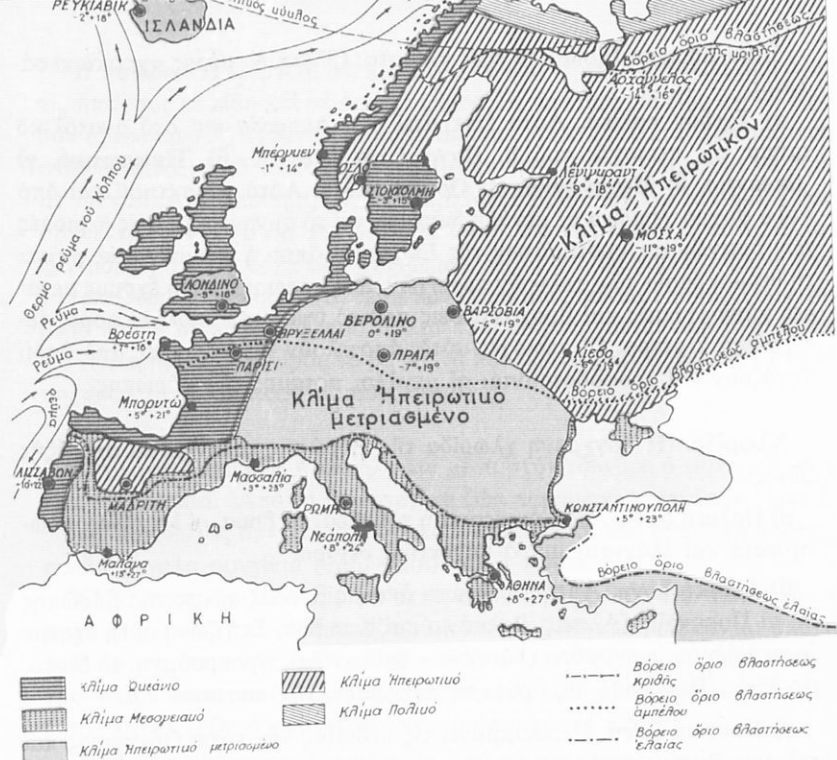
Διώρυγες ὑπάρχουν στὴ Γερμανία, Γαλλία, Κάτω Χῶρες, Σκανδιναβία, Ἀγγλία, Βόρεια Ἰταλία, Ἰσπανία καὶ Ἑλβετία. Χάρη στὶς διώρυγες οἱ Γερμανοὶ συγκοινωνοῦν ἀπὸ τὸ Ρῆνο ὡς τὴ Ρωσία. Ἡ Κασπία συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Εὐξείνιο Πόντο χάριη στοὺς ποταμοὺς Βόλγα καὶ Ντόν, ποὺ ἐνώνονται μὲ διώρυγες. Ὁ Εὐξείνιος συγκοινωνεῖ μὲ τὴ Βαλτική καὶ τὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανὸ χάριη στὴν Ἀζοφική, τὸ Ντόν καὶ τὸ Δνείπερο, ποὺ ἐνώνονται μὲ τοὺς ποταμοὺς, ποὺ ρέουν πρὸς τὰ βόρεια, μὲ διώρυγες. Στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο δὲν ὑπάρχουν διώρυγες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μικρὴ διώρυγα τῆς Κορίνθου.

Κλίμα. Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς παραλλήλους ποὺ ἔχουν βόρειο πλάτος 35⁰ καὶ 70⁰. Ἡ μεγαλύτερη ἔκτασή της βρίσκεται σχεδὸν στὴ μέση τῆς περιοχῆς μεταξὺ πόλου καὶ ἰσημερινοῦ (55ος-35ος παράλληλοι).

Αὐτὸ εἶναι σημαντικό, διότι ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ Εὐρώπη βρίσκεται στὴν βόρεια εὐκρατὴ ζώνη, ὅπου ἡ μέση ἐτήσια θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξὺ 10⁰ C - 20⁰ C καὶ ὅπου ἀνάμεσα στὸ χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι παρεμβάλλονται ἡ ἀνοιξὴ καὶ τὸ φθινόπωρο. Παρ' ὅλα αὐτὰ στὴν Εὐρώπη παρατηροῦμε μιά ποικιλία κλιμάτων ποὺ ἡ διαμόρφωσή τους ὀφείλεται στοὺς ἐξῆς λόγους:

1) Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται σὲ ζώνη μεταβλητῆ ὡς πρὸς τὸ πλάτος, ὅπου ὁ ψυχρὸς ἀέρας τῶν πολικῶν περιοχῶν συναντᾷ τὸ θερμὸ ἀέρα τῶν τροπικῶν περιοχῶν.

2) Ἡ Εὐρώπη περιβρέχεται σὲ μεγάλη ἔκταση ἀπὸ θάλασσα ποὺ ἡ ἐπίδρασή της στὴ διαμόρφωση τοῦ κλίματος εἶναι μεγάλη. Οἱ ὑγροὶ ἀνεμοὶ

Χάρτης 3. Κλιματικός χάρτης της Ευρώπης

πού φυσούν από τον Άτλαντικό προς τις πεδιάδες της Γαλλίας και Γερμανίας μπορούν να φτάσουν δίχως να βρουν εμπόδια ως τις ανατολικές πεδιάδες. Έτσι εξασθενούν οι μεγάλες μεταβολές της θερμοκρασίας, το καλοκαίρι γίνεται δροσερό και ο χειμώνας ήπιότερος. Η ενεργητική επίδραση του Άτλαντικού μεγαλώνει από τις θερμές μάζες θάλασσας που φτάνουν στις νορβηγικές άκτες με το θαλάσσιο ρεύμα του κόλπου του Μεξικού (Γκόλφ Στρήμ). Η επίδραση της Μεσογείου είναι μικρότερη από την επίδραση του Άτλαντικού και γίνεται αισθητή μόνο στα νότια τμήματα της Ευρώπης.

3) Η Ευρώπη συνδέεται με την έκτεταμένη Άσία που η επίδρασή της είναι τεράστια και εξηγεί τη μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ του χειμώνα και του καλοκαιριού καθώς και τη μείωση των βροχών.

Στην Εύρωπη ἔχουμε τὰ ἐξῆς κλίματα: (βλέπε Α μέρος σχετικό κεφάλαιο).

α) Σχεδόν πολικό. Αὐτό ἐπικρατεῖ στή Λαπωνία καί στό ἀνατολικό τμήμα τῆς περιοχῆς τοῦ Β. Παγωμένου ὠκεανοῦ. **β) Ἡπειρωτικό.** **γ) Ὠκεάνειο.** **δ) Μεσογειακό.** **ε) Ὅρεινό κλίμα.** Αὐτό χαρακτηρίζεται ἀπό πολὺ ψυχρὸ χειμῶνα μὲ μεγάλη διάρκεια καί τὸ συναντοῦμε στίς περιοχῆς τῶν ὄρεινῶν συγκροτημάτων τῆς Εὐρώπης, ὅπου ἡ θερμοκρασία φτάνει τῆ θερμοκρασία τῶν πολικῶν περιοχῶν. Στήν περιοχή αὐτῆ ἔχουμε μεγάλες χιονοπτώσεις καί βροχοπτώσεις πού τὸ ὕψος τους πολλές φορές ξεπερνᾶ τὰ 2 μέτρα. Οἱ περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελοῦν τίς δεξαμενῆς ἀπὸ ὅπου πηγάζουν καί τροφοδοτοῦνται οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης.

Χλωρίδα. Ἡ σύγχρονη χλωρίδα τῆς Εὐρώπης κατανέμεται στίς ἐξῆς ζώνες:

α) Πολικὴ ζώνη. Ἐδῶ ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα, τὰ βρύα, οἱ λειχήνες, πώδη φυτὰ καί ἐλάχιστα μικρὰ καχεκτικά δέντρα.

β) Δασικὴ ζώνη. Αὐτὴ ἀπλώνεται ἀπὸ τίς βόρειες χῶρες τῆς Εὐρώπης ὡς τὰ Πυρηναιῖα, Ἄλπεις, Βαλκάνια καί Καπάθια. Στὴ ζώνη αὐτῆ ἔχουμε δασικά δέντρα κωνοφόρα (Σουηδία – Φινλανδία), τὴν προύμνη, τὸ ἔλατο, τίς δξιῆς (Πολωνία), τίς δρυῖς, τὴ σφένδαμο, τὴν καστανιά κ.ἄ.

γ) Ποντικὴ ζώνη. Περιλαμβάνει τίς πεδιάδες τῆς κάτω Οὐγγαρίας καί τὴ νότια Ρωσία ὡς τὸν Καύκασο καί τίς στέπες. Στὴ ζώνη αὐτῆ ἔχουμε τὰ ἴδια μὲ τὴν προηγούμενη ζώνη δέντρα, ἀφθονοῦν ὁμως τὰ μικρὰ δέντρα καί οἱ θάμνοι.

δ) Μεσογειακὴ ζώνη. Στὴν περιοχή αὐτῆ εὐδοκιμοῦν μεγάλα καί μικρὰ δέντρα, ὅπως ἡ συκιά, ἡ δάφνη, ἡ ἐλιά, τὸ πεῦκο, ἡ λεύκα, ἡ φιλλύρα, ὁ πλάτανος, ἡ ἐκάλυπτος, ἡ καρυδιά, ἡ δρυῖς, ἡ πετελιά, ἡ καστανιά, τὰ ἐσπεριδοειδή, τὸ ἀμπέλι, διάφορα ὄπωροφόρα καί ἄλλα πώδη καί κρυπτόγυα φυτὰ.

Ἡ ὄρεινὴ περιοχή τῆς Μεσογειακῆς ζώνης ἀρχίζει ἀπὸ ὕψος 1.200 μ. πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας, ὅπου σχηματίζονται μεγάλα καί ἐκτεταμένα δάση ἀπὸ δρυῖς, ἔλατα, πεῦκα κ.τ.λ. Ἡ ζώνη τῶν στεπῶν περιλαμβάνει τίς ἐκτάσεις μεταξὺ Σιέρας Νεβάδας καί Γουαδιάνα ποταμοῦ, καθὼς καί τίς περιοχῆς τῆς Βαλκανικῆς πού βρίσκονται κοντὰ στὸν Ἐβρο. Στὴ ζώνη αὐτῆ συναντοῦμε διάφορα μικρὰ καί μεγάλα δέντρα, θάμνους καί ἀγροστοειδή.

Ἡ πανίδα. Ἡ Εὐρώπη ὡς πρὸς τὴν πανίδα εἶναι φτωχότερη ἀπὸ ὄλες τὶς ἡπείρους σὲ εἶδη καὶ σὲ ἀριθμὸ ζώων. Τὰ πρωταρχικὰ εἶδη ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανιστεῖ ἢ ἔχουν γίνεи πολὺ σπάνια. Αὐτὸ ὀφείλεται περισσότερο στὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ καὶ στὸ κυνήγι. Τὸ ἴδιο μποροῦμε νὰ ποῦμε γιὰ τὰ πολλὰ ἀποδημητικὰ πτηνά, πού δὲ βρίσκουν πιά τὰ σημεῖα πού συγκεντρώνονταν μέσα στὰ Ἐλη ἢ τὰ δάση, διότι οἱ περιοχὲς αὐτὲς ἄλλαξαν μορφή ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Μέσα στὴ διαφοροποιημένη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο βλάστηση, στὴ θέση τῶν ζώων μιᾶς παλαιᾶς ἐποχῆς, ζοῦν σήμερα πολλὰ οἰκιακὰ ζῶα, πού τὰ πιὸ πολλὰ προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἀσία. Τὰ γιδοπρόβατα, οἱ χοῖροι, τὰ βόδια, τὰ πουλερικά ζοῦν σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πολὺ βόρειες περιοχὲς.

Στὴ νότια Ρωσία ζεῖ ἡ καμήλα καὶ μέσα στὴν τούνδρα ὁ τάρανδος, πού ἔχει ἐξημερωθεῖ. Ἀπὸ τὰ πρωταρχικὰ ζῶα παραμένουν καὶ ζοῦν γύρω ἀπὸ τὶς παγωμένες ἀρκτικές θάλασσες ἡ λευκὴ ἀρκούδα, ἡ πολικὴ ἀλεπού, πολλὰ μεγάλα ποντίκια (ἀρουραῖοι) καὶ ἡ φώκια.

Ὁ βόναςος σπανίζει σήμερα στὴν κεντρικὴ Εὐρώπη, ἐνῶ ἄλλοτε ἦταν πολὺ συχνός. Ἡ καφεῖ ἀρκούδα, ὁ λύκος, οἱ λύγκες βρίσκονται ἀκόμα στὶς ὄρεινὲς περιοχὲς καὶ κυρίως στὰ Οὐράλια. Ὑπάρχουν ἀκόμα αἰγαγοὶ στὶς Ἄλπεις καὶ ἀγριόχοιροι σὲ μερικὲς μεσογειακὲς χῶρες. Ἀπὸ τὰ ἔντομοφάγα ζοῦν ὁ σκαντζόχοιρος, ὁ ἀσπάλακας κ.ἄ.

Ἀπὸ τὰ χειρότερα, ἡ νυχτερίδα, ἀπὸ τὰ τρωκτικά, ὁ σκίουρος, ὁ κάστορας καὶ ὁ λαγός. Τὰ πτηνά ἀντιπροσωπεύονται μὲ πολλὰ εἶδη πού τὰ περισσότερα ἀποδημοῦν τὸ χειμῶνα στὴν Ἀφρικὴ.

Ἀπὸ τὰ ὠδικὰ πτηνά ζοῦν διάφορα εἶδη σπίνων, ἡ σουσουράδα, τὸ ἀηδόνη, τὸ κοράκι, ὁ κότσυφας, ὁ ἀετομάχος, τὸ χελιδόνι καὶ διάφορα ἄλλα πτηνά, ὅπως ἡ κουκουβάγια, ὁ γύπας, τὸ γεράκι, ὁ ἀετός, τὸ περιστέρι, ἡ πέρδικα, τὸ ὄρτυκι, ὁ πελαργός κ.ἄ.

Τὰ ἔρπετά καὶ τὰ ἀμφίβια ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ ἐλάχιστα εἶδη. Αὐτὰ εἶναι ἡ χελώνα, ἡ σαύρα, ἡ ἔχιδνα (ὄχιά), ὁ βάτραχος, ἡ σαλαμάνδρα κ.ἄ.

Τὰ ἔντομα ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ ὄλα τὰ εἶδη. Ἐκεῖ πού ὁ ἄνθρωπος δὲν μπόρεσε νὰ φέρει διαφοροποίηση στὰ ζῶα εἶναι ἡ θάλασσα. Ἀνάλογα μὲ τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τὴν ἐποχὴ γιὰ πολλοὺς αἰῶνες ἀφθονοῦν οἱ ῥέγγες καὶ οἱ βακαλαοὶ στὴ βόρεια θάλασσα, οἱ τόννοι καὶ οἱ σαρδέλες στὴ μεσογειακὴ. Ἀκόμα συναντοῦμε τὸ λαβράκι, τὴ συναγρίδα, τὸν κέφαλο, τὴ μαρίδα, τὸ γαῦρο, τὸ χέλι, τὸν καρχαρία κ.ἄ. Τέλος ἀφθονοῦν τὰ μαλάκια (σουπιὰ κ.ἄ.), τὰ μαλακόστρακα, τὰ ἐχινόδερμα (ἀστερίας), τὰ

κοιλεντερωτά (κοράλλια – μέδουσες – σπόγγοι). Τα πρωτόζωα αντιπροσωπεύονται από πολλά γένη και είδη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ. Ἡ Εὐρώπη ἀποτελεῖ μιὰ μεγάλη χερσόνησο τῆς Ἀσίας. Ἐξετάζεται ὁμως ὡς ἡπειρος ἐπειδὴ ὑπῆρξε ἡ εἶδος τῶν σπουδαιότερων γεγονότων τῆς ἀρχαίας, τῆς μεσαιωνικῆς καὶ τῆς σύγχρονης Ἱστορίας. Ἀκόμα ὑπῆρξε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ κοιτίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου.

Βρίσκεται σὲ ἴση περίπου ἀπόσταση ἀπὸ τὸ βόρειο πόλο καὶ τὸν Ἰσημερινό. Τὰ ὠκεάνεια καὶ τὰ ἡμικηπειρωτικὰ κλίματα, καθὼς καὶ τὸ μεσογειακό, δυναμώνουν τὴν ἀνθρώπινη δραστηριότητα, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει καμιὰ περιοχὴ τῆς Εὐρώπης πού νὰ εἶναι τελείως ἀκατοίκητη. Βρέχεται σὲ μεγάλη ἔκταση ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ οἱ ἀκτές της παρουσιάζουν πλουσιότατο διαμελισμό. Σχηματίζουσι κόλπους, λιμάνια καὶ ὄρμους πού διευκολύνουσι τὴ ναύσιπλοῦσα καὶ συγκοινωνία. Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους της ποικίλλει. Περιλαμβάνει παλαιὰ καὶ νέα ὄρη καὶ ἐκτεταμένους πεδιάδες. Οἱ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ σὲ μεγάλη ἔκταση καὶ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν ἀρδευση τῶν πεδιάδων πού τὶς κάνουν εὐφορότατες. Ἀκόμα οἱ διώρυγες πού ἐνώνουσι τοὺς ποταμοὺς πυκνώνουσι τὸ ἐσωτερικὸ συγκοινωνιακὸ δίκτυο καὶ διευκολύνουσι πάρα πολὺ τὸ διαμετακομιστικὸ ἐμπόριο.

I. ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά. Ἡ νότια Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς μεγάλες χερσονήσους. 1) τὴν **Βαλκανική**, 2) τὴν **Ἰταλική** καὶ 3) τὴν **Ἰσπανική** (Ἰβηρική). Οἱ τρεῖς αὐτὲς χερσόνησοι βρίσκονται ἀνάμεσα στὸν 36^ο καὶ 46^ο παράλληλο. Ἔχουν ἔκταση 1.300.000 Km² καὶ πληθυσμὸ πάνω ἀπὸ 120.000.000. Παρουσιάζουν μεγάλη διαφορά ἀπὸ κάθε ἄποψη.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. Παλιὰ καὶ νέα ἠφαιστειώδη ὄρη καὶ ὄροσειρές, πεδιάδες καὶ λεκανοπέδια σχηματίζουν μία πολὺπλοκη, ἀνώμαλη καὶ πολὺμορφη ἐδαφικὴ ἐπιφάνεια.

Παλαιὰ ὄρη συναντοῦμε στὰ Βαλκάνια (Ροδόπη), τὴ νότια Ἰταλία, τὴ Σαρδηνία καὶ τὴν Ἰβηρικὴ χερσόνησο. Νέα ὄρη εἶναι οἱ Διναρικὲς Ἄλπεις, τὰ Ἀπέννινα, οἱ Ἄλπεις, τὰ Πυρρηναῖα, ἡ Σιέρρα Νεβάδα κ.ἄ. πού τὰ πετρώματά τους εἶναι κυρίως ἀσβεστολιθικά. Ὅρη πού προέκυψαν ἀπὸ ἠφαιστεια εἶναι ἡ Αἴτνα, τὸ Στρόμπολι καὶ ὁ Βεζούβιος. Εἶναι ἐνεργὰ ἠφαιστεια καὶ οἱ περιοχὲς τους ἀποτελοῦνται ἀπὸ πλούσια ἐδάφη καὶ γι' αὐτὸ εἶναι πυκνοκατοικημένες.

Μεγάλες πεδιάδες δὲν ὑπάρχουν ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, πού εἶναι ἀνοιχτὴ πρὸς τὴ θάλασσα. Ὑπάρχουν πολλὰ μικρὰ λεκανοπέδια, ἀπομονωμένα ἀνάμεσα στὰ ὄρη, καὶ μικρὲς παράλιες πεδιάδες. Ἐτσι τὸ ἔδαφος στὴ νότια Εὐρώπη τὸ διαμορφώνουν μὲ τὴν ἐναλλαγὴ τους τὰ ὄρη οἱ λόφοι, οἱ πεδιάδες καὶ τὰ μικρὰ ἢ τὰ μεγάλα λεκανοπέδια.

Οἱ ἀκτὲς εἶναι κυρίως βραχώδεις. Συχνὰ οἱ ὄροσειρὲς κατεβαίνουν ὡς τίς ἀκτὲς καὶ ἐμποδίζουν τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὸ ἐσωτερικὸ, διότι σχηματίζουν ψηλὸ τεῖχος. Ἡ ἔλλειψη παλίρροιας εὐνοεῖ τὸ σχηματισμὸ Δέλτα στίς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν (Ἐβρος, Ἀξιός, Πάδος) ἀπὸ τὰ ὑλικά πού φέρνουν καὶ ἀποθέτουν οἱ ποταμοί. Οἱ προσχώσεις τῶν νερῶν στίς χαμηλότερες περιοχὲς σχηματίζουν λουρίδες Γῆς πού ἀπομονώνουν στὸ ἐσωτερικὸ λίμνες μὲ μικρὸ βάθος ἢ σχηματίζουν Ἐλη. Αὐτὸ τὸ εὐνοεῖ καὶ πάλι ἡ ἔλλειψη παλίρροιας, πού, ἂν ὑπῆρχε, θὰ μετέφερε τὰ ὑλικά τῶν προσχωσεων πολὺ μακριά.

ται σε πολλές περιπτώσεις από κηρώδη επιδερμίδα, για να ελαττώνεται ή εξάτμιση κατά τη διαπνοή. Τα δάση σχηματίζονται από φελλόδρυς, δρύς, κυπαρίσσια, ψηλά πεύκα, παραθαλάσσια πεύκα και αγριελιές. Ή περιοχή όπου φτάνει ή καλλιέργεια της ελιάς θεωρείται και δριο του μεσογειακού κλίματος.

Ή θαμνώδης βλάστηση που λέγεται **μακκίας** κατέχει τις μεγαλύτερες εκτάσεις στις χώρες της Μεσογείου και αποτελεί μερικές φορές αδιάβατο σύδεντρο από μικρά δέντρα με σκληρά φύλλα, από πυκνούς θάμνους και φυτά με άγκάθια. Τη συναντούμε σε εδάφη με πυριτικά πετρώματα. Ή στέπα, **γκαρίκ**, σχηματίζεται από άραιους και καχεκτικούς θάμνους. Τη συναντούμε σε εδάφη με χαλίκια και άσβεστολιθικά πετρώματα.

Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ήφείλουμε να μιλήσουμε ιδιαίτερα για τη Μεσόγειο θάλασσα που περιβρέχει τις χώρες της Ν. Ευρώπης. Ή Μεσόγειος είναι μιά κλειστή θάλασσα μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, που έχει διέξοδο προς τόν Ατλαντικό με τό στενό του Γιβραλτάρ, προς τόν Ίνδικό με τό στενό του Σουέζ και την Έρυθρά Θάλασσα και προς τόν Εξείνο Πόντο με τό στενό του Έλλησπόντου (Δαρδανέλλια). Έχει μήκος 4.000 Km, είναι θερμή και πολυ άλμυρή και γεμάτη από μεγάλα νησιά και αρχιπελάγη, λείψανα μιάς ξηράς που χάθηκε. Οί άκτες είναι συχνά απότομες και ψηλές. Στη Μεσόγειο έχουμε μεγάλη εξάτμιση και τό νερό που εξαιτμίζεται δέν μπορεί να αναπληρωθεί από τά νερά της βροχής και των ποταμών που χύνονται σ' αυτή. Έτσι δέχεται νερά από τόν Ατλαντικό και τόν Εξείνο, διότι ή στάθμη της είναι χαμηλότερη. Ή άλιεία της είναι περιορισμένη σε σύγκριση με τις βόρειες θάλασσες, που υπάρχουν άφθονα άλιεύματα. Ή Μεσόγειος δίνει τό χαρακτήρα του κλίματος σ' όλες τις παραλίες των Μεσογειακών χωρών. Με τη διάνοιξη της διώρυγας του Σουέζ στά 1869 από τό γάλλο μηχανικό Λεσσέψ ή Μεσόγειος έγινε ένας ζωτικός δρόμος του μεγάλου διεθνούς έμπορίου μεταξύ των χωρών του Ατλαντικού και των χωρών του Ίνδικού ώκεανού.

Γενική έπισκόπηση και συμπεράσματα

Στις Μεσογειακές χώρες τά δρη αποτελούν ευνοϊκή περιοχή για να εκτρέφονται γιδοπρόβατα, ενώ ταυτόχρονα έπιδρούν στη διατήρηση δροσε-

ροῦ κλίματος. Στους λόφους γίνονται οἱ πιό ἀποδοτικές καλλιέργειες. Καλλιεργοῦνται τὰ ὄπωροφόρα δέντρα, ἡ ἐλιά, ὄπου εὐδοκιμεῖ, τὰ ἀμπέλια κ.ἄ.. Ἡ ζώνη αὐτὴ εἶναι ἡ περισσότερο πυκνοκατοικημένη καὶ ὑγιεινὴ περιοχή. Οἱ πεδιάδες ἀποτελοῦν ἐκτάσεις μὲ πλούσιες καλλιέργειες βιομηχανικῶν φυτῶν, ψυχανθῶν κ.ἄ. Οἱ καλλιέργειες εἶναι δύο εἰδῶν. Ἡ καλλιέργεια τῶν περιοχῶν ποῦ ἀρδεύονται καὶ ἐπιτρέπουν μὲ τὸ θερμὸ τους κλίμα μεγάλη ἀπόδοση καὶ σὲ πολλὰς περιπτώσεις διπλὴ συγκομιδὴ κάθε χρόνο. Τὰ προϊόντα ποῦ παράγονται εἶναι: δημητριακά, κηπευτικά, ὄπωρικά. Στις περιοχὰς ποῦ δὲν ἀρδεύονται ἐπικρατεῖ ἡ ξηρὴ καλλιέργεια μὲ ἐνδιάμεση ἀγροανάπαυση.

Οἱ μεσογειακοὶ λαοὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ναυτικὸ ἐπάγγελμα καὶ τὸ ἐμπόριο. Γενικὰ οἱ μεσογειακὲς χῶρες ἔχουν χαρακτῆρα γεωργικὸ ἐκτὸς ἀπὸ ὀρισμένες περιοχὰς, ὅπως π.χ. ἡ Β. Ἰταλία. Στὰ τελευταῖα χρόνια καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ συστηματικὴ ἐκμετάλλευση τῶν φυσικῶν πόρων καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μὲ σκοπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαῶν. Οἱ μεσογειακὲς χῶρες μὲ τὸ εὐχάριστο κλίμα τους, μὲ τὰ ὁμορφα τοπία, τὴ θάλασσα κ.τ.λ. προσελκύουν τοὺς βόρειους λαοὺς τῆς Εὐρώπης, ποῦ τὶς ἐπισκεπτόνται κατὰ χιλιάδες. Ἔτσι δημιουργεῖται ἓνα ρεῦμα ἀπὸ περιηγητὰς ποῦ τὶς ὠφελοῦν οἰκονομικά.

Ἡ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος μοιάζει μὲ τρίγωνο ποῦ ἡ βάση του σὲ μεγάλο πλάτος συνδέεται μὲ τὴν ξηρὰ. Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Βαλκανικῆς ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο καὶ καταλήγουν στὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος, ἀνατολικά ἀπὸ τὴν πόλη Τεργέστη. Στὴ μεγαλύτερὴ τους ἔκταση καθορίζονται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Δούναβη καὶ Δράβη.

Τὰ ἀνατολικά σύνορα καθορίζονται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο, τὸ Βόσπορο, τὸν Ἑλλήσποντο καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Νότια βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα (Κρητικὸ πέλαγος) καὶ δυτικὰ ἀπὸ τὸ Ἴόνιο καὶ Ἀδριατικὸ πέλαγος.

Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος εἶναι γενικὰ χώρα ὄρεινὴ. Τὰ ὄρη της δὲν ἀφήνουν περιθώρια παρὰ μόνο γιὰ νὰ σχηματίζονται μικρὰ βαθύπεδα, κοιλάδες καὶ μικρὰς πεδιάδες ἢ καὶ μικρὰς παραλιακὰς πεδιάδες στὸ βάθος τῶν κόλπων. Μεγάλες πεδιάδες εἶναι ἡ πεδιάδα τοῦ Δούναβη, τοῦ Σάβου,

του Έβρου (Θράκη). Η κυρίως πεδιάδα του Δούναβη βρίσκεται έξω από τα φυσικά σύνορα της χερσονήσου, διότι περικλείεται βόρεια από τις Τρανσυλβανικές Άλπεις και νότια από την όροσειρά του Αίμου. Τα όρη αυτά αποτελούν ένα ήμικυκλικό όρεινό συγκρότημα που διασχίζει ο Δούναβης στις λεγόμενες Σιδηρές Πύλες. Το δεύτερο όρεινό συγκρότημα είναι το συγκρότημα των Διναρικών Άλπεων, που θεωρείται συνέχεια των Άλπεων. Η όρεινη μάζα των Διναρικών Άλπεων προεκτείνεται από τα βορειοδυτικά προς τα νοτιοανατολικά, συνεχίζεται με την Πίνδο και φτάνει ως την Κρήτη. Ένα τρίτο όρεινό συγκρότημα αρχίζει ανατολικά των Διναρικών Άλπεων από το όρος Σκάρδος και προχωρεί ανατολικά προς το κέντρο της Βαλκανικής ως την όροσειρά της Ροδόπης. Οι άκτες της Βαλκανικής σχίζονται σε πολλούς μικρούς ή μεγάλους κόλπους, με πολλά άκρωτήρια. Εξαίρεση αποτελούν οι άκτες του Εξεΐνου και της Άλβανίας.

Στις Δαλματικές άκτες τα όρη φτάνουν απότομα στη θάλασσα. Γύρω από τις άκτες των βορειοδυτικών και νοτιοανατολικών παραλίων υπάρχουν διάφορα αρχιπελάγη. Τα νησιά του Αιγαίου πελάγους θεωρούνται κατάλοιπα της ξηράς (Αιγαΐδας χώρας), που ένωσε την Ελλάδα με τη Μικρασιατική χερσόνησο σε πολύ παλιά γεωλογική εποχή.

Υδρογραφία. Οι σπουδαιότεροι ποταμοί ρέουν προς τα ανατολικά ή νοτιοανατολικά. Αυτό οφείλεται στην όρογραφική διαμόρφωση της Βαλκανικής χερσονήσου. Οι μεγαλύτεροι ποταμοί είναι: ο **Δούναβης** που χύνεται στον Εξεΐνο, ο **Έβρος**, ο **Νέστος**, ο **Στρουμόνας**, ο **Άξιός**, ο **Αλιάκμονας** και ο **Πηνειός** που χύνονται στο Αιγαίο πέλαγος, ο **Άώος** και ο **Δρίνος** που χύνονται στην Άδριατική.

Οι μεγαλύτερες λίμνες είναι: της **Άχρίδας**, των **Ίωαννίνων**, της **Πρέσπας** (μικρή και μεγάλη), της **Σκόδρας** και της **Δοϊράνης**.

Κλίμα. Η Βαλκανική χερσόνησος βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες που επικρατεί το ήπειρωτικό ευρωπαϊκό κλίμα, στη ζώνη που επικρατεί το κλίμα των ασιατικών στεπών και στην περιοχή που επικρατεί το μεσογειακό κλίμα. Το μεσογειακό κλίμα επηρεάζει μια στενή παραλιακή περιοχή και εισχωρεί στο έσωτερικό μέσα από τις κοιλάδες, ώσπου να συναντήσει όρεινα φράγματα. Εκτός από τα παράλια ή υπόλοιπη Βαλκανική χερσόνησος έχει κλίμα ήπειρωτικό. Ο χειμώνας, αν και είναι σύντομος, είναι συ-

Χάρτης 4. Βαλκανική χερσόνησος

χνά πολύ ψυχρός, κυρίως στην πεδιάδα του Δούναβη και της Θράκης. Τήν Άνοιξη φυσούν βορειοανατολικοί άνεμοι και τὸ χιόνι πέφτει ἀκόμα καὶ στις χαμηλές πεδιάδες τῆς Ἑλλάδας. Τὸ φθινόπωρο εἶναι ἀρκετὰ ἥπιο. Στις ἀκτὲς τοῦ Εὐξείνου τὸ κλίμα χαρακτηρίζεται ὡς πόντιο. Ἔχει χειμῶνα ψυχρό, καλοκαίρι δροσερό καὶ βροχές ὅλες τὶς ἐποχές τοῦ ἔτους.

Ἡ θέση τῆς Βαλκανικῆς. Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος βρίσκεται μεταξύ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ὅπου διασταυρώνονται οἱ θαλάσσιοι καὶ οἱ ἠπειρωτικοὶ δρόμοι. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χερσονήσου κόβεται ἀπὸ κοιλάδες, ὅπως τοῦ Μοράβα, τοῦ Ἀξιοῦ, τοῦ Ἐβρου κ.ἄ. πού πάντοτε διευκόλυναν τὶς συγκοινωνίες καὶ συνέδεαν τὶς παραδουνάβιες χώρες καὶ τὶς περιοχὲς τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων μὲ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου μὲ τὰ Δαρδανέλλια καὶ τὸ Βόσπορο ἀνοίγει τὸ δρόμο πρὸς τὴ Ρωσία καὶ τὸν Καύκασο, ἐνῶ μὲ τὴν Ἀδριατικὴ ἐκτείνεται πρὸς τὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης. Τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου δημιουργοῦν μιὰ γέφυρα μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Ἐξαιτίας τῆς θέσης τῆς ἢ Βαλκανικῆς χερσόνησος ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους ὁ χῶρος τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν λαῶν. Ἔτσι ἐγκαταστάθηκαν σ' αὐτὴ πολλοὶ λαοί. Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους, οἱ μικρὲς πεδιάδες καὶ οἱ στενὲς κοιλάδες πού περικλείονται ἀπὸ ὄροσειρές, ἐπέτρεψαν στοὺς λαοὺς πού ἐγκαταστάθηκαν νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικοὺς ἐθνικοὺς χαρακτήρες τους. Παλαιότεροι κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ (Ἀλβανοί).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς προϊστορικὲς μεταναστευτικὲς κινήσεις ἡ πρώτη εἰσβολὴ ξένων λαῶν ἔγινε κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἀπὸ τὶς σλαβικὲς φυλές, πού ἄλλαξε τὴν ἐθνογραφικὴ καὶ πολιτικὴ διαμόρφωση τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΔ' αἰῶνα μ.Χ. ἡ Βαλκανικὴ γνώρισε μιὰ ἄλλη εἰσβολή, τὴν εἰσβολὴ τῶν Τούρκων, πού τὴν ἀναστάτωσε κυριολεκτικά. Οἱ μετακινήσεις ἐξακολούθησαν σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας, πού κράτησε τέσσερις περίπου αἰῶνες.

Ἀποτέλεσμα ὄλων αὐτῶν τῶν μετακινήσεων καὶ εἰσβολῶν ἦταν νὰ σχηματιστοῦν πολυάριθμες ἐθνότητες μὲ διαφορετικὲς γλωσσες καὶ θρησκείες. Οἱ εἰσβολές καὶ οἱ πόλεμοι δὲν ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία σὲ μιὰ συνεχή προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ ἀξιοποίηση τῆς Βαλκανικῆς. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ἐπίσης ἡ βιοτεχνία εἶναι ἀρκετὰ σημαντικὴ.

Ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου οἱ βαλκανικὲς χώρες εἰσέρχονται σὲ μιὰ περίοδο πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀξιοποίηση τῶν φυσικῶν πόρων καὶ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς πολύμορφης βιομηχανίας.

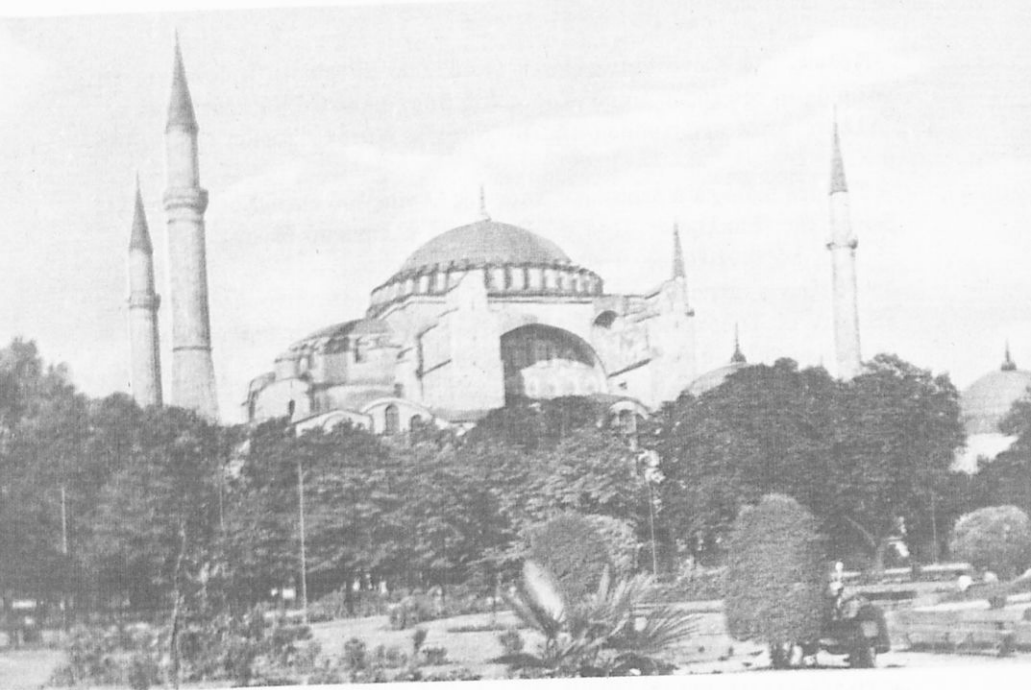
Χάρτης 5. Ευρωπαϊκή Τουρκία

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ (Ανατολική Θράκη)

- Έκταση: 23.623 Km²
- Πληθυσμός: 2.840.000
- Θρήσκευμα: Μωαμεθανοί
- Γλώσσα: Τουρκική
- Νόμισμα: Λίρα Τουρκίας

Θέση — Σύνορα. Η Ευρωπαϊκή Τουρκία ή Ανατολική Θράκη κατέχει το νοτιοανατολικό άκρο της Βαλκανικής χερσονήσου. Χωρίζεται από την Ασία με τα στενά του Έλλησπόντου και τα στενά του Βοσπόρου. Ανατολικά βρέχεται από τον Εξέεινο πόντο, νότια από την Προποντιδα και το Αίγαίο πέλαγος, δυτικά συνορεύει με την Ελλάδα και βόρεια με τη Βουλγαρία.

Μορφολογία του έδαφους. Το έδαφος της Ανατολικής Θράκης είναι πεδινό που σε μερικά μέρη έχει λόφους. Χαμηλές παραλιακές όροσειρές περιβάλλουν την πεδινή περιοχή. Οι σπουδαιότερες είναι της Στράντζας,

Είκ. 6. Ο Ναός της Ἁγίας Σοφίας

στά παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντου, καί τοῦ **Ἱεροῦ ὄρους** πού σχηματίζει τή χερσόνησο τῆς **Καλλιπόλεως** στά παράλια τῆς Προποντίδας. Ἡ ὄροσειρά τῆς Στράντζας στήν προέκτασή της σχηματίζει τὸ ὄροπέδιο τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὕψος 250 m).

Κλίμα. Τὸ κλίμα στά νότια παράλια εἶναι μεσογειακό, στό ἐσωτερικό ἐπικρατεῖ τὸ ἠπειρωτικό.

Ἵδρογραφία. Ποταμοί τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι: ὁ **Ἔβρος**, πού χωρίζει τὴν Ἀνατολική Θράκη ἀπὸ τὴ Δυτική, καί ὁ **Ἐργίνης**, πού εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἔβρου.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Ἡ Ἀνατολική Θράκη καί τὰ νησιά **Ἰμβρος** καί **Τένεδος** ἦταν πάντοτε ἐλληνικά ἐδάφη πού τὰ κατέχουν οἱ Τοῦρκοι. Τὴν Ἀνατολική Θράκη τὴν ἀπελευθέρωσε ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς τὸ 1920, ἀλλὰ τὸ 1923, μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφή, τὴν κατέλαβαν πάλι οἱ Τοῦρκοι. Οἱ Ἕλληνες διώχτηκαν ἀπὸ ἐκεῖ ἐκτὸς ἀπὸ 50 χιλιάδες περίπου πού ἔμειναν στήν Κωνσταντινούπολη.

Πόλεις. Ἡ **Κωνσταντινούπολη** (1.467.000 κάτοικοι). Βρίσκεται στή νότια ἄκρη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέρους τοῦ Βοσπόρου, στὸν Κεράτιο κόλπο. Ἄλλοτε ἦταν πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (330–1453 μ.Χ.).

Σ' αὐτὴ ὑπάρχει ὁ περίφημος ναὸς τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ Κιβωτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἱερό σύμβολο τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τὴν Κωνσταντινούπολη τὴν κατέλαβαν οἱ Τούρκοι στίς 29 Μαΐου τοῦ 1453. Ἄλλες πόλεις εἶναι: ἡ **Ἀδριανούπολη, ἡ Ραιδεστός, ἡ Σουλβρία, ἡ Καλλιπὸλη** κ.ἄ πού κάποτε ἦταν σπουδαῖες ἑλληνικὲς πόλεις.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἐκταση: 110.912 Km².

Πληθυσμός: 8.580.000 κάτ.

+ Πολίτευμα: Λαϊκὴ Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι

Γλώσσα: Βουλγαρικὴ

Νόμισμα: Λέβα

Πρωτεύουσα: Σόφια μὲ 876.943 κατ.

Θέση — Σύνορα. Ἡ Βουλγαρία κατέχει τὸ βορειοανατολικὸ τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Νότια συνορεύει μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἀνατολικά βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο πόντο, βόρεια συνορεύει μὲ τὴν Ρουμανία καὶ δυτικά μὲ τὴν Γιουγκοσλαβία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὰ βαλκανικὰ ὄρη (Αἴμος) χωρίζουν τὴ Βουλγαρία σὲ δύο περιοχές: α) τὴν περιοχὴ, βόρεια τοῦ Αἴμου (παραδουνάβεια περιοχὴ) καὶ β) τὴν περιοχὴ νότια τοῦ Αἴμου (νότια Βουλγαρία), πού ἀπλώνεται ὡς τὴν Ἑλλάδα. Στὴ νότια Βουλγαρία σχηματίζονται δύο ἀκόμα ὄροσειρές, τοῦ Ὁρβηλου καὶ τῆς Ροδόπης.

Πεδιᾶδες. 1) Ἡ πεδιάδα τοῦ κάτω Δούναβη. Βρίσκεται μεταξὺ τοῦ Δούναβη καὶ τοῦ Αἴμου. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ εὐφορότερη πεδιάδα τῆς

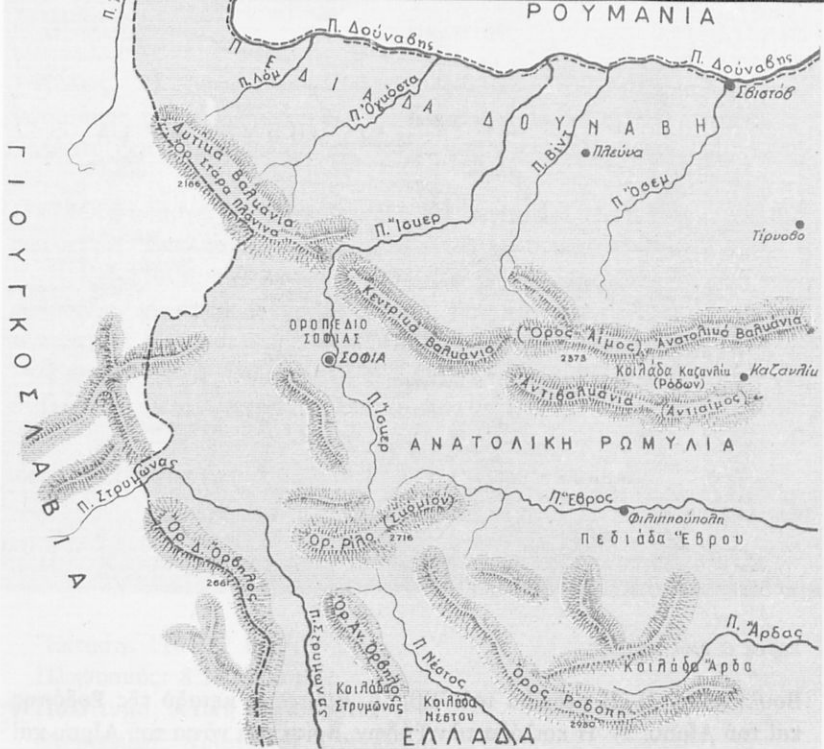

Χάρτης 6. Βουλγαρία

Βουλγαρίας. 2) Η πεδιάδα του Έβρου. Βρίσκεται μεταξύ της Ροδόπης και του Αίμου. 3) Η κοιλάδα των Ρόδων. Βρίσκεται νότια του Αίμου και μεταξύ αυτού και μίας μικρότερης όροσειράς, της όροσειράς των Αντιβαλκανίων ή του νότιου Αίμου.

Υδρογραφία. Ποταμοί: Ο Δούναβης, που έχει μήκος 400 χιλιόμετρα. Ο Δούναβης καθορίζει τη συνοριακή γραμμή Βουλγαρίας – Ρουμανίας και αποτελεί το φυσικό βόρειο σύνορο της Βαλκανικής χερσονήσου. Ο Δούναβης είναι πλωτός και εξυπηρετεί τη συγκοινωνία και το εμπόριο του εξωτερικού. Στη νοτιοανατολική Βουλγαρία ρέει ο Έβρος που έχει μήκος 430 χιλιόμετρα. Πηγάζει από το δρος Ρίλο και χύνεται στο Αίγαίο. Άλλοι ποταμοί είναι ο Στρυμόνας και ο Νέστος. Ρέουν στο νοτιοδυτικό τμήμα της χώρας και χύνονται στο Αίγαίο. Ο Άρδας και ο Τούνζας είναι παραπόταμοι του Έβρου.

Κλίμα. Το κλίμα της Βουλγαρίας είναι γενικά ηπειρωτικό. Το βόρειο τμήμα το προσβάλλουν οι βόρειοι άνεμοι και ο χειμώνας του είναι ψυχρός και με μεγάλη διάρκεια. Η θερμοκρασία εδώ φτάνει τους 15–20 βα-

Χάρτης 7. Βουνά, ποταμοί, πεδιάδες της Βουλγαρίας

θμούς κάτω από το μηδέν. Στά νότια της χώρας και τις ανατολικές περιοχές, προς τη θάλασσα, το κλίμα είναι ήπιότερο και μοιάζει με το μεσογειακό. Οί βροχές είναι αρκετές και κάνουν το έδαφος εύφορο. Η κοιλάδα των ρόδων ανάμεσα στα όρη του Αΐμου και του Άντσιαϊμου έχει ήπιο κλίμα, γιατί προφυλάγεται από τους ανέμους και έχει υγρασία την Άνοιξη και τις άρχές του Καλοκαιριού. Το ήπιο κλίμα και η υγρασία ευνοούν την καλλιέργεια των ρόδων στην περιοχή αυτή.

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Καλλιεργούνται σιτάρι, άραβόσιτος, κριθάρι, σικάλη, καπνός, βαμβάκι, πατάτες, δσπρια και κτηνοτροφικά φυτά που δίνουν στην κτηνοτροφία τη δυνατότητα για ανάπτυξη. Έκτρέφονται βόδια, άλογα και γιδοπρόβατα. Άρκετά αναπτυγμένη είναι η σηροτροφία, ή μελισσοκομία και πιό πολύ η κτηνοτροφία.

Δασικός πλούτος. Υπάρχουν δάση από κωνοφόρα και δρυς που σκεπάζουν τα 26% της χώρας. Από τα δάση παίρνουν άφθονη ξυλεία.

Όρυκτος πλούτος. Υπάρχουν ορυχεία από τα όποια εξορύσσουν μόλυβδο, χαλκό, σίδηρο, γαιάνθρακα και βωξίτη.

Βιομηχανία. Υπάρχουν εργοστάσια που επεξεργάζονται τα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, δηλαδή τον καπνό, τις ύφαντικές ύλες, τα ζαχαρότευτλα, το απόσταγμα από τα ρόδα, τα δέρματα κ.ά. Είναι ακόμα αναπτυγμένη και η κεραμευτική μικροβιομηχανία.

Εμπόριο. Η Βουλγαρία εξάγει κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα και διάφορα μεταλλεύματα. Εισάγει χημικά προϊόντα, φάρμακα, μηχανές, γεωργικά εργαλεία κ.ά.

Συγκοινωνία. Χάρη στο Δούναβη έπικοινωνεί με πολλά κράτη της Ευρώπης. Η χώρα διασχίζεται από σιδηροδρομικές γραμμές και αυτοκινητοδρόμους. Επίσης έχει και αεροπορική συγκοινωνία.

Τουρισμός. Η τουριστική κίνηση παρουσιάζει ενδιαφέρον σε όρισμένες περιοχές, όπως το Τύρνοβο που είναι παλιά μεσαιωνική πόλη κ.ά. Αξιόλογη είναι η τουριστική κίνηση στις παραλιακές πόλεις του Εύξεινου πόντου, όπου υπάρχουν ωραία τουριστικά ξενοδοχεία.

Είκ. 7. Άποψη Σόφιας

Πολιτική εξέταση. Οί Βούλγαροι πήραν τὸ ὄνομά τους ἀπὸ τὸν ποταμὸ Βόλγα (Οὐκράνεια), ὅπου ἔφτασαν ἀπὸ τὴ Μογγολία καὶ ἐγκαταστάθηκαν γιὰ ἕνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Ἀργότερα καὶ κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα μ.Χ. ἐγκαταστάθηκαν στὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου ἀπ' ὅπου ἦρθαν στὴ χώρα ποὺ κατέχουν σήμερα καὶ ποὺ τὴν κατοικοῦσαν τότε Σλάβοι. Ἀπὸ τοὺς Σλάβους πήραν τὴ γλῶσσα, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ διατήρησαν μόνο τὸ ὄνομά τους. Βούλγαροι ὀνομάστηκαν καὶ οἱ Σλάβοι τῆς χώρας.

Πόλεις. Ἡ **Σόφια**, ποὺ ἔχει καλὴ ρυμοτομία καὶ εἶναι τὸ πνευματικὸ, ὀικονομικὸ καὶ διοικητικὸ κέντρο τῆς χώρας. Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους καὶ τὸ κέντρο τῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἄλλες πόλεις εἶναι: ἡ **Πλόβντιβ** (Φιλιππούπολη), ποὺ ἄλλοτε ἦταν μεγάλο ἑλληνικὸ κέντρο μὲ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια κ.τ.λ., **Μπουργκάς** (Πύργος) καὶ **Νέσεμπορ** (Βάρνα) ποὺ εἶναι καλοὶ λιμένες στὸν Εὐξείνο πόντο. Στὴν κεντρικὴ Βουλγαρία βρίσκονται οἱ πόλεις **Στάρα Ζαγκόρα** καὶ **Καζανζίκ**, βορειότερα δὲ τὸ **Τύρνοβο**.

Σχέσεις μὲ τὴν Ἑλλάδα. Τώρα οἱ σχέσεις μας μὲ τὴ Βουλγαρία εἶναι φιλικές καὶ εὐρύνονται περισσότερο στὸν ἐμπορικὸ καὶ πολιτιστικὸ τομέα.

Ἡ Ἑλλάδα, ἡ Σερβία καὶ ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ρουμανία τὸ 1912 συμμαχη-

Εἶκ. 8. Μία ἐκκλησία τῆς Σόφιας

σαν έναντίον τῶν Τούρκων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Βουλγαρία μετὰ τὸ νικηφόρο ἐκεῖνο πόλεμο θέλησε νὰ κρατήσῃ δικά της ἑλληνικά καὶ σερβικά ἐδάφη, ἔγινε ὁ πόλεμος τοῦ 1913. Τότε οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Σέρβοι νίκησαν τοὺς Βουλγάρους. Στους δύο παγκοσμίους πολέμους (1914–1918, 1940–1945) οἱ Βούλγαροι πολέμησαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Ἐκταση: 255.804 Km²

Πληθυσμός: 20.770.000 κάτ.

Πολίτευμα: Ὁμοσπονδιακὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία †

Θρησκείμα: Οἱ περισσότεροι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι

Γλῶσσα: Σερβοκροατικὴ

Νόμισμα: Δηνάριο

Πρωτεύουσα: Βελιγράδι μὲ 772.000 κατ.

Θέση – Σύνορα. Ἡ Γιουγκοσλαβία βρίσκεται στὸ βορειοδυτικὸ μέρος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Ἀνατολικά συνορεύει μὲ τὴ Βουλγαρία καὶ Ρουμανία, βόρεια μὲ τὴν Οὐγγαρία καὶ Αὐστρία, δυτικά μὲ τὴν Ἰταλία καὶ Ἀλβανία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα. Πρὸς τὰ νότια συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανία καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι χώρα ὄρεινὴ. Τὰ 2/3 περίπου τοῦ ἐδάφους τῆς σκεπάζονται ἀπὸ ὄρη. Διακρίνουμε τὶς ἑξῆς περιοχές:

1) **Παννονικὸ λεκανοπέδιο.** Πῆρε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὴν ἀρχαία ρωμαϊκὴ ἐπαρχία Παννονία. Αὐτὸ ἀπλώνεται δυτικά ἀπὸ τὶς Ἄλπεις καὶ φτάνει ὡς τὰ ὄρη τῆς Τρανσυλβανίας. Κατὰ τὴν τριτογενῆ περίοδο ἀποτελοῦσε μεγάλη λίμνη, πού τὸ πλεόνασμα τοῦ νεροῦ τῆς χυνόταν στὸν Εὐξεινο πόντο. Τὰ νερά τῆς ἀδειασαν ἀργότερα μὲ τὸ Δούναβη, ὅταν μὲ τὴ διάβρωση σχηματίστηκε ἀνάμεσα στὰ ὄρη ἓνα στενὸ πού λέγεται **Σιδηρὸς Πύλος.**

2) **Ἀνατολικές, Σλοβενικὲς ἢ Ἰουλιανές Ἄλπεις.** Αὐτὲς συνεχίζουν τὶς εὐρωπαϊκὲς Ἄλπεις μὲ ψηλότερη κορυφὴ τὸ **Πρέγκλαβ** πού ἔχει ὕψος

Χάρτης 8. Γιουγκοσλαβία

2.820 μ. Έχουν διεύθυνση από τη Δύση προς την Ανατολή. Οί τοπικές καθιζήσεις σχημάτισαν πολύ εύφορες κοιλάδες, όπως είναι του Μάρμιπορ και το λεκανοπέδιο της Λουμπλιάνας.

3) Διναρικές Άλπεις. Ή νοτιότερη όρεινη ζώνη είναι διαφορετική. Αποτελείται από όροσειρές παράλληλες προς την παραλιακή γραμμή που έχουν κυρίως άσβεστολιθικά πετρώματα. Στα παράλια οί όροσειρές κατεβαίνουν απότομα, ενώ ανατολικά και στην περιοχή του Σάβου κατεβαίνουν ομαλά. Άνάμεσα στις όροσειρές σχηματίζονται ψηλά όροπέδια.

4) Παραλιακή ζώνη. Ένα μεγάλο μέρος από τις παραλιακές εκτάσεις καταποντίστηκε στη θάλασσα και σχηματίστηκαν χαρακτηριστικές χερσόνησοι καθώς και πολλά νησιά. Στα νησιά και στις στενές περιοχές της ζώνης αυτής υπάρχουν εύφορες εκτάσεις. Ή παραλιακή ζώνη χωρίζεται

από την άγονη εσωτερικότερη άσβεστολιθική περιοχή με απόκρημνες άκτές και ύψώματα. Το κλίμα τής ζώνης αυτής είναι μεσογειακό. Δέν είναι όμως τό ίδιο σ' όλες τīs περιοχές, διότι ένας τοπικός άνεμος, ο Μπόρας, φυσά τό χειμώνα από τīs χιονοσκεπασμένες Διναρικές Άλπεις προς τήν Άδριατική και επηρεάζει τό κλίμα στīs περιοχές πού βρίσκονται βόρεια του Κατάρου.

5) Νότια περιοχή. Η περιοχή αυτή έχει τὰ μεγαλύτερα και πιό εύφορα λεκανοπέδια και κοιλάδες. Τὰ λεκανοπέδια και οί κοιλάδες βρίσκονται εκεί όπου στήν παλιά εποχή σχηματίστηκαν με τήν καθίζηση του έδάφους λίμνες, πού άργότερα άποξηράθηκαν. Στα βαθύτερα σημεία υπάρχουν και σήμερα λίμνες, όπως ή Πρέσπα, ή Άχρίδα και ή Δοϊράνη. Τά δρη τής περιοχής έχουν μεγάλο όγκο και αυτά είναι **ο Βόρας και ο Σκάρδος**. Τά δρη πού είναι δυτικά από τήν κοιλάδα του Άξιου συνεχίζονται με τὰ δρη τής Δυτικής Μακεδονίας, ενώ τὰ ανατολικά με τὰ δρη τής Άνατολικής Μακεδονίας. Στα δρη αυτά υπάρχουν πολλά καλοκαιρινά λιβάδια.

Στά έλληνικά σύνορα είναι τὰ δρη **Βαρνούς, Καϊμακταλάν και Μπέλες**.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο Δούναβης εισέρχεται από τήν Ούγγαρία, διασχίζει ένα τμήμα της στο άνατολικό μέρος και βγαίνει στη Ρουμανία από τīs ανατολικές **Σιδηρές Πύλες**. Μεγάλοι παραπόταμοι του Δούναβη είναι ο **Σάβος, ο Δράβος, ο Τίσας και ο Μοράβας** από τὰ νότια. Στή νότια περιοχή ρέει: ο **Άξιός**, πού πηγάζει από τό Σκάρδο και χύνεται στο Θερμικό κόλπο.

Λίμνες. Οί μεγαλύτερες λίμνες σχηματίζονται στο νότιο τμήμα. Αυτές είναι: ή **Σκόδρα** και ή **Άχρίδα** πού ένα μέρος τους ανήκει στήν Άλβανία, ή **Μεγάλη Πρέσπα** στα σύνορα Γιουγκοσλαβίας - Έλλάδας - Άλβανίας και ή **Δοϊράνη** στα σύνορα Έλλάδας - Γιουγκοσλαβίας.

Παράλια - Λιμάνια. Η Γιουγκοσλαβία βρέχεται μόνο από τό Άδριατικό πέλαγος. Κοντά στīs άκτές του άπλώνονται πολυάριθμα νησιά. Τά σπουδαιότερα λιμάνια είναι: **Φιούμε, Σπαλάτο, Ντουμπρόβνικ και Κάτταρο**.

Κλίμα. Το κλίμα τής Γιουγκοσλαβίας είναι ήπειρωτικό με ψυχρό χειμώνα. Οί όροσειρές πού είναι κατά μήκος των Δαλματικών άκτών έμποδίζουν τους θαλάσσιους δυτικούς άνέμους νά φτάσουν στο έσωτερικό τής χώρας, ενώ τὰ βορειοανατολικά μέρη είναι άνοιχτά στους βόρειους ψυ-

χρους ανέμους. Το καλοκαίρι είναι ζεστό σ' δλη τή χώρα και ή θερμοκρασία εξαρτάται από τὸ ὑψόμετρο. Οί βροχές είναι ἀρκετές και πέφτουν κατά τή διάρκεια ὄλου τοῦ ἔτους. Ἐξαιρεση παρουσιάζουν οί ἀκτές πού ἔχουν μεσογειακό κλίμα.

Χλωρίδα. Τὸ κλίμα και τὸ ἔδαφος βοηθοῦν στήν ἀνάπτυξη τῶν δέντρων. Εἶναι ή χώρα με τὰ μεγάλα δάση ἀπὸ δρυς, πεῦκα και ἔλατα.

Οικονομική ζωή. Γεωργία. Κυριότερα γεωργικά προϊόντα εἶναι ὁ ἀραβόσιτος, τὸ σιτάρι, οί πατάτες, τὸ κανάβι, τὸ λινάρι, τὰ ζαχαρότευτλα, ὁ ἡλίανθος, τὸ βαμβάκι, ὁ λυκίσκος, τὰ ὄσπρια, τὸ κρασί και τὰ δαμάσκηνα. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι ή τρίτη χώρα τῆς Εὐρώπης σὲ παραγωγή ἀραβόσιτου και ή πρώτη στὰ δαμάσκηνα.

Ἡ κτηνοτροφία. Εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Ἐκτρέφονται γιδοπρόβατα, βόδια και ἄλογα.

Ἡ ἀλιεία. Εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη στὰ δυτικά παράλια. Τὰ ψάρια καταναλίσκουν οί κάτοικοι τῆς περιοχῆς.

Δασικός πλοῦτος. Ὁ δασικός πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μεγάλος. Τὰ δάση τῆς δίνουν ἀφθονή ξυλεία πού ἓνα μέρος τῆς ἐξάγεται.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ἔδαφος εἶναι πλοῦσιο σὲ ἀνθρακα, μόλυβδο, βωξίτη, χαλκό, ψευδάργυρο, ἀντιμόνιο, μαγγάνιο, χρώμιο, ὕδράργυρο κ.ἄ.

Βιομηχανία — Ἐμπόριο. Ἀπὸ τὸ 1947 ἔως σήμερα ἔγινε μεγάλη πρόοδος στήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας. Ἡ παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας και ὁ μεγάλος ὄρυκτὸς πλοῦτος, κυρίως γαιάνθρακες, ἀπέτελεσαν τίς βάσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βαρίας βιομηχανίας. Σήμερα τὰ 55% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ζοῦν ἀπὸ τὴ βιομηχανία. Ἡ ἀγροτική οἰκονομία ἔπαψε νὰ εἶναι ὁ βασικός παράγοντας τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Ὑπάρχουν ἐργοστάσια πού ἐπεξεργάζονται τὸ ξύλο, κατασκευάζουν μηχανές και παράγουν χημικά προϊόντα, ὑφάσματα και ἄλλα. Στὸν τομέα τοῦ ἐμπορίου ἐξάγουν κτηνοτροφικά, γεωργικά προϊόντα και πρώτες ὕλες, εἰσάγουν πετρέλαιο και ὀρισμένα βιομηχανικά προϊόντα.

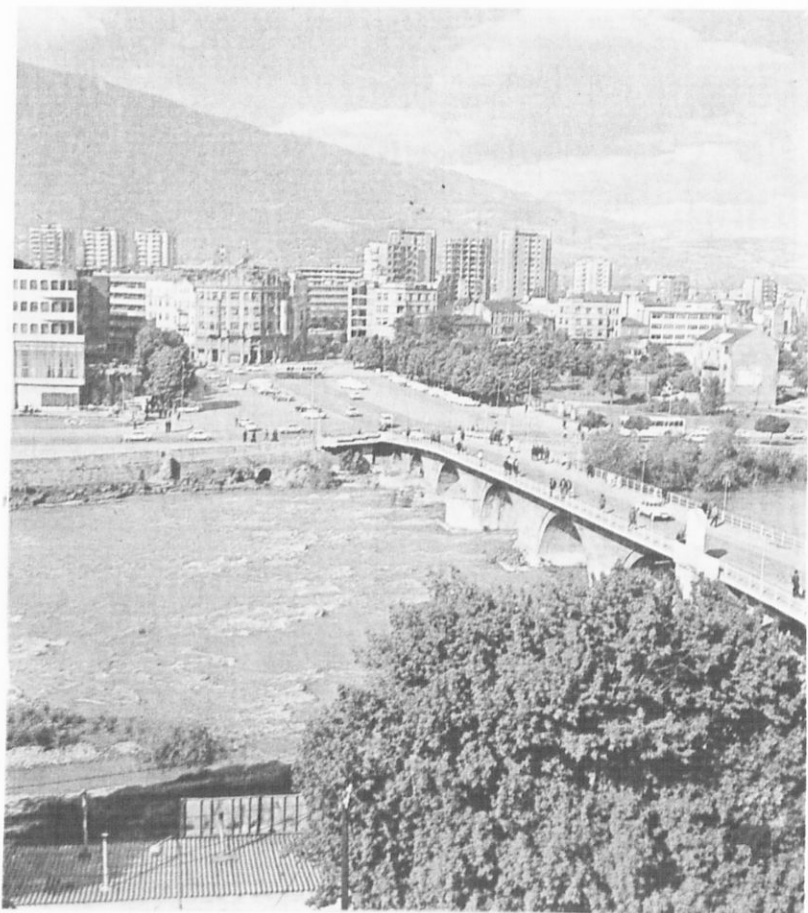
Συγκοινωνία. Σχετικά εἶναι ἀναπτυγμένη και κυρίως στὸ πεδινὸ βορειοανατολικὸ τμήμα τῆς. Ὁ Δούναβης και οί παραπόταμοί του Σάβος, Δράβος και Τίσσας εἶναι πλωτοί και ἐξυπηρετοῦν τὴ συγκοινωνία τῆς χώρας. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος εἶναι ἀξιόλογος. Στὸ λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης διατηρεῖ ἐλεύθερη ζώνη γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἐμπορίου τῆς.

Είκ. 9. Άποψη Βελιγραδίου· τμήμα τῆς καινούργιας πόλεως

Τουρισμός. Τὰ νησιά τῶν Δαλματικῶν ἀκτῶν, τὰ γραφικὰ φιόρδ, ἡ λίμνη τῆς Ἀχρίδας, οἱ φυσικὲς ὀμορφιές καὶ τὸ κλίμα στὰ παράλια, δημιουργοῦν ἓνα ἀξιόλογο τουριστικὸ ρεῦμα πρὸς τὴ Γιουγκοσλαβία.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο ἐγκαταστάθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα μ.Χ., ἀφοῦ ἤλθαν ἀπὸ τὴ Ρωσία. Ἔως τὸ 12ο αἰῶνα ἦταν κάτω ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ κυριαρχία. Τὸ 1459 ὑποτάχτηκαν

Είκ. 10. Σκόπια

στούς Τούρκους. Τò 1878 ξγινε ανεξάρτητο κράτος Σερβίας με τή βοήθεια τής Ρωσίας. Κατά τούς βαλκανικούς πολέμους 1912–1913 ή Σερβία κατέλαβε τή βόρεια Μακεδονία. Τò 1919 σχηματίστηκε ή σημερινή Γιουγκοσλαβία με τή βοήθεια τής Γαλλίας. Ό πληθυσμός της είναι 41% Σέρβοι, 24% Κροάτες και 9% Σλοβένιοι. Οί υπόλοιποι είναι Άλβανοί, Ούγγροι, Μαυροβούνιοι και λίγοι Έλληνες και Έβραιοι.

Οί Μαυροβούνιοι πού κατοικούν στά βόρεια τής λίμνης Σκόδρας δέν

είναι Σλάβοι. Ἀποτελοῦσαν ἀνεξάρτητο κράτος ὡς τὸ 1918 μὲ πρωτεύουσα τὴν Κετίγνη. Στὶς πόλεις **Μοναστήρι**, **Σκόπια** καὶ **Νίσσα** ζοῦσαν ὡς τὸ 1918 πολλοὶ Ἕλληνες. Σήμερα ζοῦν πολὺ λίγοι. Οἱ πόλεις αὐτὲς ἦταν ἄλλοτε σπουδαῖα ἑλληνικὰ κέντρα.

Γλῶσσα – Θρησκεία. Οἱ Γιουγκοσλάβοι μιλοῦν πολλὲς γλῶσσες: τὴ Σερβικὴ, τὴν Κροατικὴ, τὴ Σλοβενικὴ, τὴ Οὐγγρικὴ, τὴ Γερμανικὴ, τὴ γλῶσσα τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τὴν Ἀλβανικὴ. Ὡς πρὸς τὴ Θρησκεία εἶναι ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ὑπάρχουν ὁμως καὶ ἄρκετοὶ καθολικοὶ καθὼς καὶ λίγοι διαμαρτυρόμενοι. ἔβραῖοι καὶ μωαμεθανοί.

Διοίκηση – Πολίτευμα. Μετὰ τὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο σχηματίστηκε ἡ «Ὁμοσπονδιακὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Γιουγκοσλαβίας» μὲ τὶς ἐξῆς χῶρες: Παλαιὰ Σερβία, Κροατία, Σλοβενία, Βοσνία, Ἐρζεγοβίνη, Μαυροβούνιο καὶ τὴ λεγόμενη Σερβικὴ Μακεδονία.

Πόλεις. Διοικητικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας εἶναι τὸ **Βελιγράδι**, πού βρίσκεται στὴ συμβολὴ τοῦ Σάβου καὶ τοῦ Δούναβη. Εἶναι κέντρο σιδηροδρομικῶν, ποταμοπλοικῶν καὶ ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἔχει σπουδαῖο ποτάμιο λιμάνι. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ **Ζάγκρεμπ**, πρωτεύουσα τῆς Κροατίας, ἡ **Λουμπλιάνα**, πρωτεύουσα τῆς Σλοβενίας, τὸ **Σεράγεβο**, πρωτεύουσα τῆς Βοσνίας, τὸ **Τίτογκραντ**, πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου, καὶ τὰ **Σκόπια** πρωτεύουσα τῆς νότιας Σερβίας. Μεγάλες πόλεις εἶναι καὶ ἡ **Νίσσα**, πού εἶναι στὰ νότια τοῦ Βελιγραδίου καὶ ὑπῆρξε ἡ πατρίδα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, τὸ **Μοναστήρι**, πού ἄλλοτε ἦταν καθαρὰ ἑλληνικὴ πόλη, καὶ ἡ **Σουμποτίσα** στὰ σύνορα τῆς Οὐγγαρίας.

ALBANIA

Ἐκταση: 28.748 Km²

Πληθυσμός: 2.290.000

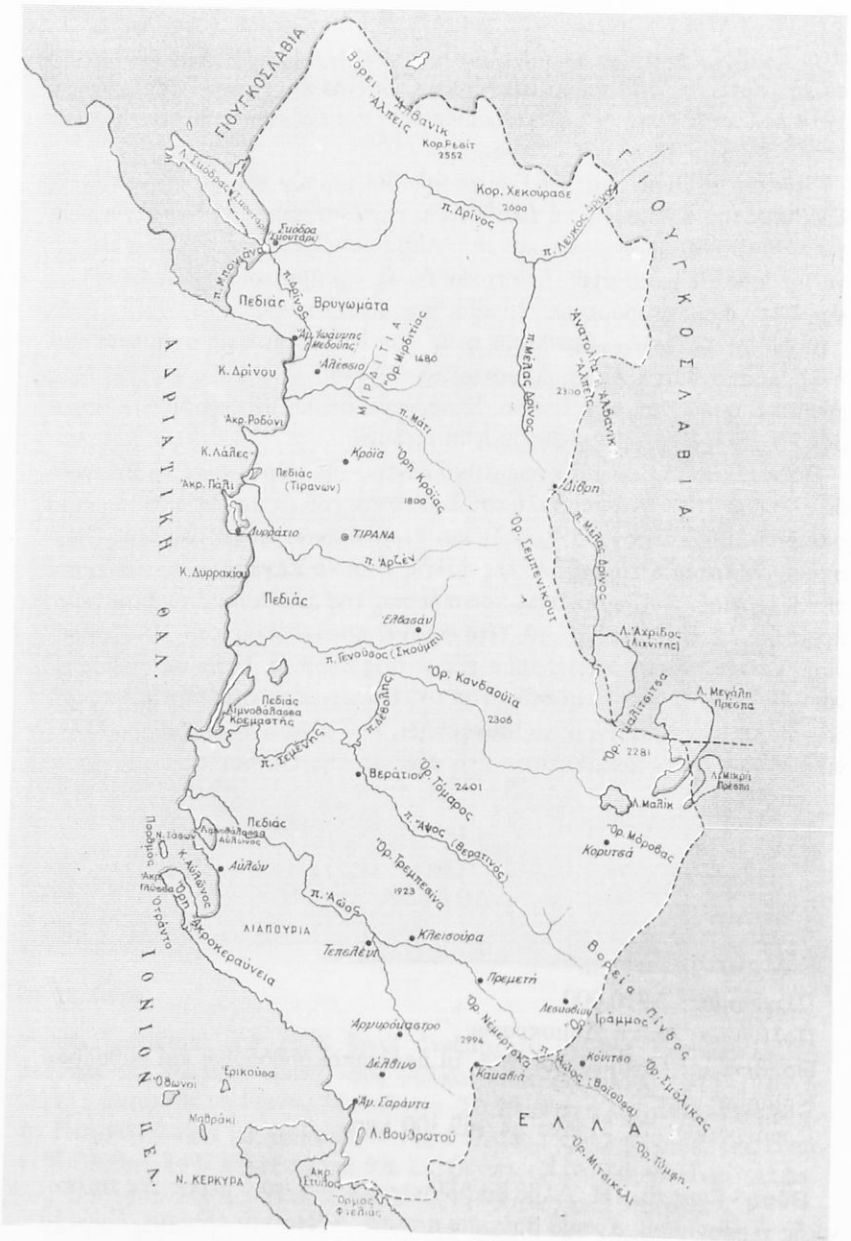
Πολίτευμα: Λαϊκὴ Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Μωαμεθανοὶ 69%, οἱ ὑπόλοιποι ὀρθόδοξοι καὶ καθολικοὶ

Νόμισμα: Λὲκ

Πρωτεύουσα: Τὰ Τίρανα μὲ 169.300 κατ.

Θέση - Σύνορα. Ἡ Ἀλβανία βρίσκεται στὸ δυτικὸ μέρος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Δυτικὰ βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ πέλαγος. Πρὸς τὰ

Χάρτης 9. 'Αλβανία

βόρεια και ανατολικά συνορεύει με τη Γιουγκοσλαβία και προς τα νοτιοανατολικά και νότια με την Ελλάδα..

Μορφολογία του έδαφους. Το έδαφος της Αλβανίας είναι κατά 90% όρεινό. Διακρίνουμε α) την **παραλιακή πεδινή** περιοχή και β) την **όρεινη** περιοχή. Στην παραλιακή περιοχή υπάρχουν φυσικά λιμάνια, όπως της Αυλώνας, του Δυρραχίου και των Αγίων Σαράντα. Η σπουδαιότερη πεδιάδα στην περιοχή αυτή είναι η πεδιάδα της Μουζακιάς, που απλώνεται κατά μήκος της Αδριατικής παραλίας. Στην όρεινη περιοχή έχουμε τις **Αλβανικές Άλπεις**, που συνεχίζουν τις Διναρικές Άλπεις και κατέχουν το βόρειο και βορειοανατολικό τμήμα της χώρας. Στο κέντρο απλώνονται τα **Κανδαούια όρη**. Νοτιότερα είναι ο **Τόμαρος**, ή **Τρεμπσίνα** (Τεπελένι) και ο **Μοράβας**. Δυτικά βρίσκονται τα **Άκροκεραύνια** όρη και ανατολικά ή **Όστροβίτσα**. Τα όρη αυτά είναι γνωστά από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-1941, διότι εκεί ο στρατός μας νίκησε τους Ιταλούς.

Οι σπουδαιότερες περιοχές της όρεινης ζώνης είναι οι κοιλάδες των ποταμών και το λεκανοπέδιο της Κορυτσάς.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο **Δρίνος**. Έχει δύο κλάδους, το Λευκό Δρίνο, που πηγάζει από το όρος Σκάρδος και το Μέλανα Δρίνο που πηγάζει από τη λίμνη Αχρίδα. Ο **Γενοῦσος** (Σκούμης) ποταμός χωρίζει τη χώρα στη μέση. Ο **Αῶος**, που ένα μέρος του ανήκει στην Ελλάδα, πηγάζει από την Ήπειρο. Τέλος ο **Σεμίτι** με παραπόταμους τον Άσσο και το Δεβόλη. Όλοι οι ποταμοί χύνονται στο Αδριατικό πέλαγος.

Λίμνες. Λίμνες είναι η **Σκόδρα** και **Αχρίδα** στα αλβανογιουγκοσλαβικά σύνορα, η μεγάλη **Πρέσπα**, που ανήκει σε τρία κράτη (Αλβανία - Ελλάδα - Γιουγκοσλαβία), και η **Μαλίκ**.

Κλίμα. Η παραλιακή περιοχή έχει κλίμα μεσογειακό. Οι βροχές είναι αρκετές και πέφτουν κυρίως το χειμώνα. Στην όρεινη περιοχή, στις κοιλάδες και στο λεκανοπέδιο της Κορυτσάς, το κλίμα είναι ήπειρωτικό. Οι βροχές είναι άποτες και πέφτουν το χειμώνα.

Οικονομική ζωή. Η Αλβανία είναι κυρίως χώρα γεωργική και κτηνοτροφική.

Γεωργία. Στις πεδιάδες του Έλβασάν και της Μουζακιάς καλλιεργείται το ρύζι, το σιτάρι και οι πατάτες. Στην περιφέρεια της Κορυτσάς το κριθάρι, ο άραβόσιτος, η βρώμη κ.ά. Στα ψηλότερα μέρη καλλιεργούνται όπω-

ροφόρα δέντρα και στά χαμηλότερα ο καπνός και το βαμβάκι. Στους λόφους των παραλιακών περιοχών ευδοκιμεί ή ελιά και καλλιεργούνται και τὰ έσπεριδοειδή.

Κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφία είναι πολύ αναπτυγμένη, διότι και ή όρεινή περιοχή και ή πεδινή έχουν μεγάλα λιβάδια και συντηρούν μεγάλα ζώα και κοπάδια. Έκτρέφονται γιδοπρόβατα, χοίροι, βόδια, άλογα, πουλερικά, ινδιάνοι.

Άλιεία. Η άλιεία είναι καλά οργανωμένη από την εποχή των Ίταλών.

Δασικός πλούτος. Τά 35% του έδάφους της σκεπάζονται από δάση με όρυς, όρεινά πεύκα, έλατα κ.ά. Τά δάση όμως μένουν άνεκμετάλλευτα, διότι δέν είναι άρκετά αναπτυγμένη ή συγκοινωνία.

Όρυκτός πλούτος. Ό όρυκτός πλούτος είναι άνεκμετάλλευτος στο σύνολό του. Υπάρχουν κοιτάσματα με γαιάνθρακα, λιγνίτη, σίδηρο, χαλκό και πετρέλαιο.

Έμπόριο. Η Άλβανία εξάγει πετρέλαιο, λιγνίτη, κρέατα, δέρματα, κανό, λάδι και όσπρια. Εισάγει χημικά προϊόντα, φάρμακα και μηχανήματα.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία δέν είναι άρκετά αναπτυγμένη.

Πολιτική εξέταση. Οί Άλβανοί κατάγονται από τους άρχαίους Ίλλυριοίς που μαζί με τους Έλληνες άποτελούν τους άρχαιότερους λαούς της Βαλκανικής. Άνήκουν στην Ίνδοευρωπαϊκή φυλή.

Άλβανικό άνεξάρτητο κράτος ίδρύθηκε μετά τους πολέμους του 1912-1913 με την ύποστήριξη της Αύστριας και της Ίταλίας. Στο κράτος αυτό δόθηκε ή Β. Ήπειρος, χώρα καθαρά έλληνική, μολονότι έλευθερώθηκε από τον έλληνικό στρατό τό 1913.

Πόλεις. Οί σπουδαιότερες πόλεις στο βόρειο τμήμα είναι τά **Τίρανα**, τό **Δυρράχιο** και ή **Σκόδρα**. Στο νότιο τμήμα είναι τό **Άργυρόκαστρο**, ό **Αύλώνας** ή **Χειμάρα**, οί **Άγιοι Σαράντα**, ή **Πρεμετή**, τό **Βεράτιο**. Οί πόλεις αυτές έχουν έλληνικό πληθυσμό.

Στά 1940-41 στα άλβανικά όρη γράφτηκε τό νεώτερο άθάνατο έλληνικό έπος. Όλο τό νότιο τμήμα της Άλβανίας είναι ή **έλληνικότατη Β. Ήπειρος**, που για τρίτη φορά έλευθερώθηκε από τους Έλληνες τό 1940-41.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ ἰταλική χερσόνησος βρίσκεται μεταξύ τῆς βαλκανικῆς καὶ ἰβηρικῆς χερσονήσου. Ἐχει διεύθυνση νοτιοανατολική καὶ χωρίζει τὴ Μεσόγειο θαλάσσα σὲ ἀνατολική καὶ δυτικὴ Μεσόγειο. Συνορεύει δυτικά μὲ τὴ Γαλλία, βόρεια μὲ τὴν Ἑλβετία καὶ Αὐστρία καὶ ἀνατολικά μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία. Βρέχεται στὰ ἀνατολικά ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ καὶ Ἴονιο πέλαγος καὶ στὰ δυτικά ἀπὸ τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος.

ΙΤΑΛΙΑ

Ἐκταση: 301.225 Km²

Πληθυσμός: 54.350.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ

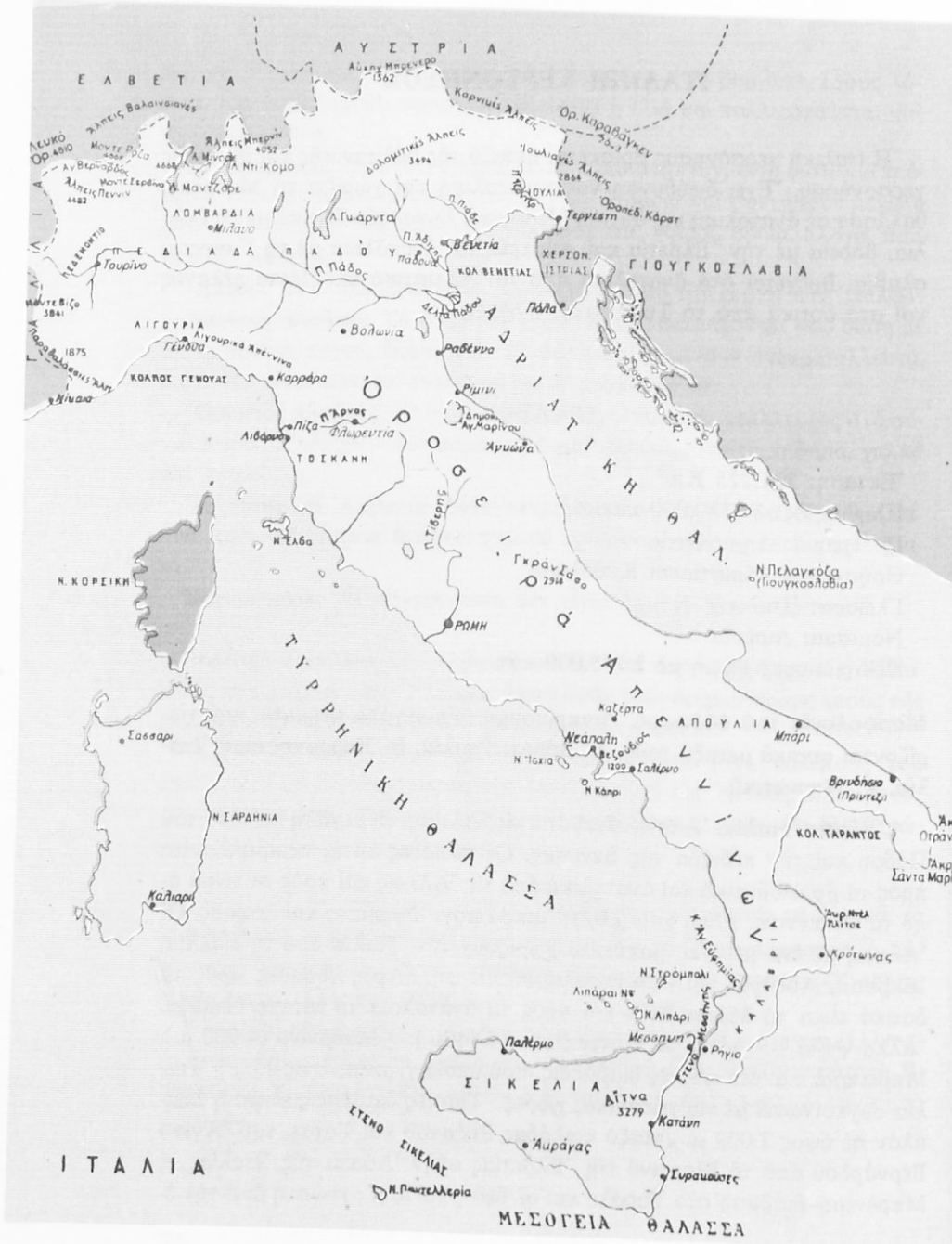
Γλώσσα: Ἰταλική

Νόμισμα: Λιρέττα

Πρωτεύουσα: Ρώμη μὲ 2.755.000 κατ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Διακρίνουμε τρία μεγάλα τμήματα, πού χωρίζονται φυσικά μεταξύ τους. **Α' Βόρεια Ἰταλία, Β' Χερσονησιακὴ Ἰταλία, Γ' Νησιωτικὴ.**

1. Βόρεια Ἰταλία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴς Ἄλπεις, τὴ μεγάλη πεδιάδα τοῦ Πάδου καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Βενετίας. Οἱ πεδιάδες αὐτὲς περιβάλλονται πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ καὶ ἀνατολικά ἀπὸ τὴς Ἄλπεις καὶ πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα. Εἶναι χαμηλὲς μὲ μικρὰ μόνο ὑψώματα καὶ λόφους. Οἱ Ἄλπεις μὲ ἓνα μεγάλο ἡμικύκλιο χωρίζουν τὴν Ἰταλία ἀπὸ τὴ Γαλλία, Ἑλβετία, Αὐστρία καὶ Γιουγκοσλαβία. Οἱ ψηλότερες κορυφὲς πρὸς τὰ δυτικὰ εἶναι τὸ **Μόντε Βίτσο** καὶ πρὸς τὰ ἀνατολικά τὸ **Μόντε Νεβόζο**. Ἄλλα ψηλὰ ὄρη εἶναι τὸ **Μόντε Ρόζα** (4.640μ.), ἡ **Μπερνίνα** (4.000 μ.), **Μπρένερ**, κ.ἄ. Μὲ πολλὰς διαβάσεις, πού ὑπολογίζονται στὶς 232, ἡ Ἰταλία συγκοινωνεῖ μὲ τὴς γειτονικὲς χώρες. Τέτοιες διαβάσεις εἶναι: ἡ Σεμπλὸν σὲ ὕψος 2.009 μ. μεταξύ κοιλάδας Ροδανοῦ καὶ Τότσε, τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου ἀπὸ τὸ Μαρτινὺ τῆς Ἑλβετίας στὴν Ἀόστα τῆς Ἰταλίας, ἡ Μπρένερ-διάβαση στὸ Τυρόλο καὶ σὲ ὕψος 1.370 μ., γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποχή τῶν Ρωμαίων. Ἀπὸ ἐκεῖ περνᾷ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τὸ ἔτος 1867.

2. Ἡ Χερσονησιακὴ Ἰταλία – Κυρίως Ἰταλία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ μεγάλη ὄρσειρά, τὰ Ἀπέννινα, ποὺ ἀποτελεῖ τὴ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ἰταλίας καὶ τὴ διασχίζει ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρο ὡς τὸ ἄλλο. Ἔχει μῆκος 1.400 Km καὶ πλάτος ἀπὸ 37 ἕως 135 Km. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ εἶναι τὸ **Γκράν Σάσσο ντ' Ἰτάλια** ποὺ ἔχει ὕψος 2.921 μ. καὶ βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου.

Τὰ Ἀπέννινα καταλήγουν στὶς **Καλαβριανὲς Ἄλπεις**, στὴ χερσόνησο τῆς Καλαβρίας. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ εἶναι τὸ **Σίλα** καὶ τὸ **Ἀσπρομόντε**, ὅπου τελειώνει ἡ χερσόνησος. Ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς τῶν Ἀπεννίνων σχηματίζονται πολλὲς πεδιάδες. Οἱ κυριότερες πεδιάδες πρὸς τὴν Ἀδριατικὴ εἶναι ἡ **Ταβολιέρε**, τῆς **Ἀπουλίας** καὶ τῆς **Χερσονήσου Ὀτράντο**, ὅπου καταλήγει πρὸς τὰ ἀνατολικά ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος. Πρὸς τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος εἶναι ἡ πεδιάδα τῆς **Τοσκάνης**, **Ρώμης** καὶ **Καμπανίας**. Οἱ Καλαβριανὲς Ἄλπεις εἶναι ἠφαιστειογενὴ ὄρη μὲ ἐνεργὰ ἠφαιστεια ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ μεγαλύτερο εἶναι ὁ **Βεζούβιος**. Αὐτὸ μὲ τὴν ἔκρηξή του τὸ 79 π.Χ. σκέπασε τὶς πόλεις **Πομπηία**, **Σταβία** καὶ **Ἡράκλειο** (περιοχὴ Νεαπόλεως).

3. Νησιά. Ἡ Ἰταλία ἔχει δύο μεγάλα νησιά, τὴ **Σικελία** καὶ **Σαρδηνία**, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα μικρότερα στὰ δυτικὰ παράλια. Ἡ Σικελία χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἰταλία μὲ τὸν πορθμὸ τῆς Μεσσηνίας, ποὺ ἡ μικρότερη ἀπόστασή του εἶναι 3Km. Πάνω σ' αὐτὴ ὑψώνεται τὸ ἠφαιστειο τῆς Αἴτνας μὲ ὕψος 3.500 μ. Μὲ τὴν ἔκρηξή του, τὸ 1923, χάθηκαν 100.000 ἄνθρωποι. Ἄλλα νησιά εἶναι: Ἡ **Ἐλβα**, ὅπου ἐξορίστηκε ὁ Μ. Ναπολέων, ἡ **Στρόμπολι**, τὸ **Κάπρι** στὸν κόλπο τῆς Νεαπόλεως, περίφημο γιὰ τὶς φυσικὲς καλλονές του. Τὰ γειτονικά νησιά **Κορσικὴ** καὶ **Μάλτα** δὲν ἀνήκουν στὴν Ἰταλία.

Διαμόρφωση ἀκτῶν. Ἡ Ἰταλία εἶναι χώρα παραθαλάσσια μὲ ἐκτεταμένες ἀκτὲς ποὺ φθάνουν τὰ 7.000 Km. Οἱ ἀκτὲς τῆς Ἰταλίας παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία στὸ σχῆμα καὶ στὸ ὕψος. Πρὸς τὰ ἀνατολικά, στὸ βάθος τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, εἶναι ὁ κόλπος τῆς **Βενετίας** μὲ τὰ λιμάνια τῆς **Τεργέστης** καὶ τῆς **Βενετίας**. Βρίσκονται ἀκόμη πρὸς τὴν πλευρὰ αὐτῆ τὰ λιμάνια **Μπάρι** καὶ **Μπρίντεζι**. Νοτιοανατολικά σχηματίζεται ὁ μεγάλος κόλπος τοῦ Τάραντα ἀπὸ τὴ χερσόνησο τῆς Ἀπουλίας καὶ τὴ χερσόνησο

◇ Χάρτης 10. Ἰταλία

της Καλαβρίας. Στο Τυρρηνικό πέλαγος συναντούμε, καθώς πλέουμε τα παράλια προς το Βορρά, τα λιμάνια **Σαλέρνο**, **Νεαπόλεως** και **Λιβόρνο**. Βορειότερα σχηματίζεται ο κόλπος της **Γένουας** στις άκτες της Λιγουρίας. Οι άκτες έδω παρουσιάζουν πολλές πτυχώσεις, απότομους βράχους, άσφαλή λιμανάκια και θαυμάσιες τοποθεσίες. Στην περιοχή αυτή έχουμε διαρκή άνοιξη, που όφειλεται στο ότι τα όρη κατεβαίνουν ως τη θάλασσα. Οι δύο πλευρές του κόλπου είναι γνωστές ως Ιταλική Ριβιέρα. Το λιμάνι της Γένουας είναι από τα έμπορικότερα λιμάνια της Μεσογείου.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο μεγαλύτερος ποταμός της Ιταλίας είναι ο **Πάδος**. Πηγάζει από το όρος Βίτσι, διευθύνεται από τα δυτικά προς τα ανατολικά και διασχίζει την πεδιάδα του Πάδου. Χύνεται στο Άδριατικό πέλαγος, όπου σχηματίζει Δέλτα και μεγαλώνει την πεδιάδα.

Άλλοι ποταμοί της περιοχής είναι ο **Ίζόντζο**, **Πιάβε** και ο **Αδίγης** στα βόρεια του Πάδου. Ο **Αδίγης** είναι ο δεύτερος ποταμός της Ιταλίας και κατεβαίνει από τις Άλπεις ακολουθώντας τη διάβαση «Μπρένερο». Χύνεται στον κόλπο της Βενετίας. Από τα **Απέννινα** πηγάζουν πολλοί ποταμοί που χύνονται στο Άδριατικό ή το Τυρρηνικό πέλαγος. Το μήκος τους είναι μικρό. Στη μέση της δυτικής παραλίας της χερσονήσου χύνεται ο **Τίβερης**, που διασχίζει τη Ρώμη.

Λίμνες. Οι μεγαλύτερες και περισσότερες λίμνες βρίσκονται στη βόρεια Ιταλία και στους πρόποδες των Άλπεων. Οι σπουδαιότερες είναι: **Ματζόρε**, **Ντι-Κόμο** και **Γκάρντα** με εξαιρετικές φυσικές καλλονές.

Κλίμα. Η Ιταλία έχει γενικά ήπιο και όμοιόμορφο μεσογειακό κλίμα, διότι περιβρέχεται από θερμές θάλασσες και προστατεύεται από το Βορρά με τις Άλπεις. Τα **Απέννινα** προκαλούν άφθονες βροχές και εμποδίζουν την ξηρασία κατά το καλοκαίρι. Το βόρειο και μέσο τμήμα δέχεται άφθονες βροχές. Χιόνι πέφτει στην κοιλάδα του Πάδου και νοτιότερα. Το νοτιότερο τμήμα είναι θερμότερο και πιο ξηρό κατά το καλοκαίρι. Η πεδιάδα του Πάδου έχει ιδιαίτερο κλίμα με σχετικά ψυχρούς ανέμους το χειμώνα και ζεστά καλοκαίρια. Το κλίμα αυτό γίνεται πιο ψυχρό στην Άλπικη περιοχή.

Οικονομική ζωή. Η γεωργία είναι πολύ αναπτυγμένη· γίνεται με μηχανικά μέσα και στηρίζεται σε έπιστημονικές μεθόδους. Συνέχεια βελτιώνεται με νέες άποξηράνσεις, άρδεύσεις κ.τ.λ. Η γεωργία άπασχολεί το 25%

του πληθυσμού. Καλλιεργούνται δημητριακά, πατάτες, ζαχαρότευτλα, ρύζι. Στη νότια Ίταλία και σε μέρη που προστατεύονται από τις κακοκαιρίες καλλιεργούνται ή ελιά, το ρύζι, το βαμβάκι και στα έσπεριδοειδή (πρώτη στον κόσμο). Άκρη νοτιότερα συναντούμε φυτά των τροπικών χωρών, όπως φοίνικες και ζαχαροκάλαμα. Η Ίταλία είναι η δεύτερη χώρα σε παραγωγή κρασιού μετά τη Γαλλία. Τελευταία μεγάλη ανάπτυξη παρουσίασε και η άνοθοκομία.

Κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη. Εκτρέφονται βόδια, γιδοπρόβατα και χοίροι. Τα γαλακτομικά προϊόντα είναι άφθονα (βούτυρο, γάλα, τυρί). Αναπτυγμένη επίσης είναι η πτηνοτροφία, ή μελισσοκομία και η σφηροτροφία.

Άλιεία. Η άλιεία είναι πολύ αναπτυγμένη και καλύπτει τις ανάγκες της χώρας. Τα ψάρια είναι άφθονα και από όλα τα είδη της Μεσογείου. Στις λίμνες και τους ποταμούς εκτρέφονται πολλά είδη ψαριών. Γίνεται μεγάλη προσπάθεια, με επιστημονικές μεθόδους, για να γίνει η θάλασσα πιο πλούσια σε ψάρια.

Τά δάση. Τα δάση είναι πολλά, αλλά η ξυλεία που δίνουν δεν καλύπτει τις ανάγκες της χώρας. Καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια για την αναδάσωση. Στην περιοχή των Άλπεων κυριαρχούν τα έλατα και τα πεύκα, στην κοιλάδα του Πάδου ή μουριά και στις άκτες, όπου υπάρχουν δάση, επικρατεί το θαλάσσιο πεύκο. Στα δάση των Άλπεων ζουν πολλά ζώα, όμοια με τα ζώα της Κεντρικής Ευρώπης, αλλά και άλλα είδη ζώων των βορείων και νοτίων χωρών (έλάφια, μυγαλή κ.ά.).

Όρυκτος πλούτος. Η Ίταλία δεν είναι πλούσια σε όρυκτα. Κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο σε κοιτάσματα και παραγωγή υδραργύρου και τη δεύτερη σε εξαγωγή θείου. Μεγάλη είναι η παραγωγή γαιαερίου. Στη Σικελία υπάρχουν πετρελαιοπηγές (περιοχές Λαγεύζης, Ζέλα και Φουνταρόσσα), που συγκαταλέγονται στις πλουσιότερες της Ευρώπης. Υπάρχουν ακόμα μεταλλεύματα μολύβδου, ψευδαργύρου, βωξίτου, βομφραμίου κ.ά. Επίσης στην περιοχή Καρράρα βγαίνουν τα καλύτερα μάρμαρα του κόσμου.

Βιομηχανία. Μετά το 1950 η Ιταλική βιομηχανία σημείωσε αλματώδη πρόοδο, ώστε σήμερα να συγκαταλέγεται στις πιο μεγάλες βιομηχανικές χώρες του κόσμου.

Οι σπουδαιότερες βιομηχανίες είναι: Η αυτοκινητοβιομηχανία, η ναυπηγική και η βιομηχανία ηλεκτρικών ειδών. Επίσης αναπτυγμένη είναι η βιομηχανία χαρτιού, χημικών λιπασμάτων, ζυμαρικών, μαλλίνων, βαμβα-

κερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων καθὼς καὶ ἡ βιομηχανία κατασκευῆς ἐπίπλων.

Ἐπίσης ἡ Ἰταλία παρουσίασε μεγάλη πρόοδο στὸν ἐξηλεκτρισμό.

Ἐμπόριο. Ἐξάγει αὐτοκίνητα, ὑφαντουργικά εἶδη, μηχανές, χημικά προϊόντα, θεῖο, ὀπωρικά, κρασιά, λάδι κ.ἄ. **Εἰσάγει** καύσιμα, βαμβάκι, καφέ, μαλλιά καὶ ξυλεία.

Τουρισμός. Ὁ ἰταλικὸς τουρισμὸς εἶναι καλὰ ὀργανωμένος. Ἡ Ἰταλία κατέχει ἀξιοζήλευτη θέση στὸν κόσμον ἀπὸ τουριστικὴ ἀποψη. Αὐτὸ ὀφείλεται: 1) στὸ καλὸ κλίμα, 2) στὴν καλὴ συμπεριφορὰ τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς ξένους, 3) στὰ καλὰ ξενοδοχεῖα, 4) στὴν καλὴ ὀργάνωση καὶ ξενάγηση καὶ 5) στὶς ἀρχαιότητες τῆς χώρας.

Συγκοινωνία. Μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἐγένετο μεγάλη ἀνακαίνιση καὶ ἐπέκταση στὸ συγκοινωνιακὸ δίκτυο, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται στὸ πλῆθος τῶν αὐτοκινήτων ποὺ κατακλύζουν τὴν Ἰταλία, περισσότερο κατὰ τοὺς καλοκαιρινούς μῆνες. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι καλόν. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸν ἐπιβατικὸ στόλον τῆς Ἰταλίας ποὺ ἐκτελεῖ ἀκτοπλοϊκὰς συγκοινωνίας, ἀλλὰ καὶ διεθνή ὁρομολόγια. Οἱ ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες εἶναι πυκνὲς μὲ τὶς πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ Ἰταλοὶ κατάγονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ῥωμαίους, ἀλλὰ δέχτηκαν τὴν ἐπιμειξία τῶν διαφόρων λαῶν ποὺ εἰσέβαλαν κατὰ καιροὺς στὴν Ἰταλία. Οἱ βόρειοι εἶναι ξανθοὶ καὶ περισσότερο σωματώδεις ἀπὸ τοὺς νότιους ποὺ εἶναι μελαχροinoὶ καὶ κοντοί. Τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο εἶναι ψηλότερον στὴ βόρεια Ἰταλία, ἀπὸ ὅ,τι εἶναι στὰ νότια, ὅπου ἡ χώρα τώρα ἀναπτύσσεται. Οἱ τέχνες, τὸ θέατρο καὶ ὁ κινηματογράφος εἶναι ἀναπτυγμένα καὶ συντελοῦν στὴν ἀνύψωση τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ.

Μεγάλαι πόλεις. **Τεργέστη**· βρίσκεται στὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ. **Βενετία**· εἶναι κτισμένη πάνω σὲ 172 νησάκια ποὺ συνδέονται μὲ 378 γέφυρες. Ἄλλοτε ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας. Εἶναι σπουδαῖο λιμάνι καὶ ἔχει ἐξαιρετικὴ τουριστικὴ κίνηση. **Βερόνα**· εἶναι κέντρο γεωργικῆς περιοχῆς μὲ ὠραῖα μεσαιωνικὰ μνημεῖα καὶ ναοὺς. **Μιλάνο**· εἶναι ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς χώρας, κόμβος διεθνῶν συγκοινωνιῶν καὶ μεγάλο καλλιτεχνικὸ κέντρο, μὲ πινακοθήκες, μεγαλοπρεπῆ καθεδρικὸ Ναὸ καὶ Λυρικὴ Σκηνὴ (Σκάλα-Μιλάνου). **Τουρίνο**· εἶναι βιομηχανικὸ κέντρο. **Γένουα**· εἶναι σπουδαῖο λιμάνι στὰ παράλια τῆς Λι-

Είκ. 11. Ρώμη· τὸ κάστρο τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου

γουρίας. **Πίζα**· ἔχει τὸν «κεκλιμένο πύργο». **Μπολόνια**· ἔχει βιομηχανία τροφίμων, Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν καὶ τὸ ἀρχαιότερο Πανεπιστήμιο τῆς Εὐρώπης. **Λιβόρνο**· εἶναι σπουδαῖο λιμάνι. **Φλωρεντία**· βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς χώρας καὶ εἶναι ἡ πιὸ σπουδαία πόλη τῆς Ἰταλίας μετὰ τὴ Ρώμη. ἔχει Μουσεῖα καὶ Πινακοθήκες μὲ πολλὰ ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς τῶν πιὸ μεγάλων καλλιτεχνῶν. Ἀπὸ τὴν πόλη αὐτὴ ξεκίνησε ἡ Ἀναγέννηση. **Ρώμη**· εἶναι ἱστορικὴ ὠραιότατη πόλη μὲ καλλιτεχνικούς θησαυρούς ὄλων τῶν ἐποχῶν. Εἶναι κτισμένη πάνω σὲ λόφους στὶς ὄχθες τοῦ Τίβερη. **Νεάπολη**· εἶναι γραφικὴ πόλη καὶ ἔχει ἐξαιρετικὲς

Εικ. 12. Κόλπος Νεαπόλεως. Στο βάθος ο Βεζούβιος

φυσικές καλλονές. **Τάρας** βρίσκεται στὸν ὁμώνυμο κόλπο. **Βρινδήσιο**, **Μπάρι** καὶ **Άγκώνα** βρίσκονται στὰ παράλια τοῦ Ἰαδριατικοῦ. **Κατάνη**, **Παλέρμο** καὶ **Συρακοῦσες** εἶναι πόλεις τῆς Σικελίας. **Κάλιαρι** εἶναι πόλη τῆς Σαρδηνίας. Ἡ Ἰταλία ἔχει πολλὰ Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα σὲ πολλές μεγάλες πόλεις.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Ἔκταση: 61 Km²

Πληθυσμός: 20.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρησκεία: Καθολικοὶ

Πρωτεύουσα: Ἅγιος Μαρίνος μὲ 3.817 κατ.

Βρίσκεται στὶς πλευρὲς μιᾶς διακλαδώσεως τῶν ἀνατολικῶν Ἰαπεννίων σὲ ἀπόσταση 15 Km ἀπὸ τὸ Ἰαδριατικὸ πέλαγος καὶ 85 Km ἀπὸ τὴ Φλωρεντία.

ΒΑΤΙΚΑΝΟ

Έκταση: 453 Km²

Σε ιδιαίτερο λόφο πάνω στη βόρεια δχθη του Τίβερη και κοντά στη Ρώμη είναι κτισμένο το Βατικανό, όπου βρίσκεται η έδρα του Άρχηγού (Πάπα) της Καθολικής Έκκλησίας. Το Βατικανό είναι ιδιαίτερο εκκλησιαστικό κράτος και έχει 1.000 κατοίκους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ. Η Ιταλική χερσόνησος αποτελεί ένα μόνο κράτος, το Ιταλικό. Διακρίνεται σε τρία γεωφυσικά τμήματα: α) τη Βόρεια Ιταλία, β) τη Χερσονησιακή Ιταλία και γ) τη νησιωτική Ιταλία. Οι Άλπεις προς τα βόρεια χωρίζουν την Ιταλία από την υπόλοιπη Ευρώπη. Τα Άπέννινα απλώνονται κατά μήκος της Ιταλικής χερσονήσου.

Ο Βεζούβιος και η Αίτνα είναι ενεργά ήφαιστεια. Οι άκτές της Ιταλίας παρουσιάζουν ποικιλία ως προς το σχήμα και το ύψος. Ο μεγαλύτερος ποταμός είναι ο Πάδος που διασχίζει την ομώνυμη πεδιάδα. Το κλίμα είναι μεσογειακό εκτός από την περιοχή του Πάδου και των Άλπεων. Η Ιταλία είναι βιομηχανική χώρα. Έχει μεγάλη τουριστική κίνηση. Πρωτεύουσα είναι η Ρώμη, ωραία πόλη, καλλιτεχνικό και πνευματικό κέντρο της Ιταλίας. Μιλάνο, κόμβος διεθνών συγκοινωνιών, είναι η πιο βιομηχανική πόλη της Ιταλίας. Φλωρεντία, πόλη με καλλιτεχνικούς θησαυρούς κ.τ.λ.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Έκταση: 316 Km²

Πληθυσμός: 360.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Η Βαλέτα με 18.000 κατ.

Αποτελείται από τρία νησιά, Μάλτα, Γκότσο και Κομίνο. Αυτά βρίσκονται στο κέντρο της Μεσογείου, νότια από τη Σικελία.

Η Μάλτα ήταν άλλοτε σπουδαία ναυτική βάση των Άγγλων που την κατείχαν από το 1814.

Τώρα είναι ανεξάρτητο κράτος και η Άγγλία διατηρεί με ενοίκιο ναυτικές βάσεις. Η Μάλτα σήμερα έχει μεγάλη σημασία ως λιμάνι ανεφοδιασμού των πλοίων.

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἰσπανικὴ ἢ Ἰβηρικὴ ἢ πυρρηναϊκὴ χερσόνησος κατέχει τὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρο τῆς Εὐρώπης. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἄλλη Εὐρώπη μὲ τὴν ὄροσειρὰ τῶν Πυρρηναίων ἀπ' ὅπου πῆρε καὶ τὸ ὄνομα. Τὸ ὄνομα Ἰβηρικὴ τὸ πῆρε ἀπὸ τοὺς Ἰβηρες, τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς, ποὺ ἀπόγονοὶ τους θεωροῦνται οἱ σημερινοὶ Βάσκοι τῆς Ἰσπανίας.

Πρὸς τὰ βόρεια ὀρίζεται ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ τὸν Ἄτλαντικὸ ὠκεανό, πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ νοτιοανατολικά ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, πρὸς τὰ νοτιοδυτικά καὶ δυτικά ἀπὸ τὸν Ἄτλαντικὸ ὠκεανό. Πρὸς τὰ νότια χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Γιβραλτάρ ποὺ ἔχει πλάτος 12,5 Km στὸ στενότερό του μέρος.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἀποτελεῖται σχεδὸν ἀπὸ ἓνα μεγάλο ὄροπέδιο ποὺ τὸ περιβάλλουν ἡ ὄροσειρὰ τῶν **Κανταβρικῶν ὄρεων**, ἡ ὄροσειρὰ τῶν **Πυρρηναίων** καὶ πρὸς τὰ νότια οἱ ὄροσειρὲς τῆς **Κορδιλλιέρας**, **Σιέρα Μορένα** καὶ **Σιέρα Νεβάδα**. Τὸ ὄροπέδιο αὐτὸ χωρίζεται σὲ δυὸ ἀπὸ τὸ ὀρεινὸ συγκρότημα τῆς **Γκρέντα** καὶ **Γκουανταμάρα**: **στὸ βόρειο ὄρου τὰ ὄροπέδια τῆς Παλιᾶς Καστίλλης, καὶ τὸ νότιο, ὄρου τὰ ὄροπέδια τῆς νέας Καστίλλης.**

Οἱ πεδινὲς περιοχὲς ἀποτελοῦνται: α) ἀπὸ στενὲς γενικὰ πεδιάδες ποὺ σχηματίστηκαν ἀπὸ τὶς προσχώσεις τῶν ποταμῶν καὶ β) ἀπὸ ἐσωτερικὰ λεκανοπέδια ποὺ βρίσκονται ἀνάμεσα στὰ ὄροπέδια καὶ τὰ ὄρη, ὅπως εἶναι τοῦ Ἐβρου, τοῦ Γκουανταλκιβίρ κ.ἄ.

Ἄκτες. Οἱ ἄκτὲς εἶναι γενικὰ βραχῶδεις μὲ πολλὰ παραλλαγές. Πρὸς τὸ Βορρὰ σχηματίζεται ὁ **Γασκωνικὸς ἢ Βισκαϊκὸς κόλπος**. Σπουδαιότερα λιμάνια εἶναι: τοῦ **Μπιλμπάο** καὶ τοῦ **Σαντάντερ**. Στὶς νοτιοδυτικὰς ἄκτεις σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ **Κάδιξ**. Οἱ νότιες ἄκτεις εἶναι, στὴ μεγαλύτερη τους ἔκταση, ἀπόκρημνες. Στὰ ἀνατολικά τοῦ Γιβραλτάρ σχηματίζεται ὁ ὄρμος τῆς **Μαλάγας**. Στὸν κόλπο τῆς **Βαλέντσιαι** πρὸς τὰ ἀνατολικά σχηματίζονται τρία καλὰ λιμάνια, τῆς **Βαλέντσιαι**, τῆς **Καρθαγένης** καὶ τῆς **Βαρκελώνης**. Τὸ ἀκρωτήριο **Πάλλοτ** βρίσκεται βορειοανατολικά τῆς Καρθαγένης. Ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο αὐτὸ ξεκίνησε ὁ **Χριστόφορος Κολόμβος** στὶς 3 Αὐγούστου 1492 καὶ ἀνακάλυψε τὴν Ἀμερικὴ.

Ἵδρογραφία. Τὰ περισσότερα τρεχούμενα νερὰ τῆς χερσονήσου διευθύνονται στὸν Ἄτλαντικὸ ὠκεανό, διότι τὸ ἔδαφος παρουσιάζει κάποια

Χάρτης 11. Ίβηρική χερσονήσος

κλίση από τὰ ἀνατολικά πρὸς τὰ δυτικά. Στὸν Ἀτλαντικό ὠκεανό χύνονται οἱ ποταμοὶ **Γκουανταλκιβίρ**, **Γκουαντιάνα**, **Τάγος** καὶ **Ντοῦρος**. Ὁ Γκουανταλκιβίρ εἶναι πλωτός ὡς τὴ Σεβίλλη. Ὁ Ἔβρος χύνεται στὴ Μεσόγειο.

Λίμνες. Εἶναι περισσότερο λιμνοθάλασσες. Σπουδαιότερες εἶναι ἡ **Χάντα**, ἡ **Μενὸρ** καὶ ἡ **Ἀλκπουφέγα** πρὸς τὰ νότια τῆς Βαλέντιας.

Κλίμα – Βλάστηση. Τὰ ὄροπέδια ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικό, διότι δὲν φτάνουν σ' αὐτὰ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι. Ὁ χειμῶνας εἶναι πολὺ ψυχρὸς μὲ χιονοπτώσεις, ἀνέμους καὶ πάγους. Τὸ καλοκαίρι εἶναι πολὺ ζεστό. Ἡ ὑψηλὴ θερμοκρασία καὶ τὸ μικρὸ ὕψος τῆς βροχῆς 30–40cm χαρακτηρίζουν τὰ ὄροπέδια ὡς μεσογειακά. Τὰ ὄροπέδια ἀποτελοῦν στεπώδεις ἐκτάσεις. Αὐτὲς εἶναι τόσο πετρώδεις, πού θυμίζουν Ἀφρικανικὴ ἔρημο. Μόνο στὶς πλαγιὰς τῶν Σιέρα ἡ βλάστηση ἀποτελεῖται ἀπὸ «Μακκίας» καὶ δάση μὲ καχεκτικὲς ἐλιές.

Στὸ βορειοδυτικὸ τμῆμα τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειο. Οἱ ἐλαιῶνες παραχωροῦν τὴ θέση τους στὰ λιβάδια καὶ στὰ δάση μὲ φηγούς καὶ δρῦς.

Οἱ παραλιακὲς περιοχὲς τῆς Πορτογαλίας στὰ δυτικά ἔχουν κλίμα πού

πλησιάζει τὸ ὠκεάνειο μὲ πολλές βροχές (1μ.). Τὶς πλαγιές τῶν βουνῶν τῆς περιοχῆς αὐτῆς τὶς σκεπάζουν δάση ἀπὸ φελλόδρυς.

Οἱ νοτιοανατολικές περιοχές, στὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἔχουν κλίμα μεσογειακὸ μὲ ζεστὸ καλοκαίρι, ποὺ ἔχει διάφανο οὐρανό. Εἶναι ἡ περιοχή τῆς ἐλιάς, τοῦ ἀμπελιοῦ, τῶν ἐσπεριδοειδῶν κ.τ.λ. Πρὸς τὰ νότια τὸ κλίμα γίνεται τόσο ξηρό, ὅσο περίπου καὶ στὴν Ἔρημο Σαχάρα.

Πανίδα. Ἡ πανίδα τῆς ἰβηρικῆς χερσονήσου εἶναι ἓνα μείγμα ἀπὸ τὴ βορειοαφρικανικὴ καὶ τὴ μεσογειακὴ. Παρουσιάζει τύπους ποὺ σπανίζουν ἢ ποὺ δὲν τοὺς βρίσκουμε στὶς ἄλλες χώρες τῆς Εὐρώπης, ὅπως εἶναι ὁ λαγὸς ὁ ἐρπυστής, ἡ μυγαλὴ τῶν Πυρηναιῶν, ὁ πίθηκας, ὁ ἄκερκος κ.ἄ. Βρίσκουμε ἐπίσης ἰδιαίτερα εἶδη ἐρπετῶν, μεγάλη ποικιλία ἀπὸ ἔντομα, δ-στρακα καὶ ψάρια. Ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα βρίσκουμε τὸ μακρόμαλλο πρόβατο «μερινός», ἐκλεκτὲς ποικιλίες βουβαλιῶν κ.ἄ.

Πολιτικὴ διαίρεση τῆς Ἰσπανικῆς χερσονήσου. Ἡ Ἰσπανικὴ χερσόνησος διαιρεῖται σὲ δύο κράτη: τὴν **Ἰσπανία** καὶ τὴν **Πορτογαλία**.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἐκταση: 504.750 Km²

Πληθυσμός: 34.490.000 κατ.

+ Πολίτευμα: Βασιλεία

Πρωτεύουσα: Μαδρίτη μὲ 3.146.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ

Γλῶσσα: Ἰσπανικὴ

Νόμισμα: Πεσέτα

Οἰκονομικὴ ἐξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Ἡ Ἰσπανία εἶναι ἡ περισσότερο γεωργικὴ χώρα τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους οἱ Ῥωμαῖοι θεωροῦσαν τὴν Ἰσπανία ὡς σιτοβολῶνα τῆς αὐτοκρατορίας τους. Σήμερα ἡ γεωργικὴ παραγωγή εἶναι ἀνεπαρκῆς γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ πληθυσμοῦ τῆς. Τὸ 30% τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι καλλιεργήσιμο. Οἱ καλλιέργειες εὐνοοῦνται ἀπὸ τὸ κλίμα, ἀλλὰ δὲν εὐνοοῦνται ἀπὸ τὴ μορφολογία τοῦ ἐδάφους, διότι δὲν ὑπάρχουν μεγάλες πεδιάδες.

Τὰ κυριότερα προϊόντα εἶναι: τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, οἱ πατάτες καὶ τὸ βαμβάκι. Εὐδοκιμοῦν τὰ ἀμπέλια, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰ ὄπωροφόρα δέντρα καὶ ἡ ἐλιά. Εἶναι ἡ πρώτη ἐλαιοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη καὶ εὐνοεῖται ἀπὸ τῆ δια-
μόρφωση τοῦ ἐδάφους, πού ἔχει ἀφθονες τροφές. Ἐκτρέφονται: ἄλογα, ἀ-
γελᾶδες, βουβάλια, χοῖροι καὶ τὰ περίφημα πρόβατα «μερινός», πού τὸ
μαλλί τους χρησιμοποιεῖται, γιὰ νὰ κατασκευάζουν πολὺτιμα μάλλινα ὑ-
φάσματα. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονα, ἀρκετὰ γιὰ τὴν ἐσωτε-
ρική κατανάλωση. Ἐξάγουν μάλιστα διατηρημένα κρέατα, γάλα, τυρί,
δέρματα κ.ἄ.

Ἄλεια. Ἡ Ἰσπανία ἔχει ἐκτεταμένα παραλία καὶ στη Μεσόγειο καὶ
στὸν Ἀτλαντικό. Ἔτσι ἔχει ἀναπτυγμένη τὴν ἄλεια τῆς καὶ διαθέτει σε-
βαστὸ στόλο ἀπὸ ἀλιευτικὰ σκάφη. Τὰ κυριότερα εἶδη πού ἀλιεύονται
στὴ Μεσόγειο θάλασσα εἶναι τὰ λαβράκια, οἱ συναγρίδες, οἱ γλῶσσες, διά-
φορα ὄστρακα, μαλάκια κ.ἄ. Στὸν Ἀτλαντικό ἀλιεύονται ἡ σαρδέλα, ἡ
ρέγγα καὶ ὁ τόνος. Μεγάλες ποσότητες ἀπὸ ψάρια, κυρίως σολωμοῦ, ἀ-
λιεύονται στοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Ἰσπανίας.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Ἰσπανία εἶναι ἀπὸ τὶς πλουσιότερες χῶρες τῆς
Εὐρώπης σὲ ὄρυκτά. Τὸ ἔδαφος τῆς περιέχει ὅλα τὰ γνωστὰ καὶ χρήσιμα
στὶς καθημερινὲς ἀνάγκες μέταλλα. Σ' ὅλες σχεδὸν τὶς ἐπαρχίες τῆς
Ἰσπανίας ὑπάρχουν μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ πλουσιότερα ὅμως βρίσκονται
στὴ Βισκαῖα. Ἐπίσης βγάζουν χαλκὸ, μόλυβδο, ψευδάργυρο, κασσίτερο
καὶ ἄργυρο. Μεταλλεῖα ὕδραργύρου ὑπάρχουν κοντὰ στὸ Ἀλμαντέν, ἐνῶ
στὴν Ἀστούρια καὶ στὴν Ἀραγονία βρίσκονται πλούσια γαιανθρακωρ-
χεῖα. Βγάζουν ἐπίσης ἀρκετὲς ποσότητες ἀπὸ πολύτιμους λίθους. Μετὰ τὴ
γεωργία ἡ σπουδαιότερη πηγὴ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι ὁ ὄρυκτὸς
πλοῦτος.

Βιομηχανία — Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀναπτυγμένη, μολο-
νὸτι ὑπάρχει ἀφθονος ὄρυκτὸς πλοῦτος. Οἱ κυριότερες βιομηχανίες εἶναι:
ἡ ἐξόρυξη ὄρυκτων, ἡ παραγωγή χημικῶν προϊόντων, ἡ χαρτοποιία, ἡ
κλωστοῦφαντουργία, ἡ ὑαλουργία, ἡ παραγωγή εἰδῶν διατροφῆς (κρασί,
λάδι, ἀλίπαστα), αὐτοκινήτων κ.τ.λ.

Ἐξάγει: ἀκατέργαστα μεταλλεύματα, ἐλιές, κρασί, κτηνοτροφικὰ
προϊόντα, ἀλίπαστα, φελὸ, ἐσπεριδοειδῆ καὶ αὐτοκίνητα.

Εἰσάγει: καφέ, ζάχαρη, καπνὸ, σιτάρι, μηχανές κ.ἄ.

Συγκοινωνία. Οἱ συγκοινωνίες δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένες. Αὐτὸ
ὀφείλεται κυρίως στὶς ἀνωμαλίες τοῦ ἐδάφους. Περισσότερο ἀναπτυγμένη
εἶναι ἡ συγκοινωνία μὲ τὸ ἐξωτερικὸ πού γίνεται μὲ τὰ πολλὰ καὶ καλὰ λι-
μάνια, ὅπως εἶναι τῆς **Μαλάγας**, **Ἀλικάντης**, **Κάδιξ**, **Φερόλ**, **Μπιλμπάο**,

Είκ. 13. Σεβίλλη· τὸ Ἄλκαζάρ καὶ ἡ Μητρόπολη

Σαντάντερ κ.τ.λ. Ἡ ἀεροπορική συγκοινωνία ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται μετὰ τὴν διαφόρων πόλεων τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Ἰσπανίας ἦταν οἱ Ἴβηρες καὶ οἱ Κέλτες. Ἡ Ἰσπανία κατακτῆθηκε διαδοχικὰ ἀπὸ διάφορους λαοὺς (Καρθηδόνοι 300 π.Χ., Ρωμαῖοι 200 π.Χ., Γότθοι 500 μ.Χ., Ἀραβες 700 μ.Χ.). Ἀπὸ τὴν ἐπιμειξία δῶν αὐτῶν τῶν λαῶν μὲ τοὺς ἐντόπιους προέρχονται οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ ποὺ διακρίνονται σὲ Καστιλιάνους (73%), Καταλανοὺς (24%) καὶ Βάσκους (3%). Οἱ Βάσκοι θεωροῦνται ὡς οἱ ἀπόγονοι τῶν Κελτῶν. Ἀνεξάρτητο κράτος ἡ Ἰσπανία ἔγινε τὸ 1469. Ἡ Ἰσπανία ὑπῆρξε ἰσχυρὴ ναυτικὴ δύναμη καὶ βοήθησε στὶς μεγάλες γεωγραφικὰς ἀνακαλύψεις. Δημιούργησε μεγάλο ἀποικιακὸ κράτος στὴ νότια Ἀμερικὴ καὶ Κούβα, ὅπου σήμερα μιλοῦν τὴν Ἰσπανικὴ γλῶσσα, ἐκτὸς ἀ-

πό τους κατοίκους της Βραζιλίας που μιλούν την πορτογαλική. Ή Ίσπανία έπαιξε να είναι ισχυρή ναυτική δύναμη μετά την καταστροφή του στόλου της από τους Άγγλους το 1588. Επίσης έχασε και τις αποικίες της.

Πόλεις. Πρωτεύουσα είναι η **Μαδρίτη**, κτισμένη στο κέντρο της χώρας και σε ύψος 650 μ. Είναι το πνευματικό κέντρο της χώρας με Πανεπιστήμιο, Μουσεία και παλιούς ναούς. Είναι βιομηχανική πόλη και κόμβος συγκοινωνιών. Άλλες μεγάλες πόλεις είναι: στη βόρεια Ίσπανία ο **Άγ. Σεβαστιανός**, το **Μπλμπάο**, **Σαντάντερ**, **Όβιέδο**, **Σαραγόσα** στα βορειοανατολικά της Μαδρίτης, **Τολέδο**, στα νότια της Μαδρίτης, όπου έζησε ο Έλληνας ζωγράφος Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (Γκρέκο), ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους του κόσμου.

Στη Μεσογειακή παραλιακή ζώνη βρίσκονται οι πόλεις: **Βαρκελώνη** είναι το πρώτο λιμάνι και η πρώτη βιομηχανική πόλη της χώρας. **Βαλέντσια** βρίσκεται μέσα στην πιο εύφορη περιοχή της χώρας και είναι το δεύτερο λιμάνι με βιομηχανική ανάπτυξη. Άλλες πόλεις της ζώνης αυτής είναι: **Άλικάντη**, **Καρθαγένη** και **Μουρκία**. Στο νότιο τμήμα βρίσκονται η **Κόρδοβα**, η **Σεβίλλη** με περίφημο μητροπολιτικό ναό και άραβικό ανάκτορο, η **Γρανάδα**, γνωστή από τα υπέροχα άραβικά ανάκτορα «**Αλάμπρας**», η **Άλμέρια**, η **Μαλάγα** και **Κάδιξ**, λιμάνι στη νότια προς τον Άτλαντικό περιοχή (άρχαϊα Γάδειρα). Ανατολικά από τη Βαλέντσια βρίσκονται τα νησιά **Βαλεαρίδες** (Μαγιόρκα, Μινόρκα, Ίμπιτσα και Φαρμεντέρα). Η πρωτεύουσα **Πάλμαν** βρίσκεται στη Μαγιόρκα. Οι Βαλεαρίδες έχουν εξαιρετικό κλίμα και συγκεντρώνουν πολλούς παραθεριστές και τουρίστες. Πολλοί τουρίστες πηγαίνουν και στην ήπειρωτική Ίσπανία για να επισκεφθούν τα σπουδαία μνημεία της.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Έκταση: 92.082 Km²

Πληθυσμός: 8.590.000 κατ.

Πρωτεύουσα: Λισσαβόνα με 1.335.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και λίγοι διαμυρτώμενοι

Γλώσσα: Πορτογαλική

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Νόμισμα: Έσκούντο

Είκ. 14. Άποψη του Όπορτο

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Η γεωργία είναι αρκετά αναπτυγμένη. Τα 50% των κατοίκων της ασχολούνται μ' αυτή. Εύδοκιμοούν τὰ δημητριακά, τὸ ρύζι, τὰ δσπρια, οί πατάτες, τὸ ἀμπέλι, ἡ ἐλιά, τὰ ὄπωροφόρα δέντρα καὶ ἡ φελλόδρυς στὰ νοτιότερα. Στὰ λιβάδια της ἐκτρέφονται βοοειδή, χοῖροι καὶ γιδοπρόβατα. Ἡ ἀλιεία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη στὰ παράλια καὶ στὰ ἀνοιχτὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Όρυκτός πλοῦτος. Ὁ ὄρυκτός πλοῦτος εἶναι ἀξιόλογος. Υπάρχουν κοιτάσματα μὲ βηρύλιο, βολφράμιο, μαγγάνιο, κασσίτερο, χαλκὸ, μόλυβδο, σίδηρο, γαϊάνθρακα κ.ἄ.

Βιομηχανία – Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία εἶναι περιορισμένη καὶ περιλαμβάνει κλάδους ἀλιείας, κονσερβοποιίας, οἰνοποιίας, ὑφαντουργίας κ.τ.λ. Ἐξάγει: λάδι, κρασί, ἀλιεύματα, σταφύλια, ὄπωρικά, ὄρυκτὰ, ἐν-λίαια. Εἰσάγει ὑφάσματα, ὀχήματα, τρόφιμα.

Συγκοινωνία. Διαθέτει καλὸ ὄδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυο. Ἐξυπηρετεῖται κυρίως μὲ τὴ ναυσιπλοΐα. Τὴ Λισσαβόνα συνδέουν τακτικὲς ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες μὲ τὶς μεγαλύτερες πόλεις τοῦ ἔσωτερικοῦ, μὲ τὶς ξένες πρωτεύουσες καὶ μὲ τὰ νησιά Ἀζόρες, πού διαθέτουν τοπικὸ ἀεροπορικὸ δίκτυο.

Πολιτική εξέταση. Ὡς ανεξάρτητο κράτος ἡ Πορτογαλία παρουσιάζε-
ται ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα. Οἱ πορτογάλοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Ἰβήρες καὶ
τοὺς Κέλτες, ἀλλὰ ἦλθαν σὲ ἐπιμειξία καὶ μὲ ἄλλους λαοὺς, ὅπως τοὺς
Ρωμαίους καὶ τοὺς Ἀραβες πού κατέλαβαν τὴ χώρα τους διαδοχικά.

Οἱ πορτογάλοι ἔκαναν μεγάλες γεωγραφικὲς ἀνακαλύψεις.

Ἡ Πορτογαλία παρουσιάζει μόνιμο μεταναστευτικὸ ρεῦμα πρὸς τὴ
Βραζιλία, πού ἦταν ἄλλοτε ἀποικία τῆς Πορτογαλίας καὶ ὅπου ἐπίσημη
γλῶσσα εἶναι ἡ πορτογαλική.

Πόλεις. Ἡ **Λισσαβόνα**· εἶναι πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας καὶ βρί-
σκεται στὸν ὁμώνυμο κόλπο. Εἶναι τὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας μὲ
Πανεπιστήμιο καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη. Διαθέτει ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγα-
λύτερους ἀερολιμένες τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τὴ Λισσαβόνα ἀρχίζει ἡ σιδη-
ροδρομικὴ γραμμὴ πού περνᾷ ἀπὸ τὴ Μαδρίτη, Παρίσι, Βερολίνο, Μόσχα
καὶ καταλήγει στὸ Βλαδιβοστόκ τῆς Ρωσίας. Ἡ Λισσαβόνα τὸ 1775 κα-
ταστράφηκε τελείως ἀπὸ σεισμό. Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι: **Ὀπόρτο**,
σημαντικὸ λιμάνι στὶς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ Ντοῦρο, **Φάρο**, λιμάνι στὰ
νότια μὲ ἐμπόριο φελλοῦ καὶ κρασιοῦ, **Ἐβόρα**, ἀνατολικά τῆς Λισσαβό-
νας. Στὴν Πορτογαλία ἀνήκουν καὶ τὰ νησιά **Ἀζόρες** καὶ **Μαδέρα**, πού
βρίσκονται στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ κατοικοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους.

ΑΝΔΟΡΑ

Ἐκταση: 453 Km²

Πληθυσμός: 20.000 κατ.

Πρωτεύουσα: Λὰ Βέλλα μὲ 2.000 κατ.

Βρίσκεται στὰ ἀνατολικά Πυρηναῖα καὶ εἶναι Ἄνεξάρτητη Δημοκρατία
ἀπὸ τὸ 1278. Οἱ κάτοικοί της μιλοῦν τὴν **Καταλανικὴ διάλεκτο** καὶ εἶναι
Καθολικοί. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴ βιοτεχνία καὶ τὴν κτηνοτροφία.

ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ

Ἐκταση: 6 Km²

Πληθυσμός: 30.000 κατ.

Βραχῶδης χερσόνησος πάνω σὲ ἰσπανικὸ ἔδαφος. Τὴν κατέχουν οἱ
Ἄγγλοι ἀπὸ τὸ 1713 μ.Χ. ἔχει σπουδαία στρατηγικὴ θέση. Ὁ πορθμὸς
τοῦ Γιβραλτάρ ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸ μὲ τὴ Μεσόγειο. Ἡ μικρότερη ἀ-
πόσταση ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ εἶναι 12,5 Km.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά. Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει τὰ κράτη: 1) **Δυτικὴ Γερμανία**, 2) **Ἀνατολικὴ Γερμανία**, 3) **Ἑλβετία**, 4) **Αὐστρία**, 5) **Οὐγγαρία**, 6) **Τσεχοσλοβακία** καὶ 7) τὸ μικρὸ κράτος **Λιχτενστάιν**, ποὺ βρίσκεται μεταξύ Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. 1. Βόρεια περιοχὴ. Πρὸς τὸ Βορρὰ διακρίνουμε μιὰ πεδιάδα, ἀπὸ τὸ Ρήνο ὡς τὸν Ὅδερ. Αὕτὴ ἀποτελεῖ ἓνα τμῆμα τῆς μεγάλης πεδιάδας ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ φτάνει ὡς τὴ Ρωσία. Τὰ ἐδάφη τῆς εἶναι χαμηλά, δὲν ξεπερνοῦν τὰ 300 μέτρα, εἶναι μονότονα καὶ σχηματίστηκαν κατὰ τὴν τεταρτογενῆ περίοδο ἀπὸ τοὺς παγετῶνες ποὺ σκέπαζαν τὴν Σκανδιναυικὴ χερσόνησο καὶ τελείωναν στὴν περιοχὴ αὐτῇ. Ὅταν ὑποχώρησαν οἱ παγετῶνες, τὰ ἀποξηραμένα λεπτὰ χώματα παρασύρθηκαν ἀπὸ τοὺς βόρειους καὶ βορειοανατολικοὺς ἀνέμους καὶ σχημάτισαν τὶς πεδιάδες τοῦ Βελγίου, τῆς Βόρειας Γαλλίας καὶ τὶς κοιλάδες τῆς Μέσης καὶ Νότιας Γερμανίας. Ἔτσι στὸ βόρειο τμῆμα ἔμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χοντρά χαλίκια μὲ ἀποτέλεσμα ὀλόκληρη ἡ περιοχὴ νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄγονες ἐκτάσεις μὲ λόφους ἀπὸ χαλίκια ἢ ἄμμο καὶ ἀπὸ κοιλότητες μὲ τέλματα ἢ λίμνες.

Οἱ ἀκτὲς εἶναι ὁμαλὲς καὶ στίς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται κόλποι σὲ σχῆμα χωνιοῦ.

2. Κεντρικὴ περιοχὴ. Σ' αὐτὴ ἔχουμε κοιλάδες ποὺ ἔγιναν ἀπὸ προσχώσεις, βαθύπεδα ἢ λεκανοπέδια ποὺ τὰ πλασιώνουν παλιὲς ὄροσειρὲς μὲ μέσο ὕψος 600 ἕως 1.000 μέτρα καὶ μὲ κορυφὲς ποὺ σπάνια φτάνουν τὰ 1.500 μέτρα ὕψος (Μέλας Δρυμός). Οἱ ὄρεινοι δγκοὶ τῆς **Ρηνανίας**, ὁ **Μέλας Δρυμός**, ὁ **Βοημικὸς Δρυμός**, τὰ ὄρη τῶν **Μετάλλων**, τὰ ὄρη **Τάτρα** (2.000 μ.), τὰ μεγάλα λεκανοπέδια τῆς **Βαυαρίας**, **Σαουδοφραγκονίας**, **Ἔσσην**, **Θουριγγίας** καὶ **Βοημίας** δίνουν στὸ κεντρικὸ τμῆμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μιὰ πολὺπλοκὴ ἐδαφικὴ ἐμφάνιση.

3. Νότια περιοχή. Στά νότια ή όροσειρά τών Άλπεων άποτελεϊ τή σπονδυλική στήλη τής Εύρώπης, διότι από τις Άλπεις ξεκινούν τά όρεινά τόξα πού διατρέχουν τις τρεις χερσονήσους, τήν Ίβηρική, Ίταλική και Βαλκανική. Οί Άλπεις διακρίνονται σέ τρία τμήματα: 1) **Δυτικές** πού φτάνουν πρós τά βόρεια ώς τή Γενεύη, 2) **Κεντρικές** ή **Έλβετικές** και 3) **Άνατολικές** πού πλαταιίνουν και χαμηλώνουν όσο πλησιάζουν πρós τó Ούγγρικό βαθύπεδο. Οί κεντρικές όροσειρές άποτελούνται από κρυσταλλικά όρεινά συγκροτήματα με κορυφή λαξεμένη άμφιθεατρικά από τούς παγετώνες. Οί περιοχές πρós τά νότια και βόρεια τών Άλπεων όνομάζονται **Προάλπεις** και άποτελούνται κυρίως από άσβεστολιθικά πετρώματα· είναι χαμηλότερες και σχηματίστηκαν από βίαιες πτυχώσεις. Τά άσβεστολιθικά πετρώματα τών Άλπεων διαβρώθηκαν στά πιό ψηλά μέρη και παρουσιάζουν διάφορα σχήματα, ένώ τά κρυσταλλικά στρογγυλοποιήθηκαν και σκεπάζονται από χώμα.

Ύδρογραφία. Τά όρη τής κεντρικής Εύρώπης και οί Άλπεις άποτελούν σπουδαία ύδροκριτική ζώνη μεγάλων περιοχών. **Ό Δούναβης** πηγάζει από τó Μέλανα Δρυμό, ό **Έλβας** και ό **Όδερ** από τά όρη τής Τσεχοσλοβακίας. Οί Άλπεις με τά χιόνια άποτελούν τεράστια άποθήκη νερού. Από τις Άλπεις πηγάζουν πολλοί ποταμοί, όπως ό **Τινν**, παραπόταμος τού Δούναβη, ό **Άδίγης** τής Ίταλίας, ό **Άαρ**, παραπόταμος τού Ρήνου κ.ά. **Ό Ρήνος** πηγάζει από τις Κεντρικές Έλβετικές Άλπεις και έχει λίγο νερό τó χειμώνα, ένώ τó καλοκαίρι με τó λειώσιμο τού χιονιού ή στάθμη του άνεβαίνει. **Ό παραπόταμος του Μάιν** έχει άφθονο νερό δλο τó χρόνο και είναι ή μεγαλύτερη πλωτή όδός τής Εύρώπης.

Λίμνες. Οί σπουδαιότερες λίμνες τής περιοχής σχηματίστηκαν σέ κοιλάματα από καθιζήσεις και βρίσκονται στην Έλβετία, όπως τής **Γενεύης** τής **Κωνσταντίας**, τής **Ζυρίχης**, τής **Νεϊσάτέλ** κ.ά. Στην Ούγγαρία βρίσκεται ή λίμνη **Μπάλατον**.

Κλίμα - Βλάστηση. Χάρη στη βόρεια γερμανική πεδιάδα ή επίδραση τού ώκεανού γίνεται αισθητή σέ άρκετό βάθος με άποτέλεσμα τó κλίμα νά παίρνει ένδιάμεσο χαρακτήρα μεταξύ ήπειρωτικού και ώκεάνειου με μικρές θερμοκρασίες και κανονικότερες βροχές. Όσο όμως προχωρούμε πρós τó έσωτερικό τής Κεντρικής Εύρώπης ύπερισχύει τó ήπειρωτικό κλίμα με χειμώνες ψυχρούς και χιόνια, και με λίγες βροχές, πού οί περισσότερες πέφτουν τó καλοκαίρι. Τó κλίμα στίς ψηλές κορυφές τών Άλ-

πων χαρακτηρίζεται από τους πολικούς χειμῶνες. Οί ανατολικές και νότιες βουνοπλαγιές τῶν ᾽Αλπεων εἶναι ζεστές και ἡλιόλουστες, ἐνῶ οί δυτικές εἶναι ψυχρές, ὑγρές και κατάφυτες ἀπό δάση.

Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους και τὸ κλίμα εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξη μεγάλων δέντρων (πεῦκα, δρυς, ὄξιές κ.τ.λ.). Στὴν περιοχή τῶν ᾽Αλπεων ὑπάρχουν ἐκτεταμένα λιβάδια. Γενικότερα, ἐπειδὴ τὸ κλίμα μεταβάλλεται ἀπό τις χαμηλότερες περιοχές πρὸς τις ψηλότερες, ἡ βλάστηση εἶναι κλιμακωτή.

α) 800 – 900 μ. ὑπάρχουν λιβάδια και μικρὰ δάση ἀπό δρυς και καστανίες.

β) 900 – 1.200 μ. ὑπάρχουν φυλλοβόλα δέντρα, δρυς στὰ χαμηλὰ και ὄξιές στὰ ψηλότερα.

γ) 1.200 – 2.000 μ. εὐδοκιμοῦν τὰ κωνοφόρα (ἐλατα, ὄρεινὰ πεῦκα).

δ) 2.000 μ. και πάνω δέν ὑπάρχουν δάση ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι και χλόη.

ε) Πάνω ἀπό τὰ 2.600 μ. τὸ χιόνι διατηρεῖται ὄλο τὸ χρόνο και ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατη (᾽Αλπικὴ ζώνη).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ Γερμανία μετὰ τὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο χωρίστηκε σὲ δύο κράτη:

- 1) τὴ **Δυτικὴ Γερμανία** ἢ **᾽Ομοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας** και
- 2) τὴν **᾽Ανατολικὴ Γερμανία**.

Ἡ γραμμὴ διαχωρισμοῦ ἀρχίζει ἀπό τὴ Βαλτικὴ, φτάνει ὡς τὴ Βαυαρία, ἀκολουθεῖ τὰ βόρεια σύνορά της και καταλήγει στὴ μεθόριο τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ἡ Γερμανία συνορεύει πρὸς τὰ δυτικὰ μετὴν ᾽Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Γαλλία, πρὸς τὰ νότια μετὴν ᾽Ελβετία και Αὐστρία, πρὸς τὰ ανατολικὰ μετὴν Τσεχοσλοβακία και Πολωνία, τέλος πρὸς τὰ βόρεια βρέχεται ἀπό τὴ Βαλτικὴ και τὴ Β. Θάλασσα και συνορεύει μετὴν Δανία.

Μορφολογία ἐδάφους. Σύμφωνα μετὴν μορφολογία τοῦ ἐδάφους τὴ Γερμανία τὴ χωρίζουμε: α) στὸ βόρειο τμήμα, ὅπου ἀπλώνεται ἡ μεγάλη Γερμανικὴ πεδιάδα, β) στὸ κεντρικὸ τμήμα, ὅπου ἔχουμε λόφους και πρὸς τὸ κέντρο τὰ ὄρη **Χάρτς**, και γ) στὴ νότια περιοχή, ὅπου περιλαμβάνονται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὕψιπεδα πού κλείνονται πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὶς Βαυαρικὲς ἼΑλπεις. Δυτικὰ βρίσκεται ὁ **Μέλας Δρυμὸς** πού σὲ πολλὰ μέρη σκεπάζεται ἀπὸ μελανωπὰ πυκνὰ δάση. Ἐνατολικά ἀπλώνεται ὁ **Θουρίγγιος Δρυμὸς** πού συνεχίζεται μὲ τὸ **Φραγκονικὸ Δρυμὸ** ὡς τὰ **Μεταλλικὰ ὄρη** καὶ μέσα στοῦ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὅπου βρίσκεται ἡ ψηλότερη κορυφή τῆς ὄλης ὄροσειρᾶς **Κάιλεμπερκ** μὲ ὕψος 1.243 μ. Ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ ἔχει ἐκτεταμένα καὶ πλούσια ἐδάφη, πολλές θερμοπηγὲς καὶ πλούσια κοιτάσματα μεταλλευμάτων (οὐράνιο). Πρὸς τὰ ἀνατολικά ὁ Φραγκονικὸς Δρυμὸς πλησιάζει τὸ **Βοημικὸ Δρυμὸ**. Ἐδῶ ἀφθονοῦν τὰ παλαιοντολογικὰ εὐρήματα.

Ἵδρογραφία. Ποταμοί. Ἡ Γερμανία ἔχει συνολικά 160 ποταμοὺς πού οἱ περισσότεροὶ εἶναι πλωτοί. Στὴ **Βόρεια Θάλασσα** χύνεται ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Γερμανίας, ὁ **Ρῆνος**. Ἐχει μῆκος 1.298 χιλιομ. καὶ δέχεται πολλοὺς παραπόταμους, πού μερικοὶ εἶναι μεγάλοι ποταμοί, ὅπως ὁ **Μοζέλλας** στὰ ἀριστερὰ του μὲ πολλοὺς παραπόταμους, ὁ **Νέκκαρ** καὶ ὁ **Μάιν** στὰ δεξιὰ. Ὁ παραπόταμος τοῦ Μάιν, **Λέγκνιτς**, μὲ τὴ γνωστὴ διώρυγα τοῦ Λουδοβίκου συνδέθηκε μὲ τὸν **Ἄλτμυλ** τοῦ Δούναβη. Ἔτσι σχηματίστηκε μιὰ συνεχῆς ὑδάτινη ἀρτηρία ἀπὸ τὸν Εὐξεῖνο Πόντο ὡς τὴ Βόρεια Θάλασσα. Στὴ Βόρεια Θάλασσα χύνονται ἀκόμα ὁ **Βέζερ** καὶ ὁ **Ἐλβας**, πού εἶναι πλωτὸς σ' ὄλη τὴ διαδρομὴ του μέσα στὴ Γερμανία.

Στὴ **Βαλτικὴ** χύνονται ὁ **Τράβε** καὶ ὁ **Ὁδερ**, πού σὲ μεγάλο μέρος τῆς διαδρομῆς του ἀποτελεῖ τὰ γερμανοπολωνικά σύνορα. Εἶναι πλωτὸς σ' ὄλη τὴ διαδρομὴ του. Μὲ ἓνα σύστημα ἀπὸ διώρυγες συνδέεται μὲ τὸν Ἐλβα καὶ χάρη σ' αὐτὸν μὲ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς τῆς Γερμανίας. Ἐπίσης μιὰ διώρυγα τὸν ἐνώνει μὲ τὸ Βιστούλα τῆς Πολωνίας.

Στὸν Εὐξεῖνο χύνεται ὁ **Δούναβης**. Ὁ Δούναβης διασχίζει τὴ Γερμανία ἀπὸ τὶς πηγὲς του ὡς τὴν Αὐστρία, ὅπου ἐνώνεται μὲ τὸν παραπόταμό του **Ἴνν**, πάνω στὰ Γερμανοαυστριακά σύνορα.

Λίμνες. Οἱ λίμνες σχηματίστηκαν μὲ τὰ νερὰ πού γέμισαν τοὺς κρατῆρες σβησμένων ἠφαιστειῶν. Οἱ ὠραιότερες λίμνες βρίσκονται γύρω ἀπὸ τὸ Βερολίνο καὶ Πότσδαμ. Ἡ κυριότερη ὁμως λίμνη εἶναι τῆς **Κωνσταντίας** μεταξὺ τῶν γερμανικῶν, ἑλβετικῶν καὶ αὐστριακῶν συνόρων.

Οἱ ἀκτές. Τὰ παράλια πρὸς τὴ Βόρεια καὶ Βαλτικὴ θάλασσα εἶναι γενικά χαμηλὰ καὶ τελαματώδη. Προσβάλλονται ἀπὸ δυνατοὺς βόρειους ἀνέμους.

Τὰ λιμάνια ἔχουν πάρει τὸ σχῆμα τοῦ χωνιοῦ ἀπὸ τὶς παλίρροιες καὶ βρίσκονται στὶς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα στὸ δυτικὸ καὶ βορειοανατολικὸ τμῆμα ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς θαλάσσιους ἀνέμους καὶ ἔχουμε χειμῶνες ἥπιους, ἐνῶ στὸ ἀνατολικὸ ἔχουμε πιὸ ψυχροὺς. Τὸν πιὸ ἥλιο χειμῶνα καὶ ζεστὸ καλοκαίρι ἔχουν οἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Νέκκαρ, Μάιν καὶ Μοζέλλα, ὅπου καλλιεργεῖται καὶ τὸ ἀμπέλι. Οἱ βροχὲς εἶναι σχετικὰ ἀφθονες καὶ οἱ περισσότερες πέφτουν τὸ καλοκαίρι. Στὴν κεντρικὴ καὶ νότια περιοχὴ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸ.

ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἐκταση: 247.973 Km²

Πληθυσμός: 61.670.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία Ὁμοσπονδιακὴ

Πρωτεύουσα: Μπὸν μὲ 141.000 κατ.

Θρησκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι καὶ Καθολικοὶ

Γλῶσσα: Γερμανικὴ

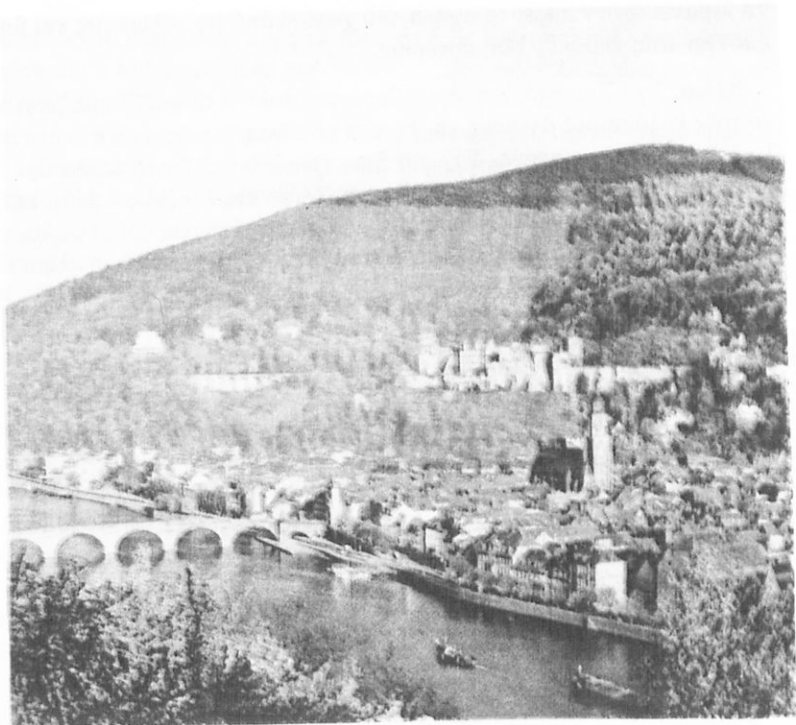
Νόμισμα: Μάρκο

Γεωργία – Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Τὰ 40% τοῦ ἐδάφους τῆς καλλιεργοῦνται μὲ ἄριστο καὶ ἐπιστημονικὸ τρόπο. Χάρη στὴν ἄρδευση καὶ στὰ λιπάσματα τὰ ἄγωνα ἐδάφη τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἔγιναν ἀποδοτικὰ. Καλλιεργοῦνται πατάτες, δημητριακὰ, ρύζι, ~~ζαχαρότευτλα~~, λυκίσκος, ἀμπέλια (περιοχὴ Ρήνου), ὄπωροφόρα καὶ ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη, διότι δημιούργησαν μεγάλα λιβάδια, ἀφοῦ κατέστρεψαν σὲ πολλὲς περιπτώσεις τὴν αὐτοφυῆ χλωρίδα. Ἐκτρέφονται πολλὰ ζῶα: ἄλογα, βοοειδῆ, πρόβατα, πουλερικὰ κ.ἄ.

Ἡ ἀλιεία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ γίνεται στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ στὴ Βόρεια θάλασσα.

Δάση – Δασοκομία. Τὰ 28% τοῦ ἐδάφους τῆς σκεπάζονται ἀπὸ δάση. Πολὺ πλούσια σὲ δάση εἶναι ἡ περιοχὴ ποῦ βρίσκεται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἑλβα καὶ Ὁδερ. Τὰ κυριότερα δέντρα εἶναι ἡ μελία, ἡ ὀξία, ἡ δρυς, ἡ φυλλύρα, τὸ σφενδάμι κ.ἄ. Στὰ νοτιοδυτικὰ εὐδοκιμεῖ ἡ καστανιά καὶ

Εικ. 15. Άποψη Χαιδεμβέργης

στις Άλλεις τὸ ἔλατο. Ἡ ξυλεία ἐπαρκεῖ στις ἀνάγκες τῆς χώρας καὶ γίνεται καὶ ἐξαγωγή.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ὑπάρχουν πλούσια κοιτάσματα με γαϊάνθρακες, λιγνίτη, σίδηρο, ψευδάργυρο, χαλκὸ κ.ἄ. Πετρέλαιο ὑπάρχει ἀλλὰ πολὺ λίγο.

Βιομηχανία. Ἡ Δυτικὴ Γερμανία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Γῆς. Σ' αὐτὸ βοήθησαν τὰ πλουσιότατα κοιτάσματα γαϊάνθρακα καὶ ἡ μεγάλη παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας. Ἐχει τὴ μεγαλύτερη παραγωγή ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης σὲ χάλυβα, σίδηρο, μηχανές, χημικὰ προϊόντα καὶ αὐτοκίνητα. Ἐπίσης εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένες οἱ βιομηχανίες ποὺ κατασκευάζουν ὄπλα, διάφορα ἐργαλεῖα, ἠλεκτρικὰ εἶδη, ραδιόφωνα, τηλεοράσεις κ.τ.λ. Ἡ κλωστοῦφαντουργία, ἡ χαρτοποιία, ἡ

Χάρτης 13. Οικονομικός χάρτης Γερμανίας

υαλουργία, ή κατασκευή οπτικῶν ὀργάνων βρίσκονται σέ ὑψηλό ἐπίπεδο ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ τὴν παραγωγή.

Συγκοινωνία. Ἡ ὀδική, ἀεροπορική, σιδηροδρομική καὶ ἀκτοπλοϊκή συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Πολὺ ἀναπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ συγκοινωνία μὲ τίς διώρυγες. Ἡ συγκοινωνία μὲ τὸ ἐξωτερικὸ εἶναι καλὰ ὀργανωμένη. Ἐκατομμύρια ξένοι περιηγητὲς ἐπισκέπτονται τὴ Δυτικὴ Γερμανία γιὰ ψυχαγωγικούς, οἰκονομικούς καὶ ἐπιστημονικούς λόγους.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει τρόφιμα, καφέ, καπνὸ, πρῶτες ὕλες γιὰ τὴ βιομηχανία της καὶ γενικὰ προϊόντα διατροφῆς. **Ἐξάγει** βιομηχανοποιημένα εἶδη, μηχανές, ὑφάσματα, φάρμακα, χημικὰ προϊόντα, ἡμικατεργασμένα εἶδη κ.τ.λ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ Γερμανοὶ εἶναι ἀπὸ τοὺς παλαιότερους λαοὺς τῆς Εὐρώπης. Ἀνήκουν στὴν Τευτονικὴ φυλὴ, ἀλλὰ ἤλθαν σὲ ἐπιμειξία καὶ μὲ ἄλλους λαοὺς. Συνέβαλαν στὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημῶν καὶ στὴ δημιουργία τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀνέπτυξαν πολὺ τὴ σύγχρονη μουσικὴ (Μπάχ, Μπετόβεν Μότσαρτ κ.ἄ.). Δέχτηκαν τὴν ἐπίδραση τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐξέδωσαν πολλοὺς ἀρχαίους ἑλληνες συγγραφεῖς στὴ Λειψία, Βερολίνο καὶ Μόναχο.

Ἡ Δυτικὴ Γερμανία ἀποτελεῖ ὁμόσπονδο κράτος ποὺ ἔγινε τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1949, μετὰ τὴν ἤττα τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Περιλαμβάνει τίς ἐξῆς παλαιῆς Γερμανικῆς χῶρες: **Σλέσβιγκ — Χολστάιν, Βαυαρία, Σαξονία, Παλατινάτο, Ρηνανία, Σάαρ, Βάδεν, Βυρτεμβέργη, Βεσφαλία, Ἑσσην, Μπrouνοβίκη, Ὀλντεμπουργκ**, τίς ἐλεύθερες πόλεις **Ἀμβούργο καὶ Βρέμη** καθὼς καὶ ἓνα μέρος τοῦ Βερολίνου (Δυτικὸ τομέα). Κάθε μιὰ ἀπὸ τίς περιοχὲς αὐτὲς ἔχει τὴ δικὴ της τοπικὴ κυβέρνησι. Ὅλος ὁμως ὁ πληθυσμὸς ἐκλέγει τοὺς βουλευτὲς τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προέρχεται ἡ κεντρικὴ κυβέρνησι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Δυτικῆς Γερμανίας εἶναι ἡ Μπὸν (Βόννη), ποὺ βρίσκεται δίπλα στὸ Ρῆνο καὶ εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ Μπετόβεν. Ἄλλες πόλεις εἶναι: τὸ **Ἄαχεν** στὰ δυτικὰ τῆς Μπὸν, ἡ **Κολωνία**, κέντρο συγκοινωνιῶν μὲ πολλὰ ἐργοστάσια. Στὰ βόρεια τῆς Κολωνίας βρίσκεται ἡ περιοχὴ τοῦ Ροῦρ ποὺ εἶναι πολὺ πλούσια σὲ γαιάνθρακα. Εἶναι ἡ περισσότερο ἀναπτυγμένη βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Δ. Γερμανίας. Πόλεις τῆς περιοχῆς εἶναι τὸ **Ντύσσελτορφ**, ἡ **Βούστερταλ** καὶ τὸ **Ἑσσην**. Νοτιοανα-

Είκ. 16. Άποψη Άμβούργου

τολικά τής Μπόν είναι ή **Φραγκφούρτη**, πού βρίσκεται δίπλα στον ποταμό Μάιν και είναι ή πατρίδα του Γκαίτε, τó **Άμβούργο**, από τά μεγαλύτερα λιμάνια τής Εύρώπης στις έκβολές του Έλβα, ή **Βρέμη**, λιμάνι στις έκβολές του Βέξερ. Νοτιοανατολικά τής Βρέμης βρίσκεται ή πόλη **Άννόβερο**, πρωτεύουσα τής Κάτω Σαξωνίας. Στη νότια Γερμανία βρίσκεται τó **Μόναχο**, πρωτεύουσα τής Βαυαρίας, ή **Νυρεμβέργη**, όπου έγινε ή δίκη των έγκληματιών του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου, και ή **Στουτγάρδη**. Η Δυτική Γερμανία έχει πολλά Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία και άνωτερα πνευματικά ίδρύματα σε διάφορες πόλεις τής.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Έκταση: 107.901 Km²

Πληθυσμός: 17.040.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία 'Ανατολικής Γερμανίας

Πρωτεύουσα: 'Αν. Βερολίνο με 1.100.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι και Καθολικοί

Γλώσσα: Γερμανική

Νόμισμα: Μάρκο

Τὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς 'Ανατολικῆς Γερμανίας, ὅπως διαμορφώθηκαν μετὰ τὸ Β΄ Παγκόσμιον πόλεμον, εἶναι οἱ ποταμοὶ Νάισσε – Όδερ.

Ἡ 'Ανατολικὴ Γερμανία εἶναι στὴν περισσότερὴ τῆς ἑκταση πεδινή. Πρὸς τὰ νότια ὑψώνονται τὰ χαμηλὰ ὄρη τοῦ **Θουρίγγιου Δρυμοῦ** καὶ τὰ ὄρη τῶν **Μετάλλων**.

Ποταμοί. Ὁ **Έλβας**, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία, καὶ ὁ **Όδερ**. Καὶ οἱ δύο χύνονται στὴ Βαλτικὴ, ὅπου χύνεται καὶ ὁ **Σπρέ** ποὺ διασχίζει τὸ Βερολίνο.

Κλίμα. Γενικὰ ἠπειρωτικό.

Γεωργία – Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία ἀναπτύσσεται συνέχεια, ἀλλὰ ὑστερεῖ ἀπὸ τὴ γεωργία τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται μὲ μεγάλη ἀπόδοση οἱ πατάτες, τὰ ζαχαρότευτλα, τὸ ρύζι καὶ τὰ δημητριακά. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη. Ἐκτρέφονται ἄλογα, ἀγελάδες, χοῖροι, πρόβατα καὶ πουλερικά.

Όρυκτὸς πλοῦτος. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς 'Ανατολικῆς Γερμανίας βγαίνουν λιγνίτης, γαιάνθρακας, ὄρυκτὸ ἀλάτι, χαλκός, κασίτερος, ἄργυρος καὶ νικέλιο. Στὴ Σαξωνία καὶ Θουριγγία ὑπάρχουν ὄρυχεῖα οὐρανίου.

Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη, ὅπως καὶ στὴ Δυτικὴ Γερμανία ἀλλὰ σὲ μικρότερο βαθμό.

Τὸ ἐμπόριο εἶναι ἀναπτυγμένο κυρίως μὲ τὰ σοσιαλιστικὰ κράτη.

Συγκοινωνία. Ἐχεῖ ἄριστο ὁδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυο. Ἡ 'Ανατολικὴ Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ πολλοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς (Έλβας, Όδερ κ.ἄ.), ποὺ συνδέονται μὲ διώρυγες καὶ διευκολύνουν τὴ συγκοινωνία. Ἡ ἀκτοπλοῖα ἔχει μικρὴ κίνηση.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ ἀνατολικὸ τμῆμα τοῦ Βερολίνου. Ἄλλες

πόλεις είναι ή **Λειψία**, ή **Δρέσδη**, τὸ **Πότσδαμ** κοντὰ στὸ Βερολίνο, τὸ **Ρόστοκ** καὶ ή **Ίένα**, ὅπου βρίσκονται ἐργοστάσια ὀπτικῶν εἰδῶν. Ἡ Ἀνατολική Γερμανία ἔχει πολλὰ Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα σὲ διάφορες πόλεις.

Σημείωση. Ἡ Γερμανία νικήθηκε καὶ στοὺς δύο Παγκόσμιους πολέμους. Κατὰ τὸν Α' (1914–1918) ἔχασε μερικὰ ἐδάφη στὴ Δυτικὴ καὶ στὴν Ἀνατολικὴ περιοχὴ καὶ ὅλες τὶς ἀποικίες ποὺ εἶχε ἔξω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη. Κατὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο οἱ νικητὲς τὴν κατέλαβαν καὶ τὴ μοίρασαν σὲ 4 ζῶνες: Ἀμερικανική, Βρεταννική, Γαλλικὴ καὶ Ρωσική. Μὲ τὴ Δυτικὴ Γερμανία ὑπογράφηκε προσωρινὴ συνθήκη εἰρήνης ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς, Βρεταννοὺς καὶ Γάλλους. Μὲ τὴ συνθήκη αὐτὴ ἀναγνωρίζεται ή Δυτικὴ Γερμανία ὡς ἀνεξάρτητο κράτος, ἀλλὰ παραμένουν ἐκεῖ ἀρκετὲς στρατιωτικὲς δυνάμεις.

Τὸ Δυτικὸ Βερολίνο, ὅπου σταθμεύουν οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις τῶν Ἀμερικανῶν, Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων, διοικεῖται ἀπὸ τοπικὴ Κυβέρνηση. Ἔχει ἔκταση 481 Km². Τὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο ἔχει ἔκταση 404 Km². Ἐδῶ ὑπάρχει ή Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Γερμανίας, περίφημα Μουσεῖα, παλαιὸ Πανεπιστήμιο καὶ ἄλλα πνευματικὰ ἰδρύματα.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Ἔκταση: 41.288 Km²

Πληθυσμός: 6.420.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία Ὁμοσπονδιακή

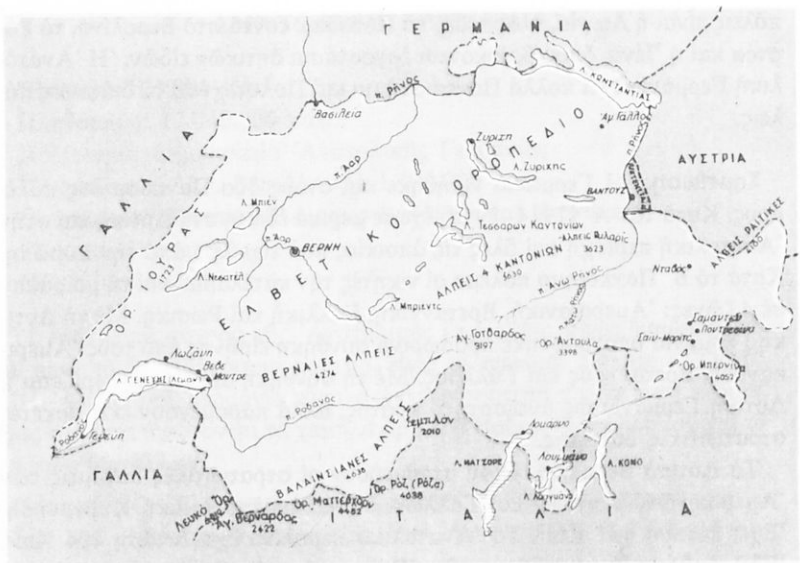
Πρωτεύουσα: Βέρνη μὲ 244.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ, Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Γερμανικὴ, Γαλλικὴ, Ἰταλικὴ

Νόμισμα: Ἐλβετικὸ φράγκο.

Ἡ Ἐλβετία βρίσκεται στὴ βορειοδυτικὴ περιοχὴ τῆς ὄροσειρᾶς τῶν Ἀλπεων καὶ ὀρίζεται πρὸς τὰ βόρεια ἀπὸ τὴ Γερμανία, πρὸς τὰ ἀνατολικά ἀπὸ τὴν Αὐστρία καὶ Ἰταλία, πρὸς τὰ δυτικὰ ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὴν Ἰταλία.

Χάρτης 14. Έλβετία

Μορφολογία του εδάφους. Διαιρείται σε τρεις περιοχές: α) **Περιοχή των κυρίως Άλπεων** προς τα νότια. β) **Περιοχή Ίουρα.** Στην περιοχή αυτή βρίσκεται ο Έλβετικός Ίούρας που είναι χαμηλή όροσειρά προς τη μεριά της Γαλλίας. Την όροσειρά αυτή διακόπτουν αυχένες και τη διασχίζουν κοιλάδες. γ) **Έλβετικό όροπέδιο.** Αυτό βρίσκεται μεταξύ της Ίουρα και των Έλβετικών Άλπεων.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο **Ρήνος.** Πηγάζει από τις Άλπεις, χύνεται στη λίμνη της Κωνσταντίας και, καθώς βγαίνει απ' αυτή, σχηματίζει τα βόρεια σύνορα της Έλβετίας. Κοντά στην πόλη της Βασιλείας εισέρχεται στο Γερμανικό έδαφος και ρέει κατά μήκος των συνόρων Γερμανίας και Γαλλίας. Ο Ρήνος είναι η πλωτή οδός που ενώνει την Έλβετία με τη Β. Θάλασσα. Ο **Ροδανός** πηγάζει από τις κεντρικές Άλπεις και σχηματίζει τη λίμνη της Γενεύης. Περνά μέσα από τη Γαλλία και χύνεται στη Μεσόγειο. Άλλος ποταμός είναι ο **Ααρ.**

Λίμνες. Οι σπουδαιότερες λίμνες είναι της **Κωνσταντίας**, της **Ζυρίχης**, **Μπιέν**, **Νεσατέλ** και της **Γενεύης (Λέμαν)**. Στις λίμνες αυτές υπάρχει αναπτυγμένη ναυσιπλοΐα.

Εικ. 17. Κοιλιάδα του Ροδανού στην Έλβετία

Κλίμα. Οί βροχές στην Έλβετία είναι πολλές και τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 0,80 ἕως 1,70 μ. Τὸ κλίμα παρουσιάζει διακυμάνσεις, διότι ὑπάρχει ὑψομετρικὴ διαφορά στὴ χώρα, ἀπὸ 200 ἕως 4.000 μ. Γενικὰ εἶναι ἠπειρωτικὸ μὲ πολὺ ψυχρὸ χειμῶνα καὶ δροσερὸ καλοκαίρι, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινὸ. Πολλές τοποθεσίες προφυλάγονται ἀπὸ τὰ ὄρη καὶ εἶναι κέντρα χειμερινῶν ἀγώνων ἢ σταθμοὶ κλιματοθεραπείας (Νταβός).

Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένες. Οἱ καλλιέργειες γίνονται στὰ χαμηλότερα τμήματα τῆς χώρας ὡς τὴν περιοχὴ ποὺ ἀρχίζουν τὰ μικρὰ δάση (800–900μ.). Παράγονται δημητριακά, πατάτες, κρασί καὶ ἄφθονα ὀπωρικά. Τὴν κτηνοτροφία τὴν εὐνοοῦν τὰ ἐκτεταμένα λιβάδια ποὺ εἶναι βοσκότοποι μὲ χλόη καὶ ἀκατάλληλα γιὰ τὴ γεωργία. Οἱ περίφημες ἀγελά-

δες αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό τῶν ζῶων, πού ἐκτρέφονται ἐκεῖ, καί δίνουν ἀφθονο γάλα. Τό συμπυκνωμένο γάλα, τὸ τυρί καί τὸ βούτυρο τῆς Ἑλβετίας εἶναι γνωστά σ' ὅλο τὸν κόσμο. Ἐκτός ἀπὸ τὶς ἀγαλάδες ἐκτρέφονται καί γιδοπρόβατα, χοῖροι καί πουλερικά.

Δασικός πλοῦτος. Ἡ ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν εἶναι ἐντατική καί γίνεται μὲ ἐπιστημονικὸ τρόπο, ἀλλὰ ἡ ξυλεία πού παράγεται δὲν ἐπαρκεῖ στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ὑπάρχει ὄρυκτο ἀλάτι καί λίγο σιδηρομετάλλευμα.

Βιομηχανία. Ἡ Ἑλβετία ἔχει καλὴ καί συγχρονισμένη βιομηχανία. Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς παράγουν ρολόγια, μηχανές, ὕφαντά, ὑποδήματα, φάρμακα καί χημικὰ προϊόντα.

Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια. Οἱ Ἄλπεις προίκισαν τὴν Ἑλβετία μὲ ἀφθονὴ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, πού παράγεται ἀπὸ τὸ λευκὸ ἄνθρακα, τὸν ὁποῖο σὲ μεγάλες ποσότητες δίνουν οἱ καταρράκτες. Ἐτσι ἀναπληρώνεται ἡ ἔλλειψη τοῦ ὄρυκτοῦ ἄνθρακα.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἑλβετία ἔχει πυκνὸ καί σὲ ἀριστη ποιότητα συγκοινωνιακὸ δίκτυο. Ἡ ἠλεκτροκίνηση τῶν σιδηροδρόμων ἔχει ἐπεκταθεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης μὲ ἐξαιρέση τῆ Νορβηγία. Πρὸς τὴν Ἰταλία ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ δύο σήραγγες: τὴ σήραγγα τοῦ Σεμπλόν, πού ἔχει μῆκος 19.800 μ., καί τὴ σήραγγα τοῦ Ἀγίου Γοτθάρδου, πού ἔχει μῆκος 15.000 μ. καί βρίσκεται σὲ ὕψος 1.100 μ. Πρὸς τὴν Αὐστρία ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ τὴ σήραγγα τῆς Ἀλβέργης πού ἔχει μῆκος 10.240 μ. Ἡ Ἑλβετία χάρη στὸ Ρῆνο ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴ Β. Θάλασσα καί χάρη στὸ Ροδανὸ μὲ τὴ Μεσόγειο. Οἱ ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένες.

Τουρισμός. Ὁ τουρισμὸς εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες πηγὲς ἐθνικοῦ πλοῦτου. Ἡ ἀνάπτυξή του ὀφείλεται στὶς φυσικὲς καλλονές, τὸ ὑγιεῖνο κλίμα καί στὸ φιλόξενο ἑλβετικὸ λαό.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει προϊόντα διατροφῆς, γιὰ νὰ ἀναπληρώσει τὶς ἀνάγκες τῆς καί πρῶτες ὕλες. Ἐξάγει βιομηχανοποιημένα κτηνοτροφικὰ προϊόντα, γάλα, τυρί, σοκολάτες, κρέας σὲ κονσέρβες, ρολόγια κ.ἄ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ περισσότεροι Ἑλβετοὶ κατάγονται ἀπὸ τὴ γερμανικὴ φυλὴ. Μιλοῦν διάφορες γλῶσσες, ἀλλὰ ἔχουν ἰσχυρὴ ἐθνικὴ συνείδηση. Τὸ πολίτευμα εἶναι δημοκρατικόν. Ἡ χώρα διαιρεῖται σὲ 25 αὐτοδιοίκητα διαμερίσματα, πού λέγονται **Καντόνια** καί ἀποτελοῦν ὁμόσπονδη Δημοκρατία.

Πόλεις. 'Η Βέρνη· είναι η πρωτεύουσα και βρίσκεται κοντά στον ποταμό Άαρ. 'Η Ζυρίχη· βρίσκεται δίπλα στην ομώνυμη λίμνη. 'Η Βασιλεία είναι κτισμένη στις δύο όχθες του Ρήνου και κοντά στα σύνορα Έλβετίας Γαλλίας και Γερμανίας. 'Η Γενεύη· βρίσκεται στο νότιο μέρος της ομώνυμης λίμνης, στην έξοδο του Ροδανού από τη λίμνη. Είναι έδρα πολλών διεθνών οργανισμών. 'Η Λωζάνη· βρίσκεται στη βόρεια περιοχή της λίμνης της Γενεύης. Οι πόλεις **Νταβός, Λουκέρνη, Μοντραί** κ.ά. είναι περιφημα τουριστικά κέντρα. 'Η Έλβετία έχει 7 Πανεπιστήμια και 1 Πολυτεχνείο (Ζυρίχη).

ΛΙΧΤΕΝΣΤΑ·Ι·Ν

Είναι πριγκιπάτο και βρίσκεται μεταξύ Έλβετίας και Αυστρίας. Έχει έκταση 157 Km² και πληθυσμό 20.000 κατ. Έξαρτάται από την Έλβετία που παραχώρησε σ' αυτό μερικά δικαιώματα ανεξαρτησίας για ιστορικούς λόγους.

Πρωτεύουσα είναι η **Βαντούζ** ή **Λιχτενστάιν** με 3.600 κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Έκταση: 83.849 Km²

Πληθυσμός: 7.490.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Βιέννη με 1.637.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Γερμανική

Νόμισμα: Σελλίνι

'Η Αυστρία βρίσκεται στο κέντρο της Ευρώπης και ορίζεται προς τα δυτικά από το πριγκιπάτο του Λιχτενστάιν, την Έλβετία και τη Γερμανία. Προς τα νότια από την Ιταλία και τη Γιουγκοσλαβία. Προς τα ανατολικά από την Ούγγαρία και προς τα βόρεια από την Τσεχοσλοβακία και τη Γερμανία.

Χάρτης 15. Αυστρία

Μορφολογία του έδαφους. Το περισσότερο έδαφος της Αυστρίας είναι όρεινο και χωρίζεται σε δύο περιοχές: α) Τήν **Άλπικη Αυστρία**. Η ψηλότερη κορυφή των ανατολικών Άλπεων είναι 3.800 μ. και βρίσκεται στο κέντρο της όροσειράς. β) Το **πεδινό τμήμα του άνω και κάτω Δούναβη** που απλώνεται στο βορειοδυτικό τμήμα της χώρας.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Δούναβης. Πολλοί είναι οι παραπόταμοι του Δούναβη. Άλλοι διευθύνονται προς τα βόρεια, όπως ο **Ινν**, και άλλοι προς τα ανατολικά, όπως ο **Μούρ** και ο **Δράβος** που κατεβαίνει ως τις ουγγρικές πεδιάδες.

Λίμνες. Οί λίμνες είναι πολλές και εξαιρετικά ωραίες. Σπουδαιότερες είναι η **Νοϋζίντλερ**, που βρίσκεται στα σύνορα με την Ουγγαρία, και η λίμνη της **Κωνσταντίας** που ανήκει και στη Γερμανία και στην Έλβετία.

Κλίμα. Το κλίμα είναι ήπειρωτικό ακόμα και στις κοιλάδες. Οι χειμώνες έχουν μεγάλη διάρκεια και είναι πολύ ψυχροί. Τα καλοκαίρια είναι σύντομα με αρκετά υψηλή θερμοκρασία (18°-21° C κατά μέσο όρο). Βροχές και χιόνια πέφτουν αρκετά στο δυτικό τμήμα.

Οικονομική ζωή. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Η γεωργία είναι αναπτυγμένη και οργανωμένη με άριστο τρόπο. Παράγονται δημητριακά και πατάτες. Καλλιεργείται επίσης το αμπέλι και τα όπωροφόρα δέντρα. Η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη, όπως και στην Έλβετία.

Δασικός πλούτος. Τα δάση, όπως στην Έλβετία, τα εκμεταλλεύονται με προσοχή. Η μεγαλύτερη ποσότητα απ' την παραγόμενη ξυλεία εξάγεται.

Όρυκτος πλούτος. Υπάρχουν σημαντικά κοιτάσματα με σίδηρο, μόλυβδο, όρυκτο άλατι, αντιμόνιο, ψευδάργυρο, χαλκό, πετρέλαιο, λιγνίτη κ.ά.

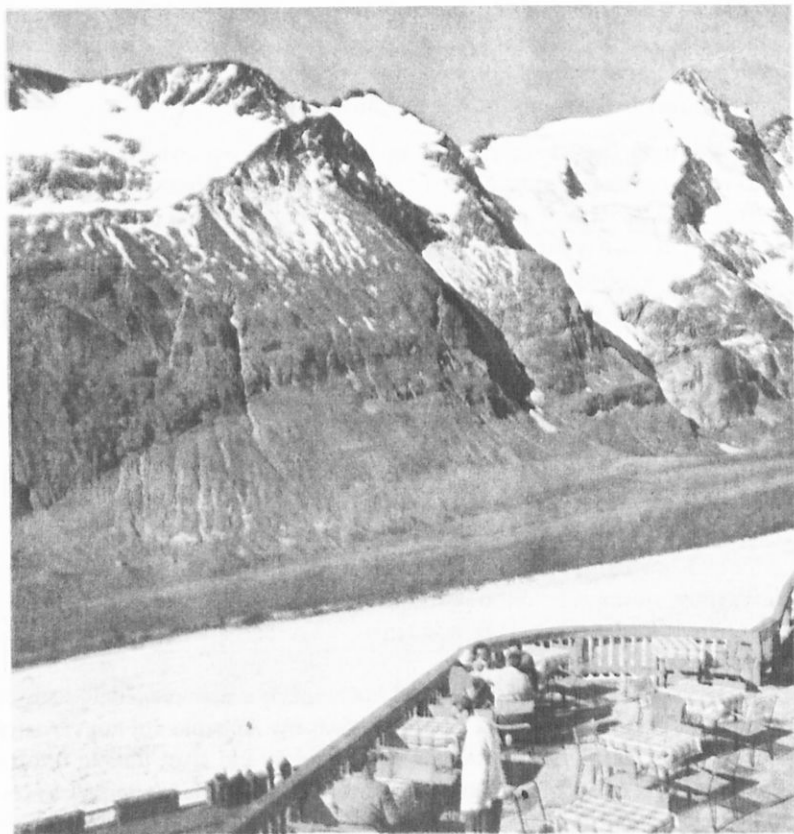
Βιομηχανία. Η βιομηχανία είναι πάρα πολύ αναπτυγμένη και η Αυστρία είναι κυρίως χώρα βιομηχανική. Υπάρχουν πολλά εργοστάσια που επεξεργάζονται την άφθονη ξυλεία ή παράγουν ύφαντά, χημικά προϊόντα, φάρμακα, μηχανές, προϊόντα υαλουργίας κ.τ.λ. Στη Βιέννη και το Λίντς υπάρχουν ναυπηγεία, όπου κατασκευάζονται κυρίως ποταμόπλοια. Η βιομηχανία παίρνει μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας από τους καταρράκτες.

Συγκοινωνία. Είναι πάρα πολύ αναπτυγμένη και κυρίως στις πεδινές περιοχές. Ο Δούναβης είναι πλωτός σ' όλη την Αυστρία και πυκνώνει τη συγκοινωνία με τα ποταμόπλοια. Η Βιέννη, αν και είναι μακριά από τη θάλασσα, έχει σπουδαίες λιμενικές εγκαταστάσεις. Η αεροπορική συγκοινωνία είναι καλά οργανωμένη και η Βιέννη έχει πυκνή αεροπορική συγκοινωνία με το εξωτερικό.

Εμπόριο. Εισάγει τρόφιμα και εξάγει κτηνοτροφικά προϊόντα, ξυλεία και μηχανήματα.

Τουρισμός. Είναι καλά οργανωμένος. Ίδιαίτερη κίνηση παρουσιάζει στη δυτική περιοχή του Τυρόλου με κέντρα το **Ίνσμπρουκ** και **Σάλτσμπουργκ**.

Πολιτική εξέταση. Οι κάτοικοι έχουν γερμανική καταγωγή. Η Αυστρία πρωτοδημιουργήθηκε ως κράτος μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο (1914-1918), όταν διαλύθηκε η Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία. Το 1938 την κατέλαβαν οι Γερμανοί. Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο απόκτησε και πάλι την ανεξαρτησία της.

Εικ. 18. Αυστριακές Άλπεις

Πόλεις. **Ή Βιέννη**· είναι ή πρωτεύουσα και βρίσκεται στη Δυτική δχθη του Δούναβη. Ή Βιέννη είναι από τὰ σπουδαιότερα πνευματικά και επιστημονικά κέντρα τής Ευρώπης, με πολλά και αξιόλογα ιστορικά μνημεία, ανάκτορα και μουσεΐα. Έχει τὸ μεγαλύτερο κήπο τής Ευρώπης. Τὸ **Ίνσμπρουκ**· είναι γραφική πόλη στις Άλπεις και σπουδαῖο τουριστικό κέντρο τής ἐπαρχίας του Τυρόλου. Τὸ **Σάλτσμπουργκ**· είναι ὡραία πόλη με θαυμάσια ἀκρόπολη, πατρίδα του Μότσαρτ. Ή **Λίντς**, κοντὰ στο Δούναβη, και τὸ **Γκράτς**, μεγάλο βιομηχανικό κέντρο.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Έκταση: 93.030 Km²

Πληθυσμός: 10.400.000 κατ.

Πολίτευμα: Λαϊκή Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Βουδαπέστη με 1.900.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Ούγγρική

Νόμισμα: Φλωρίνι

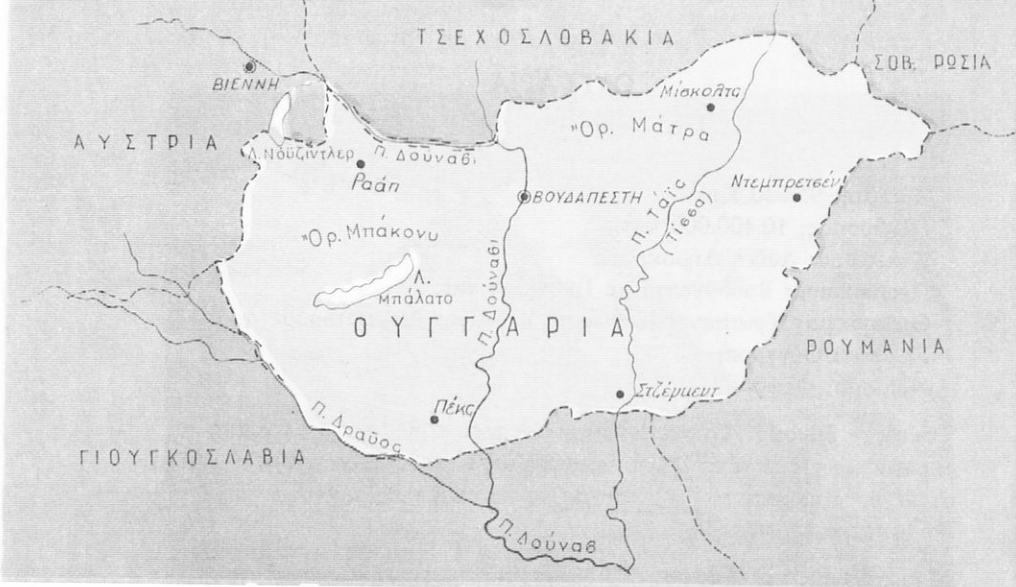
Θέση — Σύνορα. Βρίσκεται στην κεντρική περιοχή της Ευρώπης και συνορεύει προς τα νότια με τη Γιουγκοσλαβία, προς τα δυτικά με την Αυστρία, προς τα βόρεια με την Τσεχοσλοβακία και προς τα ανατολικά με τη Ρουμανία και Ρωσία.

Μορφολογία του έδαφους. Η Ούγγαρία στη μεγαλύτερή της έκταση είναι πεδινή. Μιά χαμηλή όροσειρά αρχίζει από τα νοτιοδυτικά της λίμνης Μπάλατον και συνεχίζεται προς τα βορειοανατολικά με απομονωμένα δρη. Η όροσειρά αυτή είναι μία προέκταση των Άλπεων που σχηματίζει τα λεγόμενα **Ούγγρικά δρη (Ούγγρικός Δρυμός)**. Η ούγγρική πεδιάδα καταλαμβάνει το Πανονικό λεκανοπέδιο και απλώνεται στα νότια και ανατολικά της λίμνης Μπάλατον.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο **Δούναβης** και οι παραπόταμοί του. Από αυτούς οι σπουδαιότεροι είναι: προς τα ανατολικά ο **Τάις** (Τίσας) και οι παραπόταμοί του και προς τα δυτικά ο **Ράμπ**, ο **Σάρβιτς** και ο **Δράβος**. Ο Τάις ενώνεται με το Δούναβη στο Γιουγκοσλαβικό έδαφος.

Λίμνες. Η κυριότερη λίμνη είναι η **Μπάλατον** που έχει μήκος 75 Km. Σ' αυτή διεξάγεται ναυσιπλοΐα.

Κλίμα. Στην Ούγγαρία επιδρούν οι κλιματικές συνθήκες της Δυτικής Ευρώπης, της Ανατολικής και της Μεσογείου. Έτσι το κλίμα γίνεται ενδιάμεσο μεταξύ του ωκεάνειου και του ηπειρωτικού. Οι βροχές πέφτουν το Μάιο και Ιούνιο. Οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού είναι επικίνδυνες, διότι φυσούν δυνατοί άνεμοι που μεταφέρουν σύννεφα άμμου και καταστρέφουν τη συγκομιδή. Το κλίμα της Ούγγαρίας έχει το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι το φθινόπωρο διαρκεί πολύ και ευννοεί το ώριμασμα των σταφυλιών και των φρούτων.

Χάρτης 16. Ούγγαρια

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία – Άλιεα. Η Ούγγαρια είναι κυρίως γεωργική χώρα και η καλλιεργήσιμη έκτασή της φτάνει στα 65% του εδάφους της. Κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι τα δημητριακά, οι πατάτες, τα ζαχαρότευτλα, ο καπνός και το βαμβάκι. Η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη. Αυτό οφείλεται στο ότι τα 20% της χώρας είναι βοσκότοποι με πυκνό χορτάρι. Εκτρέφονται μεγαλόσωμα άλογα (σύγγρικα άλογα), βοοειδή, χοίροι, πρόβατα και πουλερικά. Η άλιεα είναι καλά οργανωμένη στη λίμνη Μπάλατον και στους ποταμούς Δούναβη και Τίσις. Στα δάση (65%) γίνεται εμπορική εκμετάλλευση.

Όρυκτος πλούτος. Η Ούγγαρια δεν έχει πολλά ορυκτά και μέταλλα. Υπάρχουν μεγάλες ποσότητες από βωξίτη και μικρές από σίδηρο. Βγάζει επίσης πετρέλαιο (τέταρτη στην Ευρώπη) και έχει κοιτάσματα με λιθάνθρακα και λιγνίτη.

Βιομηχανία. Υπάρχει βιομηχανία ζάχαρης και άλλων τροφίμων, καπνού, ύφασμάτων από βαμβάκι, μαλλί και τεχνητό μετάξι (ραγιόν). Είναι επίσης αναπτυγμένη η βιομηχανία γεωργικών μηχανών και εργαλείων, ηλεκτρικών συσκευών κ.τ.λ. Ο εξηλεκτρισμός σημείωσε πρόοδο.

Εμπόριο. Εξάγει σιτάρι, κτηνοτροφικά προϊόντα, διάφορα εργαλεία, γεωργικές μηχανές κ.ά. Εισάγει βιομηχανικές ύλες, μηχανήματα κ.ά.

Συγκοινωνία. Το συγκοινωνιακό δίκτυο είναι πυκνό και συμπληρώνεται με τους πλωτούς ποταμούς. Στις αεροπορικές επικοινωνίες κύριος αερολιμένας είναι το **Φερίχεγκω**, έξω από τη Βουδαπέστη.

Πολιτική εξέταση. Οί Ούγγροι είναι κράμα Μαγυάρων και Μογγόλων. Οί Μαγυάροι έγκαταστάθηκαν γύρω στα 895 μ.Χ. και οί Μογγόλοι, πού ήλθαν από την Ανατολή, γύρω στα 1241.

Τό 1699 απέλευθερώθηκε από τους Τούρκους πού την είχαν καταλάβει τό 1526. Από τό 1699 έως τό 1918 ήταν μέρος τής Αυστροουγγρικής μοναρχίας και τό 1918 έγινε ανεξάρτητο κράτος. Οί Ούγγροι αγαπούν τή μουσική. Ίδιαίτερη επίδοση σ'αυτή έχουν οί Τσιγγάνοι τής Ούγγαρίας.

Πόλεις. Ή **Βουδαπέστη** βρίσκεται στό κέντρο τής χώρας, πάνω στις όχθες του Δούναβη (ή Βούδα και ή Πέστη). Είναι από τις ωραιότερες πόλεις τής Εύρώπης με Άκαδημία Έπιστημών, Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο και άλλα πνευματικά ιδρύματα. Άλλες πόλεις είναι: **Νίσκοκλ, Ζέγκεντ, Ράαπ, Πέκς** κ.ά.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Έκταση: 127.869 Km²

Πληθυσμός: 14.480.000 κατ.

Πολίτευμα: Σοσιαλιστική Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Πράγα με 1.033.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί, αρκετοί Διαμαρτυρόμενοι και λίγοι Ίουδαίοι

Γλώσσα: Τσεχική, Σλοβακική

Νόμισμα: Κορόνα

Θέση—Σύνορα. Ή Τσεχοσλοβακία βρίσκεται στό κέντρο τής Εύρώπης και συνορεύει προς τά δυτικά με τή Γερμανία, προς τά νότια με τήν Αυστρία και Ούγγαρία, προς τά ανατολικά με τή Ρωσία και προς τά βόρεια με τήν Πολωνία.

Μορφολογία του έδάφους. Ή Τσεχοσλοβακία αποτελείται από ένα όροπέδιο πού έχει μέτριο ύψος και τό περιβάλλουν όρη.

Χάρτης 17. Τσεχοσλοβακία

Το νοτιοδυτικό και βορειοδυτικό τμήμα το καταλαμβάνει το Βοημικό όροπέδιο και περιλαμβάνει προς τα νοτιοδυτικά το **Βοημικό Δρυμό** με ψηλότερη κορυφή το **Γιαβόρ** (1.458 μ. ύψος), προς τα βορειοδυτικά τα **Μεταλλικά δρη** με ψηλότερη κορυφή την **Κλίνοβατς** (1.244 μ. ύψος) και τα **Σουδητικά** δρη με ψηλότερη την κορυφή των **Γιγάντων** (1.662 μ.). Το ανατολικό τμήμα το καταλαμβάνουν τα **Καρπάθια** που αρχίζουν από το Δούναβη, κοντά στη Μπρατισλάβα, και καταλήγουν στα Πολωνικά Καρπάθια (δρη **Τάτρα**, μεγαλύτερο ύψος 2.663 μ.). Τα δρη αυτά διασχίζουν στη μέση σχεδόν την Τσεχοσλοβακία και σχηματίζουν τα σύνορα μεταξύ Μοραβίας και Σλοβακίας.

Έτσι διακρίνουμε τρεις περιοχές: α) της **Βοημίας** προς τα δυτικά, β) της **Μοραβίας** στο κέντρο και γ) της **Σλοβακίας** προς τα ανατολικά. Η Βοημία αποτελεί όροπέδιο, ή Μοραβία εκτεταμένη πεδιάδα, που ένώνεται προς τα νότια με την ούγγρική πεδιάδα, και ή Σλοβακία την πιό άγονη και όρεινή περιοχή της χώρας.

Υδρογραφία. Κυριότεροι ποταμοί είναι ο **Έλβας**, ο **Όδερ** και ο **Δούναβης** που σχηματίζει τό τμήμα τών συνόρων με την Ούγγαρία. Άλλοι ποταμοί είναι ο **Μολδάβας**, παραπόταμος του Έλβα στη Βοημία, και ο **Μοράβας**.

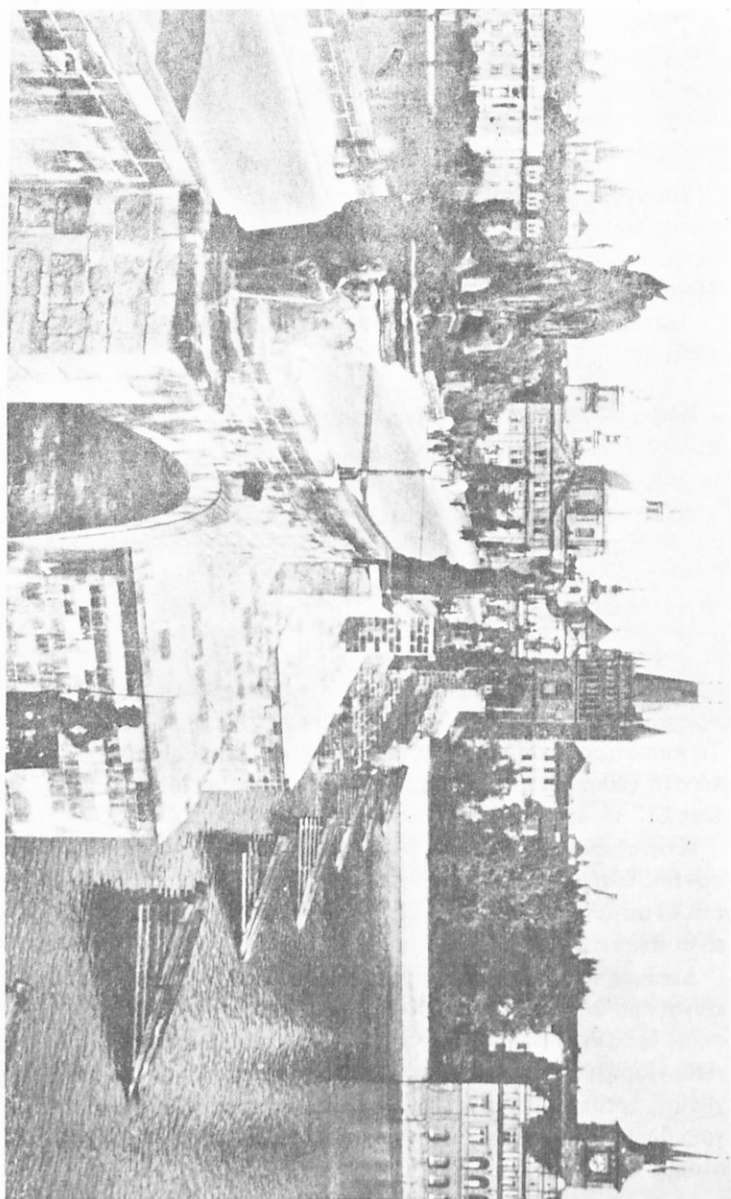
Λίμνες. Οι λίμνες είναι ελάχιστες και βρίσκονται στα όρη, όπως ή **Σουμάβα** και ή **Τάτρα**.

Κλίμα. Τό κλίμα είναι ήπειρωτικό μεταξύ του ώκεάνειου της Δυτικής Εύρώπης και του ήπειρωτικού της Άνατολικής. Ο χειμώνας είναι πιό ψυχρός από τό χειμώνα της Δυτικής Εύρώπης, αλλά απέχει από τόν πολύ ψυχρό χειμώνα της Ρωσίας. Τό καλοκαίρι είναι ζεστό, αλλά ή θερμοκρασία δέ φτάνει τό ύψος της θερμοκρασίας τών ούγγρικων πεδιάδων. Οι βροχές δέν είναι πολλές, αλλά πέφτουν σέ κανονικά διαστήματα, κυρίως τό καλοκαίρι.

Οίκονομική εξέταση. Γεωργία. Η γεωργία είναι αναπτυγμένη. Έπικρατούν ενδοϊκές κλιματολογικές συνθήκες και οι πεδιάδες είναι εύφορες. Τα κυριότερα προϊόντα είναι τό κριθάρι, που χρησιμοποιείται αποκλειστικά στη ζυθοποιία, τό σιτάρι, ή βρώμη, ή σίκαλη, οι πατάτες, τα ζαχαρότευτλα, τό λινάρι, ο λυκίσκος και τα φρούτα.

Κτηνοτροφία — Άλιεία. Η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη. Εκτρέφονται: άλογα, χοίροι, πρόβατα και βοοειδή, κυρίως στη Σλοβακία, και πολλά πουλερικά και κουνέλια στη Βοημία. Στις μικρές βοημικές λίμνες είναι αναπτυγμένη ή ίχθυοτροφία.

Δασικός πλούτος. Τα δάση καταλαμβάνουν τό 1/3 της χώρας. Από τό κωνοφόρα υπερτερούν τα δάση με πεύκα, ενώ από τα πλατύφυλλα τα δάση με δρύς και φηγούς. Η εκμετάλλευσή τους γίνεται με τρόπο συστηματικό. Παράγεται ξυλεία σέ μεγάλες ποσότητες, που τροφοδοτεί τή βιομηχανία χάρτου, κυτταρίνης κ.τ.λ. Μέσα στα δάση διατηρούνται ακόμα άγρια θηρία, όπως ή άρκουδα, ο ρήσος (λύγξ), ο άλιουρος, τα έλάφια, οι κάστορες κ.ά.

Εικ. 19. "Ακρόση Πράγας

Ήρυκτός πλοῦτος. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες χώρες τῆς Εὐρώπης στὸ μεταλλευτικὸ πλοῦτο. Ὑπάρχουν πλούσια κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακα, λιγνίτη, χρυσό, ἄργυρο, γραφίτη, σίδηρο, κασίτερο, ὕδραργυρο, κοβάλτιο, νικέλιο, πολυτίμους λίθους καὶ πισουρανίτη, ποῦ δίνει τὸ οὐράνιο ἀπὸ τὸ ὁποῖο παράγεται ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια.

Βιομηχανία. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Ἔχει πολλὰ ἐργοστάσια ποῦ κατασκευάζουν μηχανές, ὑφάσματα, χαρτί. Ἀναπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ὑαλοργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰδῶν πορσελάνης, δπλων, αὐτοκινήτων κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει ἓνα ἀπὸ τὰ πυκνότερα συγκοινωνιακὰ δίκτυα τῆς Εὐρώπης. Τὸ ὁδικό, σιδηροδρομικὸ καὶ ποταμοπλοικὸ δίκτυο εἶναι ἀναπτυγμένα. Ἐπίσης εἶναι ἀναπτυγμένη ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία. Οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ἐσωτερικὲς διώρυγες ἐνώνουν τὴ χώρα μὲ τὸν Εὔξεινο πόντο καὶ τὴ Βόρεια θάλασσα.

Ἐμπόριο. Ἐξάγει σὲ ἄριστη ποιότητα βιομηχανικὰ προϊόντα κάθε μορφῆς καὶ εἰσάγει πρῶτες ὕλες, βαμβάκι, μαλλί, ἐλαστικὸ κόμμι, πετρέλαιο κ.τ.λ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ κάτοικοι εἶναι Τσέχοι καὶ Σλοβάκοι, σλαβικῆς καταγωγῆς, ποῦ ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ κατὰ τὸν 5ο αἰῶνα. Ἦταν ὑποταγμένοι στοὺς Γερμανοὺς ἢ Αὐστριακοὺς γιὰ 1.100 ἔτη. Τὸ 1918 ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητο κράτος.

Πόλεις. Ἡ Πράγα εἶναι πρωτεύουσα καὶ βρίσκεται στὶς δχθες τοῦ Μολδάβα ποταμοῦ. Εἶναι σπουδαῖο ποτάμιο λιμάνι καὶ βιομηχανικὴ πόλη. Ἔχει μεγαλοπρεπῆ δημόσια κτίρια, Πανεπιστήμιο καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἰδρύματα. Ἄλλες πόλεις εἶναι: **Μπρατισλάβα**, ποτάμιο λιμάνι στὸ Δούναβη, **Μπρνό**, βιομηχανικὸ κέντρο, **Πίλσεν**, κέντρο ζυθοποιίας καὶ πολεμικῆς βιομηχανίας (ἐργοστάσια ΣΚΟΝΤΑ), **Κάρλομπαντ** καὶ **Μάριενμπαντ**, περίφημες λουτροπόλεις.

Γενικὴ ἐπισκόπηση καὶ συμπεράσματα Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι περίπλοκη.

α) Στὸ Νότο εἶναι ἡ ὄροσειρὰ τῶν Ἄλπεων.

β) Στὸ κέντρο εἶναι οἱ πεδιάδες, ποῦ ἔγιναν ἀπὸ τὶς προσχώσεις, καὶ τὰ

λεκανοπέδια ή βαθύπεδα που τα πλαισιώνουν οι όροσειρές της πρωτογενούς περιόδου.

γ) Στο Βορρά βρίσκεται μια πλατιά πεδιάδα που σχηματίστηκε από τους παγετώνες κατά τον καινοζωικό αιώνα.

Συγκεντρώνονται λοιπόν στην Κεντρική Ευρώπη όλα τα κύρια στοιχεία της μορφής του εδάφους: οι ψηλές, απόκρημνες και απότομες όροσειρές της Νότιας Ευρώπης, τα παλαιά όρη της Δυτικής Ευρώπης και οι τεράστιες πεδιάδες της Ανατολικής Ευρώπης.

Κάθε περιοχή παίζει και ένα ιδιαίτερο ρόλο στην όλη ανάπτυξη της Κεντρικής Ευρώπης.

Α' Οι Άλπεις: α) με την άφθονη και εξαιρετική βοσκή που έχουν οι πλαγιές τους, β) με την υπέροχη φύση τους, γ) με τους καταρράκτες τους, συντελούν στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, της βιομηχανίας κτηνοτροφικών ειδών, του τουρισμού και στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας.

Β' Η κεντρική περιοχή, με τις βαθιές και εύφορες κοιλάδες (Ρήνου, Έσσην, Βοημίας κ.ά.) και τα δάση (Μέλας Δρυμός, δάση Βοημίας κ.τ.λ.), συντελεί στην ανάπτυξη της γεωργίας – δασοκομίας και της βιομηχανίας χάρη στον πλούσιο όρυκτο πλούτο (μόλυβδος, άργυρος, χαλκός, άνθρακας κ.τ.λ.).

Γ' Οι βόρειες πεδινές περιοχές, χάρη στο πλούσιο έδαφος και υπέδαφος τους (ποτάσσα, πετρέλαιο, λιγνίτης, άνθρακας κ.τ.λ.), συντελούν στην ανάπτυξη της γεωργίας – κτηνοτροφίας και βιομηχανίας.

Η πεδιάδα αυτή, οι κοιλάδες των Άλπεων, οι διάφορες άλλες κοιλάδες και τα βαθύπεδα, καθώς και το ποτάμιο σύστημα, επιτρέπουν την εύκολη επικοινωνία των διαφόρων περιοχών της ζώνης αυτής, αλλά και την επικοινωνία με το έξωτερικό (ανάπτυξη συγκοινωνίας εσωτερικού – έξωτερικού, σιδηροδρομική, ποταμοπλοϊκή, αεροπορική, ναυσιπλοϊκή).

Η Κεντρική Ευρώπη είναι ακόμη μια ενδιάμεση ζώνη από την άποψη των λαών. Αρχικά στην περιοχή αυτή εγκαταστάθηκαν οι Γερμανοί, μεταξύ Έλβα και Ρήνου, και ξαπλώθηκαν αργότερα προς τα ανατολικά ως την Έσθονία, Λεττονία και Λιθουανία, στη Βαλτική.

Κατά το Μεσαίωνα έφτασαν στον Έλβα οι Σλάβοι που σιγά σιγά διώχτηκαν και παρέμειναν μόνο στο κέντρο της Κεντρικής Ευρώπης, στη Βοημία και Σλοβακία.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἀναταραχῶν αὐτῶν ἦταν ἡ μεγάλη ἀστάθεια τῶν συνόρων, ὅπως συνέβη καί κατά τὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, πού ἐκτός ἀπὸ τὴ μεταβολὴ τῶν συνοριακῶν στοιχείων τῶν κρατῶν, ἐγιναν καί μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμοῦ. Δέκα ἑκατομμύρια Γερμανοὶ ἐκτοπίστηκαν ἀπὸ τὴν Πολωνία, Βοημία καί τὰ Βαλτικά κράτη. Τὸ τμῆμα αὐτὸ ἀκόμα καί σήμερα εἶναι μοιρασμένο στὴ Δύση καί Ἀνατολὴ μὲ διάφορα πολιτικοοικονομικά συστήματα. Οἱ κάτοικοι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους τοῦ σημερινοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καί συναγωνίζονται τοὺς Ἀγγλοσάξωνες καί τοὺς Βοραιοαμερικανούς.

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Με τόν τίτλο αυτό εξετάζουμε τό βρεταννικό ἀρχιπέλαγος, τή Γαλλία, τό Βέλγιο, τήν Ὀλλανδία καί τό Λουξεμβούργο.

Α. Θαλάσσια περιοχή. Οἱ θάλασσες τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἀβαθεῖς. Ὁ πυθμένας τους, κυρίως στή Βόρεια θάλασσα, εἶναι γεμάτος ἀπό ζῶνες ἄμμου, πού ἀποτελοῦν σοβαρό ἐμπόδιο στή ναυσιπλοΐα. Στήν περιοχή αὐτή γίνονται ἰσχυρές παλίρροιες μέ ἀποτέλεσμα ἡ θάλασσα νά κατακλύζει τίς χαμηλές ἀκτῆς καί νά φτάνει ὡς τίς κοιλάδες τῶν ποταμῶν. Ἐτσι δημιουργήθηκαν λιμάνια στό ἐσωτερικό τῆς ξηρᾶς καί σέ ἀπόσταση 80–100 Km ἀπό τὰ παράλια (Λονδίνο, Ἀμβούργο). Τό νερό πού εἰσχωρεῖ στήν ξηρά, στίς ἀκτῆς τῆς Βόρειας θάλασσας φτάνει τὰ 2–6 μ., ἐνώ στό Κάρδιφ τὰ 11 μέτρα. Οἱ θαλάσσιες αὐτῆς περιοχῆς ἀποτελοῦν ἕνα τεράστιο ἰχθυοτροφεῖο, ὅπου ἀλιεύονται κάθε χρόνο μεγάλες ποσότητες ἀπό βακαλάους, μοροῦνες, τόνους, γλῶσσες, ρέγγες, σαρδέλες κ.ἄ.

Β. Πεδιάδες. Οἱ πεδιάδες καταλαμβάνουν τό νοτιοανατολικό τμήμα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τή Βόρεια Γαλλία καί συνεχίζονται πρὸς τό Βέλγιο, Ὀλλανδία, Γερμανία κ.τ.λ. Γιὰ τό σχηματισμό τους μιλήσαμε στά γενικά τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Προσθέτουμε ὅτι τό ὑπέδαφος τους ἀποτελεῖται ἀπό θαλάσσιες προσχώσεις, πού ἔγιναν κατὰ τή δευτερογενῆ ἢ τριτογενῆ περίοδο, ἐνῶ τὰ ἐπιφανειακά στρώματά τους εἶναι σχηματισμοί πού ἔγιναν ἀπό τοὺς παγετῶνες κατὰ τήν τεταρτογενῆ περίοδο.

Γ. Τὰ ὄρη ἀποτελοῦνται ἀπό χαμηλῆς κορυφῆς πού οἱ περισσότερες εἶναι ἐπίπεδες καί σκεπάζονται ἀπό στέπες ἢ μέτριες βοσκές. Τὰ ὄρη αὐτά σχηματίστηκαν κατὰ τὸν παλαιοζωϊκό αἰῶνα.

ΓΑΛΛΙΑ

Έκταση: 547.026 Km²

Πληθυσμός: 51.700.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Παρίσι, με 7.440.000 κατ. (Παρίσι - Προάστεια)

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

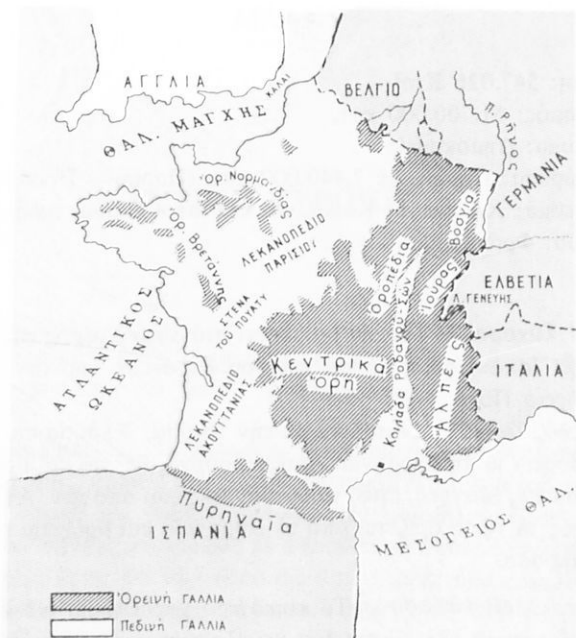
Νόμισμα: Φράγκο *σφριανή*

Θέση - Σύνορα. Η Γαλλία βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Ευρώπης, βόρεια της Ισπανίας και σε ίση περίπου απόσταση από τον Ίσημερινό και το Βόρειο Πόλο.

Συνορεύει: Προς τα ανατολικά με την Ίταλία, Έλβετία και Γερμανία, προς τα βόρεια με τη Γερμανία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο και βρέχεται από τη θάλασσα της Μάγχης, προς τα δυτικά βρέχεται από τον Άτλαντικό ωκεανό, προς τα νότια ορίζεται από τα Πυρηναία και βρέχεται από τη Μεσόγειο θάλασσα.

Μορφολογία του εδάφους. Το κυριότερο χαρακτηριστικό είναι ότι υπάρχει στο κέντρο της χώρας ένα μεγάλο γρανιτικό οροπέδιο με ύψος 800-1000 μ. (Κεντρικά δρη). Το κεντρικό οροπέδιο περιβάλλει ήφαιστειογενή υψώματα που η ψηλότερή τους κορυφή είναι το **Σανσού** (1.886 μ). Το οροπέδιο αυτό έχει έκταση 80.000 Km² και αποτελεί κατά κάποιο τρόπο το υδραγωγείο της Γαλλίας. Σχεδόν όλοι οι μεγαλύτεροι ποταμοί της Γαλλίας τροφοδοτούνται από τα κεντρικά δρη. Προς τα βορειοδυτικά το κεντρικό οροπέδιο ενώνεται με τα δρη της **Βρετάννης** και τα δρη της **Νορμανδίας**. Προς τα βορειοανατολικά με οροσειρές και οροπέδια ενώνονται τα **Κεντρικά** δρη με τα **Βόσγια** δρη και το οροπέδιο της **Λωρραίνης**. Προς τα νότια και ανατολικά κλείνουν το γαλλικό οροπέδιο ψηλές οροσειρές, όπως τα **Πυρηναία**, που βρίσκονται στα Ισπανικά σύνορα και φτάνουν στο ύψος των 2.500 μ. έως 3.500 μ., και οι **Άλπεις**, που βρίσκονται στα Ιταλικά σύνορα με ψηλότερη κορυφή τους το **Λευκό** δρος (4.810 μ.) πάνω στο γαλλικό έδαφος. Προς τα βόρεια των Άλπεων απλώνεται σε σχήμα τόξου ή οροσειρά του **Ίούρα** που φτάνει τα 1.600-1.800 μ. ύψος.

Πεδινή περιοχή. Προς το νότιο, το δυτικό και βορειοδυτικό τμήμα του οροπεδίου απλώνονται οι πεδιάδες του Γαρόυνα, του Λείγγρα και των παραποτάμων τους, καθώς και το λεκανοπέδιο του **Παρισιού** που διασχίζει ο

Χάρτης 18. Γεωμορφολογικός χάρτης Γαλλίας

ποταμός Σηκουάνας. Προς τὰ ανατολικά είναι ἡ κοιλάδα τοῦ Σῶν καί νοτιότερα τοῦ Ροδανοῦ. Ὅλες οἱ πεδιάδες εἶναι εὐφορες, ἐκτός ἀπὸ τὴν πεδιάδα τοῦ Γαρούνα, ὅπου ὑπάρχουν ἀμμώδεις ἄγονες ἐκτάσεις πού λέγονται **Λάνδεις**.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Τὸ γαλλικὸ ἔδαφος τὸ διαρρέουν πολλοὶ ποταμοὶ πού κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ ὄρη καὶ τροφοδοτοῦνται ἀπὸ τὶς πηγές, τὶς βροχές καὶ τὰ παροδικὰ χιόνια. Ὁ **Ροδανὸς** μόνο τροφοδοτεῖται ἀπὸ τοὺς παγετῶνες τῶν Ἀλπεων. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι: ὁ **Ρῆνος, Μοζέλας, Μόζας, Μάρνης, Σηκουάνας, Λείγεραι, Γαρούνας, Ροδανὸς** καὶ **Σῶν**, πού ἐνώνεται μὲ τὸ Ροδανό. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς εἶναι ἤρεμοι καὶ πλωτοὶ στὰ μεγαλύτερα τμήματά τους. Ἀκόμα χάρις στὴ σύνδεσή τους μὲ διώρυγες ἐνώνεται ἡ Μεσόγειος μὲ τὴ Μάγγη (διώρυγα Νάντης - Βρέστης), τὸν Ἀτλαντικὸ (διώρυγα Ροδανοῦ - Γαρούνα) καὶ μὲ τὸ Ρῆνο.

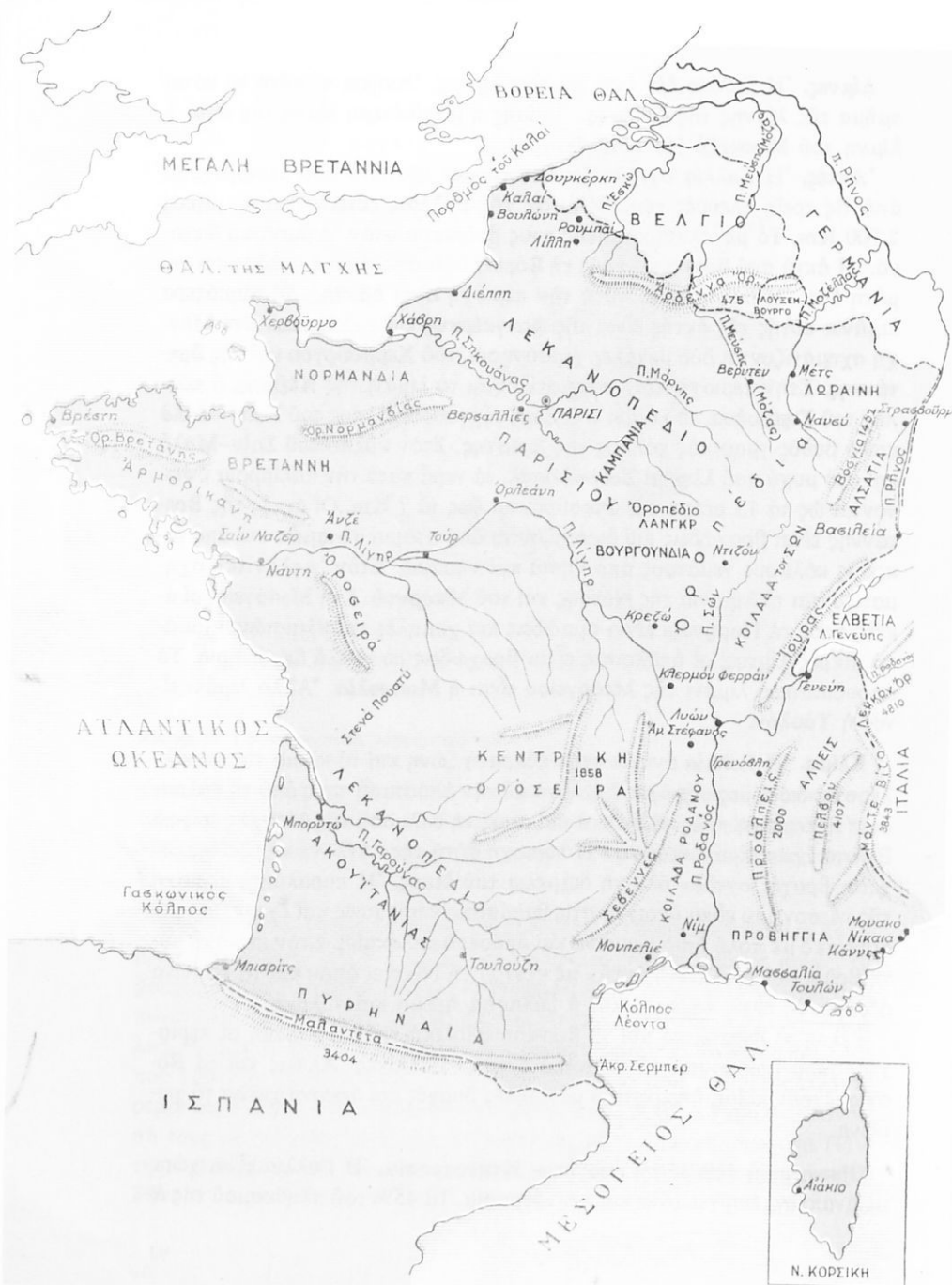
Λίμνες. Ἡ Γαλλία δὲν ἔχει μεγάλες λίμνες. Ἀνήκει σ' αὐτὴ τὸ νότιο τμήμα τῆς λίμνης τῆς **Γενεύης**. Ἐπίσης ἡ μεγαλύτερη λίμνη τῆς εἶναι ἡ λίμνη τοῦ **Μπουρζέ** (45 Km² ἔκταση).

Ἄκτες. Ἡ Γαλλία σχηματίζει ἀκανόνιστο ἐξάγωνο ποῦ περιβρέχεται ἀπὸ τῆς τρεῖς πλευρῆς του. Οἱ ἄκτες τῆς Γαλλίας ἐκτείνονται σὲ μῆκος 2.700 Km. Τὸ μεγαλύτερο μῆκος τους βρίσκεται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Ἡ ἄκτὴ ποῦ βρίσκεται πρὸς τὴ Βόρεια θάλασσα εἶναι ἀμμώδης καὶ γεμάτη ἔλη. Ἡ θάλασσα σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ εἶναι ἀβαθῆς. Τὰ κυριότερα λιμάνια αὐτῆς τῆς ἀκτῆς εἶναι τῆς **Δουγκέρκης** καὶ τοῦ **Καλαί**. Στὴ Μάγχη σχηματίζονται δύο μεγάλες χερσόνησοι, τοῦ **Χερβοῦργου** καὶ τῆς **Βρετάννης**. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ σχηματίζονται τὸ λιμάνι τῆς **Χάβρης**, ὁ κόλπος τοῦ **Σηκουάνα**, τὸ λιμάνι τοῦ **Χερβοῦργου**, ὁ κόλπος τοῦ **Σαιν-Μαλό** καὶ ὁ βαθὺς γραφικὸς κόλπος τῆς **Βρέστης**. Στὸν κόλπο τοῦ **Σαιν-Μαλό** καὶ στὸ μυχὸ ποῦ λέγεται **Σαιν-Μισέλ**, τὰ νερά κατὰ τὴν παλίρροια ὑψώνονται ὡς τὰ 15 μέτρα καὶ ἀποσύρονται ἔως τὰ 7 Km. Οἱ ἄκτες τῆς Βρετάννης εἶναι βραχώδεις καὶ διασχίζονται ἀπὸ στόμια ποταμῶν καὶ ἀπὸ μικροῦς κόλπους γεμάτους ἀπὸ νησιά καὶ νησάκια. Στὸν Ἀτλαντικὸ σχηματίζονται τὰ λιμάνια τῆς **Νάντης** καὶ τοῦ **Μπορντώ**. Στὴ Μεσόγειο, οἱ ἄκτες πρὸς τὰ Πυρρηναῖα εἶναι ἀμμώδεις καὶ χαμηλές καὶ πλαισιώνονται ἀπὸ μικρῆς λίμνες, οἱ ὑπόλοιπες εἶναι βραχώδεις μὲ πολλὰ ἀκρωτήρια. Τὸ σπουδαιότερο λιμάνι τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ **Μασσαλία**. Ἄλλο λιμάνι εἶναι ἡ **Τουλόν**.

Κλίμα. Ἡ Γαλλία ἀνήκει στὴν εὐκρατὴ ζώνη καὶ τὸ κλίμα τῆς ποικίλλει στὶς διάφορες περιοχὲς ἀνάλογα μὲ τὴν ἀπόστασή τους ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἡ περιοχὴ πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ πρὸς τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης ἔως τὸ Βέλγιο ἔχει κλίμα ὠκεάνειο. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ τῆς Ἀτλαντικῆς ζώνης δέχεται βροχῆς σχεδὸν ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους. Ἡ παραλιακὴ περιοχὴ τῆς Μεσογείου εἶναι ἀνοιχτὴ στὶς θαλάσσιες ἐπιδράσεις καὶ ἔχει κλίμα μεσογειακὸ μὲ πολὺ ἥλιο χειμῶνα καὶ δροσερὸ καλοκαίρι. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ βρίσκεται ἡ «Κυανὴ ἀκτὴ» μὲ κέντρο τὴ Νίκαια, ὅπου καὶ τὸ χειμῶνα ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ ἡ θάλασσα ἤρεμη καὶ γαλανή.

Τέλος τὸ ἀνατολικὸ καὶ τὸ βορειοανατολικὸ τμήμα, δηλαδὴ οἱ περιοχῆς, ὅπου βρίσκονται τὰ κεντρικὰ ὄρη, οἱ Γαλλικῆς Ἄλπεις καὶ τὰ Βόσγια, ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικὸ μὲ πολλῆς βροχῆς καὶ ἀφθονα χιόνια τὸ χειμῶνα.

Οἰκονομικὴ ἐξέταση. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα μὲ ἀναπτυγμένη γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Τὰ 45% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σχολούνται με αυτές. Το 70% από τα έδαφη της είναι καλλιεργήσιμα. Έφαρμόζονται επιστημονικοί τρόποι και μηχανικά μέσα στην καλλιέργεια.

Παράγονται: Κρασί (Βουργουνδίας - Καμπανίας), σαμπάνια, πατάτες, δσπρια, ζαχαρώδη τεύχλα και μεγάλες ποσότητες δημητριακών. Στην περιοχή της Μεσογείου ευδοκιμεί ή ελιά. Παράγει επίσης μεγάλες ποσότητες φρούτων. Καλλιεργείται ακόμα ή μουριά για τη σηροτροφία, το καννάβι, ή καπνός κ.ά.

Έκτρέφονται βοοειδή, άλογα, χοίροι και πρόβατα σε έκτεταμένα λιβάδια. Ακμάζει ή πτηνοτροφία, ή μελισσοκομία και ή σηροτροφία.

Τά κτηνοτροφικά της προϊόντα έχουν παγκόσμια φήμη, όπως το τυρί Ροκφόρ κ.ά.

Η άλιεία είναι πολύ αναπτυγμένη και στον Άτλαντικό και στη Μεσόγειο (σαρδέλες, ρέγγες, βακαλάος).

Δασικός πλούτος. Τά δάση σκεπάζουν τά 18% του έδαφους της αλλά ή ξυλεία που παράγεται απ' αυτά δέν έπαρκει στις ανάγκες της χώρας.

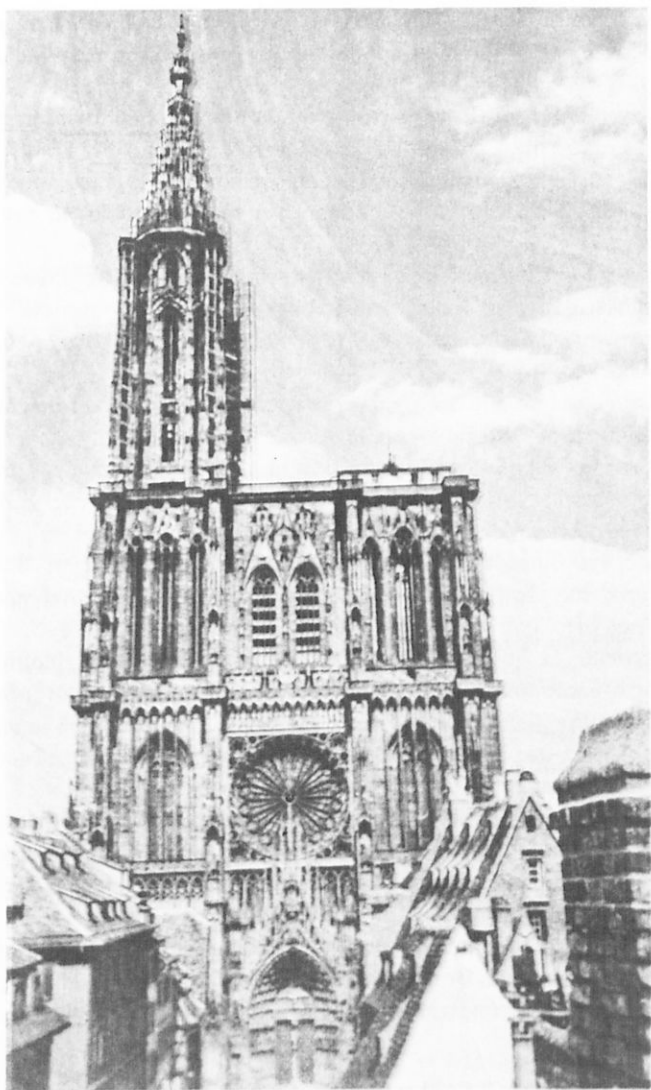
Όρυκτός πλούτος. Η Γαλλία δέν έχει πολλά όρυκτά και σε μεγάλες ποσότητες, έχει όμως πλούσια κοιτάσματα με σίδηρο και βωξίτη. Επίσης τό υπέδαφος της περιέχει λιθάνθρακα στην περιοχή του άνω Λείγγρα και στα βορειοανατολικά, κοντά στα βελγικά σύνορα.

Βιομηχανία. Η Γαλλία είναι μιά από τις πιο αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες του κόσμου. Είναι αναπτυγμένη ή σιδηροβιομηχανία, ή βιομηχανία αυτοκινήτων, ή ύφαντουργία, ή βιομηχανία του φυσικού μεταξιού, των ειδών πολυτελείας, άρωματοποιίας, οίνοπνευματοποιίας, βυρσοδεψίας, ειδών πορσελάνης, ύαλουργίας, ηλεκτρικών συσκευών κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Η Γαλλία διαθέτει τό τελειότερο όδικό δίκτυο του κόσμου και μεγάλο σιδηροδρομικό. Τό ποταμοπολικό δίκτυο φτάνει τις 15.000 Km. Έξαιρετικά αναπτυγμένη είναι ή άτμοπολική καθώς και ή αεροπορική της συγκοινωνία με όλο τόν κόσμο.

Τουρισμός. Τό Παρίσι είναι τό μεγαλύτερο τουριστικό κέντρο του κόσμου. Οί πόλεις **Νίκαια**, **Βισύ**, **Ντωβίλ** κ.ά. συγκεντρώνουν πλῆθος ξένων και ή τουρισμός τους αποτελεί σπουδαίο κλάδο του έθνικού εισοδήματος της Γαλλίας.

Πολιτική εξέταση. Οί Γάλλοι κατάγονται από τους Κέλτες και τους Γαλάτες, που έγκαταστάθηκαν στη Γαλλία γύρω στα 600 π.Χ. Αυτοί ήλθαν

Είκ. 20. Ἡ Μητρόπολη τοῦ Στρασβούργου

σέ ἐπιμειξία μὲ τοὺς Ῥωμαίους, Γότθους καὶ Φράγκους.

Ἡ γλῶσσα τους, ἡ Γαλλικὴ, εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ ἐξελιγμένες καὶ πλούσιες γλῶσσες. Στὸ θρήσκευμα εἶναι Καθολικοί, ἐκτὸς ἀπὸ λίγους Διαμαρτυρόμενους, Ὁρθόδοξους καὶ Ἑβραίους.

Πόλεις. Παρίσι. Εἶναι κτισμένη πάνω στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα, δπου ὑπάρχουν 30 γέφυρες γιὰ νὰ διευκολύνουν τὴ συγκοινωνία. Τὸ κέντρο τῆς πόλεως, τὸ Ἄστυ, βρίσκεται σὲ νησάκι τοῦ Σηκουάνα. Τὸ Παρίσι εἶναι ἡ ὠραιότερη πόλη τοῦ κόσμου καὶ στολίζεται μὲ πολλὰ καλλιτεχνικὰ κτίσματα, ὅπως εἶναι τὸ περίφημο μουσεῖο τοῦ Λούβρου, ἡ ἀψίδα τοῦ Θριάμβου, τὸ Πάνθεο, ἡ Ὀπερα, ὁ πύργος τοῦ Ἄιφελ καὶ ἄλλα. Τὸ Παρίσι εἶναι τὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς Γαλλίας καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πνευματικὰ κέντρα τοῦ κόσμου. Τὸ Πανεπιστήμιό του, Πανεπιστήμιο τῆς Σορβόνης, ὅπως λέγεται, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ παλαιότερα Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδρύθηκε τὸ 1.200 μ.Χ. Τὸ Παρίσι εἶναι μεγάλος συγκοινωνιακὸς κόμβος.

Ἡ **Σαιν—Ἐτιέν** εἶναι μεταλλουργικὸ κέντρο. Ἡ **Λυὼν** εἶναι βιομηχανικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο, γνωστὴ ἀπὸ τὰ περίφημα μεταξωτὰ τῆς. **Νιζόν, Στρασβούργο,** πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ἀλσατίας. **Νανσύ, Μέτς, Βερντέν, Λέμις, Σεντάν, Ἀμιένη,** ὀνομαστὲς ἀπὸ τὸν Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο. **Λίλη,** ὑφαντουργικὸ κέντρο. **Δουγκέρκη** μὲ τεχνητὸ λιμάνι. **Καλαί** στὸ στενὸ τῆς Μάγχης μὲ τεχνητὸ λιμάνι. **Ρουέν** μὲ ποτάμιο λιμάνι στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα. **Χάβρη, Χερβούργο, Βρέστη,** σπουδαῖα λιμάνια στὸν Ἀτλαντικὸ. **Νάντη,** στὶς ἐκβολὲς τοῦ Λείγηρα, **Μπορντώ,** μὲ θαυμάσιο ποτάμιο λιμάνι στὸ Γαρούνα, γνωστὴ ἀπὸ τὸ κρασί «Μπορντώ». **Μπιάρριτς,** στὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρο τῆς Γαλλίας καὶ σπουδαῖα λουτρόπολη. **Τουλούζη,** γεωργικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο. **Μομπελιέ.**

Στὴ Γαλλία ὑπάρχουν πολλὰ κρατικὰ καὶ ἰδιωτικὰ Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα. Σ' αὐτὰ φοιτοῦν πολλὲς χιλιάδες Γάλλων καὶ ξένων φοιτητῶν.

ΜΟΝΑΚΟ

Στὰ ἀνατολικά τῆς Κιανῆς ἀκτῆς βρίσκεται τὸ μικρὸ ἀνεξάρτητο κράτος τοῦ Μονακό, Πριγκιπάτο μὲ ἔκταση 1,5 Km². Τὰ ἔσοδά του προέρχονται ἀπὸ τὸν Τουρισμὸ καὶ τὸ Καζίνο τοῦ Μόντε Κάρλο.

Οι κάτοικοι μιλούν τή Γαλλική γλώσσα. Ἀνώτατος ἄρχοντας εἶναι ὁ πρίγκιπας τοῦ Μονακό. Ἐχει τρεῖς κωμοπόλεις: **Τὸ Μονακό**, τὴν **Λακονταμίν** καὶ τὸ **Μόντε Κάρλο**. Κάτοικοι 20.000.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Ἐκταση: 2.586 Km²

Πληθυσμός: 350.000 κατ.

Πρωτεύουσα: Λουξεμβούργο μὲ 90.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ

Γλώσσα: Γερμανική, Γαλλική

Τὸ Λουξεμβούργο εἶναι σὲ ἔκταση ἴσο περίπου μὲ τὴν Ἀττική. Βρίσκεται στὰ δυτικά τοῦ Μοζέλα καὶ συνορεύει μὲ τὴ Γαλλία. Τὸ βόρειο τμήμα του εἶναι φτωχό. Τὸ νότιο εἶναι εὐφορο καὶ περιέχει πλοῦσια μεταλλεῖα σιδήρου καὶ γαιάνθρακα. Γι' αὐτὸ ἔχει ἀναπτυγμένη μεταλλουργική βιομηχανία. Ἐπίσης ἔχει βιομηχανία δερμάτων, καπνοῦ κ.ἄ.

Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικό.

Γεωργία – Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένες. Παράγονται δημητριακὰ καὶ ζαχαρότευτλα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης τὸ ἀμπέλι. Ἐκτρέφονται πρόβατα, χοῖροι καὶ βοοειδή.

Συγκοινωνία. Ἐχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ καὶ ὁδικὸ δίκτυο.

Πολιτικὴ εξέταση. Στὴν παλαιὰ ἐποχὴ ἦταν μικρὸ γερμανικὸ κράτος. Εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ 1867.

Οἱ κάτοικοι εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς.

ΒΕΛΓΙΟ

Ἐκταση: 30.513 Km²

Πληθυσμός: 9.710.000 κατ.

Πολίτευμα: Βασιλευόμενη Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Βρυξέλλες μὲ 1.450.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ καὶ λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Γαλλική, Φλαμανδική

Νόμισμα: Βελγικὸ φράγκο

Θέση — Σύνορα. Βρίσκεται πρὸς τὰ βόρεια τῆς Γαλλίας καὶ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Συνορεύει πρὸς τὰ βόρεια μὲ τὴν Ὀλλανδία, πρὸς τὰ ἀνατολικά μὲ τὴ Γερμανία καὶ τὸ Λουξεμβούργο, πρὸς τὰ νότια μὲ τὴ Γαλλία καὶ πρὸς τὰ δυτικά βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου παρουσιάζει μιὰ κλίση ἀπὸ τὰ νοτιοανατολικά πρὸς τὰ βορειοδυτικά, ὅπου βρίσκονται τὰ παράλια τῆς πρὸς τὴ Βόρεια θάλασσα καὶ τὰ Ὀλλανδικὰ σύνορα. **Διαιρεῖται σὲ τρεῖς φυσικὰ περιοχές:**

α) **Τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν τῶν Ἀρδεννῶν,** ποὺ εἶναι προέκταση τῶν Κεντρικῶν ὄρεων πρὸς τὰ ἀνατολικά. Ἡ ὄρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ κατέχει τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα τοῦ Βελγίου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄροπέδια καὶ χαμηλὰ ὄρη, ποὺ ἡ ψηλότερη κορυφὴ τους μόλις φτάνει τὰ 692 μ.

β) **Τὸ μέσο Βέλγιο.** Ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τὶς Ἀρδέννες ἀπὸ τὸν ποταμὸ Μόζα καὶ ἀπλώνεται ὡς τὸν ποταμὸ Ἑσκῶ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολὺ εὐφορες πεδιάδες ποὺ τὸ μέσο ὕψος τους δὲν ξεπερνᾷ τὰ 100 μέτρα. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὑπάρχουν πολλοὶ λόφοι ποὺ τὸ ὕψος τους δὲν ξεπερνᾷ τὰ 200 μέτρα.

γ) **Κάτω Βέλγιο.** Τὸ Κάτω Βέλγιο κατέχει τὴ βορειοδυτικὴν περιοχὴν, μετὰ τὸν ποταμὸ Ἑσκῶ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ ἐκτεταμένη πεδιάδα, ποὺ, ὅσο προχωρεῖ πρὸς τὴ θάλασσα, χαμηλώνει καὶ καταστὰ ἐν τῇ παράλιᾳ νὰ ἔχει ὕψος 20 μέτρα.

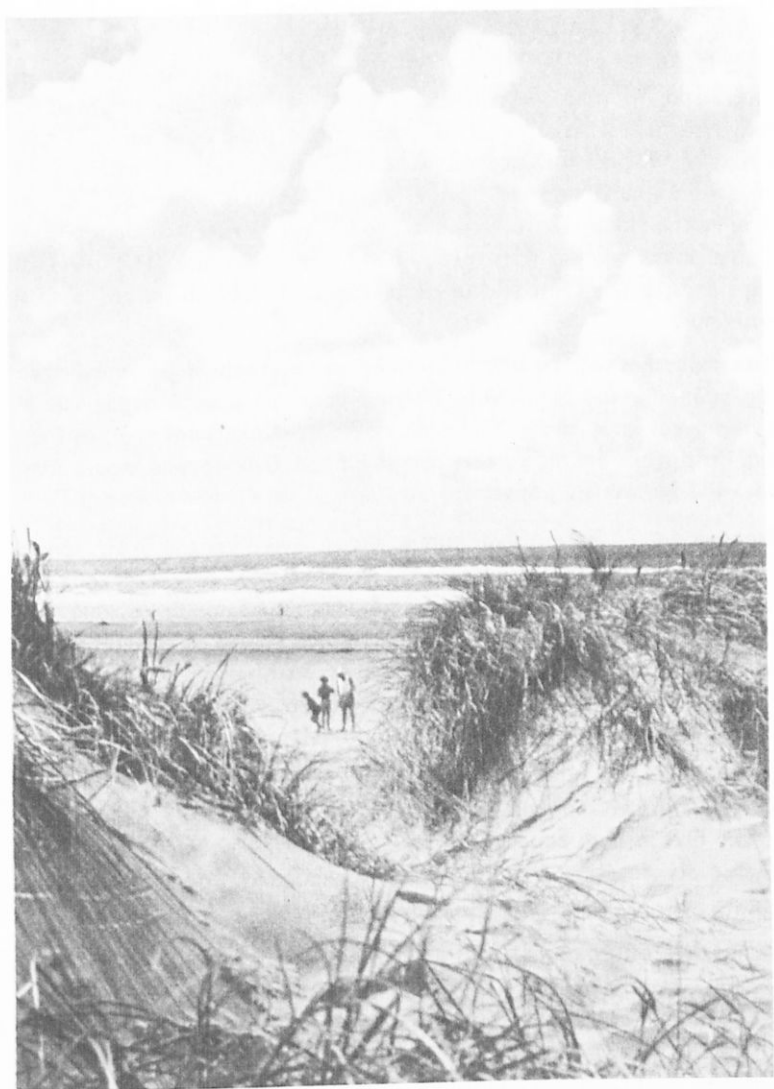
Ἀκτογραφία. Τὰ παράλια τοῦ Βελγίου εἶναι πολὺ χαμηλά. Κατὰ τὶς παλίρροιες, ὅταν ἡ στάθμη τῆς θάλασσας ἀνέρχεται, τὸ ἐπίπεδο τῆς ξηρᾶς εἶναι χαμηλότερο ἀπ' αὐτὴ. Τότε θὰ πλημμυρίζε ἡ ξηρὰ ἀπὸ τὰ θάλασσα νερά, ἀν δὲν τὴν προστάτευαν σειρὲς ἀπὸ φυσικοὺς ἀμμόλοφους (θίνες) ἢ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα (προκουμαῖες). Ἡ μεγάλῃ ποσότητι τῆς λεπτῆς ἄμμου, ποὺ ὑπάρχει ἐν τῇ παράλιᾳ, παρασύρεται ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς ἀνέμους πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Γιὰ νὰ προστατεύεται τὸ ἐσωτερικόν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄμμο, δημιουργήθησαν σειρὲς ἀπὸ πυκνόφυλλα δέντρα ποὺ προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἵδρογραφία. Ποταμοί. Κανένας ἀξιόλογος ποταμὸς δὲν πηγάζει ἀπὸ τὸ Βέλγιο. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ ποὺ διασχίζουν τὴ χώρα εἶναι: ὁ Μόζας, ὁ Ἑσκῶ ἢ Σκάλδος καὶ ὁ Ὑζέρ. Πηγάζουν ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ ρέουν ἤρεμα· εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μετὰ τοὺς μετὰ διώρυγες.

Χάρτης 20. Βέλγιο

Κλίμα. Το κλίμα του Βελγίου είναι αρκετά ψυχρό και υγρό. Ο χειμώνας έχει μεγάλη διάρκεια και αλλάζει στα διάφορα διαμερίσματα της χώρας. Είναι ηπιότερος στις δυτικές περιοχές, κοντά στα γαλλικά σύνορα, και γίνεται ψυχρότερος προς τις βόρειες περιοχές, στα παράλια και στην περιοχή των Άρδεννών. Το καλοκαίρι έχει μικρή διάρκεια και είναι γενικά δροσερό.

Είκ. 21. Θίνες σέ άκτή τής Β. Θάλασσας

Οικονομική εξέταση. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Τὰ ἐδάφη τοῦ Βελγίου εἶναι εὐφορα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς περιοχῆς τοῦ ἄνω Βελγίου ποῦ εἶναι φτωχά. Καὶ στὴν περιοχὴ ὁμοῦς αὐτὴ ὑπάρχουν εὐφορες κοιλάδες μὲ κλίμα ἡπιότερο. Ἡ σπουδαιότερη ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἡ κοιλάδα τῆς **Μαΐζης**. Παράγονται δημητριακὰ σὲ μεγάλες ποσότητες, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκοῦν στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης οἱ πατάτες, τὸ λινάρι καὶ τὰ ζαχαρότευτλα. Στὰ τεχνητὰ λιβάδια καὶ στὰ φυσικὰ βοσκοτόπια ἐκτρέφονται πολλὰ γιδοπρόβατα, ἀγελάδες, χοῖροι καὶ ἄλογα (Φλάνδρας). Ἐπίσης εἶναι ἀναπτυγμένες ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ μελισσοκομία. Ἡ ἀλιεία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη καὶ γίνεται μὲ τέλεια μέσα. Κέντρο ἀλιείας εἶναι ἡ Ὀστάνδη.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ Βέλγιο ἔχει πλούσια κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακα στους πρόποδες τοῦ ὄροπεδίου. Τὰ γαιανθρακοφόρα αὐτὰ στρώματα ἀπλώνονται καὶ πρὸς τὴ Γαλλία (περιοχὴ Λίλης-Καλαί) καὶ πρὸς τὴ Γερμανία. Ὑπάρχουν ἐπίσης κοιτάσματα μὲ σίδηρο, ψευδάργυρο, σφαλερίτη, γύψο καὶ λατομεῖα μὲ μάρμαρα.

Βιομηχανία. Τὸ Βέλγιο εἶναι κυρίως βιομηχανικὸ κράτος. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας (300 κάτοικοι σὲ κάθε ἕνα Km²). Οἱ σπουδαιότερες βιομηχανίες του εἶναι: ἡ σιδηροβιομηχανία (παραγωγὴ χυτοσιδήρου καὶ χάλυβα), ἡ κατασκευὴ μηχανῶν, οἱ βιομηχανίες χημικῶν προϊόντων, φαρμάκων, χρωμάτων, ὑαλουργίας, ὑφαντουργίας, μεταξωτῶν κ.τ.λ. Ἐξάγει κατεργασμένο σίδηρο, γαιάνθρακα, ὑφάσματα καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ εἶδη. Εἰσάγει εἶδη διατροφῆς καὶ δημητριακὰ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Τὸ Βέλγιο διαθέτει τὸ πυκνότερο σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου. Τὸ ὁδικὸ δίκτυο εἶναι καὶ αὐτὸ ἐκτεταμένο. Ἐπίσης διαθέτει καὶ τὸ ποταμοπλοϊκὸ δίκτυο ποῦ μὲ τὶς διώρυγες ἔγινε τέλειο.

Πολιτικὴ εξέταση. Τὸ Βέλγιο ἔγινε ἀνεξάρτητο κράτος τὸ 1831. Παλαιότεροι κάτοικοί του ἦταν οἱ Κέλτες. Τὸ Βέλγιο τὸ εἶχαν καταλάβει διαδοχικὰ οἱ Ρωμαῖοι, οἱ Φράγκοι, οἱ Αὐστριακοί, οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι. Ἀπὸ τὸ 1815-1831 ἦταν ἐνωμένο μὲ τὴν Ὀλλανδία. Οἱ Βέλγοι χωρίζονται σὲ δύο φυλές: τοὺς **Φλαμανδούς** ποῦ μιλοῦν τὴ Φλαμανδική, κατοικοῦν στὰ πεδινὰ καὶ ἔχουν γερμανικὴ καταγωγὴ, καὶ τοὺς **Βαλλόνους** ποῦ μιλοῦν τὴ γαλλικὴ, κατοικοῦν στὴν περιοχὴ τῶν Ἀρδεννῶν καὶ ἔχουν γαλλικὴ καταγωγὴ.

Πόλεις, Βρυξέλλες. Είναι βιομηχανικό, οικονομικό και πνευματικό κέντρο· βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Σέν και είναι κόμβος οδικών, σιδηροδρομικών και αεροπορικών συγκοινωνιών. **Αμβέρσα,** είναι το πρώτο λιμάνι της χώρας και από τα μεγαλύτερα του κόσμου· συνδέεται με τις Βρυξέλλες χάρη σε διώρυγα που έχει μήκος 30 Km και είναι κτισμένη στη δεξιά όχθη του Έσκό. **Γάνδη,** είναι εμπορική και βιομηχανική πόλη και σπουδαίο ποτάμιο λιμάνι στον Έσκό· συνδέεται με διώρυγες με όλα τα εμπορικά κέντρα του Βελγίου. **Λιέγη,** βρίσκεται στις όχθες του Μόζα. **Όστάνδη,** είναι παραθαλάσσια πόλη και έχει πυκνή συγκοινωνία με την Αγγλία.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 40.844 Km²

Πληθυσμός: 13.330.000 κατ.

Πολίτευμα: Συνταγματική Βασιλεία

Πρωτεύουσα: Άμστερνταμ με 866.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Όλλανδική, μοιάζει με τη Γερμανική

Νόμισμα: Γκούλντεν

Θέση—Σύνορα. Η Όλλανδία κατέχει το βορειοδυτικό τμήμα από το μεγάλο βόρειο βαθύπεδο της Ευρώπης. Συνορεύει προς τα ανατολικά με τη Γερμανία, προς τα νότια με το Βέλγιο και προς τα δυτικά και βόρεια βρέχεται από τη Βόρεια θάλασσα.

Μορφολογία του εδάφους. Το έδαφος της Όλλανδίας αποτελείται από μία μεγάλη πεδιάδα που χαμηλώνει συνέχεια από το εσωτερικό προς τα παράλια. Έτσι ένα μέρος από τις παραθαλάσσιες περιοχές βρίσκεται χαμηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας.

Διαιρείται σε δύο περιοχές: α) την **Άνω Όλλανδία** και β) την **κάτω Όλλανδία.**

α) Η **Άνω Όλλανδία** σχηματίστηκε από τις προσχώσεις των ποταμών, που τη διασχίζουν, και αποτελεί μεγάλη πεδιάδα, όπου υπάρχουν λόφοι μόνο με ανώτερο ύψος 320 μέτρα. Οι σπουδαιότεροι και μεγαλύτεροι ποταμοί είναι ο **Μόζας** και ο **Ρήνος**, που χύνονται στη βόρεια θάλασσα. Στις

Χάρτης 21. Όλλανδία

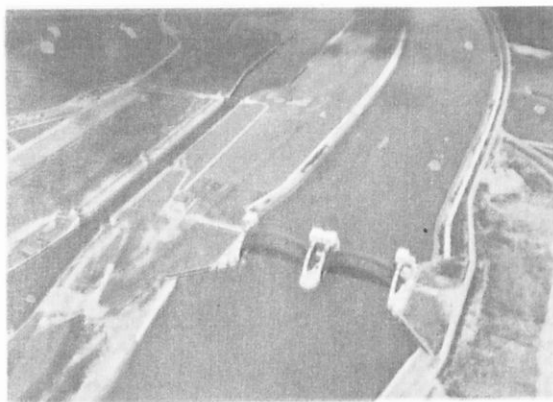
οχθες των ποταμών αυτών έχουν κατασκευαστεί αντιπλημμυρικά έργα, για να προστατευτεί η πεδιάδα από τις συχνές πλημμύρες.

β) **Κάτω Όλλανδία.** Το έδαφος στην κάτω Όλλανδία βρίσκεται σε επίπεδο χαμηλότερο από το επίπεδο της θάλασσας. Προφυλάγεται από την εισβολή της θάλασσας με άμμουδερούς λόφους ή με τεχνητά προχώματα. Τα μεγαλύτερα προχώματα είναι εκείνα που αποτελούν το φράγμα του

Λιμνοσύνωσις

«Χέντλερ». Αυτό βρίσκεται στη βόρεια 'Ολλανδία· είναι κατασκευασμένο από γρανίτη και έχει μήκος 10 Km και ύψος 5-8 μέτρα. Μετά προχώματα οι 'Ολλανδοί προστατεύουν το έδαφος από τις πλημμύρες της θάλασσας, αλλά μένει άπροστατευτο από τις πλημμύρες που δημιουργούν τα τρεχούμενα νερά της ξηράς. Για να το αποφύγουν αυτό οι 'Ολλανδοί και για να αποξηράνουν τις λίμνες, τα έλη κ.τ.λ., κατασκευάζουν τα λεγόμενα «Πόλντερ». Τα πόλντερ είναι μεγάλες επιφάνειες ξηράς που οι περισσότερες έχουν ευθείες πλευρές ή είναι τετράγωνες επιφάνειες και περιβάλλονται από τοιχώματα. Οι επιφάνειες αυτές διασχίζονται από πολλές τάφρους, για να αποχετεύονται τα νερά από τα έλη. Στις πλευρές των τοιχωμάτων που είναι στραμμένες προς τη θάλασσα υπάρχουν εξοδοί που φράζονται με πύλες. Αν το Πόλντερ είναι χαμηλότερο από το επίπεδο της θάλασσας, τότε τα νερά της βροχής που μαζεύονται μέσα σ' αυτό διοχετεύονται στη θάλασσα με άντλίες. Αν το επίπεδο του Πόλντερ βρίσκεται ψηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας, τότε, κατά την άμπωτη, ανοίγουν τις πύλες και τα νερά που συγκεντρώθηκαν στο Πόλντερ και στις τάφρους χύνονται στη θάλασσα. Κατά την πλημμυρίδα, όταν η θάλασσα άνεβαίνει

Εικ. 23. Πόλντερς - φράγμα

(φουσκώνει), κλείνουν τις πύλες και εμποδίζουν το γέμισμα του Πόλντερ από το θαλάσσιο νερό.

Στην άβαθη θάλασσα του Ζουιτερζέ δημιουργήθηκαν 5 πόλντερ και απέδωσαν έκταση 11 φορές μεγαλύτερη από την Κωπαΐδα. Το φράγμα στην περιοχή αυτή έχει μήκος 44 χιλιόμετρα και ύψος 7-7,5 μέτρα. Το πλάτος στον πυθμένα της θάλασσας είναι 140-150 μέτρα και στην επιφάνεια 90 μέτρα. Στις περιοχές που δημιουργήθηκαν μ' αυτό τον τρόπο, δηλαδή τα πόλντερ, υπάρχουν ολόκληρες επαρχίες.

Κλίμα. Το κλίμα της Ολλανδίας είναι ωκεάνειο και πολύ υγρό. Οι βροχές είναι πάρα πολλές κατά το καλοκαίρι και το φθινόπωρο. Πάνω από τα τέλματα και τις περιοχές που σκεπάζονται με νερά υπάρχει, πολύ συχνά, ομίχλη, κυρίως κατά τις ζεστές και ξηρές μέρες του καλοκαιριού, όποτε ή εξάτμιση είναι μεγαλύτερη.

Οικονομική εξέταση. Γεωργία — Άνθοκομία — Κτηνοτροφία. Παράγονται δημητριακά, όσπρια, λινάρι, ζαχαρότευτλα. Τα παραγόμενα προϊόντα δεν καλύπτουν την εγχώρια κατανάλωση. Πολύ αναπτύχθηκε η άνθοκομία. Καλλιεργούνται πολλά είδη λουλουδιών και η εξαγωγή τους αποτελεί μεγάλη πηγή της εθνικής οικονομίας της Ολλανδίας. Τα 40% του εδάφους της Ολλανδίας είναι λιβάδια που χάρη στο υγρό κλίμα έχουν πάντοτε χλόη. Μέσα σ' αυτά τρέφονται πρόβατα, άλογα, χοίροι, πουλερικά και αγελάδες εκλεκτής ποικιλίας, που από το γάλα τους κατα-

σκευάζονται διάφορα είδη τυριού, βούτυρο και γάλα συμπυκνωμένο.

Ἡ ἀλεία. Εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ ἀποτελεῖ πλουτοπαραγωγικὴ πηγὴ γιὰ τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ψαρεύονται μεγάλες ποσότητες ἀπὸ σολωμοὺς καὶ ρέγγες πού ἐξάγονται σ' ὄλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Ὀλλανδία δὲν εἶναι πλούσια σὲ ὄρυκτά. Ἐχει μόνον κοιτάσματα μὲ ἀνθρακα καὶ πετρέλαιο.

Βιομηχανία — Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Ὑπάρχουν ναυπηγεῖα, ἐργοστάσια μεταλλουργίας, ὑφαντουργίας, παραγωγῆς τροφίμων, κατεργασίας διαμαντιῶν καὶ κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν εἰδῶν καὶ ραδιοφῶνων.

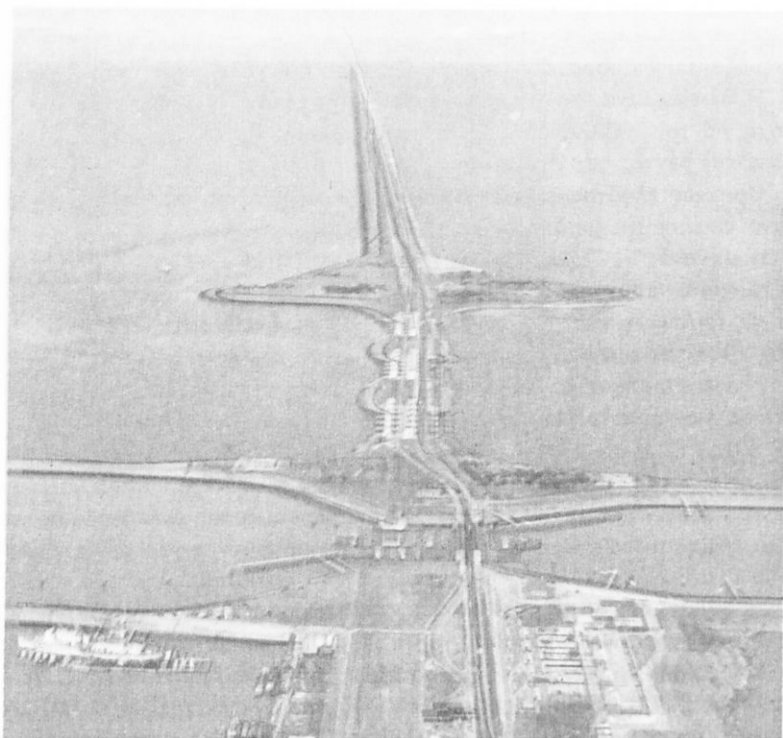
Ἐξάγει βιομηχανικὰ εἶδη καὶ γαλακτοκομικὰ προϊόντα. Εἰσάγει δημητριακὰ, καπνὸ, πετρέλαιο, σίδηρο, ξυλεία, βαμβάκι, μαλλι καὶ βιομηχανικὲς ὕλες.

Συγκοινωνία. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἓνα ἀπὸ τὰ τελειότερα καὶ πυκνότερα συγκοινωνιακὰ δίκτυα τοῦ κόσμου. Τὸ σιδηροδρομικὸ καὶ τὸ ὁδικὸ δίκτυο συμπληρώνεται μὲ τὸ ποτάμι. Ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη.

Τουρισμός. Τὰ περίφημα Πόλντερ, τὰ τεράστια φράγματα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἀξιοθέατα δημιουργοῦν ζωνερὴ τουριστικὴ κίνηση, κυρίως κατὰ τοὺς καλοκαιρινοὺς μῆνες. Τὸ **Μαντζούρονταμ**, προάστιο τῆς Χάγης, εἶναι ἓνα εἶδος μουσείου τῆς Ὀλλανδίας. Ἐκεῖ κτίστηκαν πολλὰ ἀξιοθέατα οἰκοδομήματα.

Πολιτικὴ εξέταση. Ἡ Ὀλλανδία ὀνομάζεται καὶ κάτω χώρα, ἐπειδὴ ἓνα μεγάλο τμῆμα τοῦ ἐδάφους τῆς βρίσκεται χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Γιὸ πρώτη φορὰ ἡ Ὀλλανδία ἔγινε ἐλεύθερο κράτος τὸ 1648 μ.Χ. Κατὰ καιροὺς ἀπόκτησε μεγάλη ναυτικὴ δύναμη καὶ πολλὰς ἀποικίας. Τὸ 1700-1800 ἡ δύναμή τῆς ἐκμηδενίστηκε ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους· τὸ 1815 μετὰ τὴν ἥττα τῆς Γαλλίας ἰδρύθηκε τὸ σημερινὸ ὀλλανδικὸ κράτος.

Πόλεις. **Χάγη**· εἶναι παραθαλάσσια πόλη καὶ βρίσκεται στὰ νότια τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ρήνου· εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Διεθνoῦς Δικαστηρίου καὶ Διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν. **Ἄμστερνταμ**· βρίσκεται στὸν κόλπο τοῦ Ζουίντερζε· εἶναι σπουδαῖο βιομηχανικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο· ἐκεῖ ὑπάρχουν τὰ τελειότερα ἐργοστάσια πού κατεργάζονται διαμάντια· μὲ διώρυγες συνδέεται μὲ τὴ Βόρεια θάλασσα· ἔχει δύο Πανεπιστήμια καὶ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν.

Είκ. 24. Ἀπόφραξη τῆς θάλασσης στὴν Ὀλλανδία μὲ φράγμα

Ρότερνταμ εἶναι μεγάλο λιμάνι εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ βρίσκεται στὶς ἐκβολές τοῦ Ρήνου. **Οὐτρέχτη** βρίσκεται σ' ἓνα βραχίονα τοῦ Δέλτα τοῦ Ρήνου καὶ ἔχει παλιό Πανεπιστήμιο.

49839

ΜΠΕΝΕΛΟΥΞ

Τὰ τρία κράτη **Βέλγιο**, **Ὀλλανδία** καὶ **Λουξεμβούργο** ἀποτελοῦν ἀπὸ τὸ 1948 τελωνειακὴ ἔνωση καὶ ἀπὸ τὸ 1958 οἰκονομικὴ, δηλαδὴ ἔχουν καταργήσει τὰ τελωνειακὰ σύνορα καὶ ἔχουν ἐφαρμόσει ἑνιαῖο δασμολόγιο (φορολογία) γιὰ τὰ εἰσαγόμενα εἶδη· ἡ ἔνωση αὐτὴ τῶν τριῶν κρατῶν ὀνομάζεται **Μπενελοῦξ**.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ

Ἡνωμένο Βασίλειο τῆς Μ. Βρεταννίας
καὶ Βόρειας Ἴρλανδίας.

Ἐκταση: 244.030 Km²

Πληθυσμός: 55.790.000 κατ.

Πολίτευμα: Συνταγματική Βασιλεία

Πρωτεύουσα: Λονδίνο με 8.172.000 κατ. μαζί με τὰ προάστια

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι καὶ λίγοι Καθολικοὶ

Γλώσσα: Ἀγγλική

Νόμισμα: Λίρα Ἀγγλίας

Θέση. Τὸ Ἡνωμένο Βασίλειο τῆς Μ. Βρεταννίας εἶναι καθαρὰ νησιωτικὸ κράτος καὶ ἀποτελεῖται: α) ἀπὸ τὸ νησί **Μ. Βρεταννία**, πού εἶναι τὸ μεγαλύτερο, β) ἀπὸ τὸ βόρειο τμῆμα τοῦ νησιοῦ **Ἴρλανδία** καὶ γ) ἀπὸ τὰ νησιά **Ἐβρίδες**, **Ὀρκάδες**, **Σχέτλανδ** καὶ ἄλλα μικρότερα. Τὸ Ἡνωμένο Βασίλειο τῆς Μεγάλης Βρεταννίας βρίσκεται στὰ βορειοδυτικὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ μεγαλύτερο νησί του, ἡ Μ. Βρεταννία, χωρίζεται ἀπ' αὐτὴ μετὰ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης (Καλαί - Ντόβερ 34 Km). Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησί τῆς Εὐρώπης καὶ διαιρεῖται σὲ τρεῖς περιοχές: τὴ **Σκωτία** πρὸς τὰ βόρεια, τὴν **Οὐαλία** πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ τὴν **Ἀγγλία** στὸ κέντρο καὶ στὸ νοτιοανατολικὸ τμῆμα. Ἀπὸ τὴν περιοχὴ αὐτὴ ἡ Μ. Βρεταννία ὀνομάζεται καὶ Ἀγγλία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Διακρίνουμε: α) τὴν **ὄρεινὴν περιοχὴν** πού ἀπλώνεται στὸ βόρειο καὶ δυτικὸ τμῆμα τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ β) τὴν **πεδινὴν περιοχὴν**.

α) **Ὁρεινὴν περιοχὴν.** Ἡ ὄρεινὴν περιοχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ ὄρη πού εἶναι χαμηλὰ καὶ μετὰ μεγάλο ὄγκο ἐξαιτίας τῆς διαβρώσεως. Στὸ βόρειο τμῆμα, τὴ Σκωτία, βρίσκονται τὰ **ὄρη τῆς Σκωτίας**, τὰ ὄρη **Γκράμπιαν** καὶ τὰ ὄρη **Σεβιότ**. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ τῶν Γκράμπιαν καὶ ὀλόκληρης τῆς Ἀγγλίας εἶναι τὰ **Μπέν-Ντεβίς** μετὰ ὕψος 1.343 μέτρα.

Στὴν ὑπόλοιπὴν περιοχὴ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Οὐαλίας εἶναι τὰ ὄρη **Πέννινα**, τὰ **ὄρη τῆς Οὐαλίας** καὶ **Κορνουαλίας**.

β) **Πεδινὴν περιοχὴν.** Αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τίς χαμηλὲς περιοχὲς πού σχηματίστηκαν ἀπὸ τοπικὲς καθιζήσεις. Βρίσκονται ἀνάμεσα στὰ ὄρη καὶ

Ν.Λιούις

Νοί ΕΒΡΙΑΔΕΣ

Β
Ο
Ρ
Ε
ΙΑ

Άμπερτην

Έδιμβούργο

Γλασκώδη

Νιουιάστελ

Μπέλφάστ

ΒΟΡ. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Ι
Ρ
Λ
Α
Ν
Δ
Ι
Κ
Η
Θ
Α
Λ.

Λίβερπουλ

Μάντσεστερ

Λήνιγς

Σέφφιλντ

Νότιγχαμ

Λέστερ

Μπίρμινγχαμ

Καίμπριτς

Νιούπορτ

ΓΚΛΑΣΤΕΡ

Όξφόρδη

η.τάμσεϋς

ΛΟΝΔΙΝΟ

Γιρθνονιτς

Καντέρμπαρι

Ντόβε

Μπρίστολ

Σαούδαμπτον

Πορτμουθ

Κορνούαλη

Πλύμουθ

Θ
Α
Λ
Α
Σ
Σ
Α
Μ
Α
Γ
Χ
Η
Σ

Νοί Σίλλυ (Κασσιτερίδες)

Νοί Βρεταν

Χάρντ

διακόπτουν τη συνέχειά τους. Τέτοιες περιοχές είναι: αυτή που βρίσκεται ανάμεσα στα ὄρη Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ καὶ ἐκείνη που βρίσκεται ανάμεσα στα Πέννινα καὶ στα ὄρη τῆς Ουαλίας. Οἱ περιοχές αὐτές καὶ τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα τῆς Ἀγγλίας, δηλαδή τὸ λεκανοπέδιο τοῦ Λονδίνου, σχηματίζουν τὴν ὅλη πεδινὴ περιοχὴ.

Οἱ ἄκτες. Στὴ βόρεια καὶ δυτικὴ πλευρά, ὅπου καταλήγουν οἱ ὄρσειρές, οἱ ἄκτες εἶναι βραχώδεις καὶ ἔχουν πλούσιο καὶ βαθῦ διαμελισμὸ. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὑπάρχουν συμπλέγματα ἀπὸ χιλιάδες νησιά που τὰ μεγαλύτερα εἶναι: **Σχέτλαντ**, **Ὀρκάδες** καὶ **Ἐβρίδες**. Στὰ νότια καὶ στὰ ἀνατολικά παράλια οἱ ἄκτες εἶναι ὁμαλές καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμες.

Ὑδρογραφία. Ποταμοὶ — Λίμνες. Οἱ ποταμοὶ δὲν εἶναι μεγάλοι. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι: ὁ **Τάμεσης** στὴ νότια Ἀγγλία, ὁ **Σέβερν** νότια ἀπὸ τὴν Ουαλία, ὁ **Σπέκ** καὶ **Τούντ** στὴ Σκωτία. Λίμνες ὑπάρχουν στὴ βόρεια Σκωτία καὶ στὴ βόρεια Ἴρλανδία, ἀλλὰ εἶναι μικρές.

Κλίμα. Τὸ κλίμα δὲν εἶναι ὁμοίομορφο σ' ὅλες τὶς περιοχές. Στὴ δυτικὴ ὄρεινὴ περιοχὴ εἶναι ὠκεάνειο μὲ μικρὲς μεταβολές τῆς θερμοκρασίας, πρὶς πόστερες βροχές καὶ πολλὲς ὀμίχλες. Σ' αὐτὸ συντελεῖ καὶ τὸ ζεστὸ ρεῦμα τοῦ Γκόλφ-Στρήμ, που περνᾷ δυτικὰ ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Στὴ βόρεια Σκωτία καὶ κυρίως στὴν περιοχὴ τῶν Γκράμπιαν ἐπικρατεῖ ὑπερβολικὸ κρῦο. Ἀπὸ τὸ φθινόπωρο φυσοῦν ὀρητικὸι δυτικὸι ἄνεμοι καὶ φέρνουν ἄφθονες βροχές καὶ ὀμίχλες.

Τὸ λεκανοπέδιο τοῦ Λονδίνου δέχεται λιγότερες βροχές, διότι ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ ἐμποδίζει τοὺς δυτικὸς ἀνέμους. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἔχει λιγότερο ὑγρὸ κλίμα καὶ ζεστότερο καλοκαίρι. Εἶναι ἡ σπουδαιότερη γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἀγγλίας. Τέλος ἡ νότια Ἀγγλία ἔχει κλίμα ἥπιο.

Οἰκονομικὴ ἐξέταση. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Μόνο τὰ 5% τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ τῆς ἀπασχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία, ἀπὸ τὴν ὅποια προέρχεται μόνο τὸ 4% τοῦ ἔθνικοῦ τῆς εἰσοδήματος. Τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ γόνιμα ἐδάφη τοῦ κόσμου καὶ καλλιεργεῖται μὲ τὶς πιὸ σύγχρονες καλλιεργητικὲς μεθόδους. Παράγονται δημητριακὰ, πατάτες καὶ ζαχαρότευτλα. Τὰ παραγόμενα δημητριακὰ εἶναι

τελείως ανεπαρκή. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πιὸ ἀξιόλογη, διότι τὰ λιβάδια τῆς ἔχουν χόρτο ὄλο τὸ χρόνο.

Με διασταυρώσεις δημιουργήθηκαν ἄριστες φυλὲς ζώων. Ἐκτρέφονται πρόβατα, βόδια, χοίροι, καθὼς καὶ τὰ περίφημα ἀγγλικά ἄλογα γιὰ τίς ἱπποδρομίες· ὑπάρχουν ἐπίσης ἀφθονα πουλερικά. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ κτηνοτροφία δὲν καλύπτει τίς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Δάση. Οἱ δασικὲς ἐκτάσεις σκεπάζουν τὰ 6,5% τῆς χώρας, ἀλλὰ ἡ δασικὴ παραγωγή μειώθηκε, ἐξαιτίας τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, καὶ καταβάλλονται προσπάθειες γιὰ τὴν ἀύξησή της.

Ἄλιεα. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὴ Νορβηγία στὴν ἄλιεα τῆς φάλαινας. Ἡ ἄλιεα τῆς εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ γίνεται στὴ Βόρεια θάλασσα, ὅπου συγκεντρώνονται πολλὰ ψάρια (σαρδέλες, ἀστακοί, σολωμοί, ρέγγες κ.τ.λ.).

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι πλούσια σὲ ὀρυκτά· στὴν παραγωγή τοῦ γαιάνθρακα εἶναι ἡ τρίτη χώρα στὸν κόσμον, μετὰ τὴν Ἀμερική καὶ τὴ Ρωσία. Εἶναι ἐπίσης πλούσια σὲ σιδηρομεταλλεύματα καὶ σὲ καολίνη ἀπὸ τὴν ὁποία κατασκευάζονται εἶδη πορσελάνης.

Βιομηχανία. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι κυρίως βιομηχανικὸ κράτος· ἕως τὸ Β' παγκόσμιον πόλεμον ἦταν ἡ πρώτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Τὴ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη οἱ Βρεταννοὶ τὴν ὀφείλουν στὰ πλούσια κοιτάσματα με γαιάνθρακα, στὴν ἐνέργεια ποὺ παίρνουν ἀπὸ τοὺς καταρράκτες, στὰ πλούσια σιδηρομεταλλεύματα τῆς χώρας, στὶς ἀφθονες πρῶτες ὕλες ποὺ προμηθεύονταν ἀπὸ τίς ἀποικίες, στὰ πολλὰ συγκοινωνιακὰ μέσα, στὰ κέντρα καταναλώσεως (ἀποικίες - κτήσεις) καὶ στὸ μεγάλο ἐμπορικὸ καὶ πολεμικὸ στόλον με τὸν ὁποῖο κυριάρχησαν στὶς θάλασσες.

Οἱ σπουδαιότερες βιομηχανίες εἶναι: ἡ ὑφαντουργία, ποὺ παράγει μάλινα καὶ βαμβακερά ὑφάσματα σὲ ἐξαιρετικὴ ποιότητα, ἡ ναυπηγικὴ, ἡ βιομηχανία φαρμάκων, χημικῶν προϊόντων καὶ εἰδῶν πορσελάνης. Εἶναι ἐπίσης ἀναπτυγμένη ἡ βιομηχανία αὐτοκινήτων καὶ ἡ βιομηχανία κατασκευῆς σχοινιῶν ἀπὸ γιούτα. Ἡ πόλη **Κάλντερ Χῶλ** ἠλεκτροφωτίζεται ἀπὸ ἀτομικὴ ἐνέργεια, διότι στὴν πόλη αὐτὴ λειτουργεῖ ἀπὸ τὸ 1956 τὸ πρῶτον στὸν κόσμον ἀτομικὸ ἐργοστάσιον.

Συγκοινωνία. Ἡ Μ. Βρεταννία ἔχει πυκνὸ ὁδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυον καθὼς καὶ ποταμοπλοικὸ με διώρυγες. Πυκνὴ εἶναι καὶ ἡ ἀεροπορικὴ τῆς συγκοινωνία ποὺ διαθέτει ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ τὰ ταχύτερα ἀε-

ροπλάνα του κόσμου. Ο εμπορικός της στόλος είναι από τους μεγαλύτερους στον κόσμο.

Εμπόριο. Εισάγει καπνό, τρόφιμα, πετρέλαιο και πρώτες ύλες. Έξάγει μηχανές κάθε είδους, υφάσματα, νήματα και χημικά προϊόντα.

Τουρισμός. Τη Μ. Βρεταννία την επισκέπτονται κάθε χρόνο χιλιάδες περιηγητές, για να θαυμάσουν τα τοπία της, τα πολλά αρχιτεκτονικά μνημεία και τα μουσεία της. Πολλοί την επισκέπτονται και για τα εξαιρετικά μεταλλουργικά και υφαντικά προϊόντα της.

Πολιτική εξέταση. Οι παλαιοί κάτοικοι του Ήνωμένου Βασιλείου ήταν Κέλτες, που ήλθαν σε επίμειξία με τους Σκανδιναυούς και απέτελεσαν το σημερινό ομοιογενή Άγγλοσαξωνικό λαό. Είναι ψηλοί και οι περισσότεροι έχουν ξανθά μαλλιά. Χάρη στην τόλμη και την εργατικότητα τους εκαναν τη χώρα τους πρώτη δύναμη στον κόσμο για 300 περίπου χρόνια (1600-1818). Είχαν πολλές και πλούσιες αποικίες που ή μια μετά την άλλη έγιναν ανεξάρτητες. Η Αμερική, οι Ινδίες, η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία κ.ά. Ήταν άλλοτε αποικίες των Άγγλων. Πολλές αποικίες απέκτησαν την ελευθερία τους, έχουν δική τους Κυβέρνηση και αυτοδιοικούνται, αλλά αποτελούν μέλη της **Βρεταννικής Κοινοπολιτείας**.

Πόλεις. **Λονδίνο.** είναι η πρωτεύουσα της Αγγλίας και η μητρόπολη της Κοινοπολιτείας. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα βιομηχανικά και εμπορικά κέντρα του κόσμου. Έχει πάρα πολλά πνευματικά ιδρύματα, Πανεπιστήμιο, το πλουσιότερο αρχαιολογικό Μουσείο του κόσμου και το γνωστό άστεροσκοπείο του Γκρήνουιτς στο ομώνυμο προάσιό του. Το Λονδίνο βρίσκεται στις όχθες του Τάμεση ποταμού και σε απόσταση 90 Km από τη θάλασσα. Το Λονδίνο είναι από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Ευρώπης, όπου μπορούν να προσεγγίζουν, πλέοντας τον Τάμεση, και υπερωκεάνεια. **Σαουθάμπτον.** έχει τις μεγαλύτερες ναυπηγικές δεξαμενές του κόσμου. **Πόρτσμουθ.** είναι πολεμικός ναύσταθμος. **Πλύμουθ.** είναι εμπορικό και πολεμικό λιμάνι. **Μπρίστολ.** λιμάνι στα παράλια του Άτλαντικού με ναυπηγεία, υφαντουργεία, υαλουργεία κ.ά. **Όξφόρδη και Κάμπριτζ.** πόλεις με ονομαστά Πανεπιστήμια. **Μπίρμιγχαμ.** έχει εργοστάσια κατασκευής κάθε είδους μηχανών και χημικών προϊόντων. **Σιέφιλντ.** είναι βιομηχανική πόλη. **Μάντσεστερ.** είναι το μεγαλύτερο υφαντουργικό κέντρο της Μ. Βρεταννίας. **Λίβερπουλ.** είναι εμπορικό λιμάνι και βιομηχανική πόλη. έχει επίσης και ναυπηγεία. **Νιούκαστλ.** είναι λιμάνι από το ό-

Εικ. 25. Λονδίνο· άποψη Τάμεση και Βουλής

ποίο γίνεται κυρίως ή εξαγωγή του γαιάνθρακα.

Στήν περιοχή τής Ουαλίας είναι οι πόλεις: **Κάρδιφ**, λιμάνι εξαγωγής γαιάνθρακα, και **Νιούπορτ**, λιμάνι στά βόρεια του Μπρίστολ με ναυπηγεία και εργοστάσια χάλυβα.

Στήν περιοχή τής Σκωτίας είναι: **Έδιμβούργο**· πρωτεύουσα τής Σκωτίας με σπουδαία πνευματικά ιδρύματα. **Γλασκώβη**, ποτάμιο λιμάνι με βιομηχανική ανάπτυξη και ναυπηγεία. **Άμπερντιν**, άλιευτικό κέντρο.

Στή βόρεια Ίρλανδία πρωτεύουσα είναι ή πόλη **Μπέλφαστ**. Έχει μεγάλα ναυπηγεία και είναι βιομηχανικό κέντρο ύφαντουργίας.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 70.283 Km²

Πληθυσμός: 3.010.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Χάρτης 23. Ίρλανδία

Πρωτεύουσα: Δουβλίνο με 647.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί, οι περισσότεροι

Γλώσσα: Άγγλική, Ίρλανδική

Νόμισμα: Λίρα Ίρλανδίας

Θέση. Βρίσκεται προς τα δυτικά της Μ. Βρετανίας από την οποία χωρίζεται με την Ίρλανδική θάλασσα. Το βόρειο τμήμα της κατέχεται από τους Άγγλους.

Μορφή του εδάφους. Ή περισσότερη έκτασή της είναι πεδινή και περιβάλλεται από χαμηλές όροσειρές.

Ποταμοί: ο Σχάνον.

Κλίμα. Το κλίμα είναι καθαρά ωκεάνειο. Σ' αυτό συντελεί και το ζεστό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού.

Οικονομική ζωή. Ή υπερβολική υγρασία και οι όρμητικοί άνεμοι δέν ευνοούν την ανάπτυξη των δασών. Ευνοούν όμως τα λιβάδια και τη δημιουργία της τύρφης που προέρχεται από την αποσύνθεση των υδρόβιων

φυτῶν. Καλλιεργοῦνται οἱ πατάτες, τὸ λινάρι, τὰ δημητριακὰ καὶ τὰ ζαχαρότευτλα. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη, διότι τὴν εὐνοεῖ τὸ ὑγρὸ κλίμα. Ἐπίσης ἀναπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ ἀλεία. Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος δὲν εἶναι ἀξιόλογος.

Οἱ κυριότερες βιομηχανίες τῆς εἶναι ἡ κατεργασία τῶν δερμάτων, ἡ βαμβακουργία, ἡ ζυθοποιία, ἡ ἐριουργία κ.ἄ.

Πολιτικὴ εξέταση. Οἱ Ἴρλανδοὶ ἔχουν κελτικὴ καταγωγή. Ἐγίναν ἀνεξάρτητοι τὸ 1937 καὶ τὸ 1949 ἀποχωρίστηκαν ἀπὸ τὴ Βρεταννικὴ Κοινοπολιτεία.

Γενικὴ ἐπισκόπηση καὶ συμπεράσματα. Μελετώντας τὶς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καταλήγομε στὰ ἑξῆς:

Ἡ βιομηχανία εἶναι ἡ κυριότερη δραστηριότητα. Ὑπάρχουν ὄλες οἱ μορφές καὶ παράγονται ὄλα τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα: Χημικὰ προϊόντα, ὑφάσματα, ἠλεκτρικὰ εἶδη, οἰκιακὲς συσκευές, μηχανεὲς κάθε εἶδους, αὐτοκίνητα, σίδηρος, χάλυβας κ.ἄ.

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας ὀφείλεται στὸν ὀρυκτὸ πλοῦτο ποῦ δίνει διάφορα μεταλλεύματα καὶ κυρίως ἄνθρακα. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ δημιουργία μεγάλων πόλεων κατὰ τὸ 19ο αἶώνα. Τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τοῦ πληθυσμοῦ ζεῖ σὲ μεγάλες πόλεις (Ἀγγλία 85%, Βέλγιο 63%).

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ συγκέντρωση τοῦ πληθυσμοῦ στὶς πόλεις ἐξανάγκασαν τοὺς κατοίκους τῶν χωρῶν αὐτῶν νὰ ἀυξήσουν τὴ γεωργικὴ παραγωγή. Δημιούργησαν νέα ἐδάφη μὲ ἀποξηραντικὰ ἔργα ἢ τροποποίησαν τὰ ἐδάφη τους γιὰ νὰ γίνουν περισσότερο κατάλληλα γιὰ γεωργικὲς καλλιέργειες. Ἐτσι στὴ γεωργία ἐφαρμόζονται ἐπιστημονικὲς μέθοδοι. Παρ' ὄλα αὐτὰ ἡ παραγωγή τῶν τροφίμων δὲν καλύπτει τὶς ἀνάγκες. Ἐξάλλου ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ παραγωγή δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκη εἰσαγωγῆς πρώτων ὑλῶν (πετρέλαιο, μεταλλεύματα, καουτσούκ, βαμβάκι, μαλλι κ.τ.λ.). Ἐτσι δημιουργεῖται ἓνα τεράστιο ἐξαγωγικὸ καὶ εἰσαγωγικὸ ἐμπόριο, ποῦ τὸ ἐξυπηρετεῖ τὸ τέλειο λιμενικὸ συγκρότημα.

Μ' αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις δημιουργήθηκε ἓνας πολιτισμὸς ποῦ ἀνέβασε τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο τῶν λαῶν τῆς περιοχῆς καὶ παράλληλα ἔδωσε σ' αὐτοὺς τὴν πρώτη θέση στὶς ἐπιστῆμες καὶ τὰ γράμματα.

ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Στη Βόρεια Εύρωπη ανήκουν ή **Δανία**, τὰ κράτη τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου **Νορβηγία καὶ Σουηδία**, ἡ **Φινλανδία** καὶ τὸ νησί **Ἰσλανδία**.

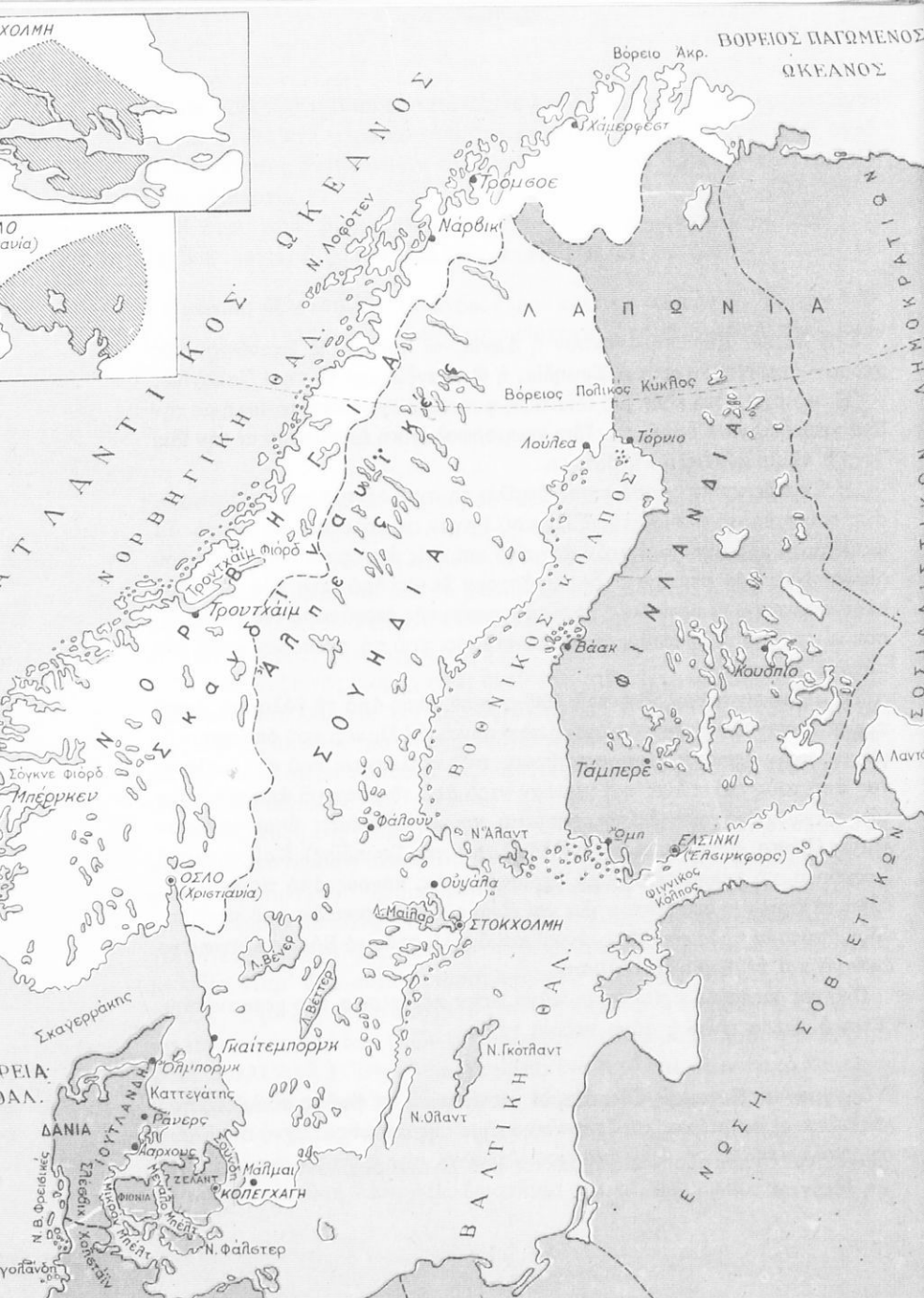
Ἡ περιοχή αὐτὴ εἶναι μιὰ ἰδιαίτερη φυσικογεωγραφικὴ περιοχή μὲ τὴν ἴδια γεωτεκτονικὴ δομὴ, τὴν ἴδια γεωμορφολογικὴ ἐμφάνιση καὶ τὴν ἴδια γενικὰ κλιματολογικὴ κατάσταση.

Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσονήσος ὀφείλει τὸ σχηματισμὸ τῆς στὶς πτυχώσεις τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς, πού ἔγιναν σὲ πολὺ παλαιὰ ἐποχὴ. Τὰ πετρώματά τῆς ἀνήκουν στὸν ἀρχαῖκό καὶ στὶς ἀρχές τοῦ παλαιοζωικοῦ αἰώνα. Νεώτερα στρώματα δὲν ὑπάρχουν ἐκτὸς ἀπὸ λίγα πού ἀνήκουν στὴν τεταρτογενὴ περίοδο. Στὴ διαμόρφωση τῆς ἐπιφάνειας τῆς χερσονήσου εἶχαν ἰδιαίτερη ἐπίδραση οἱ παγετῶνες, πού τὴ σκέπασαν κατὰ τὴν παγετώδη περίοδο.

Τὰ φιόρδ εἶναι κοιλάδες πού βυθίστηκαν κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀφοῦ πρῶτα ἔγιναν πιὸ βαθιές ἀπὸ τοὺς παγετῶνες. Οἱ λίμνες, πού ὑπάρχουν ἀφθονες στὴν περιοχή, δημιουργήθηκαν στὶς κοιλότητες πού σχηματίστηκαν ἀπὸ τοὺς παγετῶνες καὶ γέμισαν νερὸ ἀπὸ τὴ βροχὴ ἢ ἀπὸ τὴν τήξη τῶν πάγων. Διάφορα ἐπίσης ρήγματα καὶ καταβυθίσεις δημιούργησαν λίμνες (Βένερ, Βεττέρν, Μαίλαρ ἢ Μαίλαρεν τῆς Σουηδίας). Καὶ σήμερα ἡ Σκανδιναυικὴ χερσονήσος ἔχει περισσότερους πάγους ἀπὸ τίς Ἄλλεις, ἀλλὰ τὰ ὄρη τῆς δὲν εἶναι ψηλά καὶ εἶναι κυρίως ὄροπέδια πού κατεβαίνουν ἀπότομα πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ καὶ ὁμαλὰ πρὸς τὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανὸ καὶ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Πεδινές περιοχές βρίσκονται μόνο στὴν περιφέρεια τῆς χερσονήσου. Ἔτσι ἡ Δανία εἶναι ἡ μόνη πεδινὴ χώρα.

Ἵδρωγραφία. Ποταμοί: Οἱ ποταμοὶ ρέουν μέσα σὲ βαθιές κοιλάδες πού λάξευσαν οἱ παγετῶνες καὶ ἔχουν τὸ σχῆμα τῆς σκάφης. Συχνὰ συνδέουν λίμνες καὶ σχηματίζουν καταρράκτες πού δίνουν ἀξιόλογη ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια.

Υφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κλίμα. Ἡ Σκανδιναυική χερσόνησος καὶ ἡ Φινλανδία βρίσκονται κατὰ τὸ 1/3 πέρα ἀπὸ τὸ βόρειο πολικὸ κύκλο.

Ὅσο προχωροῦμε πρὸς τὰ βόρεια τὸ κλίμα γίνεται ψυχρότερο. Ἡ ἐποχὴ πού κυριαρχεῖ εἶναι ὁ χειμώνας μὲ μεγάλη διάρκεια, δυνατό κρύο καὶ ἀφθονα χιόνια. Στὸν 60ο παράλληλο ἡ χειμωνιάτικη νύκτα διαρκεῖ 18 ὥρες. Τὸ καλοκαίρι εἶναι σύντομο, ἀλλὰ ζεστό καὶ ἡ νύκτα του διαρκεῖ λίγες ὥρες. Τὸ πολὺ ψυχρὸ κλίμα μετριάζεται στὴ δυτικὴ περιοχὴ τῆς Σκανδιναυικῆς μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ζεστοῦ ρεύματος τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Ἔτσι τὸ κλίμα στὴν περιοχὴ αὐτὴ γίνεται ἥπιότερο μὲ πολλὴ ὑγρασία καὶ τὰ νερὰ στὶς ἀκτὲς δὲν παγώνουν ποτέ. Στὴν ἀνατολικὴ πλευρά, τὴ Σουηδία καὶ τὴ Φινλανδία, τὸ κλίμα εἶναι καθαυτὸ ἡπειρωτικὸ, περισσότερο ψυχρὸ καὶ ξηρὸ, διότι οἱ ὕγροι ἄνεμοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ φράγμα τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων (μεγαλύτερο ὕψος 2.600 μ.). Οἱ ἀκτὲς τῆς Βαλτικῆς σκεπάζονται ἀπὸ πάγους γιὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνες τὸ χρόνο.

Βλάστηση. Στὰ ψηλὰ ὄροπέδια καὶ στὸ Βορρά ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα, στέπα ἀπὸ βρύα καὶ λειχήνες, ὅπου τὸ καλοκαίρι βόσκουν κοπάδια ἀπὸ τάρανδους. Νοτιότερα ἀπ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ ἀρχίζει ἡ ζώνη τῶν κωνοφόρων δέντρων πού συνεχίζεται στὴ Ρωσία καὶ Σιβηρία. Εἶναι ἓνα δάσος μὲ πεύκα, ἔλατα κ.λ.π. καὶ μὲ θάμνους τούνδρας. Πιὸ νότια ὑπάρχουν οἱ ὀξείες καὶ οἱ δρυῖς.

ΔΑΝΙΑ

Ἐκταση: 43.069 Km²

Πληθυσμός: 4.990.000 κατ.

Πολίτευμα: Συνταγματικὴ Βασιλεία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Δανικὴ

Νόμισμα: Κορόνα

Πρωτεύουσα: Κοπεγχάγη μὲ 1.400.000 κατ.

Θέση—Σύνορα. Ἡ Δανία βρίσκεται πρὸς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας καὶ

Χάρτης 25. Δανία

ανάμεσα στη Βαλτική και τη Βόρεια θάλασσα. Αποτελείται: α) από την **ήπειρωτική Δανία**, όπου ανήκουν η **Γιουτλάνδη** και το βορειότερο τμήμα **Σλέσβιχ** και β) τη **νησιωτική Δανία**, που έχει 109 κατοικημένα νησιά και 382 άκατοίκητα. Τα μεγαλύτερα νησιά είναι: **Φιονία**, **Λάγκελαντ**, **Λόλλαντ**, **Φάλστερ** και **Ζέλαντ**. Η Ζέλαντ χωρίζεται από τη Σουηδία με τον πορθμό της **Σούνδης**. Μεταξύ Δανίας και Σουηδίας προς τα ανατολικά του άκρωτηρίου Σκάγκεν είναι ο πορθμός του **Κατεγάτη**, μεταξύ Δανίας και Νορβηγίας, στα δυτικά του Σκάγκεν, είναι ο πορθμός **Σκαγεράκη**. Προς τα νότια η Δανία συνορεύει με τη Γερμανία. Στη Δανία ανήκει και η Γροιλανδία που βρίσκεται κοντά στο Βόρειο Πόλο και είναι το μεγαλύτερο νησί της Γης. Έχει έκταση 2.175.600 Km² και πληθυσμό 30.000 που είναι Έσκιμωοί. Επίσης στη Δανία ανήκουν και τα νησιά **Φερόες** που βρίσκονται μεταξύ Ίσλανδίας και Μ. Βρεταννίας.

Μορφολογία του έδαφους. Το έδαφος της Δανίας είναι γενικά επίπεδο, διότι έπαθε μεγάλη διάβρωση. Η δυτική περιοχή της Γιουτλάνδης είναι άμμουδερή και σχηματίστηκε από ύλικά που μετέφεραν οι παγετώνες. Το τμήμα αυτό είναι και σχετικά άγονο. Το ανατολικό τμήμα της Γιουτλάνδης έχει λεπτές προσχώσεις από άργιλο και είναι εύφορο.

Οί άκτές. Οί δυτικές άκτές δέν έχουν καθόλου λιμάνια και είναι γεμάτες από ύφάλους. Οί ανατολικές σχηματίζουν πολλά φυσικά λιμάνια.

Κλίμα. Στη δυτική περιοχή τό κλίμα είναι ύγρό και άρκετά ήπιο, διότι είναι έκτεθειμένη στους άνέμους του Άτλαντικού. Το Άνατολικό τμήμα δέχεται λιγότερες βροχές και συχνά επικρατεί σ' αυτό πολύ κρύο.

Οίκονομική εξέταση. Η Δανία είναι χώρα άναπτυγμένη οίκονομικά και έχει έπιστημονικά όργανωμένη γεωργία και κτηνοτροφία. Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι: σιτάρι, σίκαλη, κριθάρι, βρώμη και διάφοροι βολβοί. Έκτρέφονται άλογα, βοοειδή, χοίροι, πρόβατα και πουλερικά.

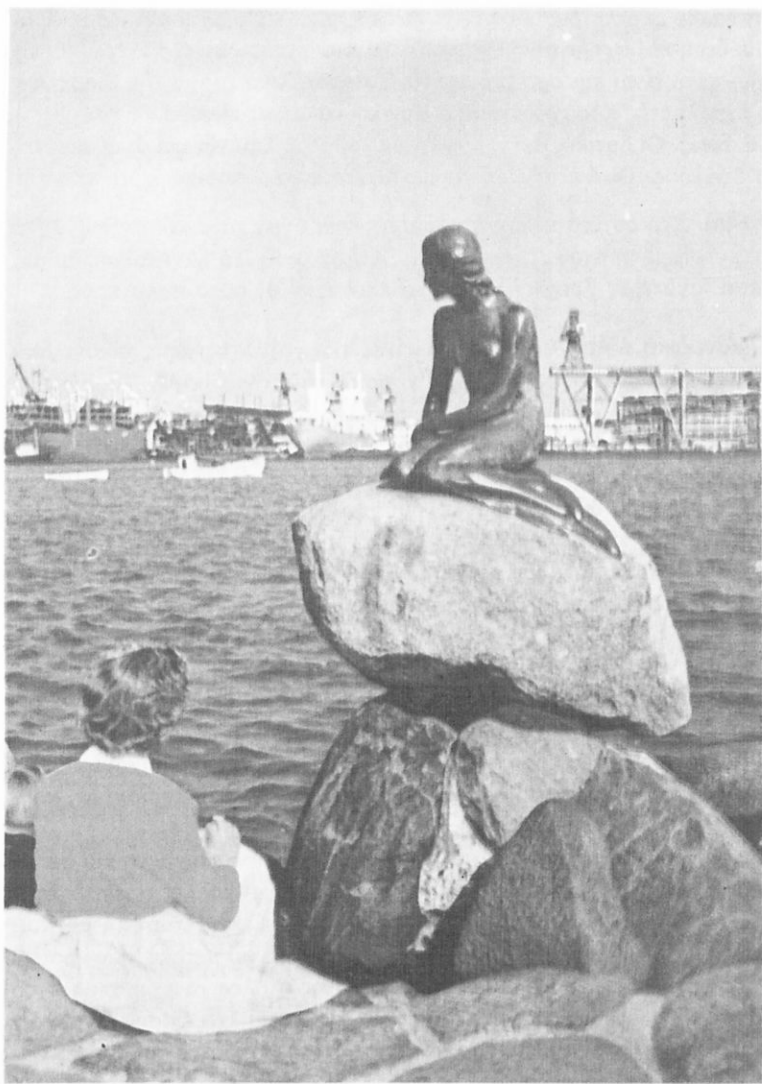
Δασικός πλούτος. Η ύλοτομία ρυθμίζεται από άυστηρούς νόμους. Τα δάση της άποτελούνται από όξιές, δρυς και φτελιές. Γίνεται συστηματική άναδάσωση με κωνοφόρα, κυρίως στη Γιουτλάνδη.

Άλιεία. Η άλιεία άποτελεί σημαντικό παράγοντα του έθνικού πλούτου. Γίνεται στα παράλια της, στη Β. θάλασσα και στα πολύ βόρεια πελάγη. Τα ψάρια που άλιεύονται είναι: τόνοι, γάδοι (μουρούνες), γλώσσες, χέλια κ.ά.

Βιομηχανία. Η Δανία μολοντί είναι φτωχή σέ πρώτες ύλες και καύσιμα δημιούργησε αξιόλογη βιομηχανία. Έχει εργοστάσια που κατασκευάζουν μηχανές έσωτερικής καύσεως, εργαλεία και ναυτικές μηχανές. Έχει ναυπηγεία και βιομηχανία χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων, κονσερβοποιίας, κεραμουργίας κ.ά.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία είναι πάρα πολύ άναπτυγμένη και διαθέτει άρτιο όδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο καθώς και πολλές τεχνητές διώρυγες. Τεράστιες γέφυρες πάνω από τη θάλασσα έξυπηρετούν τη συγκοινωνία μεταξύ τών νησιών καθώς και τη συγκοινωνία μεταξύ τών νησιών και της ήπειρωτικής Δανίας. Ο έμπορικός της στόλος κατέχει σημαντική θέση στο παγκόσμιο μεταφορικό έμπόριο. Η Δανία έχει επίσης πολλά άεροδρόμια που έξυπηρετούν την άναπτυγμένη άεροπορική της συγκοινωνία.

Έμπόριο. Η Δανία έχει μεγάλη έμπορική κίνηση και ύπολογίζεται άνάμεσα στα έμπορικότερα κράτη της Γής. Εισάγει σέ μεγάλες ποσότητες

Εικ. 26. 'Η σειρήνα της Κοπεγχάγης

πρώτες ύλες και καύσιμα και εξάγει βιομηχανοποιημένα προϊόντα και τρόφιμα.

Τουρισμός. Τα μεσαιωνικά κτήρια της Κοπεγχάγης, όπως ο ναός της Παρθένου, το άγαλμα της Νεράιδας στην είσοδο του κόλπου της Κοπεγχάγης, τα ανάκτορα του Σαρλότενμπορ κ.ά. είναι από τα αξιοθέατα της Δανίας.

Πολιτική εξέταση. Οι Δανοί είναι τευτονικής καταγωγής. Ή Δανία ως ανεξάρτητο κράτος αναφέρεται για πρώτη φορά το 950 μ.Χ.

Πόλεις. Κοπεγχάγη. είναι η πρωτεύουσα της Δανίας και βρίσκεται πάνω στο νησί Ζέλαντ. Είναι το σπουδαιότερο βιομηχανικό και πνευματικό κέντρο της χώρας με ασφαλέστατο λιμάνι και ζωηρή εμπορική κίνηση.

Άρχους. λιμάνι στη Γιουτλάνδη με εμπορική κίνηση.

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Έκταση: 324.219 Km²

Πληθυσμός: 3.930.000 κάτ.

Πολίτευμα: Συνταγματική Βασιλεία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Νορβηγική

Νόμισμα: Κορώνα

Πρωτεύουσα: Όσλο με 485.000 κάτ.

Θέση - Σύνορα. Ή Νορβηγία κατέχει το βορειοδυτικό μέρος της Σκανδιναβικής χερσονήσου, όπου απλώνονται οι Σκανδιναβικές Άλπεις. Βρέχεται από το Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό, τη Νορβηγική και τη Β. Θάλασσα. Συνορεύει προς τα ανατολικά με τη Σουηδία και Ρωσία και προς τα νοτιοανατολικά με τη Φινλανδία. Τα νησιά Σπίτσεμπερκ (6.206 Km²) ανήκουν στη Νορβηγία. Βρίσκεται στη βόρεια πολική περιοχή και είναι πλούσια σε κοιτάσματα με άνθρακα.

Μορφολογία του εδάφους. Διακρίνουμε δύο περιοχές: α) τη Δυτική πλευρά των Σκανδιναβικών Άλπεων και β) το μόνο πεδινό τμήμα στο νοτιοανατολικό άκρο της χώρας.

Κλίμα. Το κλίμα της Νορβηγίας δέν είναι πολύ ψυχρό ανάλογα με το γεωγραφικό της πλάτος. Στο δυτικό και νότιο μέρος το κλίμα είναι ήκεά- νειο, διότι το έπηρεάζει το ζεστό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού. Στις άλλες περιοχές είναι ήπειρωτικό.

Οικονομική εξέταση. Το έδαφος της χώρας είναι ακατάλληλο για τη γεωργία ή μεθοδική όμως καλλιέργεια και τα λιπάσματα που χρησιμοποιούνται το κάνουν να παράγει το μεγαλύτερο μέρος από τα γεωργικά προϊόντα που είναι αναγκαία στους κατοίκους. Οι καλλιέργειες γίνονται στη νοτιοανατολική περιοχή, όπου βρίσκονται οι εύφορες πεδιάδες στα παράλια του κόλπου του Όσλο. Παράγονται: σιτάρι, βρώμη, κριθάρι και πατάτες.

Κτηνοτροφία. Το 2% του έδαφους της σκεπάζεται από βοσκοτόπια. Έκτρέφονται βοοειδή, γιδοπρόβατα, χοίροι, άλλα και όλων των ειδών τα πουλερικά. Τα κτηνοτροφικά προϊόντα έπαρκούν στις ανάγκες της χώρας.

Δάση. Τα 25% της επιφάνειας της χώρας σκεπάζονται με δάση που ή έκμετάλλευσή τους αποτελεί βασική πλουτοπαραγωγική πηγή της χώρας. Τα νορβηγικά δάση έχουν κυρίως έλατα, δρυς, Ιτιές κ.ά. που δίνουν εκλεκτή οικόδομήσιμη ξυλεία και πολύ ξύλου για την παρασκευή χαρτιού και κυτταρίνης. Η έκμετάλλευση των δασών είναι συστηματική και οργανωμένη.

Άλιεία. Η νορβηγική άλιεία είναι ή δεύτερη στον κόσμο και έρχεται ά- μέσως μετά από την Ιαπωνική. Τα κυριότερα είδη ψαριών που άλιεύονται είναι: ή ρέγγα, που άφθονεί στις δυτικές παραλίες όλο το χρόνο, ό βακαλάος, ό σολωμός κ.ά. Άλιεύονται επίσης φώκες και φάλαινες.

Γιά τη φαλινοθηρία υπάρχουν πλωτά έργοστάσια και πολλά φαλινοθηρικά πλοία.

Όρυκτός πλούτος. Διαθέτει αξιόλογο όρυκτό πλούτο, που τον άποτελούν ό σίδηρος, ό ψευδάργυρος, ό μόλυβδος, το νικέλιο και ό χαλκός.

Βιομηχανία. Έπειδή ή χώρα δέν έχει γαιάνθρακα για τις ανάγκες της βιομηχανίας της, χρησιμοποίησε την ένέργεια που δίνουν τα τρεχούμενα νερά (καταρράκτες). Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στηρίζεται στην τεράστια ήλεκτροπαραγωγή που κατά 99% είναι ύδροηλεκτρική. Έχει κλάδους μεταποιητικούς: κατεργασίας ξύλου, χαρτοποιίας, παρασκευής διατηρημένων τροφών, ζυθοποιίας. Έπίσης κλάδους ήλεκτροχημικούς και ήλεκτρομαγνητικούς καθώς και κλάδους ύφαντουργίας, ύαλουργίας, φαρμακευτικών και χημικών προϊόντων. Η ναυπηγική βιομηχανία είναι από

τις σπουδαιότερες στὸν κόσμο μὲ κυριότερα ναυπηγικά κέντρα τὸ Ὅσλο καὶ τὸ Μπέργκεν. Ἡ ποιότητα τῶν νορβηγικῶν προϊόντων εἶναι ἀριστη καὶ ἡ νορβηγικὴ βιομηχανία συναγωνίζεται ὄλες τὶς βιομηχανίες τοῦ κόσμου.

Συγκοινωνία. Ἡ ναυτιλία ἔχει τὴν πρώτη θέση στὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς συγκοινωνίες τῆς Νορβηγίας. Ἡ Νορβηγία εἶναι ἡ ναυτικότερη χώρα τοῦ κόσμου. Ἡ ἐπίδοση τῶν νορβηγῶν στὴ θάλασσα εἶναι μεγάλη καὶ σταθερή. Πυκνὸ ἀκτοπλοικὸ δίκτυο συνδέει ὄλα τὰ λιμάνια τῆς χώρας. Παράλληλα μὲ τὶς ναυτικὲς συγκοινωνίες εἶναι ἀναπτυγμένες καὶ οἱ συγκοινωνίες τῆς ξηρᾶς καὶ οἱ ἐναέρειες. Οἱ δρόμοι εἶναι ἀριστα κατασκευασμένοι καὶ οἱ περισσότεροι σιδηρόδρομοι εἶναι ἠλεκτροκίνητοι. Ἐχει πολλὰ ἀεροδρόμια καὶ οἱ ἀεροπορικὲς τῆς συγκοινωνίες μὲ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ εἶναι πυκνές.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ νορβηγοὶ ἀνήκουν στὴν τευτονικὴ φυλὴ καὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Βίκιγγς. Ὡς ἀνεξάρτητο κράτος ἡ Νορβηγία παρουσιάζεται τὸ 850 μ.Χ. Πρὸς τὰ βόρεια τῆς χώρας κατοικοῦν οἱ λάπωνες (20.000), λίγοι Σουηδοὶ (8.800) καὶ Φινλανδοὶ (2.500).

Πόλεις. Ὅσλο· εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ τὸ πνευματικὸ καὶ οἰκονομικὸ κέντρο τῆς χώρας. Βρίσκεται στὸ μυχὸ τοῦ ὁμώνυμου ὄρμου. **Μπέργκεν**· βρίσκεται στὴ νοτιοδυτικὴ περιοχὴ τῆς χώρας καὶ ἔχει μεγάλη ναυπηγεῖα καὶ καλὸ λιμάνι. Ἄλλες πόλεις εἶναι: **Τρόντγιεμ**, **Νάρβικ** καὶ **Χάμμερφρεστ** ποὺ εἶναι ἡ πιὸ βόρεια πόλη στὸ βόρειο ἡμισφαίριο καὶ βρίσκεται στὸ νησί Κβαλέν, κοντὰ στὸ βόρειο ἀκρωτήριό τῆς Νορβηγίας.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἐκταση: 449.750 Km²

Πληθυσμὸς: 8.120.000 κατ.

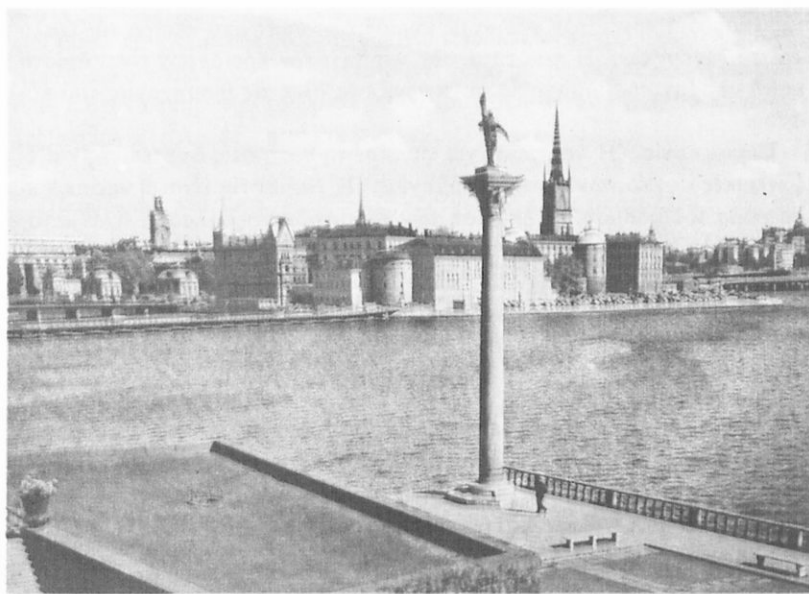
Πολίτευμα: Συνταγματικὴ Βασιλεία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι

Γλῶσσα: Σουηδική

Νόμισμα: Κορώνα

Πρωτεύουσα: Στοκχόλμη μὲ 1.160.000 κατ.

Είκ. 27. Άποψη Στοκχόλμης

Θέση - Σύνορα. Ἡ Σουηδία κατέχει τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου. Βρέχεται πρὸς τὰ δυτικὰ ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα (πορθμὸς Κατεγάτη), πρὸς τὰ νότια καὶ ἀνατολικά ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ καὶ τὸ Βοθνικὸ κόλπο. Πρὸς τὰ δυτικὰ συνορεύει μὲ τὴ Νορβηγία καὶ πρὸς τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικά μὲ τὴ Φινλανδία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ δυτικὸ τμήμα τῆς Σουηδίας πού βρίσκεται πρὸς τὴ Νορβηγία εἶναι ὄρεινὸ, ἐνῶ τὸ τμήμα πού βρίσκεται πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ νότια εἶναι πεδινὸ μὲ λόφους. Πρὸς τὸ Βορρὰ βρίσκονται παγωμένες καὶ ἀγονες ἐκτάσεις, στὸ κέντρο ὑπάρχουν δάση καὶ στὸ νότιο καὶ ἀνατολικὸ τμήμα τὸ ἔδαφος εἶναι καλλιεργήσιμο.

Κλίμα. Ἡ Σουηδία, ἐπειδὴ ἔχει μεγάλη ἔκταση, παρουσιάζει κλιματικὲς ἐναλλαγές. Ἡ νότια καὶ κεντρικὴ Σουηδία εἶναι ψυχρότερη ἀπὸ τὴ Νορβηγία, ἔχει ὁμως ἡπιότερο κλίμα ἀπὸ πολλὰς ἄλλες περιοχὲς πού βρίσκονται στὸ ἴδιο βόρειο πλάτος. Αὐτὸ ὀφείλεται στοὺς νοτιοδυτικὸς ἀνέμους

πού φυσούν τὸ χειμώνα. Ἡ βόρεια Σουηδία ἔχει κλίμα καθαρὰ ἡπειρωτικό.

Οἰκονομικὴ εξέταση. Ἡ Σουηδία εἶναι οἰκονομικὰ καὶ τεχνικὰ μιὰ ἀπὸ τὶς πρὸ ἀναπτυγμένες χώρες τοῦ κόσμου. Ἡ γεωργία της βρίσκεται σὲ ἀκμὴ. Τὰ κυριότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακὰ, πατάτες, ζαχαρότευτλα καὶ κτηνοτροφές.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Ἐκτρέφονται ἄλογα, ἀγελάδες, πρόβατα καὶ χοῖροι. Τὰ παραγόμενα κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἐπάρκουν στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας καὶ τὸ πλεόνασμά τους ἐξάγεται.

Ἡ ἀλιεία εἶναι ἀναπτυγμένη καὶ ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ προϊόντα της ἐξάγεται.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ 56% τῆς ἐπιφάνειας τῆς χώρας σκεπάζονται ἀπὸ δάση πού ἡ ἔκμετάλλευσή τους εἶναι μεθοδική. Τὰ δάση της ἔχουν ἔλατα, σημύδες, σφεντάμια, πεῦκα καὶ κυρίως κωνοφόρα. Ἡ ξυλεία πού παράγουν εἶναι ἄριστης ποιότητας καὶ ἡ περισσότερη ἐξάγεται.

Ὁρυκτὸς πλοῦτος. Στὴ Β. Σουηδία καὶ ὡς τὴ Λαπωνία ὑπάρχουν σιδηρομεταλλεύματα σὲ ἄριστη ποιότητα. Ὑπάρχουν ἐπίσης κοιτάσματα μὲ χαλκό, ψευδάργυρο, ἄργυρο, χρυσὸ καὶ στὴ Νότια Σουηδία κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακα. Ἐχει καὶ κοιτάσματα μὲ ὄρυκτο πισσουρανίτη ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχεται τὸ οὐράνιο.

Βιομηχανία. Ἡ Σουηδία εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Ὅρισμένοι κλάδοι τῆς βιομηχανίας της διεκδικοῦν μὲ τὴν ποιότητά τους τὰ παγκόσμια πρωτεῖα (χαλυβουργία). Σὲ μεγάλη ἀνάπτυξη βρίσκεται ἡ σουηδικὴ ναυπηγικὴ βιομηχανία. Ἐπίσης εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένοι οἱ κλάδοι τῆς ὑφαντουργίας, ξυλουργικῆς, ὑαλουργίας κ.ἄ. Ἡ Σουηδία μιὰ εἶναι ἀπὸ τὶς περισσότερο ἐξηλεκτρισμένες χώρες. Τὰ σουηδικὰ ἐργοστάσια χρησιμοποιοῦν ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια πού προέρχεται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καταρράκτες. Στὴ Σουηδία ἐπίσης λειτουργοῦν τρεῖς μεγάλοι ἀτομικοὶ ἀντιδραστήρες.

Συγκοινωνία. Ἡ Σουηδία ἔχει πυκνὸ καὶ ἄριστο συγκοινωνιακὸ δίκτυο, πού γίνεται ἀραιότερο στὴ Μέση Σουηδία καὶ πρὸ ἀραιὸ στὴ Βόρεια. Ὁ ἐμπορικὸς της στόλος εἶναι ἀρκετὰ μεγάλος καθὼς καὶ ἡ ἀεροπορικὴ της συγκοινωνία.

Ἐμπόριο. Εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένο καὶ οἱ ἐξαγωγές της ξεπερνοῦν τὶς εἰσαγωγές. Εἰσάγει ἀποικιακὰ, τρόφιμα, πρῶτες ὕλες, πετρέλαιο, καπνὸ. Ἐξάγει ξυλεία, ἠλεκτρικὰ εἶδη, σπέρτα, διάφορα μηχανήματα, αὐτοκίνητα κ.ἄ.

Πολιτική εξέταση. Οι Σουηδοί είναι τευτονικής καταγωγής.

Πόλεις. Στοκχόλμη· είναι η ωραιότερη πόλη της Β. Ευρώπης, κτισμένη πάνω σε 13 μικρά νησιά. Είναι η «Βενετία του Βορρά» και βρίσκεται προς τα ανατολικά της λίμνης Μαίλαρ στη Βαλτική θάλασσα. Είναι το πνευματικό, έμπορικό και βιομηχανικό κέντρο της Σουηδίας. **Μαλαί·** βρίσκεται στον πορθμό της Σούνδης. **Γκαίτεμποργκ·** βρίσκεται στο στενό του Κατεγάτη. **Ουψάλα·** βρίσκεται στα βόρεια της Στοκχόλμης και είναι έδρα του αρχιεπισκόπου της Σουηδίας· έχει παλαιό Πανεπιστήμιο. **Λούλεο·** βρίσκεται στο εσωτερικό του Βοθνικού κόλπου και έχει ασφαλή λιμένα, ό οποίος για 5 μήνες κλείνει από τους πάγους. Έχει εργοστάσιο χαλυβουργίας και ναυπηγεία.

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 337.009 Km²

Πληθυσμός: 4.630.000 κάτ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι

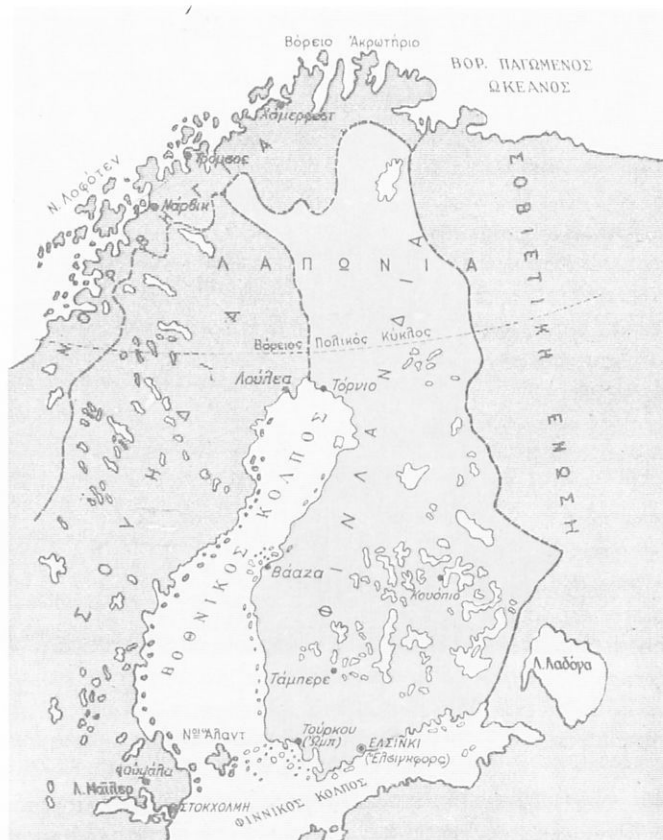
Γλώσσα: Φινλανδική

Νόμισμα: Μάρκο

Πρωτεύουσα: Έλσίνκι με 518.000 κατ.

Θέση - Σύνορα. Βρίσκεται στα ανατολικά της Σκανδιναβικής χερσονήσου. Συνορεύει προς τα βόρεια με τη Νορβηγία, προς τα ανατολικά με τη Ρωσία και προς τα δυτικά με τη Σουηδία. Βρέχεται προς τα νότια από το Φιννικό κόλπο και προς τα δυτικά από το Βοθνικό.

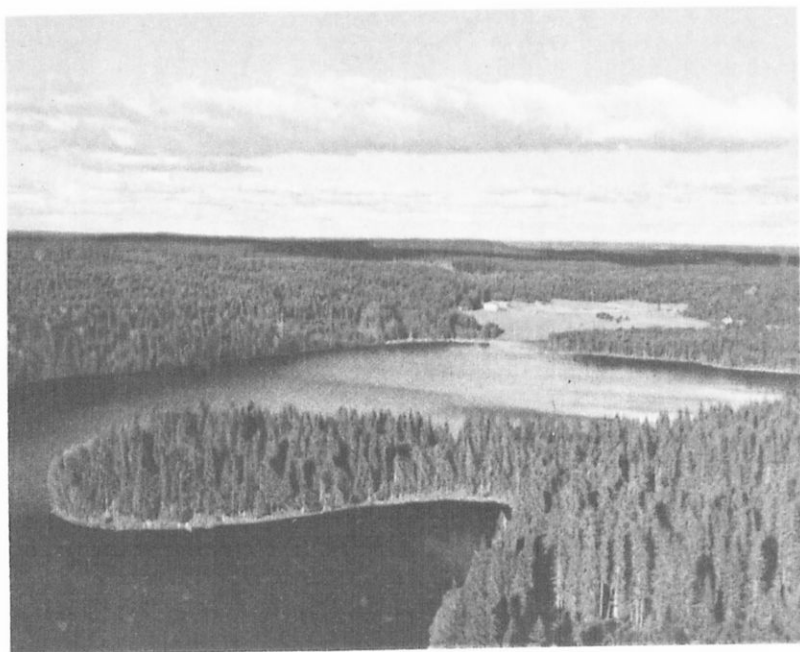
Μορφολογία του εδάφους. Το 1/3 της έκτάσεώς της βρίσκεται στα βόρεια του άρκτικού κύκλου, όπου επικρατεί η τούνδρα. Το περισσότερο έδαφος της είναι πεδινό με μικρούς λόφους από γρανίτη που φτάνουν τα 200-800 μέτρα ύψος και είναι σε διάφορα σημεία της περιοχής. Υπάρχουν πολλές λίμνες, υπολογίζονται σε 60.000 και σκεπάζουν τα 11% του εδάφους της. Οι λίμνες αυτές σχηματίστηκαν από τη διαβρωτική ενέργεια των παγετώνων, ενώ οι λόφοι από τα ύλικά (άμμο, χαλίκια, πέτρες) που μετέφεραν και συσσωρεύσαν οι παγετώνες. Οι λίμνες συνδέονται συνή-

Χάρτης 26. Φινλανδία

θως με μικρούς ποταμούς. Οι ποταμοί είναι πολλοί και όρμητικοί και σχηματίζουν καταρράκτες που δίνουν λευκό άνθρακα.

Άκτες. Τα παράλια της Φινλανδίας είναι γεμάτα από αναρίθμητα βραχονήσια, ύφαλους και σύρτες. (Σύρτη λέγουμε μιά τοπική άμμωδη ανύψωση του βυθού της θάλασσας που αλλάζει σχήμα και έκταση). Στο νοτιοδυτικό άκρο έχουμε το σύμπλεγμα των νησιών Άαλαν ή Άλαντ, από το όνομα του μεγαλύτερου. Το σύμπλεγμα αυτό αποτελείται από 300 περίπου νησιά που μόνο τα 80 κατοικούνται. Τα νησιά αυτά ανήκουν στη Φινλανδία, μολονότι τα 96% των κατοίκων μιλούν τη Σουηδική.

Εικ. 28. Τοπίο Νότιας Φινλανδίας

Κλίμα. Το κλίμα είναι πολύ ψυχρό και ο χειμώνας έχει μεγάλη διάρκεια με πολύ κρύο και με πολλά χιόνια. Οι λίμνες, τα Έλη, ο Βοθνικός και ο Φιννικός κόλπος παγώνουν για 5 μήνες περίπου το χρόνο.

Οικονομική εξέταση. Γεωργία. Ένα μέρος του πληθυσμού της ασχολείται με τη γεωργία, αλλά η παραγωγή είναι μικρή εξαιτίας του κλίματος. Παράγονται σιτάρι, σίκαλη, λινάρι και πατάτες.

Κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφία είναι αρκετά αναπτυγμένη χάρη στα πολλά λιβάδια. Εκτρέφονται άλογα, αγελάδες, πρόβατα, χοίροι, πουλερικά και τάρανδοι, που χρησιμοποιούνται στα βορειότερα μέρη για να σέρνουν τα Έλκηθρα.

Δάση. Τα δάση σκεπάζουν τα 71% της επιφάνειάς της. Τα κυριότερα δέντρα είναι: το πεύκο, η σημύδα, το Έλατο και η λεύκα. Τα δάση αποτελούν τη βάση της εθνικής οικονομίας της Φινλανδίας. Χάρη στα δάση τη, ή Φινλανδία είναι μια από τις κυριότερες χώρες που παράγουν χαρτί και χαρτοπολτό.

Όρυκτός πλούτος. Ἡ Φινλανδία ἔχει ἄρκετὰ πλούσιο ὑπέδαφος. Ὑπάρχουν κοιτάσματα μέ χαλκό, ψευδάργυρο, τιτάνιο, χρυσό, ἄργυρο, βανάδιο καὶ μόλυβδο. Τελευταῖα βρέθηκαν καὶ κοιτάσματα μέ οὐράνιο.

Ἄλεια. Τὰ προϊόντα τῆς ἄλειας εἶναι ὑπεραρκετὰ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Βιομηχανία. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς παλιούς καὶ σημαντικούς κλάδους τῆς βιομηχανίας χαρτιοῦ, χαρτοπολοῦ, ξυλείας, σπέρτων, τροφῶν καὶ ὑφαντουργίας, μετὰ τὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο δημιουργήθηκαν καὶ νέοι κλάδοι, ὅπως ὁ μηχανοποιητικός, μεταλλουργικός κ.ἄ.

Μεγάλη ποσότητα ἐνέργειας γιὰ τὴν κίνηση τῶν ἐργοστασίων παίρνουν ἀπὸ τὶς ὕδατοπτώσεις.

Συγκοινωνία. Τὸ ὁδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυο τῆς Φινλανδίας εἶναι γενικὰ ἀραιό. Ὅμως πυκνώνει κάπως στὶς νότιες περιοχές. Οἱ ἐσωτερικὲς ὕδατινες συγκοινωνίες μέ τὶς διώρυγες καὶ τὶς λίμνες ἔχουν μεγάλη σημασία.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει τρόφιμα, ἀποικιακά, πετρέλαιο, καπνὸ καὶ διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἐξάγει ξυλεία, χαρτομάζα, χαρτὶ καὶ διάφορα μηχανήματα.

Πολιτικὴ εξέταση. Οἱ Φινλανδοὶ ἔχουν μογγολικὴ καταγωγή. Ἐγκαταστάθηκαν στὴ χώρα τους γύρω στὰ 400–700 μ.Χ. Ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τὸ 20% εἶναι Σουηδικῆς καταγωγῆς. Στὰ βόρεια ζοῦν καὶ λίγοι Λάπωνες. Ἐπειδὴ γενικὰ ἡ χώρα εἶναι φτωχὴ, ὑπάρχει ἓνα μόνιμο μεταναστευτικὸ ρεῦμα.

Τὸ κράτος καθιέρωσε ὡς ἐπίσημες γλώσσες τὴ φινλανδικὴ ποὺ μοιάζει μέ τὴν οὐγγρική καὶ τὴ σουηδική.

Πόλεις. Σπουδαιότερες πόλεις εἶναι: **Ἑλσίνκι.** Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ τὸ βιομηχανικὸ, οἰκονομικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας. **Βάαζα,** λιμάνι στὸ Βοθνικὸ κόλπο. **Τούρκου,** λιμάνι στὰ δυτικὰ τοῦ Ἑλσίνκι.

Είκ. 29. Ναιρός Λάπωνας

ΛΑΠΩΝΙΑ

Ἡ Λαπωνία εἶναι χώρα τῆς Β. Εὐρώπης καὶ κατέχει τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Φινλανδίας καὶ τὴ χερσόνησο τοῦ Κόλα τῆς Ρωσίας. Ἔχει ἔκταση 400.000 Km² καὶ 150.000 περίπου κατοίκους. Οἱ Λάπωνες ἔχουν μογγολικὴ προέλευση. Εἶναι οἱ βορειότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης καὶ ζοῦν ζωὴ νομαδική. Εἶναι μικρόσωμοι (1,51-1,55 μ.) καὶ ἔχουν χρῶμα δέρματος κιτρινωπό. Ἡ γλῶσσα τους εἶναι φιννοουγγρικὴ.

Ἡ Λαπωνία δὲν ἔχει ὀρισμένη **γεωγραφικὴ ἢ πολιτικὴ ἐνότητα**, ἀλλὰ μοιράζεται στὰ τέσσερα κράτη: Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία καὶ Ρωσία.

ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 103.000 Km²

Πληθυσμός: 210.000 κάτ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Ίσλανδική

Νόμισμα: Κορώνα Ίσλανδίας

Πρωτεύουσα: Ρεϋκγιαβίκ με 79.000 κατ.

Θέση—Σύνορα. Η Ίσλανδία είναι νησί του Άτλαντικού. Βρίσκεται ανάμεσα στη Γροιλανδία και την Αγγλία.

Μορφολογία του εδάφους. Το έδαφος της Ίσλανδίας είναι όρεινό και γεμάτο ήφαιστεια. Υπάρχουν 30 περίπου ενεργά ήφαιστεια (ήφαιστειο Έκλας με ύψος 1.558 μ). Σε πολλά μέρη υπάρχουν πίδακες με ζεστό νερό που λέγονται Γκέιζερ.

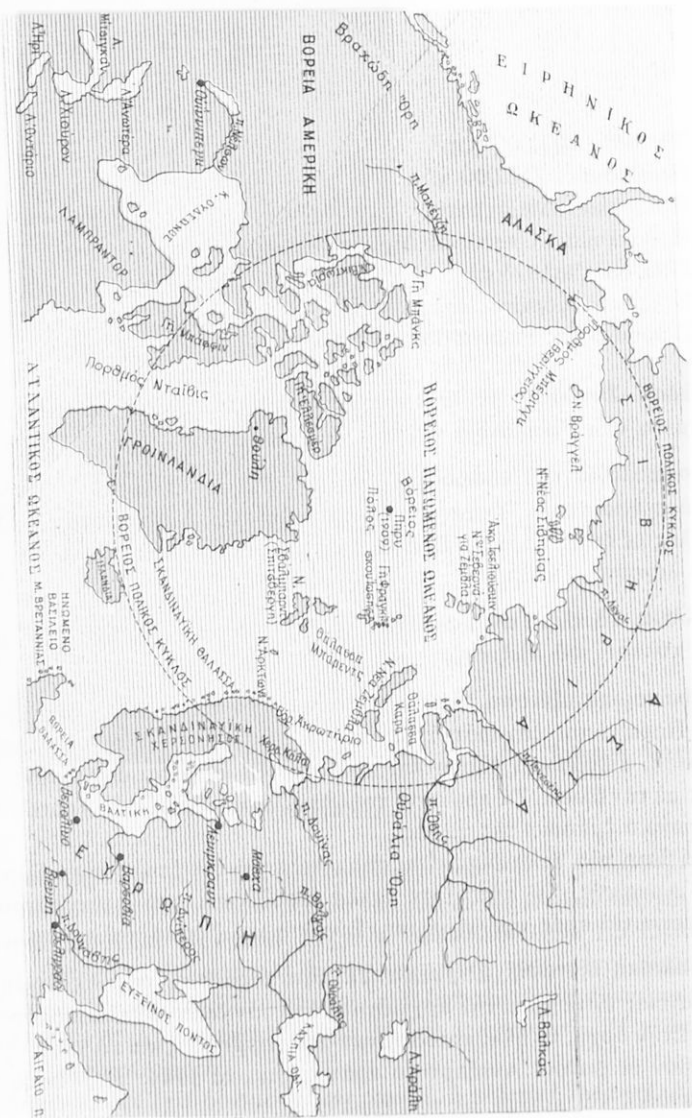
Κλίμα. Το κλίμα είναι ωκεάνειο, διότι επιδρά στη χώρα το θερμό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού.

Οικονομική εξέταση. Μόνο το 10% του εδάφους της είναι καλλιεργήσιμο. Παράγονται ζαχαρότευτλα και πατάτες. Στα λιβάδια εκτρέφονται βοοειδή, μικρόσωμα άλογα και πρόβατα. Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με την άλιεία. Τα προϊόντα της (βακαλάος, ρέγγες κ.ά.) αποτελούν το εξαγωγικό εμπόριο της χώρας.

Η θέση της Ίσλανδίας είναι σημαντική για την επικοινωνία Ευρώπης και Αμερικής. Γι' αυτό έχει πολλά αεροδρόμια που διευκολύνουν τη συγκοινωνία προς την Αμερική, Ευρώπη και βόρεια πολική περιοχή.

Πολιτική εξέταση. Σύμφωνα με την παράδοση ή ανακάλυψη της Ίσλανδίας έγινε κατά την αρχαιότητα από τον Έλληνα θαλασσοπόρο Πυθέα. Στην αρχή, το 874, κατοικήθηκε από νορβηγούς και το 1380 την κατέλαβαν οι Δανοί. Ανεξάρτητο κράτος έγινε το 1944. Η γλώσσα είναι Ίσλανδική και μοιάζει με τη Γερμανική.

Πόλεις. Πρωτεύουσα είναι η Ρεϋκγιαβίκ με άσφαλέστατο λιμάνι.

Χάρτης 27. Άρκτική περιοχή

Γενική έπισκόπηση 'Από την εξέταση τών χωρών τής Βόρειας Εύρώπης προκύπτουν σέ γενικές γραμμές τά εξής:

1) 'Ο πληθυσμός συγκεντρώνεται στις παραλιακές περιοχές, κυρίως στα νότια, όπου τό κλίμα είναι ύποφερτό και όπου οι πεδιάδες έπιτρέπουν τή γεωργική ζωή.

2) Χάρη στην ευφύια και την έπιμονή τών λαών αυτών δημιουργήθηκε μιá άνετη ζωή.

Οί λαοί αυτοί ζούν κυρίως:

α) 'Από τή θάλασσα πού τήν εκμεταλλεύονται με τή ναυτιλία και τήν άλιεία. Έχουν ναυτικό στόλο όλοι, κυρίως όμως οι Σκανδιναβοί, πού καλύπτουν τά 12% του έμπορικού στόλου όλου του κόσμου.

β) 'Από τήν εκμετάλλευση τών δασών. 'Η εκμετάλλευση αυτή γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε κατορθώθηκε ή φθορά σέ κυβικά μέτρα νά είναι μικρότερη από τήν αύξηση τών δέντρων.

γ) 'Από τή γεωργία πού τήν εξασκούν με τρόπο έπιστημονικό και καλύπτει τις περισσότερες ανάγκες τους. Εισάγουν μόνο δημητριακά και ζάχαρη και εξάγουν κτηνοτροφικά προϊόντα πού διατηρούνται θαυμάσια.

δ) 'Από τόν όρυκτό πλούτο και κυρίως τό σίδηρο. 'Εκτός από τή Δανία όλες οι άλλες χώρες έχουν σίδηρο. 'Η Σουηδία έχει τά πλουσιότερα κοιτάσματα του κόσμου.

Οί βόρειες χώρες τής Εύρώπης δέν έχουν καύσιμες ύλες γιά τις βιομηχανίες και γι' αυτό χρησιμοποιούν τους καταρράκτες γιά τήν παραγωγή ύδροηλεκτρικής ενέργειας. Οί περισσότερες βιομηχανίες τους παράγουν είδη πού τά εξάγουν.

'Ετσι τό βιοτικό επίπεδο είναι από τά πιό ύψηλά τής Εύρώπης.

Τό ποσοστό τής θνησιμότητας είναι χαμηλό χάρη στον υγειονομικό έξοπλισμό, τήν άνετη κατοικία και τήν αγάπη γιά τήν καθαριότητα.

'Η μόρφωση είναι γενική και δέν ύπάρχουν αγράμματοι.

'Ο πολιτισμός αυτός σέ περιοχές πού γειτονεύουν με τόν πολιτικό κύκλο είναι πραγματικά ένα μοναδικό φαινόμενο στον κόσμο.

Οί φυσικές όμορφιές και ό πολιτισμός τών κατοίκων τής Β. Εύρώπης συντελούν στη μεγάλη τουριστική κίνησή της.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Ἀνατολική Εὐρώπη ἀπλώνεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα ὡς τὰ Οὐράλια πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ πρὸς τὰ νότια ὡς τὸν Εὐξείνιο καὶ τὸ Δούναβη.

Στὴν ἀπέραντη αὐτὴ πεδινὴ περιοχὴ ὑπάρχει ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ μὲ τὰ **Καρπάθια** ὄρη καὶ ἡ περιοχὴ μὲ τὴς **Τρανσυλβανικὲς ἼΑλπεις**. Τὰ Καρπάθια ὄρη εἶναι μιὰ ὄροσειρὰ ἀλπικοῦ σχηματισμοῦ, ἀλλὰ διαφέρουν ἀπὸ τὴς ἼΑλπεις. Τὸ ὕψος τοὺς εἶναι μέτριον. Μόνον ἡ ὄροσειρὰ τοῦ **Τάτρα** στὴν Πολωνία ἔχει ὕψος 2.663 μέτρα καὶ θυμίζει τὴς ἀπότομες, ψηλὲς καὶ λαξεμμένες ἀπὸ τοὺς παγετῶνες ἀλπικὲς κορυφές. Οἱ Τρανσυλβανικὲς ἼΑλπεις ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ νοτιότερον σημεῖον τῶν Καρπαθίων καὶ μὲ διεύθυνση ἀπὸ τὰ ἀνατολικά πρὸς τὰ δυτικὰ φτάνουν ὡς τὴς **Σιδηρὲς Πύλες** τοῦ Δούναβη, στὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας. Οἱ ὄροσειρὲς αὐτὲς διακλαδώνονται σὲ πολλὰς ἄλλες καὶ σχηματίζουν σειρὰ ἀπὸ κορυφὰς καὶ ἀπομονωμένα ὄρεινα συγκροτήματα. Τὸ ψηλότερον ὄρος τῶν Καρπαθίων εἶναι τὸ ὄρος **Ρόντνα** στὴ Μολδαβία μὲ ὕψος 2.305 μέτρα, ἐνῶ τῶν Τρανσυλβανικῶν ἼΑλπεων ἡ **Ναγκόι** μὲ ὕψος 2.544 μέτρα ποὺ εἶναι καὶ τὸ ψηλότερον ὄρος τῆς Ρουμανίας. Γενικὰ ὅλες οἱ ὄροσειρὲς εἶναι ὁμαλές. Μεγάλαις πλαγίαις σκεπασμένες ἀπὸ δάση φτάνουν ὡς τὴς κορυφὰς ποὺ εἶναι σκεπασμένες ἀπὸ χλόη. Τὸ κεντρικὸν τμήμα τῶν Καρπαθίων ἀνήκει στὴν ΕΣΣΔ. Ἡ πεδινὴ περιοχὴ μοιράζεται στὴν Πολωνία, τὴ Ρουμανία καὶ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσιον. Στὴν Πολωνία σχηματίζεται μιὰ πολὺ πλατιά πεδιάδα ποὺ συνεχίζει τὸ βαθύπεδον τῆς Β. Εὐρώπης. Τὸ ὕψος τῆς πεδιάδας αὐτῆς ἀυξάνει ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια, ὥσπου στοὺς πρόποδες τῶν Καρπαθίων καὶ σὲ πλάτος 200 Km σχηματίζονται ὄροπέδια μὲ ἔδαφος εὐφορον, διότι ἐγινε ἀπὸ προσχώσεις. Στὴ Ρουμανία ἡ πεδινὴ περιοχὴ βρίσκεται στὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χώρας, στὸ νότιον, τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ βορειοανατολικόν. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πεδιάδας τῆς Εὐρώπης ἀνήκει στὴν ΕΣΣΔ καὶ τὸ περιβάλλουν ἀπὸ τὰ ἀνατολικά τὰ Οὐράλια ὄρη, ἀπὸ τὰ νότια ὁ Καύκασος καὶ τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας καὶ ἀπὸ τὰ δυτικὰ τὰ Καρπάθια.

Κανένα σημείο της περιοχής αυτής δεν έχει ύψος μεγαλύτερο από τα 450 μέτρα. Προς τα βόρεια της Μόσχας το τμήμα της πεδιάδας έχει πολλές μικρές λίμνες, μικρά ύψώματα και άμμουδερές εκτάσεις, ενώ προς τα νότια οι περιοχές σκεπάζονται από προσχώσεις και είναι εύφορες. Στον Καύκασο βρίσκεται η ψηλότερη κορυφή της Ευρώπης (Έλμπρούτ).

ΠΟΛΩΝΙΑ

Έκταση: 312.677 Km²

Πληθυσμός: 33.070.000 κάτ.

Πολίτευμα: Λαϊκή Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Όρθόδοξοι, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Πολωνική

Νόμισμα: Ζλότυ

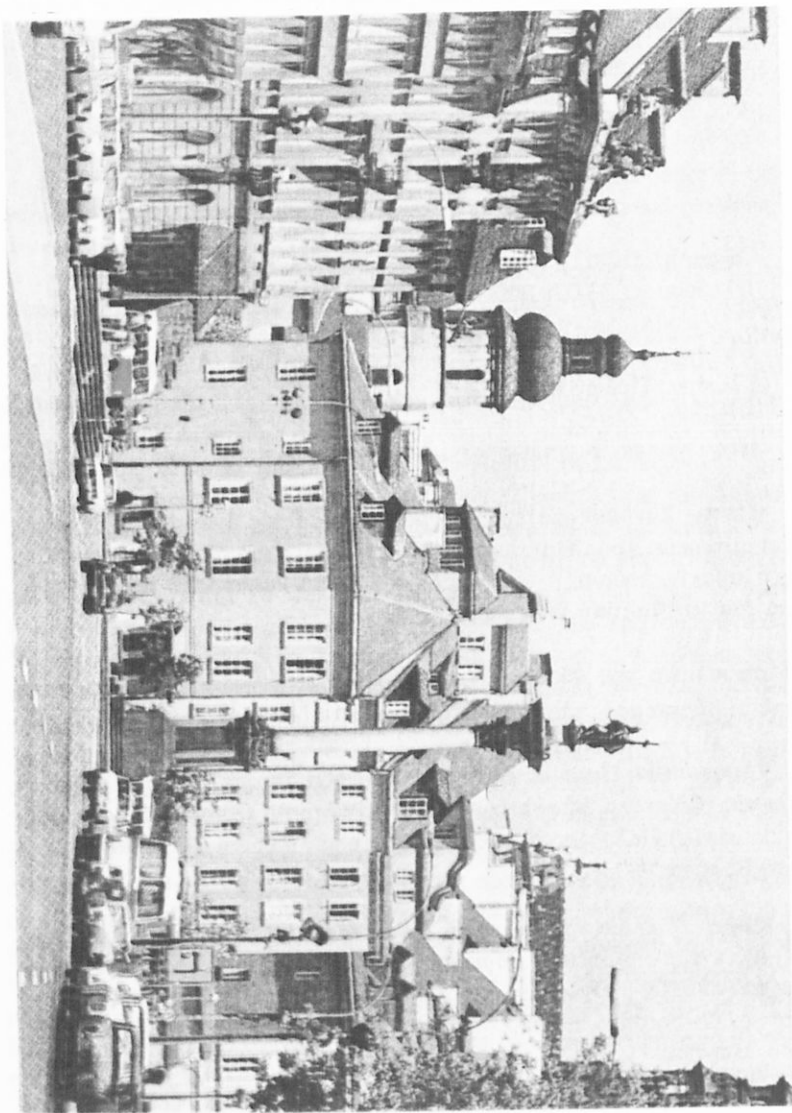
Πρωτεύουσα: Βαρσοβία με 1.241.000 κατ.

Θέση - Σύνορα. Κατέχει το δυτικό τμήμα της ανατολικής Ευρώπης και συνορεύει προς τα δυτικά με τη Γερμανία, προς τα νότια με την Τσεχοσλοβακία, προς τα ανατολικά με την ΕΣΣΔ και προς τα βόρεια βρέχεται από τη Βαλτική θάλασσα.

Μορφολογία του έδαφους. Το έδαφος της είναι πεδινό και άνυψώνεται από τα βόρεια προς τα νότια ως τα **Καρπάθια** όρη (όρος Τάτρα 2.663 μ.).

Υδρογραφία. Ποταμοί. Βιστούλας· πηγάζει από τα Καρπάθια και είναι πλωτός σε μεγάλη έκταση· χύνεται στη Βαλτική. **Όδερ·** αποτελεί τα σύνορα μεταξύ Πολωνίας και Γερμανίας στο μεγαλύτερο τμήμα και χύνεται στη Βαλτική.

Κλίμα. Το κλίμα της Πολωνίας είναι μία μεταβατική κατάσταση ανάμεσα στο κλίμα της δυτικής Ευρώπης και της Ρωσίας και χαρακτηρίζεται ως ήπειρωτικό. Οι βροχές γίνονται πιο συχνές προς τα βόρεια καθώς και τα χιόνια. Οι ποταμοί παγώνουν από τα μέσα του Δεκεμβρίου ως τα μέσα του Μαρτίου.

Εικ. 30. Πλατεία Βαρσοβίας

Χάρτης 28. Πολωνία

Οικονομική ζωή. Γεωργία. Ἡ Πολωνία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική καὶ κτηνοτροφική. Παράγει σὲ μεγάλες ποσότητες σιτάρι, κριθάρι, πατάτες, σίκαλη, ζαχαρότευτλα, λυκίσκο κ.ά. Ἐκτρέφονται ἄλογα, χοῖροι, βοοειδή, πρόβατα καὶ πουλερικά.

Δασικός πλοῦτος. Τὰ 23% ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς σκεπάζονται μὲ δάση ποὺ τὰ περισσότερα ἀποτελοῦνται ἀπὸ πεῦκα. Ἡ ἀπόδοσή τους σὲ ξυλεία εἶναι μεγάλη.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Ἡ Πολωνία εἶναι πλούσια σὲ γαιάνθρακα, σιδηρο-

μεταλλεύματα, ψευδάργυρο, μόλυβδο και πετρέλαιο.

Βιομηχανία. Οί σπουδαιότερες από τις βιομηχανίες της είναι: ή μεταλλουργία, ή κατασκευή μηχανών, ή έπεξεργασία τής ξυλείας κ.ά. Κατασκευάζουν επίσης αυτοκίνητα, άμαξώματα σιδηροδρόμων, τρακτέρ, άλυστικές και θεριστικές μηχανές και παράγουν όρυκτέλαια.

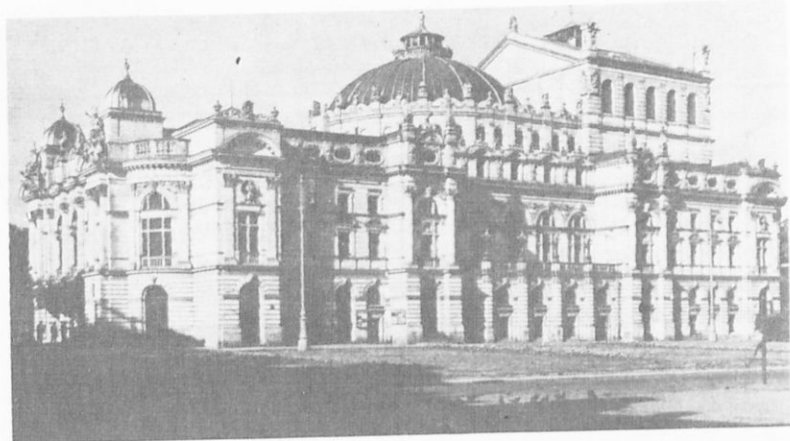
Συγκοινωνία. Ή συγκοινωνία είναι άναπτυγμένη και συμπληρώνεται από τό ποτάμιο συγκοινωνιακό σύστημα.

Έμπόριο. Έξάγει γαιάνθρακα, μηχανές, αυτοκίνητα, άμαξώματα σιδηροδρόμων, δασικά προϊόντα, μεταλλεύματα, ζάχαρη και κτηνοτροφικά προϊόντα. Εισάγει βαμβάκι, καφέ, ρύζι κ.ά.

Πολιτική εξέταση. Οί Πολωνοί άνήκουν στη Σλαβική οίκογένεια. Τό μεγαλύτερο μέρος τής Πολωνίας ως τό 1918 τό κατείγαν οί Ρώσοι. από τό 1830. Από τό 1918 έγινε ανεξαρτητη δημοκρατία. Από το 1945 είναι Λαϊκή Δημοκρατία.

Πόλεις. **Βαρσοβία**· βρίσκεται στις όχθες του Βιστουλα, είναι ή πρωτεύουσα του κράτους και τό κυριότερο πνευματικό, βιομηχανικό και έμπορικό κέντρο τής χώρας. **Λόντζ**· είναι βιομηχανικό κέντρο. Άλλες πόλεις είναι: **Κρακοβία**, παλαιά πρωτεύουσα, **Βρότολη** (Μπρεσλάου), άλλοτε γερμανική πόλη, **Στσεσίν** (Στεττίνο), λιμάνι, **Γκντάνσκ** (Δάντσιχ), άλλοτε γερμανική πόλη, λιμάνι στη Βαλτική, και **Γδύνια**, λιμάνι στη Βαλτική.

Είκ. 31. Τό θέατρο τής Κρακοβίας

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Έκταση: 237.500 Km²

Πληθυσμός: 20.770.000 κάτ.

Πολίτευμα: Σοσιαλιστική Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Όρθόδοξοι, οι περισσότεροι

Γλώσσα: Ρουμανική (85%) και Ούγγρική (10%)

Νόμισμα: Λέι

Πρωτεύουσα: Βουκουρέστι με 1.370.000 κατ.

Θέση – Σύνορα. Η Ρουμανία βρίσκεται προς τα βόρεια της Βαλκανικής χερσονήσου και προς τα δυτικά παράλια του Εξχεινίου Πόντου. Συνορεύει προς τα νότια με τη Βουλγαρία (Δούναβης), προς τα δυτικά με τη Γιουγκοσλαβία και Ούγγαρία, προς τα βόρεια με την ΕΣΣΔ, και προς τα ανατολικά με την ΕΣΣΔ και τον Εξχεινίο Πόντο.

Μορφολογία του εδάφους. Το δυτικότερο τμήμα της χώρας, το νότιο, το ανατολικό και το βορειοανατολικό είναι πεδινό. Το υπόλοιπο τμήμα αποτελείται από τα όρεινά συγκροτήματα που σχηματίζουν τα Καρπάθια όρη και οι Τρανσυλβανικές Άλπεις. Τα όρη αυτά σκεπάζονται με άπεραντα δάση από κωνοφόρα και δρύς.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο Δούναβης, που το τελευταίο τμήμα του, 1.100 Km, βρίσκεται μέσα στο ρουμανικό έδαφος. Από τα Καρπάθια πηγάζουν οι ποταμοί Σερέθ και Προϋθος. Ο Άλούτας πηγάζει από τις Τρανσυλβανικές Άλπεις. Όλοι αυτοί οι ποταμοί χύνονται στο Δούναβη.

Κλίμα. Το κλίμα είναι ηπειρωτικό. Το πεδινό τμήμα που βρίσκεται ανάμεσα στα Βαλκάνια, τις Τρανσυλβανικές Άλπεις και τα Καρπάθια είναι άπροστάτευτο από τους βορειοανατολικούς ανέμους, που φυσούν από τις ρωσικές στέπες και τον Εξχεινίο. Έτσι παρουσιάζονται έδω άποτομες μεταβολές του κλίματος.

Όρισμένα έτη οι βροχές είναι πολλές και όρισμένα πάλι επικρατεί μεγάλη ξηρασία. Οι χειμώνες άλλοτε είναι πολύ ψυχροί και άλλοτε πάλι ήπιοι, που θυμίζουν μεσημβρινές χώρες. Οι βροχές γενικά είναι λίγες και οι περισσότερες πέφτουν το καλοκαίρι. Στη δυτική περιοχή οι περισσότερες πέφτουν την άνοιξη. Οι άκτες του Εξχεινίου έχουν κλίμα πόντιο, δηλαδή ψυχρό και υγρό χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι.

Χάρτης 29. Ρουμανία

Οικονομική εξέταση. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα με πλούσιο εδαφος. Παράγει σιτάρι, ἀραβόσιτο, πατάτες, κρασί, καπνό, ζαχαρότευτλα, ὄπωρικά, ρύζι κ.ἄ. Ἐκτρέφονται βοοειδή, γιδοπρόβατα, ἄλογα καὶ πολλοὶ χοῖροι.

Ἄλιεία. Στους ποταμούς, τις λίμνες καὶ τις ἀκτὲς ἀλιεύονται κυρίως σολωμοὶ καὶ γλῶσσες.

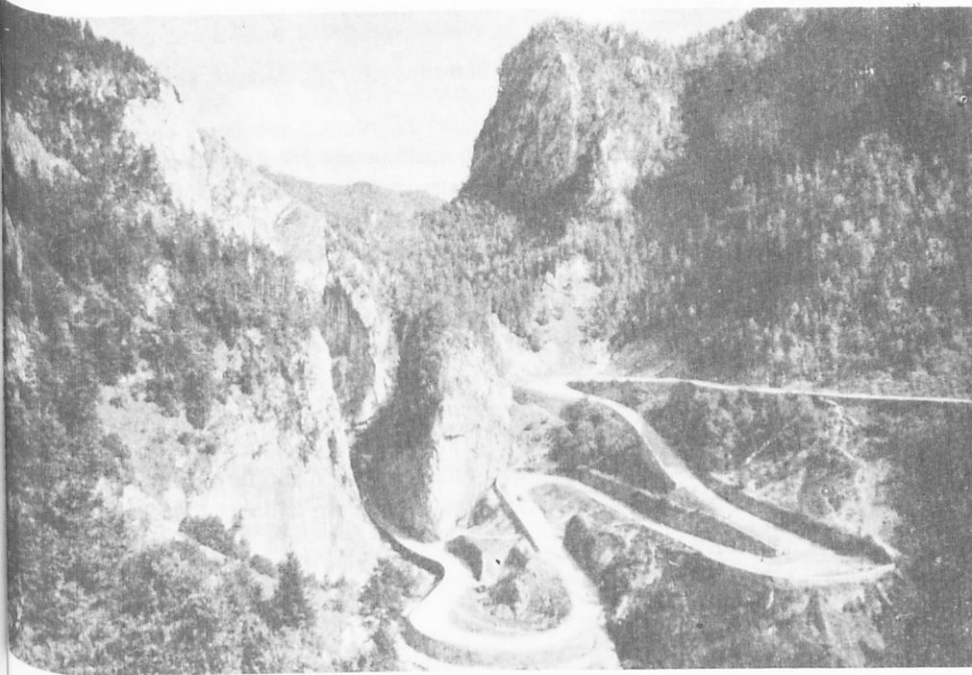
Δασικός πλοῦτος. Τὰ δάση τῆς Ρουμανίας σκεπάζουν τις ὄρεινὲς περιοχές· εἶναι πυκνά καὶ ἀραιώνουν ὅσο κατεβαίνουν πρὸς τις πεδιάδες. Ἀπ' αὐτὰ παίρνουν μεγάλες ποσότητες ξυλείας.

Ὄρυκτος πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ρουμανίας εἶναι πολὺ πλούσιο σὲ μεταλλεύματα. Τὰ κοιτάσματα τοῦ πετρελαίου ἀποτελοῦν μιά ἀπὸ τις μεγαλύτερες πηγές τοῦ ἔθνικου πλούτου. Μετὰ τὸ πετρέλαιο ἀκολουθοῦν τὰ κοιτάσματα με γαιάνθρακα (ἀνθρακίτης — λιγνίτης). Ἄλλη πηγή ὄρυκτου πλούτου τῆς Ρουμανίας εἶναι τὸ ὄρυκτὸ ἀλάτι στὴν ἐξωτερικὴ ζώνη τῶν Καρπαθίων. Ὑπάρχουν ἐπίσης κοιτάσματα με χρυσό, ἀργυρο, χαλκό, μόλυβδο, ἀρσενικὸ ἀντιμόνιο, σίδηρο, μαγνήσιο καὶ θεῖο. Στὴ Ρουμανία ὑ-

Εικ. 32. Άποψη Βουκουρεστίου

Εικ. 33. Άνατολικά Καρπάθια, στην Ρουμανία

πάρχουν επίσης πολλές λαματικές πηγές, πλούσιες σε μεταλλικά νερά.

Βιομηχανία. Η βιομηχανία της Ρουμανίας παρουσιάζει σήμερα αξιόλογη άνοδο. Παράγει τρόφιμα, χημικά προϊόντα, υφάσματα, γεωργικά μηχανήματα, αυτοκίνητα κ.ά.

Εμπόριο. Εισάγει διάφορα βιομηχανικά είδη. Εξάγει δημητριακά, ξυλεία, σπορέλαια, πετρέλαιο και κτηνοτροφικά προϊόντα.

Συγκοινωνία. Σημαντικό είναι το οδικό και το σιδηροδρομικό δίκτυο που συνδέεται με το δίκτυο της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης. Ο Δούναβης επίσης αποτελεί θαυμάσιο ποτάμιο δρόμο.

Πολιτική εξέταση. Η Ρουμανία πρωτοπαρουσιάζεται ως ελεύθερο κράτος το 1877. Ο πληθυσμός της έχει πολλές εθνικές μειονότητες. Το 75% του πληθυσμού το αποτελούν οι Ρουμάνοι και το υπόλοιπο το μοιράζονται στη σειρά, ανάλογα με το ποσοστό, οι μειονότητες των Ούγγρων, Γερμανών, Βουλγάρων, Εβραίων και Τσιγγάνων. Στη Ρουμανία για εκατοντάδες χρόνια υπήρχαν ελληνικές παροικίες και ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Σήμερα ζουν στη Ρουμανία περίπου 10.000 Έλληνες.

Η Ρουμανία για 1000 περίπου χρόνια ήταν έπαρχία του Βυζαντινού κράτους.

Η ρουμανική γλώσσα δέχτηκε την επίδραση της λατινικής και τη μιλούν τα 85% του πληθυσμού· τα 10% μιλούν την ουγγρική και τα υπόλοιπα τις εθνικές τους γλώσσες.

Η Ρουμανία αποτελείται από δύο έπαρχίες: της **Βλαχίας** και της **Μολδαβίας**.

Πόλεις. Το **Βουκουρέστι** είναι η πρωτεύουσα της Ρουμανίας και είναι κτισμένη στις όχθες του Δαμποβίτα, παραπόταμου του Δούναβη, σε πεδινή περιοχή· βρίσκεται στην έπαρχία της Βλαχίας και είναι το πνευματικό κέντρο της χώρας με Πανεπιστήμιο και άλλα πνευματικά ιδρύματα. **Κωσταντζα**· είναι λιμάνι και βρίσκεται στα παράλια του Εύξεινου. **Γαλάτσι**, **Ίασι**· είναι πόλεις της Μολδαβίας όπου κηρύχθηκε η Έλληνική Έπανάσταση του 1821 από τον Άλέξανδρο Ύψηλάντη. Άλλες πόλεις είναι: **Κλουζ**, **Τέμεσβαρ**, **Κροστάνδη**, **Πλοέστι**. Στα δυτικά από το Βουκουρέστι βρίσκεται η μικρή πόλη **Δραγατσάνι**. Εκεί στην ελληνική επανάσταση, τον Ιούνιο του 1821, έπεσαν ένδοξα οι Έλληνες Ίερολοχίτες. Σημαντική πόλη είναι και το **Γιούργεβο** στη ρουμανική όχθη του Δούναβη. Συνδέεται σιδηροδρομικά με τη βουλγαρική πόλη Ρουχτσούκιο που βρίσκεται στην απέναντι όχθη.

ΕΝΩΣΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΜΗΜΑ

Έκταση: 5.571.000 Km²
Πληθυσμός: 179.000.000 κάτ.
Νόμισμα: Ρούβλι.

Θέση — Σύνορα. Το ευρωπαϊκό τμήμα της Ένώσεως των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, (ΕΣΣΔ), ορίζεται προς τα βόρεια από το Βόρειο παγωμένο ωκεανό, προς τα ανατολικά από τα Ουράλια όρη, τον ποταμό Ουράλη και την Κασπία θάλασσα, προς τα νότια από την όροσειρά του Καυκάσου και τον Εξεινο Πόντο, προς τα δυτικά από τη Ρουμανία, Πολωνία, Βαλτική θάλασσα και Φινλανδία.

Άκτες. Στο Βόρειο παγωμένο ωκεανό οι άκτες παρουσιάζουν πλούσιο διαμελισμό. Έκεί σχηματίζονται οι χερσόνησοι **Κόλα** και **Κανίν**, που ανάμεσά τους βρίσκεται η Λευκή θάλασσα. Η Λευκή θάλασσα εισχωρεί βαθιά στην ξηρά και σχηματίζει διάφορους κόλπους, λιμάνια, δρμους κ.τ.λ. Τα παράλια του Βόρειου Παγωμένου ωκεανού και της Λευκής θάλασσας παγώνουν για 7 μήνες το χρόνο. Στη Βαλτική τα παράλια είναι γεμάτα από έλη που το χειμώνα σκεπάζονται με πάγους. Στο βάθος του Φιννικού κόλπου βρίσκεται η **Κροστάνδη** που είναι και ο κεντρικός ναύσταθμος της ΕΣΣΔ. Οι άκτες της ΕΣΣΔ στον Εξεινο δέν παγώνουν ποτέ και σχηματίζουν καλά λιμάνια, όπως της **Όδησσοῦ**, **Σεβαστουπόλεως** και **Ροστώβ** στο βάθος της Άζοφικής.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Στο Βόρειο Παγωμένο ωκεανό χύνονται οι ποταμοί: **Πετσόρας** και **Βόρειος Ντβίνας**. Στη Βαλτική ο **Δυτικός Ντβίνας** και ο **Νιέμεν**. Στον Εξεινο : **Ο Δνεϊστερος**, ο **Δνεϊπερος** και ο **Ντόν**. Στην Κασπία: **Ο Βόλγας**, ο μεγαλύτερος ποταμός της Ευρώπης με μήκος 3.685 Km, και ο **Ουράλης**.

Λίμνες: ή **Όνέγκα**, ή **Λαντόγκα**, ή μεγαλύτερη της Ευρώπης, ή **Άλμεν**, ή **Πειπούς** κ.ά.

Κλίμα. Το κλίμα της ΕΣΣΔ είναι καθαυτό ηπειρωτικό. Ο χειμώνας είναι ψυχρότερος από το χειμώνα της άλλης Ευρώπης. Οι βροχές είναι λίγες και πέφτουν κυρίως το καλοκαίρι. Το χιόνι σκεπάζει κατά το χειμώνα δλως τις περιοχές με σχετικά λεπτό στρώμα, ενώ οι ποταμοί και οι λίμνες παγώνουν. Έπειδή η ΕΣΣΔ απλώνεται σε μεγάλη έκταση από το Βορρά προς το Νότο, το κλίμα αλλάζει ανάλογα με την απόσταση από το Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό. Γι' αυτό με βάση τις κλιματολογικές συνθήκες και τη βλάστηση διαιρούμε τη χώρα σε 4 ζώνες.

α) **Η ζώνη της Τούνδρας.** Η ζώνη αυτή κατέχει την περιοχή του Βόρειου Παγωμένου Ωκεανού που είναι άδεντρη και γεμάτη τέλματα. Το κρύο είναι πολύ δυνατό, ο χειμώνας διαρκεί 7-8 μήνες και η βλάστηση περιορίζεται σε ποώδη φυτά και λειχήνες.

β) **Η ζώνη των δασών.** Η ζώνη αυτή απλώνεται στα νότια της ζώνης της Τούνδρας, φτάνει ως τη Μόσχα και σκεπάζεται από κωνοφόρα δέντρα. Ο χειμώνας διαρκεί 6-7 μήνες. Η περιοχή αυτή είναι άραιοκατοικημένη.

γ) **Η ζώνη της μαύρης στέπας.** Η ζώνη αυτή απλώνεται στο κεντρικό μήμα της πεδιάδας και είναι πάρα πολύ εύφορη. Αρχίζει από τα νότια της ζώνης των δασών και από τα Καρπάθια και φτάνει ως τα Ουράλια. Το έδαφος είναι μαύρο και αποτελείται από χώμα λεπτό και χλόη που ξηράθηκε. Ο χειμώνας διαρκεί 5-6 μήνες.

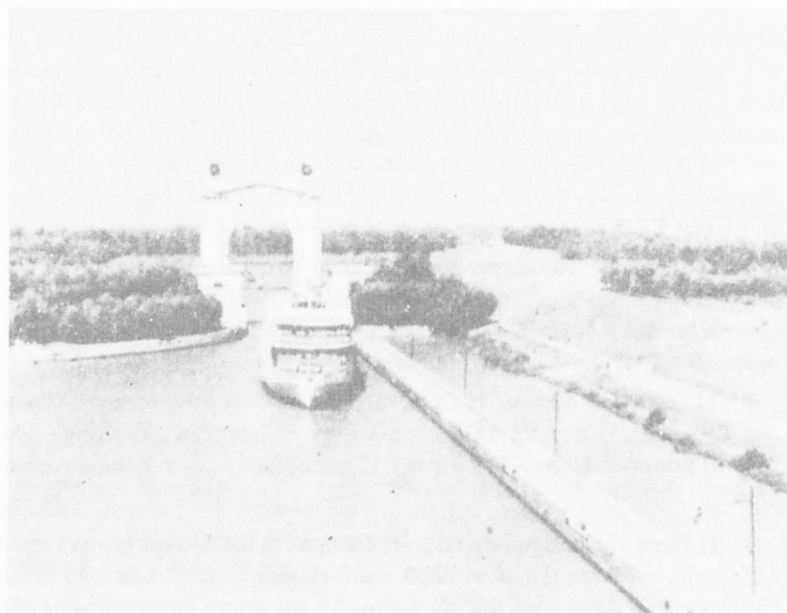
δ) **Η ζώνη της φαιάς στέπας.** Απλώνεται νοτιότερα ανάμεσα στην Άζοφική και την Κασπία θάλασσα· είναι άγονη και άδεντρη, κατάλληλη μόνο για την κτηνοτροφία. Η περιοχή αυτή δέχεται πολύ λίγες βροχές.

Στα παράλια του Εύξεινου το κλίμα είναι εύκρατο και ευχάριστο, κυρίως στα παράλια της Κριμαίας.

Οικονομική ζωή. Οι καλλιέργειες γίνονται με έπιστημονικό τρόπο και με μηχανικά μέσα. Παράγονται σιτάρι, σίκαλη, κριθάρι, άραβόσιτος, πατάτες, καννάβι, βαμβάκι, ζαχαρότευτλα, όπωρικά κ.ά.

Έκτρέφονται βοοειδή, άλογα, χοίροι και πρόβατα. Αξιόλογη είναι η πτηνοτροφία και η σηροτροφία.

Η άλιεία είναι πολύ αναπτυγμένη. Οι ποταμοί και οι λίμνες δίνουν ψάρια σε μεγάλες ποσότητες. Από το ψάρι «άκηπήσιο» βγαίνει το μαύρο χαβιάρι.

Είκ. 34. Σύνδεση Βόλγα και Ντόν με διώρυγα

Τὰ δάση προσφέρουν άφθονη ξυλεία καί τὰ άγρια ζώα πού ζοῦν μέσα σ' αὐτά δίνουν τό πολύτιμο τριχωτό δέρμα τους (νιφίτσες, κουνάβια, σκίουροι, έρμίνες κ.ά.).

Όρυκτός πλοῦτος. Ὑπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα μέ γαιάνθρακα πού τῆς δίνουν τήν πρώτη θέση στόν κόσμο. Τά πετρέλαια τῆς δίνουν τήν πρώτη θέση στήν Εὐρώπη. Ἐχει ακόμα κοιτάσματα μέ βωξίτη, ψευδάργυρο, κασίτερο, χαλκό, χρυσό, μόλυβδο, άργυρο, πλατίνα, γραφίτη κ.ά.

Βιομηχανία. Χάρη στόν όρυκτό πλοῦτο, τά καύσιμα υλικά καί τήν ύδροηλεκτρική ένέργεια πού παράγει άπό τά μεγάλα φράγματα, όπως είναι τών ποταμῶν Βόλγα, Δνείπερου κ.ά., ή ΕΣΣΔ έχει άναπτυγμένη βιομηχανία. Οί μεγαλύτερες βιομηχανίες είναι: ή μεταλλουργία, ή βιομηχανία χημικῶν προϊόντων, κλωστοϋφαντουργίας, αυτοκινήτων, τρακτέρ, δπλων, άεροπλάνων, πλοίων κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Οί ποταμοί καί οί λίμνες συνδέονται συνήθως μέ διώρυγες καί άποτελοῦν πλωτούς δρόμους, πού διευκολύνουν τή συγκοινωνία. Ἡ άεροπορική επίσης συγκοινωνία είναι άναπτυγμένη. Ὁ έμπορικός της

στόλος εξυπηρετεί τη διακίνηση τῶν ἐμπορευμάτων μὲ τὸ ἐξωτερικό. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι ἐπίσης ἀναπτυγμένο.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει μερικὰ εἶδη βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἐξάγει πετρέλαιο, γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, μηχανές κάθε εἶδους, βαγόνια σιδηροδρόμων κ.ἄ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Ἡ Ἐνωση Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν –ΕΣΣΔ– ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 ὁμόσπονδες Δημοκρατίες. Ἀπλώνεται ἀπὸ τὸ Β. Παγωμένο ὠκεανὸ ὡς τὸν Εὐξεινο Πόντο (Μαύρη θάλασσα) καὶ τὶς ὄρσοειρὲς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ ὡς τὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Κατοικοῦν σ' αὐτὴ πάνω ἀπὸ 100 ἔθνη καὶ λαοί: Ρῶσοι 50%, Οὐκρανοὶ 28%, Λευκοῤῶσοι, Οὐζμπέκοι, Τάταροι, Γεωργιανοί, Λιθουανοί, Ἐσθονοί, Ἀρμένιοι κ.τ.λ. Μιλοῦνται πάρα πολλὲς γλῶσσες καὶ διάλεκτοι. Οἱ Ρῶσοι εἶναι ὁμάδα Σλαβικῶν φυλῶν.

Πολίτευμα: Σοβιετικὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία.

Θρήσκευμα: Οἱ κάτοικοι τῆς ΕΣΣΔ εἶναι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί. Ἡ ἐκκλησία εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ ἐπίσημο κράτος καὶ αὐτοδιοικεῖται.

Στὸ εὐρωπαϊκὸ τμῆμα τῆς ΕΣΣΔ περιλαμβάνονται:

1) **Ἡ Ρωσικὴ Ὁμόσπονδη Σοβιετικὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία** ποὺ κατέχει τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς πεδιάδας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ μέρος τῆς Ἀσίας· περιλαμβάνει καὶ ἄλλες αὐτόνομες Σοβιετικὲς Σοσιαλιστικὲς Δημοκρατίες καὶ οἱ σπουδαιότερες πόλεις στὸ εὐρωπαϊκὸ τῆς τμῆμα εἶναι: **Ἡ Μόσχα**, πρωτεύουσα, κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Μόσχοβα. Εἶναι τὸ βιομηχανικὸ, ἐμπορικὸ, πολιτικὸ καὶ πνευματικὸ κέντρο τῆς ΕΣΣΔ. Στὴ Μόσχα ὑπάρχουν ἐκκλησίες μὲ μεγάλη ἱστορικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀξία, ὅπως ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Βασιλείου, τὸ Κρεμλίνο, ἀνάκτορο τῶν Τσάρων κ.ἄ. Τὸ **Λένινγκραντ**, ἡ παλαιὰ Πετρούπολη, στὸ μυχὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου στὸν ποταμὸ Νέβα. Κτίστηκε ἀπὸ τὸ Μέγα Πέτρο καὶ ἔχει Ναοὺς, Μουσεῖα, Βιβλιοθῆκες κ.τ.λ. Τὸ **Βόλγκογκραντ** (Στάλινγκραντ) στὸ Βόλγα ποταμὸ, γνωστὸ ἀπὸ τὸ Β' παγκόσμιο πόλεμο.

2) Ἡ **Ἐσθονία** μὲ πρωτεύουσα τὸ **Ταλλίν**. 3) Ἡ **Λεττονία** μὲ πρωτεύουσα τὴ **Ρίγα**. 4) Ἡ **Λιθουανία** μὲ πρωτεύουσα τὴ **Βίλνα**. Οἱ Ἐσθονοὶ ἀνήκουν στὴν κίτρινη φυλὴ. Οἱ Λιθουανοὶ καὶ οἱ Λεττονοὶ στὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴ. Ἡ ἐσθονικὴ γλῶσσα συγγενεὺς μὲ τὴ Φινλανδικὴ. Μετὰ τὸ Β' παγκόσμιο πόλεμο ἡ Ἐσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία, τὰ βαλτικὰ αὐτὰ κράτη, ἐνσωματώθηκαν στὴν ΕΣΣΔ καὶ ἀπετέλεσαν αὐτόνομες Σοσιαλι-

Είκ. 35. Άποψη Μόσχας

στικές Δημοκρατίες τής ΕΣΣΔ. 5) Ἡ **Λευκορωσία** με πρωτεύουσα τὸ **Μίνσκ**. 6) Ἡ **Οὐκρανία** με πρωτεύουσα τὸ **Κίεβο** στὶς ὄχθες τοῦ Δνείπερου. Ἄλλες πόλεις τής Οὐκρανίας εἶναι ἡ **Ὁδησός**, τὸ μεγαλύτερο λιμάνο

νι τῆς ΕΣΣΔ στὸν Εὐξεινο Πόντο, ὅπου ἄλλοτε ἔμεναν πολλοὶ Ἕλληνας καὶ ὅπου ἰδρύθηκε ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία τὸ 1814, τὸ **Χάρκοβο**, μεγάλο συγκοινωνιακὸ καὶ βιομηχανικὸ κέντρο. 7) Ἡ **Μολδαβία** με πρωτεύουσα τὸ **Κίσινοφ**. Σ' αὐτὴ περιλαμβάνεται καὶ ἡ Βεσσαραβία. 8) Ἡ **Γεωργία**, με πρωτεύουσα τὸ **Τμπλίσιν** (Τιφλίδα). 9) Ἡ **Ἀρμενία**, πρωτεύουσα **Ἐριβάν**. 10) Τὸ **Ἀζερμπαϊτζάν**, πρωτεύουσα **Μπακού**.

Γενικὴ ἐπισκόπηση: Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπλώνεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα ὡς τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὸν Εὐξεινο πόντο. Οἱ χώρες τῆς Πολωνίας, Ρουμανίας, καὶ ΕΣΣΔ (Εὐρωπαϊκὸ τμήμα) ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ πεδιάδες. Τὸ κλίμα τους εἶναι ἠπειρωτικὸ. Ἐξαιτίας αὐτοῦ οἱ χώρες αὐτὲς παρουσιάζουν κοινὰ χαρακτηριστικὰ πού τις ξεχωρίζουν ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη.

Κοινὸ γνώρισμα ἐπίσης εἶναι ὅτι ἔχουν τὸ ἴδιο πολιτικοοικονομικὸ σύστημα.

Τὰ ἔλη πού ἀποξηράθηκαν καὶ οἱ περιοχὲς πού ἐκχερσώθηκαν ἔδωσαν στὴν καλλιέργεια μεγάλες ἐκτάσεις. Ἡ γεωργία βρίσκεται σὲ μεγάλῃ ἄνοδο, διότι ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς γίνεται με ἐπιστημονικὸ καὶ μεθοδικὸ τρόπο.

Ὁ ἄνθρακας, τὸ πετρέλαιο, οἱ ἀτομικοὶ ἀντιδραστῆρες, οἱ καταρράκτες καὶ τὰ μεγάλα φράγματα τῶν ποταμῶν δίνουν ἀφθονὴ ἐνέργεια πού μαζί με τὸν ὀρυκτὸ πλοῦτο βοήθησαν στὴ γρήγορη ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας. Τὰ γράμματα, οἱ ἐπιστῆμες καὶ οἱ τέχνες βρίσκονται σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο. Ἔτσι ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη, πού ἄλλοτε ἦταν καθαρὰ γεωργικὴ περιοχή, σήμερα βρίσκεται σὲ ὑψηλὸ βιομηχανικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΙ ΛΑΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Πληθυσμός τής Εύρώπης. Στην ευρωπαϊκή ήπειρο κατοικούν σήμερα 651.668.000 άνθρωποι. Όλες βέβαια οι περιοχές της δέν είναι κατοικημένες όμοιόμορφα.

Διαμόρφωση έθνοτήτων. Οι λαοί τής Εύρώπης προέρχονται από τη λεγόμενη Ινδοευρωπαϊκή όμοεθνία, τήν όποία αποτελούν πολλοί και διάφοροι λαοί τής Γης, όπως οι 'Ινδοί, οι 'Αφγανοί, οι Πέρσες, οι Σλάβοι, οι 'Αρμένιοι, οι Γερμανικοί λαοί, οι Λατίνοι, οι Κέλτες, οι 'Ιλλυριοί, οι 'Ελληνες κ.ά. Οι λαοί αυτοί προήλθαν από τή διάσπαση του ίδιου λαού που κατά τους προϊστορικούς χρόνους αποτελούσε μιá έθνική και γεωγραφική ένότητα. 'Η πρώτη πατρίδα των Ινδοευρωπαϊκών λαών ήταν ή βόρεια και κεντρική Εύρώπη. 'Εκεί διασπάστηκαν και άλλοι προχώρησαν προς τά άνατολικά ως τήν Περσία και τίσ 'Ινδίες, άλλοι προς τά δυτικά και άλλοι προς τά νότια. 'Εγκαταστάθηκαν σέ χώρες που ήταν άσφαλείς, διότι προστατεύονταν από όρη, μεγάλους ποταμούς ή θάλασσα και σιγά σιγά συγχωνεύτηκαν με τους έντόπιους ή με εκείνους που ήλθαν άργότερα. 'Ετσι δημιουργήθηκαν νέοι λαοί, που έγιναν έθνη, δηλαδή είχαν κοινά, εκτός από τή γή που κατοικούσαν, τή γλώσσα, τή Θρησκεία, τήν οίκονομία, τήν ιστορία και γενικά τόν πολιτισμό. 'Όσοι όμως Ινδοευρωπαίοι εγκαταστάθηκαν σέ χώρες όπου δέν υπήρχαν άσφαλή φυσικά όρια, πολεμούσαν συχνά με διάφορους λαούς. 'Ετσι σ' αυτές τίσ χώρες γεννήθηκαν και έξαφάνιστηκαν διάφορα κράτη κατά τίσ διάφορες έποχές και από κάθε μιá έποχή έμειναν μνημεία και ένθύμια λιγότερο ή περισσότερο σπουδαία.

Οι σημερινοί λαοί. 'Η Εύρώπη είναι χώρα τής λευκής φυλής. 'Επομένως από άνθρωπολογική πλευρά ή Εύρώπη είναι όμοιογενής όσο καμιά

άλλη περιοχή του κόσμου. Στην Ευρώπη οι άλλες φυλές έχουν ελάχιστα αντιπροσώπους.

Οι Λάπωνες, οι Φίννοι (Φινλανδοί), οι Έσθονοί, οι Μαγυάροι της Ουγγαρίας και οι Τουρκοί προέρχονται από τη μογγολική φυλή (κίτρινη) και οι γλώσσες τους δε μοιάζουν με τις ευρωπαϊκές.

Οι ινδοευρωπαϊκοί λαοί, ανάλογα με τη φυσική τους εμφάνιση, τη γλώσσα και τις παραδόσεις, χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες.

Α. Τήν έλληνική. Σ' αυτή ανήκουν οι Έλληνες που είναι κληρονόμοι του έλληνοχριστιανικού πολιτισμού.

Β. Τή νεολατινική. Σ' αυτή ανήκουν οι Ιταλοί, οι Ισπανοί, οι Πορτογάλοι, οι Γάλλοι, ένα μέρος από τους Βέλγους και οι Ρουμάνοι. Όλοι αυτοί οι λαοί είναι κληρονόμοι του αρχαίου έλληνορωμαϊκού πολιτισμού.

Γ. Τή γερμανική. Σ' αυτή ανήκουν οι Αγγλοσάξωνες, δηλαδή οι Άγγλοι, Σκώτοι και Ίρλανδοί, οι Δανοί, οι Νορβηγοί, οι Σουηδοί, οι Αυστριακοί, οι Γερμανοί, οι Ολλανδοί, οι Ίσλανδοί και οι περισσότεροι από τους Έλβετους. Οι λαοί αυτοί βοήθησαν στην εξάπλωση του ευρωπαϊκού πολιτισμού με τις αποικίες που ίδρυσαν. Ακόμα προόδευσαν πάρα πολύ στις επιστήμες, τη βιομηχανία και το εμπόριο.

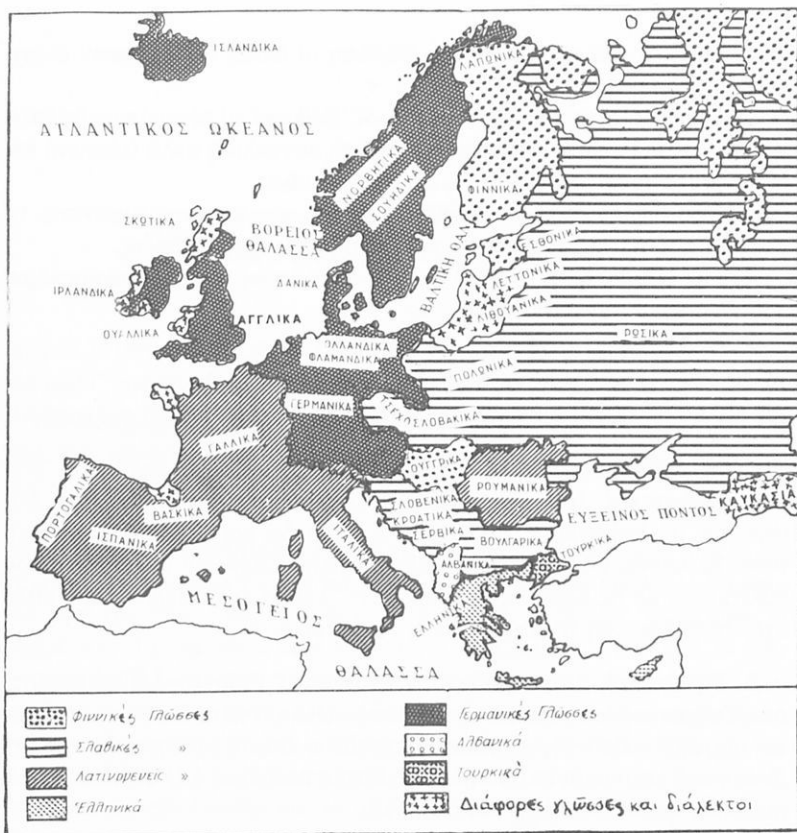
Δ. Τή σλαβική. Στην ομάδα αυτή ανήκουν οι Γιουγκοσλάβοι, Βούλγαροι, Τσεχοσλοβάκοι, Πολωνοί και Ρώσοι. Οι λαοί αυτοί δεν άκολουθήσαν το γρήγορο ρυθμό της ευρωπαϊκής προόδου επειδή δε δέχτηκαν την επίδραση του λατινικού πολιτισμού και επειδή υπέφεραν από κατακτήσεις ασιατικών λαών, λιγότερο πολιτισμένων.

Γλώσσες. Σήμερα οι Ευρωπαίοι μιλούν γλώσσες και διαλέκτους που φτάνουν τις 120. Μερικές μάλιστα απ' αυτές τις μιλούν σ' όλο τον κόσμο. Τα 9/10 των ευρωπαϊκών γλωσσών προέρχονται από την ινδοευρωπαϊκή γλώσσα. Παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους που έρευνά ή Συγκριτική Γλωσσολογία και που δείχνουν την κοινή καταγωγή πολλών ευρωπαϊκών λαών.

Στή διαμόρφωση των γλωσσών της Ευρώπης μεγάλο ρόλο έπαιξαν ή αρχαία έλληνική γλώσσα και ή λατινική.

Τις ευρωπαϊκές γλώσσες μπορούμε να τις χωρίσουμε στις εξής βασικές.

Α. Νέα έλληνική. προέρχεται από την αρχαία έλληνική.

Χάρτης 31. Οι όμιλούμενες γλώσσες στην Ερώπη

Β. Νεολατινικές: αυτές είναι ή Ιταλική, γαλλική, ισπανική, πορτογαλική και ρουμανική.

Γ. Γερμανικές: αυτές είναι ή γερμανική, αγγλική, δανική, σουηδική, νορβηγική, Ισλανδική και ή ολλανδική. Όλες προέρχονται από την αρχαία γερμανική γλώσσα, που διαδόθηκε κατά τον Μεσαίωνα.

Δ' Σλαβικές: Σ' αυτές ανήκουν ή ρωσική, πολωνική, τσεχοσλοβακική, σερβική, σλοβενική και ή βουλγαρική.

Τις άλλες γλώσσες τις μιλούν διάφοροι ευρωπαϊκοί λαοί που έχουν διαφορετική καταγωγή και αποτελούν μειονότητες.

Ἡ οἰκονομία τῆς Εὐρώπης. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ περισσότερο πυκνοκατοικημένη ἥπειρος, μολονότι δὲν εἶναι ἡ πλουσιότερη. Εἶναι ἡ ἥπειρος πού κατέχει καί σήμερα δεσπόζουσα θέση στήν οἰκονομική ζωὴ τῆς Γῆς.

Ἡ εὐρωπαϊκὴ γεωργία εἶναι τὸ ὑπόδειγμα μιᾶς πολὺ ἀναπτυγμένης καὶ σύγχρονης γεωργίας. Ὁ βασικὸς χαρακτήρας τῆς εἶναι μιὰ πολύμορφη καλλιέργεια πού συνδυάζεται μὲ τὴν κτηνοτροφία. Σὲ πολλὲς περιοχὲς γίνονται ὑποδειγματικὲς καὶ ἐντατικὲς καλλιέργειες πού δίνουν, κατὰ μέσο ὄρο, τὶς καλύτερες συγκομιδὲς τοῦ κόσμου. Ἡ Εὐρώπη παράγει δλα ἐκεῖνα πού μποροῦν νὰ καλλιεργηθοῦν στήν Εὐκρατη ζώνη καὶ μερικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πού καλλιεργοῦνται στίς θερμὲς χῶρες, ὅπως ρύζι, βαμβάκι, ἔσπεριδοειδὴ κ.ἄ. Καλλιεργεῖται τὸ σιτάρι, πού ἡ καλλιέργειά του στίς εὐφορότερες περιοχὲς συνδυάζεται μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν τεύτλων. Στὰ φτωχότερα ἐδάφη καλλιεργεῖται ἡ σίκαλη σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς τατάτας. Ὁ ἀραβόσιτος καλλιεργεῖται κυρίως στὴ νότια Εὐρώπη καὶ μόνο κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἄρχισε νὰ καλλιεργεῖται καὶ πρὸς τὰ βόρεια.

Πολὺ μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἔχουν οἱ συχνὲς καλλιέργειες τῶν κηπευτικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων καθὼς καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Εὐρώπη δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ θρέψει τὸν πληθυσμὸ τῆς καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι πυκνός, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ οἱ Εὐρωπαῖοι βελτιώνουν συνέχεια τὴ διατροφή τους.

Εἰσάγει λοιπὸν γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς δημητριακά, ζάχαρη, κρέατα καὶ διάφορα τροπικὰ προϊόντα, ὅπως καφέ, τσάι, κακάο, καρπούς τροπικῶν χωρῶν κ.ἄ. Εἰσάγει ἀκόμα γεωργικὰ προϊόντα πού προορίζονται γιὰ τὴ βιομηχανία, ὅπως καουτσούκ, βαμβάκι, μαλλιά κ.ἄ.

Ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότητα κυριαρχεῖ στήν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Εὐρώπης. Τὰ βιομηχανικὰ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα ξεχωρίζουν γιὰ τὴν ποιότητά τους. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη τῆς Εὐρώπης ὀφείλεται: α) **στον ὀρυκτὸ πλοῦτο τῆς,** β) **στὴν ἀφθονία τοῦ ἀνθρακα καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ** καὶ γ) **στο μεγάλο ἀριθμὸ ἐργατῶν.**

Τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα: μεταλλουργικά, ὕφαντικά, χημικά κ.τ.λ. εἶναι ὑπεραρκετὰ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Εὐρώπης καὶ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἐξάγονται σὲ μεγάλες ποσότητες. Αὐτὸ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου γίνεται δυσκολότερο, διότι καὶ οἱ ἄλλες περιοχὲς τῆς Γῆς ἐκβιομηχανίζονται μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπη λιγότερα βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ ἡ Εὐρώπη περιορίζεται στὴ δική της ἀγορὰ καὶ

ή κατανάλωσή της μπορεί να αυξηθεί με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όρισμένων χωρών.

Ἡ οικονομική συνεργασία τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Οἱ διάφορες οικονομικές δυσχέρειες, πού συναντᾶ ἡ Εὐρώπη, καθώς καί οἱ δυσκολίες γιά τήν προμήθεια πρώτων ὑλῶν καί τήν ἐξέυρεση ἐργατῶν, δημιούργησαν τήν ἰδέα τῆς Εὐρωπαϊκῆς οικονομικῆς ἐνότητας (Κοινῆ Ἄγορά). Γίνονται μεγάλες προσπάθειες γιά μιᾶ οικονομική ἐνοποίηση ἀπό ὀμάδες κρατῶν. Μ' αὐτή ἐπιδιώκουν τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων καί τῶν ἀνθρώπων. Αὐτό προϋποθέτει τήν κατάργηση τῶν δασμῶν μέ τούς ὁποίους κάθε κράτος προστατεύει τὰ βιομηχανικά καί γεωργικά του προϊόντα.

Οικονομικοί συνασπισμοί. Ἡ Γαλλία, ἡ Ὁμοσπονδιακή Δυτική Γερμανία, ἡ Ἰταλία, τὸ Βέλγιο, ἡ Ὁλλανδία καί τὸ Λουξεμβούργο ἀπέτέλεσαν στήν ἀρχή τήν ὀμάδα τῶν ἑξι, πού ἴδρυσε τρεῖς οικονομικές κοινότητες.

1. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1953 τήν **Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα Ἄνθρακα καί Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ)**. Βασικὸς σκοπὸς τῆς Ε.Κ.Α.Χ. εἶναι ἡ δημιουργία κοινῆς ἀγορᾶς γιά τὰ προϊόντα τῆς δικαιοδοσίας της. Κάθε μέλος μπορεί νὰ προμηθευτεῖται ἄνθρακα καί μεταλλεύματα πού ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῶν χωρῶν πού ἐνώθησαν στήν κοινότητα. Ἐπίσης ἔχει δικαίωμα νὰ πωλήσει ἐλεύθερα τὸ χάλυβά του ἢ τὸ χυτοσίδηρό του χωρὶς ὑποχρέωση δασμοῦ.

2. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1958 ἰδρύθηκε ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Κοινοπραξία Ἄτομικῆς Ἐνέργειας (Εὐρατόμ)**. Τὰ ἑξι κράτη ὑποχρεώθηκαν νὰ θέσουν σὲ κοινὴ χρῆση τὰ κοιτάσματα τοῦ Οὐρανίου καί νὰ δημιουργήσουν ἀτομικὰ ἐργοστάσια καί ἐργαστήρια, ὥστε μελλοντικὰ νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς παραγωγῆς ἐνέργειας.

3. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1958 ἰδρύθηκε ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Οικονομικὴ Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.)**, ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἄγορά**. Μ' αὐτὴ ἐπιδιώκεται ἡ πολιτικὴ καί οἰκονομικὴ ἐνοποίηση τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Πρωταρχικὸς σκοπὸς της εἶναι ἡ διαρκὴς βελτίωση τῶν ὄρων διαβίωσης καί ἀπασχολήσεως τῶν λαῶν τῶν κρατῶν-μελῶν.

Ἡ Ε.Ο.Κ. ἔχει σκοπὸ νὰ ἐξασφαλίσει μιᾶ συνεχὴ καί ἰσόρροπη οικονομικὴ ἐπέκταση, νὰ ὀδηγήσει στήν ἀνύψωση τοῦ βιοτικού ἐπιπέδου καί νὰ

δημιουργήσει πιό στενές σχέσεις μεταξύ τῶν κρατῶν-μελῶν.

Γιὰ νά ἐπιτύχουν αὐτοὶ οἱ σκοποὶ τῆς Ε.Ο.Κ. προβλέπεται: 1) ἡ κατάργηση τῶν τελωνειακῶν δασμῶν μεταξύ τῶν κρατῶν-μελῶν, 2) ἡ καθιέρωση κοινοῦ δασμολογίου καὶ κοινῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς πρὸς τὰ ἄλλα κράτη, 3) ἡ κἀταργηση μεταξύ τῶν κρατῶν-μελῶν τῶν ἐμποδίων πού ὑπάρχουν στήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν προσώπων, 4) ἡ καθιέρωση κοινῆς πολιτικῆς στὸν τομέα τῆς γεωργίας, 5) ἡ καθιέρωση κοινῆς πολιτικῆς στὸν τομέα τῶν μεταφορῶν κ.τ.λ.

Ἡ Ἑλλάδα ἐγινε μέλος τῆς Κοινότητος τὴν 1η Νοεμβρίου τοῦ 1962. Ἀπὸ τότε ὁμως καθυστέρησε ἡ πλήρης ἔνταξή της στήν Ε.Ο.Κ. Σήμερα μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας ἀποφασίστηκε νά ἀρχίσουν οἱ διαδικασίες πού εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ὀριστικὴ ἔνταξή της ὡς πλήρους μέλους. Αὐτὸ δὲ θὰ βραδύνει.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῶν κρατῶν πού ἀναφέραμε μιὰ ἄλλη ὁμάδα ἀπὸ ἑπτὰ κράτη (Αὐστρία, Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Ἑλβετία, Πορτογαλία καὶ Μ. Βρεταννία) ἴδρυσε τὸ 1960 τὴν **Εὐρωπαϊκὴ Ζώνη Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν (Ε.Ζ.Ε.Σ.)**. Σκοπὸς της εἶναι ἡ βαθμιαία κἀταργηση τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν καὶ τοῦ δασμολογίου. Στὸ συνασπισμὸ αὐτὸ προσχώρησε καὶ ἡ Φινλανδία τὸ Μάρτιο τοῦ 1961. Οἱ δασμοὶ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1963 εἶχαν ἐλαττωθεῖ κατὰ 50%.

Τέλος οἱ σοσιαλιστικὲς χῶρες ἴδρυσαν τὴν ΚΟΜΕΚΟΝ, μιὰ οικονομικὴ ὀργάνωση πού συνδυάζεται μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ τεχνικῆς καὶ οικονομικῆς πείρας καὶ μὲ ἀμοιβαία βοήθεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Ἡ σειρά τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν σύμφωνα με τὸν πληθυσμὸ καὶ τὴν ἔκταση

Σύμφωνα με πληθυσμὸ	Σύμφωνα με τὴν ἔκταση	Κράτη	Πληθυσμὸς	Ἐκταση σὲ Km ²	Κάτοικοι σὲ κάθε Km ²
1	1	Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία	179.000.000	5.571.000	32,1
2	10	Δυτικὴ Γερμανία	61.000.000	248.557	245,4
3	11	Ἡνωμένο Βασίλειο	56.427.000	244.013	231,2
4	8	Ἰταλία	55.023.000	301.225	182,6
5	2	Γαλλία	52.913.000	547.026	96,7
6	3	Ἰσπανία	35.433.000	504.750	70,19
7	7	Πολωνία	33.841.000	312.677	108,22
8	9	Γιουγκοσλαβία	21.323.000	255.804	83,55
9	13	Ρουμανία	21.178.000	237.500	89,17
10	17	Ἀνατολικὴ Γερμανία	17.193.000	108.178	158,93
11	15	Τσεχοσλοβακία	14.757.000	127.869	115,40
12	24	Ὁλλανδία	13.599.000	40.844	332,94
13	19	Οὐγγαρία	10.534.000	93.030	113,23
14	25	Βέλγιο	9.846.000	30.513	322,68
15	14	Ἑλλάδα	8.930.000	131.944	67,68
16	16	Βουλγαρία	8.739.000	110.912	79,21
17	20	Πορτογαλία	8.762.000	92.082	95,15
18	4	Σουηδία	8.291.000	449.750	18,43
19	21	Αὐστρία	7.538.000	83.849	89,89
20	23	Ἑλβετία	6.420.000	41.288	155,49
21	22	Δανία	5.026.000	43.069	116,69
22	5	Φινλανδία	4.652.000	337.009	13,80
23	6	Νορβηγία	4.007.000	324.219	12,35
24	22	Ἴρλανδία	3.131.000	70.283	44,54
25	26	Ἀλβανία	2.482.000	28.748	86,33
26	27	Λουξεμβούργο	342.000	2.586	132,25
27	28	Μάλτα	329.000	316	1041,13
28	18	Ἰσλανδία	216.000	103.000	2,9
Σύνολον			651.668.000	10.442.041	62,408

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γεωλογία - Όρυκτολογία, Κ. Κτενᾶ.
2. Γεωλογία. Γεωργαῖα.
3. Γενική Γεωλογία. Κυρ. Θεοδωρακάκου.
4. Στοιχεῖα Τεκτονικῆς Γεωλογίας. Π. Ψαριανοῦ - Ν. Μανωλέσσου.
5. Περιλήψεις Ὑδρογεωλογίας. Π. Ψαριανοῦ.
6. Σεισμολογία. Ἀγγέλου Γαλανοπούλου.
7. Κοσμογραφία. Νικ. Νικολάου.
8. Ἡ Σελήνη. Οὐίλλιαμ Ε. Χάουρτ.
9. Προωθητικὰ συστήματα πυραύλων καὶ Διαστημοπλοίων. Ἄνδρ. Παπαθανασίου.
10. Γεωγραφία Εὐρώπης. Εὐαγγέλου Σταμάτη.
11. Γεωγραφία Εὐρώπης. Π. Ἡλιοπούλου.
12. Παγκόσμιος Εἰκονογραφημένη Γεωγραφία Ἄτλας. Τόμος Γ. Λεωνίδα Κούβαρη. Ἐκδοτικὸς οἶκος Ἄφοι - Συρόπουλοι καὶ Κ. Κουμουνοδουρέας.
13. Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία. Π. Δρανδάκη.
14. Mondo vivo geografia per glistituti Magistali, Roberto Zampilloni - Milano.
15. Παγκόσμιος Γεωγραφικὸς Ἄτλας. Σπ. Δημητράκου.
16. Geographie Rene Oudin, Armand Colin 4.
17. Nuovo atlante geografico, Alberto Moli - Torino.
18. Foyler, Modern School Atlas.
19. Der Lebenstaum des Menschen. Georg Westermann Verlag.
20. Ἡ Γῆ εἰς τὸ Διάστημα 1970 τῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (U.S.I.S.).
21. International women's year, thirtieth anniversary of the United Nations, 1975.
22. World Bank Atlas. (population, per capita product and growth rates), published by the World Bank, 1974.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΡΩΠΗ

	Σελίδα
Γενικά-Θέση-Σύνορα-Όριζόντιος και κάθετος διαμελισμός ...	5-11
Υδρογραφία-Κλίμα-Πάνιδα-Χλωρίδα	11-18

I. ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά-Μορφή του εδάφους-Κλίμα-Νερά-Βλάστηση	19-21
Η Μεσόγειος θάλασσα	21
Γενική επισκόπηση και συμπέρασμα	21
Η Βαλκανική Χερσόνησος	22
Ευρωπαϊκή Τουρκία <i>Ευρωπαϊκή Τουρκία</i>	26
Βουλγαρία <i>Βουλγαρία</i>	28
Γιουγκοσλαβία <i>Βαλκάνια - Γιουγκοσλαβία - Βουλγαρία</i>	33
Αλβανία <i>Βαλκάνια - Αλβανία</i>	39
Ιταλική Χερσόνησος	43
Ιταλία <i>Ιταλία - Αδριατική</i>	43
Άγιος Μαρίνος	50
Βατικανό	51
Ισπανική Χερσόνησος	52
Ισπανία <i>Ισπανία - Βασκίλη</i>	54
Πορτογαλία <i>Πορτογαλία - Ατλαντική</i>	57
Ανδόρα	59
Γιβραλτάρ	59

II. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά-Μορφή του εδάφους-Υδρογραφία-Κλίμα-Βλάστηση	60
Γερμανία	62
Δυτική Γερμανία <i>Βόρεια - Δυτική Γερμανία</i>	65
Ανατολική Γερμανία <i>Ανατολική Γερμανία - Δυτική Γερμανία</i>	70
Ελβετία <i>Βόρεια - Δυτική Γερμανία</i>	71
Αιχτενστάιν	75
Αυστρία <i>Βόρεια - Δυτική Γερμανία</i>	75
Ούγγαρία <i>Βόρεια - Δυτική Γερμανία</i>	79
Τσεχοσλοβακία <i>Βόρεια - Δυτική Γερμανία</i>	81

III. ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά	88
*Γαλλία <i>Γαλλία - Γαλλοφωνία - Γαλλοφωνία</i>	89
*Μονακό <i>Μονακό - Γαλλοφωνία - Γαλλοφωνία</i>	95
*Λουξεμβούργο <i>Λουξεμβούργο - Γαλλοφωνία - Γαλλοφωνία</i>	96
*Βέλγιο <i>Βέλγιο - Βασίλειο των Βελγίων</i>	96
*Ολλανδία <i>Ολλανδία - Βασίλειο των Ολλανδών</i>	101
Μπενελούξ <i>Μπενελούξ - Βασίλειο των Βελγίων - Ολλανδία - Λουξεμβούργο</i>	106
*Μεγάλη Βρετανία <i>Μεγάλη Βρετανία - Κοινοβούκιο</i>	107
*Ιρλανδία <i>Ιρλανδία - Δημοκρατία</i>	112

IV. ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά	115
Δανία <i>Δανία - Βασίλειο της Δανίας</i>	117
Νορβηγία <i>Νορβηγία - Βασίλειο της Νορβηγίας</i>	121
Σουηδία <i>Σουηδία - Βασίλειο της Σουηδίας</i>	123
Φινλανδία <i>Φινλανδία - Δημοκρατία της Φινλανδίας</i>	126
Λαπωνία <i>Λαπωνία - Νορβηγία - Σουηδία - Φινλανδία</i>	130
Ίσλανδία <i>Ίσλανδία - Δημοκρατία</i>	131
Γενική επισκόπηση	133

V. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά	134
Πολωνία <i>Πολωνία - Δημοκρατία</i>	135
Ρουμανία <i>Ρουμανία - Βασίλειο της Ρουμανίας</i>	139
Ε.Σ.Σ.Δ <i>Ε.Σ.Σ.Δ - Σοβιετική Ένωση</i>	143
Γενική επισκόπηση	149

VI. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Οί λαοί της Εύρώπης	150
Οί σημερινοί λαοί	150
Γλώσσες	151
Ἡ οἰκονομία τῆς Εύρώπης	153
Ἡ οἰκονομική συνεργασία τῶν Εύρωπαϊκῶν χωρῶν	154
Οἰκονομικοί συνασπισμοί	154

Τά αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τό κάτωθι βιβλιοσημο γιά ἀπόδειξη τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπο στερούμενο τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπο. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτό διώκεται κατά τίς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΗ ΙΒ' 1981 (I) – ΑΝΤΙΤΥΠΑ 175.000 – ΣΥΜΒΑΣΗ 3548/26.1.1981

ΕΚΤΥΠΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΚΟΙΝ. ΣΚΟΡΔΑΣ-ΓΡΥΛΛΗΣ Ο.Ε. Δ. ΚΑΤΣΑΒΡΙΑΣ & ΣΙΑ

